

JÁSZBERÉNY VÁROSI ÖNKORMÁNYZAT KÉPVISELŐ-TESTÜLETE

**ELŐTERJESZTÉSEK
FEDŐLAPJA**

Az előterjesztés címe, tárgya:	Előterjesztés a Jászság Közösségfejlesztési Stratégiájának elfogadására
Az előterjesztő megnevezése:	Dr. Szabó Tamás polgármester
Az előterjesztés Képviselő-testület általi tárgyalásának időpontja:	2018. december 12.
Mellékletek száma:	1 db
Mellékletek megnevezése:	Jászság Közösségfejlesztési Stratégiája
Feladatot jelent:	Hegyi István, a PH Városfejlesztési Iroda vezetője
Véleményező bizottság:	Humán Erőforrás Bizottság
	Városfejlesztési Bizottság
Egyéb véleményező szerv:	-
Előkészítésben részt vevő kabinettitkár neve, aláírása:	Dr. Birinyi Alexandra
A törvényességi ellenőrzésre való leadás időpontja:	2018. december 3.
Törvényességi ellenőrzést végző neve, aláírása:	Ballagó Bernadett
Az előterjesztés nyílt/zárt ülésen tárgyalandó:	Nyílt
A zárt ülés elrendelésének indoka:	-
Az ügyirat iktatószáma:	PH/189/2018.
Előkészítésben résztvevők:	Hegyi István, dr. Miski-Papp Zsófia

Előterjesztés

a Jászság Közösségfejlesztési Stratégiájának elfogadására

Tisztelt Képviselő-testület!

A TOP-5.3.1-16-JN1 „Helyi identitás és kohézió erősítése a Jászberényi kistérségben” című projekt konzorciumának vezetőjeként a Jászberény Városi Önkormányzat (a továbbiakban: Önkormányzat) 2018 májusában a Jászságban élők, a hozzá kötődők életminőségének, a Jászság versenyképességének fejlesztése érdekében olyan többéves közösségi tervezési és együttműködési folyamatot kezdeményezett, amellyel támogatni kívánja a Jászság két járásának és településeinek közösségi tervezésének összehangolását.

Az Önkormányzat és a projekt konzorciumának tagjai felismerve, hogy a Jászság hosszútávú társadalmi-gazdasági fejlődése érdekében szükséges folytatni a korábbi hagyományokat, kezdeményezte ennek egyik első állomásaként szolgáló Jászság Közösségfejlesztési Stratégiája elkészítését, amelynek célja egyrészt egy átfogó kép bemutatása a Jászság jelenlegi helyzetéről, másrészt javaslatot tesz a fejlesztési irányokra, valamint konkrét beavatkozásokat is javasol.

A Jászság Közösségfejlesztési Stratégiáját a Nordic Consulting Kft. elkészítette, mely jelen előterjesztés mellékletét képezi.

Kérem a Tisztelt Képviselő-testületet az alábbi határozati javaslat – egyszerű többséggel történő – elfogadására.

Jászberény Városi Önkormányzat Képviselő-testületének

.../2018. (XII. 12.) határozata

a Jászság Közösségfejlesztési Stratégiájának elfogadásáról

A Jászberény Városi Önkormányzat Képviselő-testülete a Jászság Közösségfejlesztési Stratégiáját - a jelen határozat mellékletében foglaltak szerint - elfogadja.

Határidő: folyamatos

Felelős: Hegyi István a PH Városfejlesztési Iroda vezetője

Erről értesül:

1. Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal – Szolnok,
2. PH Városfejlesztési Iroda – helyben,
3. Humán erőforrás Bizottság,
4. Városfejlesztési Bizottság,

5. Képviselő-testület valamennyi tagja,
6. Irattár.

Jászberény, 2018. november 14.

Dr. Szabó Tamás s. k.
polgármester

JÁSZSÁG KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

[2018-2027]

2018. október

Készítette: Nordic Consulting Kft., eNET Kft.

Készült a TOP-5.3.1-16-JN1-2017-00005 azonosítószámú, Helyi identitás és kohézió erősítése a Jászberényi kistérségben című projekt keretében, Jászberény Városi Önkormányzat megbízásából a PH/189-7/2018 iktatószámú Vállalkozási Szerződés alapján.

TARTALOMJEGYZÉK

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	8
1. BEVEZETÉS.....	11
1.1. Előzmények (indíttatás, mandátum)	11
1.2. Lehatárolás és fogalomértelmezés	13
1.3. A tervezés szervezeti kerete és folyamata	14
2. JÖVŐKÉP	16
2.1. A jövőképalakítás módszertana	16
2.2. A stratégiai keret rövid áttekintése	16
2.3. Jövőkép (célállapot)	19
3. HELYZETELEMZÉS	21
3.1. A stratégiai terület bemutatása	21
3.2. A jász identitás a XX-XXI. században	23
3.3. Megközelítés, módszertan	38
3.3.1. Piramis modell	38
3.3.2. Elsődleges adatgyűjtés (kérdőív)	42
3.3.3. Korábbi helyzetelemző- és tervdokumentumok vizsgálata	46
3.3.4. Korábbi időszak fejlesztési projektjeinek összegyűjtése.....	46
3.3.5. SWOT analízis.....	47
3.4. Pillérek szerinti helyzetelemzés	48
3.4.1. Megvalósult versenyképesség (PM I. szint)	48
3.4.1.1. Jövedelmek	48
3.4.1.2. Tőke és munkatermelékenység	51
3.4.1.3. Foglalkoztatottság	55
3.4.2. Mozgatóerők (Pm II. Szint).....	60
3.4.2.1. K+F+I kapacitás és külföldi működőtőke	60
3.4.2.2. A KKV szektor fejlődése.....	62
3.4.2.3. Humán tőke és infrastruktúra	64
3.4.2.4. Intézmények és társadalmi tőke	70
3.4.3. Hosszú távon ható tényezők (PM III. szint)	74
3.4.3.1. Gazdasági szerkezet.....	74
3.4.3.2. Innovációs kultúra és kapacitás	83
3.4.3.3. Regionális elérés.....	85

3.4.3.4. A munkaerő felkészültsége	89
3.4.3.5. A társadalmi szerkezet	93
3.4.3.6. Döntési központok	100
3.4.3.7. A környezet minősége	102
3.4.3.8. Regionális kultúra, térségi identitás	119
3.4.4. A helyzetelemzés megállapításainak összevetése a térség TOP-5.3.1-16-os projektjeinek keretében készült közösségi interjúk eredményeivel.....	125
3.4.5. Következtetések	126
3.4.6. A Jászság problémafája	133
3.5. Releváns stratégiai tervdokumentumok szerepe	135
3.5.1. Megyei szintű dokumentumok	136
3.5.2. Kistérségi és járási szintű dokumentumok.....	138
3.5.3. Települési szintű dokumentumok.....	140
3.5.4. Térség jelenlegi fejlesztési célrendszere.....	143
3.5.5. Meglévő szövetségek és társulások	150
3.5.6. Jelen stratégia intézmény- és menedzsment rendszere.....	151
4. STRATÉGIAI KERET	155
4.1. Megközelítés.....	155
4.2. Potenciális beavatkozási területek	155
4.2.1. 1. beavatkozási terület: Gazdasági szerkezet	157
4.2.2. 2. beavatkozási terület: Innovációs kultúra és kapacitás.....	157
4.2.3. 3. beavatkozási terület: Regionális elérés.....	158
4.2.4. 4. beavatkozási terület: A munkaerő felkészültsége	158
4.2.5. 5. beavatkozási terület: Társadalmi szerkezet	159
4.2.6. 6. beavatkozási terület: Döntési központok	159
7. beavatkozási terület: A környezet minősége	160
4.2.7. 8. beavatkozási terület: Regionális kultúra, térségi identitás.....	160
4.3. Stratégia meghatározása	161
5. CÉLKITŰZÉSEK.....	163
5.1. A Jászság célfája	163
5.2. Célhierarchia	165
6. JAVASOLT ESZKÖZÖK, INTÉZKEDÉSEK	167
6.1. Cél-(pillér)-eszköz mátrix	167
6.1.1. 1. pillér: Gazdasági szerkezet	168
6.1.2. 2. pillér: Innovációs kultúra és kapacitás	170
6.1.3. 3. pillér: Regionális elérés	171
6.1.4. 4. pillér: A munkaerő felkészültsége.....	172
6.1.5. 5. pillér: Társadalmi szerkezet.....	173

6.1.6. 6. pillér: Döntési központok	174
6.1.7. 7. pillér: A környezet minősége	175
6.1.8. 8. pillér: Regionális kultúra, térségi identitás.....	176
6.2. Eszközök jellemzése, csoportosítása.....	177
6.2.1. 1. eszközcsoport: K+F+I kapacitás.....	177
6.2.2. 2. eszközcsoport: KKV szektor fejlődése	177
6.2.3. 3. eszközcsoport: Külföldi működőtőke	178
6.2.4. 4. eszközcsoport: Humán tőke és infrastruktúra	178
6.2.5. 5. eszközcsoport: Intézmények és társadalmi tőke	179
6.2.6. Horizontális eszköz: Térségi információs és monitoring rendszer felállítása és üzemeltetése	180
6.2.7. A kijelölt fejlesztési eszközök ismertetése	181
MELLÉKLETEK	195
1. melléklet: A térségi információs és monitoring rendszer felállításához javasolt begyűjtendő adatkörök és dokumentumok	195
1. melléklet: egyesített cél-(pillér)-eszköz mátrix	197

Ábra- és táblázatjegyzék

1. ábra - a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területfejlesztési Program 2014-2020 célrendszere	18
2. ábra - Jász-Nagykun-Szolnok Megye járásainak térképe	21
3. ábra – A Jászberényi kistérség.....	22
4. ábra - A területi versenyképesség piramis–modellje	40
5. ábra - A társadalmi-gazdasági vizsgálat logikai felépítése a Piramis modellhez hangolva	41
6. ábra – Mintavételezési ismérvek	44
7. ábra - A járszági minta összetétele (N=500).....	45
8. ábra - Az egy lakosra jutó személyi jövedelemadó alapot képező jövedelem a térség városaiban (2016)	50
9. ábra Az egy foglalkoztatottra jutó bruttó hozzáadott érték (GVA).....	52
10. ábra - A foglalkoztatottsági ráta alakulása (2011-ben)	57
11. ábra - Foglalkoztatási jellemzők	59
12. ábra - A szellemi foglalkozásúak aránya az összes foglalkoztatotthoz viszonyítva (2011)	60
13. ábra - Működő társas kisvállalkozások (10-49 alkalmazott) ezer lakosra jutó száma.....	62
14. ábra Működő társas vállalkozások ezer lakosra jutó száma (2015)	63
15. ábra - A háziorvosok leterheltségének alakulása (2016).....	67
16. ábra - Rendelkezik-e az Ön háztartása internet hozzáféréssel? (n=498)	68
17. ábra - A működő nonprofit szervezetek 1000 lakosra jutó számának alakulása (2016).....	71
18. ábra - Ön végez-e önkéntes munkát társadalmi vagy civil szervezet keretén belül? (n=498) ...	71
19. ábra - Az egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték (GVA) alakulása a térség városaiban (2016)	75
20. ábra - A működő kisvállalkozások számának alakulása (2015)	76
21. ábra - Az 1000 főre eső vendégéjszakák számának alakulása (2014)	77
22. ábra - A 25 évnél idősebb főiskolai, egyetemi diplomával rendelkező népesség aránya a megfelelő korúak %-ában (2011)	90
23. ábra - A vitalitási index alakulása (2016).....	94
24. ábra – A roma lakosság aránya hazánk járásaiban (2013)	95
25. ábra – A roma lakosság arányának változása hazánk járásaiban (1987-2013)	96
26. ábra - Általános elégedettség (N=500).....	103
27. ábra - Az általános elégedettség különbségei nemenként (N=500)	103
28. ábra - Az általános elégedettség különbségei korcsoportonként (N=500)	105
29. ábra - Az általános elégedettség különbségei járásonként (N=500)	105
30. ábra - Az általános elégedettség különbségei végzettség szerint (N=500)	106
31. ábra - Az általános elégedettség különbségei településtípus szerint (N=500)	107
32. ábra - Az általános elégedettség különbségei munkaerőpiaci helyzet szerint (N=500).....	108
33. ábra - Az általános elégedettség különbségei az identitás erőssége szerint (N=500)	108
34. ábra - Létrejött lakossági klaszterek (N=447).....	109
35. ábra - A leképzett klaszterek kapcsolata a demográfiai változókkal (N=447).....	110
36. ábra - Mennyire jellemző az Ön közvetlen lakóköznyezetében a következő szennyezések valamelyikének jelenléte? (N=500)	111
37. ábra - Milyen gyakran jut el színházba, moziba, vagy kulturális rendezvényre? (N=500)	112

38. ábra - A közcsatorna hálózatba bekapcsolt lakások 1000 lakosra jutó számának alakulása (2016)	114
39. ábra - Ön jásznak tartja magát?	119
40. ábra - Mennyire fontos Önnek jásznak lenni?	120
41. ábra - Asszociációk a „jász” szó hallatán	121
42. ábra - Tervez-e Ön belátható időn belül más településre költözni?	122
43. ábra - A térség szintetizált célrendszere az aktuálisan hatályban lévő megyei, kistérségi-járási és települési célok alapján	144
44. ábra - A globális folyamatokhoz alkalmazkodni képes vidék társadalmi, intézményi, tájszerkezeti feltételeinek megteremtése	145
45. ábra - A munkaerőpiacra jutásban korlátozott csoportok bekapcsolódásához szükséges feltételek megteremtése.....	145
46. ábra - Az ipari agglomeráció városiasságának erősítése, a gazdaság diverzifikációja a Jászságban	146
47. ábra - A lakosság képzettségi szintjének és egészségi állapotának javítása	146
48. ábra - Az agrárvertikum versenyképességének, tájfenntartó- és foglalkoztatási potenciáljának növelése	147
49. ábra - Leszakadó társadalmi csoportok életminőségének és esélyegyenlőségének javítása ..	147
50. ábra - Infrastrukturális hiányosságok felszámolása	148
51. ábra - Hálózat-társadalom kiépülése: Az önszerveződés és együttműködés erősítése, a társadalmi tőke növelése	148
52. ábra - Megújuló energiák hasznosítása, energiahatékonyság	149
53. ábra - Komplex társadalmi, gazdasági, környezeti fenntarthatóság, szervezeti-intézményi feltételek javítása	149
1. táblázat - A legfontosabb jövedelmi adatok az ország különböző területi szintjein.....	48
2. táblázat - A Jászság városainak legfontosabb jövedelmi adatai.....	48
3. táblázat – Jászberény városának helyi adó bevételei	51
4. táblázat - A Jászság TOP vállalatainak legfontosabb adatai (2016).....	53
5. táblázat – Különböző területi szintek legfontosabb foglalkoztatási adatai	55
6. táblázat – A Jászság városainak legfontosabb foglalkoztatási adatai	56
7. táblázat – A pillérhez kapcsolódó legfontosabb adatok különböző területi szinteken.....	64
8. táblázat – A pillérhez kapcsolódó legfontosabb adatok a Jászság városaiban	65
9. táblázat - A regionális elérés adatai a térség városaira vonatkozóan (2013)	85
10. táblázat - A munkaerő felkészültsége pillérhez kapcsolódó legfontosabb adatok különböző területi szinteken	89
11. táblázat - A munkaerő felkészültsége pillérhez kapcsolódó legfontosabb adatok a Jászság városaiban	89
12. táblázat - A társadalmi szerkezet pillérhez kapcsolódó legfontosabb adatok különböző területi szinteken	93
13. táblázat - A társadalmi szerkezet pillérhez kapcsolódó legfontosabb adatok a Jászság városaiban	93
14. táblázat - A térség ismert fejlesztési projektjei (2009-)	130

15. táblázat - A térség ismert fejlesztési projektjei (2009-) a Piramis modell hosszú távon ható tényezői alapján	132
16. táblázat - A Jászság Közösségfejlesztési Stratégiája szempontjából leginkább releváns dokumentumok listája	135

Vezetői összefoglaló

A Jászság Közösségfejlesztési Stratégiája elkészítése során egy olyan fejlesztési stratégia megalkotása volt a cél, melynek megvalósításával kiaknázzhatóvá válik a térségben rejlő jelentős gazdasági potenciál, a gazdaság versenyképességének növekedése mellett pedig az erős jász identitástudat kamatoztatásán keresztül az itt élők életminősége is javul.

A dokumentum készítése során feltérképezésre került a térség gazdaságának, társadalmának és környezetének jelenlegi helyzete és fejlettsége (19. o.). Ez szekunder kutatással, a hatályos fejlesztési dokumentumok feldolgozásával és kiértékelésével, valamint primer kutatással, a helyi életminőség és identitástudat felmérésére irányuló lakossági kérdőíves vizsgálat elvégzésével valósult meg.

A térség versenyképességének elemzése a regionális versenyképesség frissített piramis modelljének¹ (35 o.) logikája és szempontrendszer alapján, a térség ágazati jellegzetességeinek figyelembevétele mellett történt. A helyzetelemzés során a térség erősségei, gyengeségei, lehetőségei és veszélyei a korábban említett szekunder adatok, térségi fejlesztési dokumentumok és kérdőíves felmérés eredményeinek felhasználásával kerültek azonosításra. A SWOT analízis és a helyzetelemzés konklúziójaként elkészült problémafa (129. o.) és célfa (159. o.) a dokumentum készítésének egyik legfontosabb szempontjaként jelen lévő közösségi tervezés jegyében széleskörű, helyi szakértői munkacsoport keretében került megvitatásra és véglegesítésre. A leginkább fejlesztésre szoruló területek beazonosítását követően tematikus fejlesztési eszközök kerültek megfogalmazásra, amelyek végrehajtásával a térség gazdasági, társadalmi és környezeti fejlődése a leghatékonyabb módon érhető el.

A Stratégia jelenlegi változata a szakértői munkacsoport bevonásán túl második körös szakértői egyeztetés és széleskörű társadalmasítást követően készült el.

A kutatás eredményei alapján a Jászság legkomolyabb problémái jelenleg:

---

¹ Lengyel Imre (2016)

- a térség gazdasági szerkezetéhez megfelelően szakképzett munkaerő hiánya,
- a hátrányos helyzetűek, és inaktívak nehézkes munkaerőpiaci integrációja,
- a térségi szintű területfejlesztési mechanizmus és koordináció hiánya,
- valamint a térségi egészségügy és különösen a háziorvosok túlterheltsége

A megfogalmazott térségi jövőkép legfontosabb elemeit az alábbi fő cél foglalja magába:

„Magas helyi életminőség, az elöregedés és az elvándorlás megszűnése a térségben.”

Ennek megfelelően a Jászság Közösségfejlesztési Stratégiája az alábbi specifikus és ezen belül operatív célokat jelöli ki:

Versenyképes jázsági gazdaság:

1. Erősödő helyi vásárlóerő
2. Növekvő termelékenység
3. Korszerű, versenyképes és integrálódó mezőgazdaság
4. Erősödő térségi turizmus
5. Növekvő innovációs aktivitás
6. A térségi igényeket kielégítő közlekedési infrastruktúra
7. Javuló gyermekvállalási kedv
8. Kielégítő egészségügyi és szociális infrastruktúra

A betelepülők számára vonzó, lakosságát megtartani képes Jászság:

9. Társadalmi feszültségek mérséklődése, megszűnése
10. Hátrányos helyzetű csoportok sikeres integrálódása
11. Előrelépések a fenntarthatóság terén

A piramis modell logikájának felhasználásával kijelölt célok elérésére összesen 35 fejlesztési eszköz (intézkedés) került megfogalmazásra (176. o.). Egy-egy eszköz gyakran több specifikus cél elérését is szolgálja. Ennek rendezése céljából cél-eszköz mátrix (163. o.) készült. A kijelölt eszközök az alábbi szempontrendszer szerint kerültek csoportosításra:

1. K+F+I kapacitás
2. KKV szektor fejlődése
3. Külföldi működőtőke
4. Humán tőke és infrastruktúra
5. Intézmények és társadalmi tőke

A Stratégia készítése során horizontális eszközként javaslat készült egy a közeljövőben kialakítandó térségi információs és monitoring rendszer kialakítására.

1. Bevezetés

1.1. Előzmények (indíttatás, mandátum)

A TOP-5.3.1-16-JN1 „Helyi identitás és kohézió erősítése a Jászberényi kistérségben” című projekt konzorciumának vezetőjeként Jászberény város önkormányzata 2018 májusában a Jászságban élők, a hozzá kötődők életminőségének, a Jászság versenyképességének fejlesztése érdekében olyan többéves közösségi tervezési és együttműködési folyamatot kezdeményezett, amellyel támogatni kívánja a Jászság két járásának és településeinek közösségi tervezésének összehangolását.

E folyamat szükségességét az elmúlt évek társadalmi-gazdasági változásai mellett az is alátámasztja, hogy jelenleg nincs érvényben a térség egészét lefedő hosszútávú koncepció, s nem található meg a térség önkormányzatainál, ill. szerveződéseinél olyan tervezési-elemzési funkció, amely dedikáltan és tartósan működő formában jelen lenne itt – noha ennek már korábban is jelentős hagyományai voltak a térségben.

A térségben az első jelentősebb szervezeti megoldás e funkció betöltésére 1996 augusztusától működő Jászsági Területfejlesztési Önkormányzati Társulás volt, de még évekig eltartott, hogy elérjék azt a szervezettségi-érettségi fokot, hogy képesek legyenek e funkció érdemi ellátására - például 1999-ben „Jászsági Kistérségi Fejlesztési Koncepció és Program” c. tervdokumentumot még a Jászsági Önkormányzatok Szövetsége készítette el.

2006-ban a következő tervidőszakra vonatkozóan a „Jászsági fejlesztési koncepció, stratégiai és operatív program 2007-2013” c. stratégiai tervdokumentumot már a Jászsági Többcélú Társulás készítette el, mivel a 2005 áprilisában ők vették át az akkor megszűnő Jászsági Területfejlesztési Önkormányzati Társulás területfejlesztési feladatait.

2013 júniusában azonban megszűnt az akkor már csaknem egy évtizede működő Jászsági Többcélú Társulás, s bár a szervezet által eddig ellátott feladatokat elvileg

állami térségi, illetve önkormányzati intézmények átvették, jelenleg nincs érdemben működő, a Jászság közösségi, stratégiai szintű tervezési feladatait ellátó szervezet.

A 2014-2020 közötti tervezési időszak elején is készültek a térséget érintően stratégiai tervek, helyzetelemzések, azonban ezek vagy megyei szintre (Jász-Nagykun-Szolnok megyei területfejlesztési koncepciója), vagy Jászsági kistérséghez képest alacsonyabb szintre (Integrált Településfejlesztési Stratégia) vagy pedig némileg korlátozott hatáskörre (Helyi Fejlesztési Stratégia) vonatkozóan lettek elkészítve. Ezek az elmúlt 4-5 évben született tervdokumentumok nem csak eltérő területi szintekre vonatkoznak, hanem gyakran különböző szakpolitikai területekre, ráadásul eltérő szervezetek által is kerültek előkészítésre – így szükségessé és időszerűvé is vált egy ezeket összeegyeztető, szintetizáló, további tervezési munkákat megalapozó folyamat elindítása.

Jászberény önkormányzata és a projekt konzorciumának tagjai felismerve, hogy a Jászság hosszútávú társadalmi-gazdasági fejlődése érdekében szükséges folytatni a korábbi hagyományokat, kezdeményezte ennek egyik első állomásaként szolgáló Jászság Községfejlesztési Stratégiája elkészítését, amelynek célja egyrészt egy átfogó kép bemutatása Jászság jelenlegi helyzetéről, másrészt javaslatot tesz a fejlesztési irányokra, valamint konkrét beavatkozásokat is javasol.

A folyamat sikeressége érdekében különösen szükségesnek látszik, és ez egyben a jászsági önkormányzatok igénye is, hogy a Jászsági Önkormányzatok Szövetségének a szerepe pontosításra és megerősítésre kerüljön a fenti funkciók ellátása érdekében.

A térségben jelenlévő, napjainkban is erős jász identitástudat és összetartás szorosan összefügg a Jászsághoz kötődő emberek, szervezetek, cégek gazdasági-társadalmi teljesítményével. Ez az évszázadokra visszatekintő kohéziós erő a térség szereplőinek szolidaritásán és összefogásán keresztül nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a Jászság versenyképességét tekintve ma is kiemelkedik környezetéből. A Stratégia elkészítése során, ennek megfelelően a gazdasági tényezőkön felül kiemelt figyelmet szenteltünk az helyi életminőség és az identitástudat szempontjainak is.

1.2. Lehatárolás és fogalomértelmezés

A Jászság Közösségfejlesztési Stratégiája a TOP-5.3.1-16-JN1 „Helyi identitás és kohézió erősítése a Jászberényi kistérségben” című projekt keretében készült el. A projekt végrehajtásáért 8 tagú konzorcium felel. A konzorcium vezetője Jászberény város önkormányzata. A konzorcium tagjai:

- Jászágó Községi Önkormányzat,
- Jászboldogháza Községi Önkormányzat,
- Jászfelsőszenyörgy Községi Önkormányzat,
- Jászfákóhalma Községi Önkormányzat,
- Jásztelek Községi Önkormányzat,
- Pusztamonostor Községi Önkormányzat
- Jász Múzeum

Ahogy azonban a projekt és a dokumentum címe is mutatja, a Jászság Közösségfejlesztési Stratégiája a konzorcium tagtelepülésein és szervezetein túl mind a Jászberényi, mind pedig a Jászapáti járás minden települését érinti.

A Jászberényi járás települései:

- Jászberény
- Jászárokszállás
- Jászfényszaru
- Jászágó
- Jászboldogháza
- Jászfelsőszenyörgy
- Jászfákóhalma
- Jásztelek
- Pusztamonostor

A Jászapáti járás települései:

- Jászapáti
- Jászkisér
- Jászladány

- Alattyán
- Jánoshida
- Jászsalsószentgyörgy
- Jászdózsa
- Jászivány
- Jászszenandrás

Jelen Közösségfejlesztési Stratégia a 2018-tól 2027-ig terjedő időtávon hivatott meghatározni a Jászság társadalmi és gazdasági fejlődése érdekében végrehajtandó legfontosabb fejlesztési irányokat, célokat és eszközöket. A helyi közösség és gazdaság fejlesztéséhez kapcsolódó átfogó cél a Jászságban élők életminőségének, jólétének javítása annak érdekében, hogy a térség vonzó és megtartó képessége növekedjen.

1.3. A tervezés szervezeti kerete és folyamata

A Jászság Közösségfejlesztési Stratégiájának elkészítésére Jászberény város önkormányzata adott megbízást a TOP-5.3.1-16-JN1 „Helyi identitás és kohézió erősítése a Jászberényi kistérségben” című projekt konzorciumának vezetőjeként. 2018 májusától kezdődően az önkormányzat és a vállalkozó rendszeresen egyeztetett egymással annak érdekében, hogy a készülő dokumentum mindenben megfelelhessen az elvárásoknak.

A tervezés minden periódusa a jászberényi önkormányzat és a „Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás” EFOP-1.3.1-15-2016-00001 projekt jász-nagykunszolnok megyei kulturális közösségfejlesztő mentorának közreműködésével történt. A tervezést előkészítő szekunder adat- és információ gyűjtésen túl primer kutatás is történt. A reprezentatív lakossági kérdőívezés főleg a Jászságban élők életminőségét, valamint identitástudatát és annak kulcselemeit volt hivatott feltérképezni, mivel ilyen jellegű információ jelenleg más forrásból nem elérhető.

A helyzetelemzési-értékelési szakaszban elvégzett feladatok:

- Elemzési módszertan meghatározása (a területi versenyképesség Piramis modellje)
- Korábbi helyzetelemző- és tervdokumentumok vizsgálata
- Elsődleges adatgyűjtés (reprezentatív lakossági kérdőív)
- Korábbi időszak fejlesztési projektjeinek összegyűjtése
- SWOT elemzés – ennek eredményét tartalmazza a dokumentum

A helyzetelemző-értékelő kutatások eredményeként megállapított problémák validálása a közösségi tervezés eszközével, szakmai munkacsoport rendezvény keretében valósult meg a térség legfontosabb társadalmi és gazdasági szereplőinek aktív részvételével. A munkacsoport rendezvényen túl az arra meghívottak a térség fejlesztési eszközeinek meghatározásában is bevonásra kerültek egy elektronikus űrlap segítségével. Ezen felül több térségi kulcsszereplővel történtek személyes, telefonos vagy e-mailes szakértői egyeztetések is a tervezési folyamat során. Mindez annak érdekében történt, hogy a készülő Stratégia tartalma a lehető legnagyobb mértékben tükrözze a helyi szereplők és közvetlen érintettek szempontrendszerét.

A célkijelölő szakaszban elvégzett feladatok:

- Munkacsoport rendezvény előkészítése (projekt elképzelések elektronikus benyújtása)
- Munkacsoport rendezvény
- A dokumentum társadalmazásának előkészítése

A leírtaknak megfelelően a dokumentum tervezésének fontos eleme a dokumentum végleges változatának elkészítését megelőző társadalmazás is, amely a korábbi tervezési fázisokhoz hasonlóan széles kör bevonásával történik.

- További feladatok a Közösségfejlesztési Stratégiához kapcsolódóan
- Belső/szervezetfejlesztési feladatok:
  - JÖSZ fejlesztési irányai
  - Térségi tervezési és monitoring rendszer kialakítása
  - A Közösségfejlesztési Stratégiához kapcsolódóan munkacsoportok létrehozása
- A helyi közösség mélyebb és gyakoribb bevonása a területfejlesztési tervezési és értékelési folyamatokba
- Az együttműködés elmélyítése a Helyi Akciócsoportokkal (HACS)

2. Jövőkép

2.1. A jövőképalkotás módszertana

A jövőkép megalkotásához a térségre vonatkozó jelenleg hatályban lévő (megyei, kistérségi, járási és városi) fejlesztési dokumentumok tartalma, célrendszere, a módszertani fejezetben megjelölt forrásokból szerzett kvantitatív statisztikai adatok, valamint a kutatás keretében végzett reprezentatív lakossági kérdőíves felmérés, továbbá a legfontosabb térségi szereplők részvételével megrendezett szakmai munkacsoport rendezvény eredményei kerültek felhasználásra. A Stratégia jövőképe 10 év távlatában mutatja be a Jászság elérni kívánt állapotát.

2.2. A stratégiai keret rövid áttekintése

A Jászság Közösségfejlesztési Stratégiája jövőképe és célkitűzései harmonizálnak az Új Magyarország Fejlesztési Terv által az Észak-Alföldi régiót illetően megfogalmazott céljaival:

Az észak-alföldi régió átfogó célja, hogy specifikus adottságainak kihasználására alapozva Kelet-Közép-Európa minőségi élet-, egészség- és rekreációs központjává váljon. A helyi adottságok szem előtt tartásával kialakított célkitűzések ennek érdekében kiemelten koncentrálnak:

- a régió versenyképes, tudásalapú és innováció-orientált gazdaságának kialakítására*
- természeti, környezeti rendszerei állapotának javítására és fenntartható használatára*
- az egészséges élet lehetőségeinek biztosítására*
- a régió versenyelőnyeire alapozott piacvezérelt és innováció-orientált agrárvertikum kialakítására, valamint területi különbségeinek mérséklésére*

- *a társadalmi kohézió foglalkoztatás központú erősítésére.*

A Jászság Közösségfejlesztési Stratégiájában megfogalmazott jövőkép egyúttal összhangban van a **Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területfejlesztési Program 2014-2020** (Stratégiai és Operatív Program) céljaival is.

ÁTFOGÓ CÉLOK 2030				
A1. ERŐTELJES KAPCSOLÓDÁS A MAKROGAZDASÁG FEJLŐDÉSI TENGELYEIRE A megye a Budapest metropolisz-térség dinamikus urbanizálódó külső gyűrűjének részévé, illetve haszonélvezőjévé válik	A2. VÁLTOZATOS KULTÚRTÁJAK DINAMIKUS EGYENSÚLYA Kialakulnak a globális társadalmi, gazdasági és környezeti folyamatokhoz rugalmasan alkalmazkodni képes vidék társadalmi, intézményi, tájszerkezeti feltételei		A3. EGÉSZSÉGES, KÉPZETT LAKOSSÁG, EGYÜTTMŰKÖDŐ TÁRSADALOM A megyében fennmaradnak és dinamikusban bővülnek a tudás és hálózattársadalomba való bekapcsolódás terén elért eredmények, és kialakulnak a munkaerőpiacra jutásban korlátozott csoportok bekapcsolódásához szükséges feltételek	
STRATÉGIAI CÉLOK 2014-2020				
Területi célok				
T1. Szolnok nagyvárostérség pozíciójának megerősítése a Bécs-Budapest-Belgrád fejlődési tengely és a Tisza-völgy térrendszereiben	T2. Az ipari agglomeráció városiasságának erősítése és a gazdaság diverzifikációja a Jászságban	T3. Városhálózati szerepek és város-vidék kapcsolat megújítása a tiszántúli mezővárosi térségben	T4. Tiszazug és Körös mente pozíciójának és önfenntartó képességének javítása	T5. Tisza menti „ökosztráda” alrendszerének kiépítése
Specifikus célok				
S1. A lakosság képzettségi szintjének és egészségi állapotának javítása	S2. Az agrárvertikum versenyképességének, tájfenntartó- és foglalkoztatási potenciáljának növelése	S3. Leszakadó társadalmi csoportok életminőségének és esélyegyenlőségének javítása	S4. A társadalom és a gazdaság megújulását, a táj konszolidációját hátráltató infrastrukturális hiányosságok felszámolása	
Horizontális célok				
H1. Hálózat-társadalom kiépülése: Az önszerveződés és együttműködés erősítése, a társadalmi tőke növelése	H2. Hozzájárulás az országos megújuló energiahasznosítási arány és energiahatékonyság növeléséhez	H3. Előrelépés a komplex társadalmi, gazdasági, környezeti fenntarthatóság terén, szervezeti-intézményi feltételek javítása	H4. A foglalkoztatás növelése a társadalom minden aktív korú szegmensében	

A Program T2-es területi célja „Az ipari agglomeráció városiasságának erősítése és a gazdaság diverzifikációja a Jászságban”.

A Jászsági Kistérségi Helyi Közösség Egyesülete Leaser Akciócsoportjának **Helyi Fejlesztési Stratégiája (HFS 2014-2020)** átfogó célkitűzései szintén összhangban vannak a jelen Dokumentum célkitűzéseivel és jövőképével:

A HFS 2014-2020 átfogó céljai:

1. A vidék megtartó erejének megőrzése, fokozása, közösség építés, közösség formálás, térségi együttműködések, kapcsolatok elősegítése.
2. A vállalkozások gazdálkodási mutatóinak javítása, foglalkoztatási mutatók javítása a térségben.
3. kistérség turisztikai potenciáljának hatékony és innovatív fejlesztése.

A HFS 2014-2020 Specifikus céljai:

1. Új munkahelyek létrehozása
2. Civil szféra együttműködéseinek javítása
3. Turisztikai kapacitás, és szolgáltatási színvonal fejlesztése
4. Termelékenység, kapacitás-korlátok, gazdálkodási volumen javítása
5. Hátrányos helyzetű társadalmi csoportok felzárkóztatása

A Jászság egészére vonatkozó Helyi Fejlesztési Stratégia az alábbi intézkedéseket, beavatkozási területeket foglalja magába:

1. Mikro-vállalkozások versenyképességének fokozása, kisléptékű infrastrukturális fejlesztések támogatása által
2. Turisztikai szolgáltatások és kínálat fejlesztése
3. Helyi termékek piacra jutásának támogatása
4. Épített- és kulturális örökség megőrzése
5. Civil szervezetek eszközbeszerzéseinek és céljaik elérésének támogatása
6. Esélyegyenlőség és társadalmi befogadás elősegítése

2.3. Jövőkép (célállapot)

A Stratégiában 2027-ig elérendő megjelölt átfogó célállapot egy kimagasló helyi életminőséggel rendelkező Jászság, amelyben a versenyképes gazdaság és lakosságot megtartani képes, a térség határain túlmutató vonzerő a jelenleg tapasztalható előregedés és elvándorlás mérséklődésével, majd megszűnésével jár.

Az elérni kívánt célállapot szerint 2027-re a térségben a lakosság vásárlóerejének növekedése figyelhető meg. A gazdasági versenyképességhez elsősorban dinamikusan növekvő termelékenység, gyarapodó innovációs aktivitás, a mezőgazdaság és az ipar közti gazdasági egyensúly, valamint erősödő térségi turizmus járul hozzá. A gazdasági versenyképességgel párhuzamosan a bővülő igényeket is kielégíteni képes, színvonalas térségi közlekedési infrastruktúra alakul ki. Az új, megváltozott térségi folyamatokkal az egészségügyi és szociális infrastruktúra képes tartani a lépést. Mindez jól tervezhető és nyomon követhető a Jászságban működtetett térségi információs és monitoring rendszerben, amely a helyi társadalom és gazdaság legfontosabb területeiről gyűjt a Jászság egészére, járásaira, és minden településére vonatkozóan adatokat, azok feldolgozásával és értékelésével pedig nagyban hozzájárul a helyi döntéshozás munkájához.

A térség vonzerejéhez, az itt élők jól-létéhez az erős jász identitástudaton túl az egyébként általánosságban kevésbé aktív fiatalok és idősek, valamint a cigány kisebbség fokozott közösségi szerepvállalása is hozzájárul, csökkentve a társadalmi feszültségeket, javítva a térség közbiztonságát. A nemcsak társadalmi-gazdasági, hanem környezeti értelemben is fenntartható környezet a helyben élő fiatalok gyermekvállalási kedvének növekedésével jár, ami immáron nemcsak a Jászság fennmaradását, hanem előkelő versenyképességi pozíciójának megőrzését is képes szavatolni.

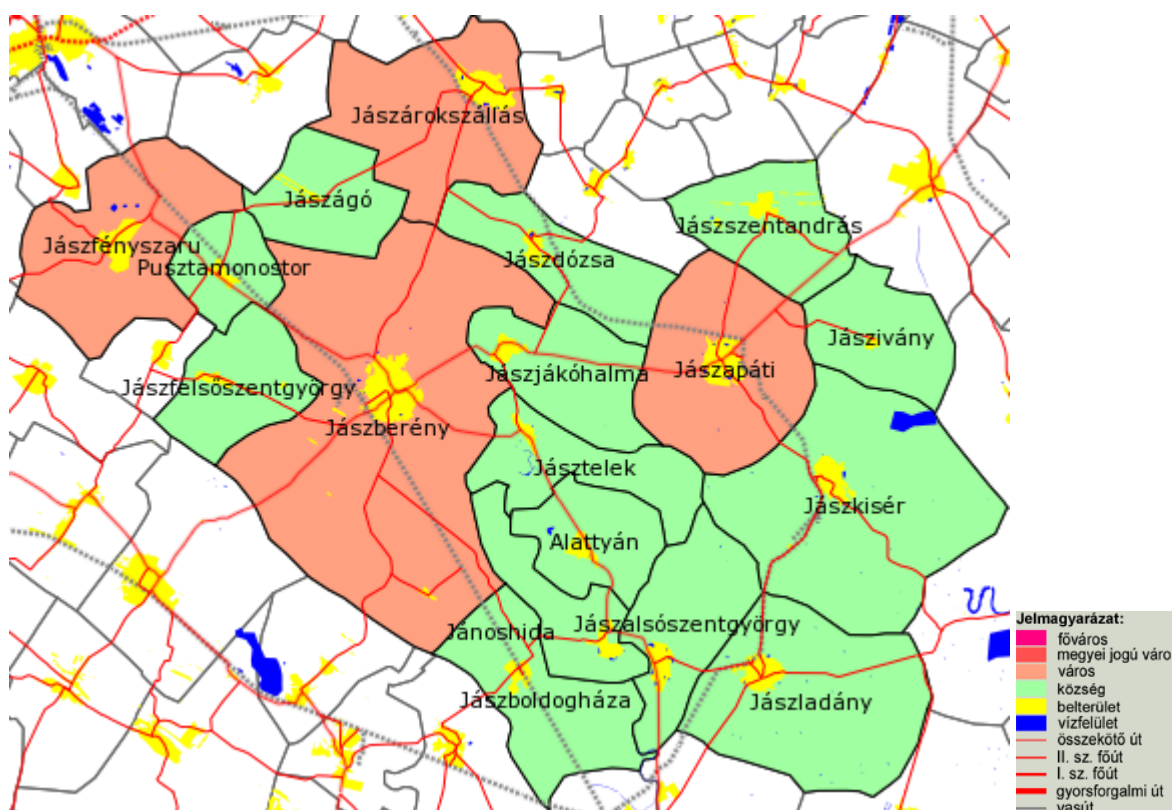
2017 májusában a Jászsági Kistérségi Helyi Közösség Egyesülete Leader Akciócsoport a 2014-2020-as Helyi Fejlesztési Stratégiában a térség jövőképét az alábbiak szerint határozta meg. Mivel az említett dokumentum és jövőképe még viszonylag frissnek számít, valamint egybevág a jelen Stratégia jövőképével, itt is közöljük:

„Küldetésünk egy gazdaságilag prosperáló, fenntartható fejlődési pályán mozgó, az itt élő közösségek, egyének számára vonzó, a szülőföldön boldogulás lehetőségét kínáló, identitására, és értékeire egyaránt büszke közösséget alkotó kistérség megteremtése.”

3. ábra – A Jászberényi kistérség

A Jászsághoz 18 település tartozik, melyből 5 rendelkezik város ranggal: Jászberény, Jászapáti, Jászárokszállás, Jászkisér és Jászfényszaru. A térség tradicionális központja, és legnagyobb települése a 26360 fős Jászberény, amely a Jászság 81490-es (2016) lakónépességének nagyjából harmadát teszi ki. A Jászság népsűrűsége 70 fő/km², ezzel jóval alacsonyabb, mint az országos átlag, ami 106 fő/km². A térség lakosságának nagyjából 4%-a él külterületen, a legmagasabb arány Jászszeptandrás (19%) és Jászfelsőszentgyörgy (7%) tanyás térségeire jellemző. Fontos jellemzője a térségnek az erős identitástudat, és a jász eredet ápolása, melynek céljából több helyi civil szerveződés is létrejött. A megye többi területéhez képest a Jászság jól elkülöníthető egységet képez, kistérségi, járási, helyi akciócsoporti viszonylatban. Ez elsősorban az egységes történelmi múltnak köszönhető.

A Jászság, mint közigazgatási egység, 2011-ben került jelentősebb átrajzolásra. A Kormány 1299/2011. (IX. 1.) Korm. határozata a járások kialakításáról jelentősen befolyásolta Jászberényi térséget és szerepének lefedettségét. A Jászberényi kistérség

18 településével szemben a Jászberényi Járás kilenc települést számlál, ebből az első három városi rangú:

- Jászberény,
- Jászfényszaru,
- Jászárokszállás,
- Jászágó,
- Jászboldogháza,
- Jászfelsőszentgyörgy,
- Jásziákóhalma,
- Jásztelek,
- Pusztamonostor.

A Jászság funkcionális vonzáskörzete azonban a jogszabályilag körön jóval túlterjed. A településeknek funkcionálisan jóval több településsel van kapcsolata, mint közigazgatási vonzáskörzete. A funkcionális térség lakói nagyrészt Jászberény térségközpontban vesznek igénybe köz- és piaci szolgáltatásokat, itt dolgoznak, szórakoznak és hagyományosan is kötődnek a városhoz.

3.2. A jász identitás a XX-XXI. században

A Jászság jól körülhatárolható táj Magyarország térképén. A Mátra hegység lábánál, a Zagyva és a Tarna folyók, valamint az Ágó patak által körülzárt, ligetes, alföldi táj. A középkorban több mint ötven falu állt a területén, de napjainkban csupán 18 település alkotja, melyek neve – három kivételével – jász előtaggal kezdődik. Ily módon az ide érkező vendégek mindjárt tudhatják, hogy olyan vidéken járnak, amelynek lakói valamilyen módon összetartoznak.

A terület gazdasági, szellemi és vallási központja kezdettől fogva Jászberény, amelyet a források 1357-ben említenek először Beren névalakban. 1550-ben már városi rangú település, de jöllehet már korábban is.

A jászok közismertek sajátosan erős öntudatukról, amely nemcsak érzésekben van jelen, de legkülönbözőbb módon, életük számos területén megnyilvánul. A jász identitás igen hosszú utat tett meg a jászok 13. századi magyarországi letelepedéstől napjainkig. Történetét, változásait Szabó László, a Jászság kiváló kutatója tekintette át tanulmányában, s fejlődésének hat korszakát határozta meg. Megállapította, hogy az eltérő származás, a kiváltságos történelmi múlt, a közigazgatási és jogi különállás adta az alapot a jász identitás kialakulásához és évszázadokon át tartó fennmaradásához, de változását minden korban más és más tényező motiválta. Ennek megfelelően beszélhetünk etnikai, közjogi, jász-kun, egységes jász, közigazgatási, valamint történeti és kulturális tudat koráról.

A Jászkun Kerület 1876-os megszűnését követő időszakot Szabó László a történeti és a kulturális tudat koraként jellemezte, amelyben már nem az egykori privilégiumok, hanem egyre inkább a történeti és népi hagyományok kaptak mind erőteljesebb szerepet. Ez az időszak, – sajátos tartalommal és karakteresebb arculatot öltve –, voltaképpen napjainkban is tart.

A jász öntudat 21. századi továbbélésének legfőbb mozgatórugója az a széleskörű hagyományörzés, amely az 1990-es évektől kezdve egyre nagyobb teret hódít nemcsak a fiatalok, de az idősebb korosztály körében is.

A jász öntudat napjainkban a kiváltságos történelmi múlt és az ősök iránti tiszteletet, valamint büszkeséget és tartást jelent, s a mindennapi életben a legkülönbözőbb formában és módon nyilvánul meg.

A továbbiakban a jász öntudat 21. századi megjelenési formái kerülnek ismertetésre:

Új közigazgatási jelképek: címerek, zászlók

Különösen nagy lendületet adott a jász identitás 20. századi megerősödésének az 1989-es rendszerváltozás. A jász települések egymás után alkották újra közigazgatási jelképeiket: a címereket, pecsétet és a zászlókat. A legtöbb esetben a régi, történelmi címert újjították fel, s ahol nem volt, újat készítettek.

A település zászlók elkészíttetésekor ugyancsak a régi zászlókat vették alapul, amelyekben a jászok ősi színe, a kék dominált. Felmerült az igény a múzeumban

őrzött, de napjainkra már teljesen szétfoszlott történelmi zászlók – 1745-ös redemptios zászló, 1945-ös Szabad jászok zászlaja – felújítására is. A rekonstrukciók 2001-ben magánszemélyek adományából elkészültek, s azóta a jász települések ünnepi rendezvényein ott díszelnek az ország, a település és az Uniós zászlók mellett.

Jászkürt – Lehel kürtje

A jászági címerek és zászlók legjellemzőbb közös motívuma a Jászkürt – más néven Lehel kürtje – amely már a 19. század közepétől a jászok összetartozásának legfőbb szimbólumaként szerepelt. A kürtöt 1874-től a Jász Múzeum őrzi, de ma sem csupán egy múzeumi tárgy, hanem napjainkban is a jász identitás egyik legfőbb kifejezője. Ennek megfelelően számos újkori szokás alakult ki körülötte, a különböző helyeken és alkalmakon való megjelenésére. Nagy ünnepeken (pl. Város Napja, Jászok Redemptio, Jász Világtalálkozó stb.) a regnáló vagy az emeritus jászkapitány, a jászkapitányné, a Jász Múzeum igazgatója, a történelmi zászlók másolatát vivő huszárok, illetve jász viseltbe öltözött férfiak kíséretében viszi be a Jászkürt másolatát, és adja át a város polgármesterének, aki a díszasztalon, vagy egy mives kovácsoltvas asztalkán álló ún. kürttartóba helyezi. Az ünnepség végén hasonló ceremóniával viszik ki, csak ekkor a polgármester már a múzeumigazgatónak adja át a kürtöt, ezzel jelezve a Jászkürt múzeumi tárgy státuszát is.

Különösen hangsúlyos szerepet kap a Jászkürt a jászok világtalálkozóján. A jászkapitányok és huszárok kíséretében olykor az ünnepi szentmisére is beviszik, de másolatából iszik a jászkapitány is a tisztségébe való ünnepélyes beiktatásakor. Az eredeti Jászkürtöt csak nagyon ritka esetben veszik ki múzeumi „szentélyéből”, (pl. Honfoglalás c. kiállítás megnyitója a Magyar Nemzeti Múzeumban, Nemzeti Vágta döntője stb.), és szólaltatják meg a közönség nagy örömeire.

Számtalan intézmény, vállalat, egyesület is viseli a kürt nevét, s ábrázolása a legkülönbözőbb helyen tűnik fel. (Jászkürt fogadó, Nagytemplom főbejárata, r. k. Főplébánia kapuja, Déryné Rendezvényház, Bank épülete, magánház stb.). A kürt másolatai is igen népszerűek, amelyet a legkülönbözőbb alapanyagokból (szalma,

vessző, mézeskalács, fa, agyag, porcelán, üveg, marcipán, égetett cukor) készítenek, s előszeretettel ajándékozzák.

A jászok a 16. századtól azonosítják a Jászkürtöt Lehel vezér legendás kürtjével, s e kettős szerepkörben illesztették be újkori hagyományőrzésükbe is. Időközönként azonban hol egyik, hol pedig másik megnevezése kap nagyobb hangsúlyt. Az 1940-es 50-es években előszeretettel nevezték Jászberényt „Lehel városának”, ekkor a Lehel-kürtként való elnevezése volt népszerűbb. Az 1980-as évektől a Jászkürt-ként való elnevezése került előtérbe, s napjainkban ismét egyre gyakrabban kerül szóba Lehel vezér, és az ő kürtje. Ezt igazolja a 2014. május 30-án, Jászberény főterén felavatott Lehel vezér szobor is, Melocco Mikós és Párkányi Raab Péter szobrászművészek alkotása.

Helyi újságok, honismereti lapok

Az 1990-es évek elején egymás után indítják be a jász települések a helyi újságaikat (Jászkürt, Jászvidék, Jász Újság, Mi újság Fényszarun?, Dósai Hírek, stb.), amelyek többsége napjainkban is folyamatosan megjelenik.

A Jász Múzeum szakmai munkáját segítő Jász Múzeumért Alapítvány 1994-ben indította útjára a Redemptio-t, a jász és kun települések honismereti lapját, azzal a céllal, hogy lehetőséget biztosítson a Jászkunsággal foglalkozó tudományos kutatók és helytörténészek tudományos, ismertetésszerű írásainak megjelentetésére, hírt adjon a Jászság és a két Kunság fontosabb helytörténeti, kulturális, hagyományőrző és művészeti eseményeiről, évfordulóiról, általa is erősítve a jász és kun öntudat jelenkori továbbélését. Ily módon a lap egyfajta újkori összekötő kapoccsá vált a Jászkunság – egykor közös közigazgatás alá tartozó – települései között.

A lap szakmai háttérét kezdettől fogva a Jász Múzeum biztosítja. Az elmúlt 25 év alatt a Redemptio közkezdvelt lapjává vált a Jászkunság történelmi múltja, szokásai, valamint a jelenkori hagyományai iránt érdeklődőknek. Sokan olvassák és használják, s az évek folyamán nélkülözhetetlenné vált a Jászkunsággal kapcsolatos témák feldolgozásánál. A lap A/4-es formátumban, színesben, 32 oldalon, kéthavonta jelenik meg 1000 példányban. A Redemptio legfőbb értéke a szülőföld szeretetére, és a jász-kun identitás erősítésére irányuló törekvésében rejlik.

Évkönyvek, helytörténeti, néprajzi kiadványok

Az elmúlt huszonöt évben különösen sok iskolai, könyvtári, múzeumi évkönyv látott napvilágot, s 1993-ban kiadásra került az első Jászsági Évkönyv is, amely azóta is minden év karácsonyának egyik szép ajándéka.

A Jászságban minden évben számos helytörténeti, néprajzi kötet jelenik meg a helyi könyvkiadóknak köszönhetően. Közülük is kiemelkedik a Jász Múzeumért Alapítvány, amely az elmúlt 25 évben három kiadványsorozatban (Jászsági Könyvtár, Jászsági Füzetek, Jászság népművészete) és sorozaton kívül összesen 49 kötetet jelentetett meg. Hasonló módon jeleskedik a könyvkiadásban a Jászapátiak Baráti Egyesülete, a KÉSZ Jászberényi Szervezete és a Jászsági Évkönyv Alapítvány. A megjelenő kötetek komoly szerepet játszanak a szülőföld történetének, népeletének megismerésében, az ismeretterjesztésben és a hagyományőrzésben.

Város és Falu Napok

A jász települések 1990-től város és falu napokat rendeznek, amelyek minden évben kiváló alkalmat nyújtanak az elszármazott jászok hazalátogatására, a helyi művészeti csoportok, hagyományőrző közösségek bemutatkozására és a közös szórakozásra. Szokássá vált a régi helyi hagyományok felelevenítése is (aratási, szüreti szokások, régi mesterségek és paraszti munkák bemutatása). E tevékenységben különösen élen jár Jászberény (1848-as hagyományok, tavaszi hadjárat), Jászdózsa (régí vásár, lakodalom, aratás, mesterségek), Jászapáti (aratási szokások), Jászkisér és Jászladány (Hagyma Napok), Jászágó és Jászfelsőszentgyörgy (szüreti szokások).

Jászok Egyesülete

1991-ben Budapesten megalakult a Jászok Egyesülete, amely nemcsak az elszármazott jászokat tömöríti, de igyekszik fennhatósága alá vonni a Jászságban élőket is. Az egyesület egymás után jelenteti meg a jász történelem könyvritkaságait (Horváth Péter, Gyárfás István, Fodor Ferenc, Palugyai Imre munkái), ösztöndíjakat ad pedagógusoknak, diákoknak és minden évben a Jász Világtalálkozón adja át az általa alapított életmű elismerést, a Jászságért-díjat.

2010-ben alapította az egyesület a Jászsági Civil Vándordíjat, amelyet hagyományőrző közösségek nyerhetnek el.

Jászság szerte ugyan csak ebben az időben egymás után jönnek létre az ún. baráti körök, akik a településekről elszármazottakat tömörítik és kötik össze a szülőfölddel. Mellettük különböző egyesületek (Városvédő és Szépítő Egyesület, Pendzsom Egyesület, stb.) és alapítványok születnek (Jász Múzeumért Alapítvány, gróf Apponyi Albert Alapítvány, Sáros András Alapítvány, stb.), ahol kiemelkedő értékmentő munkát, tudományos, kulturális és könyvkiadói tevékenységet végeznek.

Honismereti szakkörök, tájházak és helytörténeti gyűjtemények a Jászságban

A hagyományok őrzésében és ápolásában, a jász identitás erősítésében nagy szerepet vállalnak a Jászság honismereti szakkörök, amelyek tevékenysége igen széles körű. Elsődleges feladatuknak az egykori népelet tárgyi emlékeinek összegyűjtését, megőrzését tekintik, de mellette nagy hangsúlyt fektetnek a gazdálkodás, a mesterségek ismeretanyagának feltérképezésére és írásban való rögzítésére. A szakkörök különösen sokat tesznek a régi szokások megismerése és megőrzése érdekében is. Így elevenítik fel időről-időre többek között a régi disznótor, az aratás, a cséplés, a szüret, a lakodalom és a betlehemezés szokását. 2006-ban a jákóhalmi és a dósai honismereti szakkörök életre hívták a Nempomuki Szent János napján, május 16-án gyakorolt egykori szokást, a Jánoska eresztést, amelyhez a következő évben Jásztelek és Jászberény is csatlakozott, s a rég elfeledett szokás azóta újra él. 1989-től minden év decemberében Jászkiséren rendezik meg az Apáról Fiúra című hagyományőrző bemutatót, ahol elsősorban gyermekek szerepelnek, de felnőtt csoportok is szívesen közreműködnek.

A szakkörök lelkes gyűjtőmunkája révén alakultak meg a helytörténeti gyűjtemények és tájházak. Fenntartásukat a helyi önkormányzatok vállalták magukra, de a kiállítások gondozását a szakköri tagok végzik. A Jászságban – az országban egyedülálló módon – tizenöt településen (Alattyán, Jánoshida, Jászágó, Jászsalsószentgyörgy, Jászapáti, Jászárokszállás, Jászboldogháza, Jászdózsa, Jászfényszaru, Jászivány, Jászfákóhalma, Jászkisér, Jászladány, Jásztelek, Jászszentandrás) 21 helytörténeti gyűjtemény, tájház működik.

Hagyományőrzés a néptánc nyelvén

A hagyományőrzés egyik jelentős bázisa a jászsági néptánc mozgalom. 1971-ben alakult meg Jászberényben, az azóta nemzetközi hírűvé vált Jászsági Népi Együttes, amely kezdettől fogva szívügyének tekinti a jászsági táncok összegyűjtését, megismerését és népszerűsítését. Az együttesnek napjainkban négy gyermek, egy ifjúsági és egy felnőtt csoportja működik. Az ő példájuk nyomán Jászapáti, Jászkiséri és Jászfényszaru és Jászdózsán is alakultak együttesek, és ma is sikeresen működnek. 2002-ben a jászsági néptánc együttesek új szervezeti formába tömörültek. Létrejött a Viganó Alapfokú Művészetoktatási Intézmény, amelyben a gyerekek nemcsak táncot tanulnak, de elméleti órákat (folklór, tánc történet) is hallgatnak, s az anyagból vizsgáznak. A tánc együttesek mindenkor hasznos időtöltést, s a fellépések révén pedig maradandó sikerélményt biztosítanak a gyerekeknek. Mindezen túl igen jelentős a közösségformáló ereje is. A tánc széleskörű térhódítását, s a néptáncok tanulása iránti igényt mutatja az is, hogy 1999-ben megalakult a Jászberényi Hagyományőrző Együttes.

Régi táncalkalmak napjainkban

A Jászág régi táncalkalmainak (pendzsom, Jász bál) felelevenítésén és megőrzésén a néptánc együttesek mellett a Jászsági Hagyományőrző Egylet, a jászberényi Városvédő és Szépítő Egyesület, a Fényszaruiai Baráti Egyesülete, a Jászárokszállásiai Baráti Köre és a Jászapátiak Baráti Köre fáradozik.

Jászberényben a Városvédő és Szépítő Egyesület tagjai 1990-ben rendezték meg először a 19. századi polgári báli hagyományokra épülő Jász bált. A régi szokáselemeket (bálanya, bál vendége, táncrend, bálkirálynő, bálherceg stb.) sikerült oly módon ötvözni napjaink szórakozási kultúrájával, hogy azt a közönség fenntartás nélkül elfogadta. Mind ez példaként szolgált más bálrendezők számára is, s azóta már számos jász településen rendeznek farsang idején hasonló, régi hagyományokat felelevenítő bált (FÉBE Bál – Jászfényszaru, JABE Bál – Jászapáti, Árokszállási Jász bál stb.). Az évek folyamán természetes módon kialakult a bálók sajátos arculata, karaktere, de két dolog mégis közös bennük, a hagyományőrzés és a jó játékos cél.

A jászsági népdalkincs őrzői

A jászsági népdalkincs gyűjtői és őrzői a pávakörök, illetve népdalkörök. Művészeti munkájuknak köszönhetően széles körben népszerűsítik népdal kultúránk méltatlanul elfeledett kincseit. A Jászság gazdag népdalanyagából a Jász Múzeumért Alapítvány 1998-ban megjelentette az azóta már második kiadást megért A jászsági zölderdőbe...című népzenei kazettát és CD-t, a Jártató Zenekar és jászsági énekesek közreműködésével. A Budapesten működő Jászok Egyesülete ugyancsak 1998-ban adta ki a Jászsági népdalcsozor című kazettáját és CD-jét a jászsági pávakörök és népdalkörök közreműködésével, majd 1999-ben Jászsági ünnepnapok címmel újabb kazettát és CD-t adott ki a 19. század eleji jászsági népdalgyűjtések eredeti hangzóanyagával.

Lovas hagyományok a Jászságban

Az 1990-es évek elején fordult a figyelem az egykori lovas hagyományok felé. Az országos példa nyomán a Jászság figyelme az elsők között fordult a lovas hagyományok felé. Bolla János 1990-ben megalakította a Jász Bandériumot, feltámasztva ezzel a feledés homályából a Jászság régi huszárhagyományait.

A Jász Bandérium ruházata az egykori, legendás Nádor-huszárok öltözetének, eredeti darabok után készített hasonmása, zászlójuk pedig a Jász Múzeumban őrzött Szabad jászok ősi zászlajának mintájára készült.

A jászfényszarui Városháza dísztermében 1996. március 17-én 13 fő szabad elhatározásból kinyilvánította, hogy a szülőföld és őseik szeretetéből indítatva a FÉBE (Fényaszaruiak Baráti Egyesülete) keretében önálló csoportként létrehozza a Szűcs Mihály Huszárbandériumot. Gyakran a család minden tagja részt vesz a bandériumi munkában. A bandériumok szinte minden falusi, városi és hagyományőrző rendezvényen részt vesznek: díszelegnek, lovas karuszelt, bajvívást mutatnak be, csatát elevenítenek fel. A lovas bandériumok legnagyobb rendezvénye a Tavaszi hadjárat, amely minden évben, április 2-án, a boldogi csatával kezdődik, majd Jászfákóhalmán és Jászberényben folytatódik. Innen tovább indulnak a csapatok Tápióbicskére, ahol eljátsszák a hídi csatát, majd Isaszegen át egészen Vácig mennek.

Az egy hétig tartó hadjárat komoly erőpróba embernek és állatnak egyaránt. Délceg huszárjaink gyakran képviselik a Jászságot külföldi országokban is.

Hagyományőrző íjász egyesületek

A 2000-es évek elején a Jászságban is megjelentek az első íjász csoportok, egyesületek, akik a különböző történelmi korok íjász hagyományainak megismerését tűzték zászlajukra. Az elmúlt években az íjászat rendkívül vonzóvá vált vidékünkön, jelenleg öt nagy létszámú egyesület működik igen eredményesen (Jászberény, Jászfákóhalma, Jászdózsa, Jászfényszaru, Jászkisér). Ez a foglalatosság igen hasznos időtöltést nyújt sok család számára. Az egyesületek rendszeresen szerveznek íjász bemutatókat és versenyeket, amelyek mindig nagy sikert aratnak a közönség körében.

A jászok világtalálkozója és a jászkapitány

A jász öntudat újkori fejlődésében jelentős szerepet játszott a jászkun redemptio 250 éves évfordulója, amelyet 1995-ben nagy pompával, s összefogással ünnepelt meg a Jászkunság. Ebben az évben rendezték meg Jászberényben a jászok első világtalálkozóját is, melynek megrendezése új hagyományt teremtett és indított útjára. 1995-től minden évben más és más településen rendezik meg a jász hagyományőrzés legnagyobb seregszemléjét, a jászok világtalálkozóját.

1998-ban, a Jászfényszaruban megrendezett IV. Jász Világtalálkozón választotta meg a Jászság az újkor első jászkapitányát, s azóta minden évben a találkozó egyik legszebb pillanata a jászkapitány beiktatási ceremóniája.

Ünnepélyes beiktatásakor megkapja a tisztséghez járó méltóság jelvényeket: a megbízatását igazoló oklevelet, a kapitányi pecsétet, a kapitányi medált, a kapitányi kardot, a prémes mentét, a nyakravalót, a süveget és a Jászkürt hiteles másolatát, amelynek öblébe ezüst poharat szorítva, s abba bort töltve a jászokra kell köszöntenie. A kapitány legfőbb feladata a jász hagyományőrzés segítése, támogatása, a jász identitás erősítése. A kapitányi tisztség ugyan egy évre szól, de minden kapitány újra választható. Munkájukat a Jászkun Kapitányok Tanácsa irányításával

végzik, amelynek élére háromévenként maguk közül jász kun főkapitányt választanak. A jász-, a nagy kun- és kiskun kapitány megnevezés életük végéig megilleti őket.

A regnálási idő után, mint emeritus (tiszteletbeli) jász kapitány továbbra is aktívan részt kell vennie a Jász kun Kapitányok Tanácsa munkájában, s dolgoznia kell a jász hagyományőrzésben.

A Jász kun Kapitányok Tanácsa a Protokoll Szabályzat alapján működik, amelyet a történelmi hagyományok, a kapitányokat választó hagyományőrző közösségek javaslatainak figyelembe vételével 2011-ben Bánkiné dr. Molnár Erzsébet, a Kiskun Múzeum ny. igazgatója, dr. Bartha Júlia, a Damjanich János Múzeum osztályvezetője, dr. Bathó Edit, a Jász Múzeum igazgatója és Mészáros Márta, a Kiskun Múzeum igazgatója állított össze.

A jászok példáját követve 2000-től a nagy kunok, 2005-től pedig a kiskunok is választanak kapitányt, akik komoly szerepet vállalnak a kun identitás erősítésében és a kun hagyományőrzésben.

A Jász kun Kapitányi Tanács 2014-ben megalapította A Jászkunság hagyományőrzéséért néven díjat, amelyet első alkalommal a Redemptio ünnepén, Jászberényben adtak át.

Az eltelt évek alatt fokozatosan megerősödött a jász-, nagy kun- és kiskun kapitányok szerepköre, hagyományőrző tevékenysége, és kialakult helyük napjaink közméltóságainak sorában.

Jász kapitányok kertje

A jászberényi Városvédő és Szépítő Egyesület 2001-ben, a millennium évfordulója tiszteletére az 1745 és 1876 között működő jász kapitányok emlékére ún. Kapitánykertet hozott létre a Szabadtéri Színpad és a Zagyva által körbezárt térségen. A tizenhét jász kapitányt tizenhét féle díszfa jelképezi, s minden fa előtt egy szép formájú mészkő áll, s azon egy réztáblán olvasható az illető kapitány neve, s az hogy meddig működött a tisztségben. A fákat magánszemélyek és intézmények adományából vásárolták meg, akik azóta is gondot viselnek rá.

Jászkun Redemptio ünnepe

A jászok és a kunok legnagyobb ünnepe május 6-a, az 1745-ös redemptios diploma aláírásának napja, amely lehetővé tette jogtalanul elvett szabadságuk és kiváltságaik visszaváltását.

A jászok és a kunok a 20. században első alkalommal 1995-ben, egész éven át tartó, nagyszabású ünnepség keretében emlékeztek meg őseik példanélküli nagy tettéről, a Redemptio-ról. Ezt követően minden évben tartottak kisebb-nagyobb megemlékezéseket, s ebben Jászfákóhalma járt jó példával, majd 2001-től Jászberényben a Városvédő Egyesület tagjai a Kapitánykertben emlékeztek meg a történelmi eseményről.

A Jászkunság 2005-ben ünnepelte a Jászkun Redemptio 260 éves évfordulóját. E jeles jubileum alkalmából Jászberényben felavatták a Jász-emlékművet. A természetes sziklatalapzaton álló, egész alakos bronz szobor a jászkapitányt ábrázolja, korabeli öltözetben, s kezében a jászok kürtjével. A talapzaton a jász települések címerei valamint a Szabad jászok bronz címere látható. Az emlékmű Gyórfi Sándor szobrászművész alkotása.

Ettől kezdve az emlékmű előtt tartották a redemptios ünnepségeket, amelyhez ekkor már Jászberény Város Önkormányzata is csatlakozott.

Rendkívül nagy jelentőséggel bírt a 2014-es esztendő, amikor a korábbi sikertelen próbálkozások után február 4-én az Országgyűlés a redemptios diploma aláírásának napját, május 6-át történelmi emléknappá nyilvánította. Az erről kiadott határozat „tisztelettel adózik azon jászkun polgárok előtt, akik – a magyar történelemben példátlan módon – szabadságukat 580.000 ezer rhenes aranyforintért vásárolták vissza.” A Parlament azt is kinyilvánította, hogy támogatja olyan megemlékezések szervezését, amelyek a jászok és kunok ősi szülőföldszeretetével, szabadságszeretetével és öntudatával kapcsolatosak.

Jász Himnusz

2000 karácsonyán Gaál Áron költő tollából született meg a jászok himnusza. A tizenkét versszakos költemény a jász történelmet énekli meg, végigkísérve küzdelmes

sorsuk főbb eseményeit. Borsodi László zeneszerző a himnusz utolsó három versszakát meg is zenésítette, amelyet egyre gyakrabban énekelnek különböző ünnepségeken. A himnusz ősbemutatójára 2001. július 7-én, Jászdózsán, a jászok világtalálkozóján került sor. Azóta már két település is rendelkezik saját települési himnusszal. 2005 áprilisában elsőként Jászsószentgyörgy alkotta meg himnuszt, Gaál Áron szövegével és Tóth János zenéjével, majd ugyanez év júliusában Jánoshidán, a világtalálkozáson hangzott fel a település himnusza, amelyet Koltay Gergely és a Kormorán Együttes szerzett.

A jász viselet reneszánsza

A jász viselet feltámasztásának igényét kezdettől fogva az egyre erősödő jász öntudat motiválta. Első megvalósítói a néptáncsoportok voltak, majd a lovas bandériumok, népdalkörök és díszítőművészeti körök is követték a példát. 1989-ben a Jász Múzeum szorgalmazására a Jászság rég elfeledett, színpompás viselete a figyelem középpontjába került.

Az 1995-ös esztendő pedig rendkívül nagy jelentőségű volt a jász viselet széles körben való terjedését illetően. Ugyanis ebben az évben ünnepelte a Jászkunság a Redemptio 250 éves évfordulóját, és ekkor rendezték meg első alkalommal a jászok világtalálkozóját. Erre a nagy ünnepre már nemcsak a hagyományőrző közösségek, hanem magánszemélyek részére is készültek ruhák. A rekonstrukciókhoz a Jász Múzeumban és a helytörténeti gyűjteményekben fellelhető eredeti ruhadarabok adták a mintát. S azóta korosztályra való tekintet nélkül egyre többen varratják meg a régi parasztpolgári viseletet és különböző ünnepeken magukra öltve, büszkén viselik azt.

Elmondhatjuk, hogy a 21. század elején a jász viselet újjászületésének lehetünk tanúi, amely szinte egyedülálló törekvésnek tekinthető nemcsak Magyarországon, de Európában is. Ahhoz azonban, hogy a jász viselet tovább éljen, nagyon fontos volt, hogy az elmúlt években létrejöttek a ruhákat készítő népi varróműhelyek és megteremtődtek viselésének alkalmai. Ilyenek a történelmi évfordulók, a város és falu napok, a jász bálók, a jász világtalálkozók, a különböző hagyományőrző rendezvények, de az is gyakorlattá kezd válni, hogy a lakodalmakban éjfélkor jász

viseletbe öltözik át az ifjú pár, és abban mulatnak reggelig. De sokan készíttetnek és adnak ajándékba (például szülők, nagyszülők a távol élő gyermekeiknek, unokáiknak) főköttöt vagy teljes jász viseletet is.

A jász öltözet viselésének ma is legünnepélyesebb alkalma a minden évben más és más jász településen megrendezésre kerülő Jász Világtalálkozó, ahol évről-évre egyre többen jelennek meg jász viseletben, s igazán pompás élményt nyújt az ünnepi szentmisén és a felvonuláson a szebbnél-szebb selyem, taft, brokát viganók, habos ingvállal, pruszlíkok, nyárikák, zsinóros, ujjas lajbik, menték, valamint kék és bordó bársony, kerepélyes „féketők” látványa. Úgy gondoljuk, ma is érvényes lehetne Rodiczky Jenő 1865-ben a jász viseletre tett megjegyzése, miszerint „a jász nők csak úgy úsznak a selyemben.”

A jászok gazdag viselet-tárházából talán a legszebb, a 19. századi parasztpolgári viselet került felelevenítésre, amely a kivetkőzéskor úgy maradt el, hogy nem volt módjában megváltozni. Ennek következtében a régi szépségében pompázó viselet kerülhetett felújításra. Jóllehet az öltözethez szükséges finom kelmék ma is igen drágák, és egy rend öltözet elkészítése komoly összegben kerül, ennek ellenére az asszonyok közül sokan már nem is egy, hanem kettő-három, vagy ennél több rend viselettel is rendelkeznek. Kezdetben természetesen mindenki az ünnepi viseletet varratta meg, s azt használták mindenhová. Később azonban egyre világosabbá vált, hogy szükség van gyűvő-menő ruhára, sőt az ünneplők közül kis- és nagyünneplőre is.

A felújított jász öltözet viselése egyértelműen bizonyos alkalmakhoz, a legtöbbször valamilyen ünnepi alkalomhoz köthető, ugyanúgy, mint ahogyan Ausztriában, Norvégiában, Finnországban, Svédországban és Bretagne-ban. A felújított jász viselet, – amelynek napjainkban sajátos érzelmi háttere van – az elszármazott jászok révén eljutott már a világ számos országába (Franciaország, Svájc, Japán, USA, Åland-szigetek stb.) szép példája egy nép identitás tudatának és hagyományőrzésének.

Jászsági szűcshímzés mai textíliákon

A viselethez hasonló módon vált ismertté az országban az egykori jászsági szűcshímzés is. A jászsági szűcsök egykori gazdag mintakészlete az idők folyamán teljesen feledésbe merült. Az 1970-es évek második felében a díszítőművészeti

szakkörök tagjai tettek próbálkozást a mintakincs felkutatására és felelevenítésére. Az volt a céljuk, hogy megtalálják azt a megoldást, amellyel a régi mintákat napjaink textíliáin is alkalmazhatják. Már a munka elején egyértelművé vált, hogy hímzett subák zárt mintaegységei, a válltányérok és a sorminták nem használhatók fel az új alkalmazásban, ezért meg kell bontani őket, a motívumokkal új mintákat kell tervezni. Így alakították ki a hímző asszonyok a régi szűcshímzésből azt a sajátos jáász hímzést, amely már szervesen illeszkedik napjaink textíliáinak szerkezeti követelményeihez. A jáászági hímző asszonyok több mint harminc éves kitartó munkájának köszönhetően a felelevenített, rendkívül gazdag jáász mintakincset az egész ország megismerhette.

Az asszonyok ma is nagy lelkesedéssel tervezik és hímezik a gyönyörű motívumokat a terítőkre, futókra, párnákra, függönyökre, zsebkendőkre, blúzokra, ingekre, s ma már nagyon sok jáászági lakásban találkozunk jáász hímzéssel díszített textíliákkal, de a jáászági templomok oltárait is jáász mintás terítő díszíti. Az egykori jáászági szűcsök gazdag és változatos mintagyűjteménye népművészetünk értékes része, amelyet, ha némiképp átértelmezett módon is, de sikerült megmenteni az utókor számára.

Népi ételek napjaink asztalán

A hagyományőrzésben hangsúlyos szerepet kap az egykori népi ételek megismerése és beillesztése napjaink táplálkozásába. E téren igen eredményesen munkálkodik a Jáászági Vendéglátók Egyesülete, akik tíz éven át minden nyáron megrendezték a Jáászági népi ételek főzőversenyét a jáászberényi Margit-szigeten, amelyen nemcsak az idősebb korosztály, de a fiatalok is szívesen részt vettek. Hasonló módon közkedvelt a jáászapáti kakaspörkölt és a jáászárokszállási birkapörkölt főző verseny, valamint a különböző szokásokhoz (pl. aratás, szüret), vagy programokhoz (falunap, lovasverseny) kapcsolódó főzőverseny.

A népi ételek összegyűjtésében és népszerűsítésében igen komoly feladatot végez a Jáász Múzeum és a Jáász Múzeumért Alapítvány. Régi ételeket és recepteket bemutató szakácskönyveket, képeslapokat jelentetnek meg magyar és német nyelven, gasztronómiai kiállítást rendeznek, és múzeumkerti vacsoraesteket szerveznek.

Nagy sikere van a minden év november 11-én, Márton napján, a Jáásztelken megrendezett pörkölttorta készítő versenynek. A jáászági vendéglők és étterek

étlapjáról sem hiányoznak a jellegzetes jászsági ételek (gölgődin leves, árpakása leves, birkapörkölt, pandúrgulyás és még sok más finomság.). A Jászságban napjainkban is sok helyen készítik, és fogyasztják a régi ételeket (macok, keletlen pite, vajalja, vízen kullogó, húsos káposzta stb.), és ma sem múlik el lakodalom, vagy más jeles családi ünnep birkapörkölt és házi rétes nélkül.

A jászsági hagyományőrzés egyik központja, a Jász Múzeum

A jászsági hagyományőrzés egy fő irányítója, módszertani központja a 140 éve működő Jász Múzeum, amely tudományos és közművelődési munkája mellett fontos feladatának tekinti a hagyományőrzés segítségét, támogatását. Évtizedek óta szakmai segítséget nyújt a honismereti szakköröknek, tájházaknak, helytörténeti gyűjteményeknek. Kezdeményezője volt a jász viselet felújításának, támogatója a lovas hagyományoknak, szorgalmazója a néptánc-, a népdalkincs, és a népi ételek összegyűjtésének, valamint a hímzés mintakincs megmentésének.

1994-től a Jász Múzeumban működik a Jász Múzeumért Alapítvány, 2008-tól pedig a Jászsági Hagyományőrző Egylet, amelynek tagjai rendkívül sokat tesznek a Jászság szokásainak, hagyományainak megismerése, felelevenítése és megőrzése érdekében.

Az említett példák jól mutatják a hagyománytiszteletből gyökerező jász öntudat egyre szélesebb körben való 21. századi terjedését, és megnyilvánulásainak sokszínűségét. Napjainkban jász az, aki magát annak tartja illetve, mondja. A jászok rendkívül büszkék gyökereikre, s éljenek az ország vagy a világ bármelyik részén, megtalálják azt a szálát, amely összeköti őket egykori szülőföldjükkel.

3.3. Megközelítés, módszertan

3.3.1. Piramis modell

A Stratégia helyzetelemző fejezete a területi versenyképesség úgynevezett **Piramis modelljének** logikáján alapul. A Lengyel Imre által a regionális versenyképesség mérésére és javítására kidolgozott piramis modellt az elmúlt 2 évtized során 13

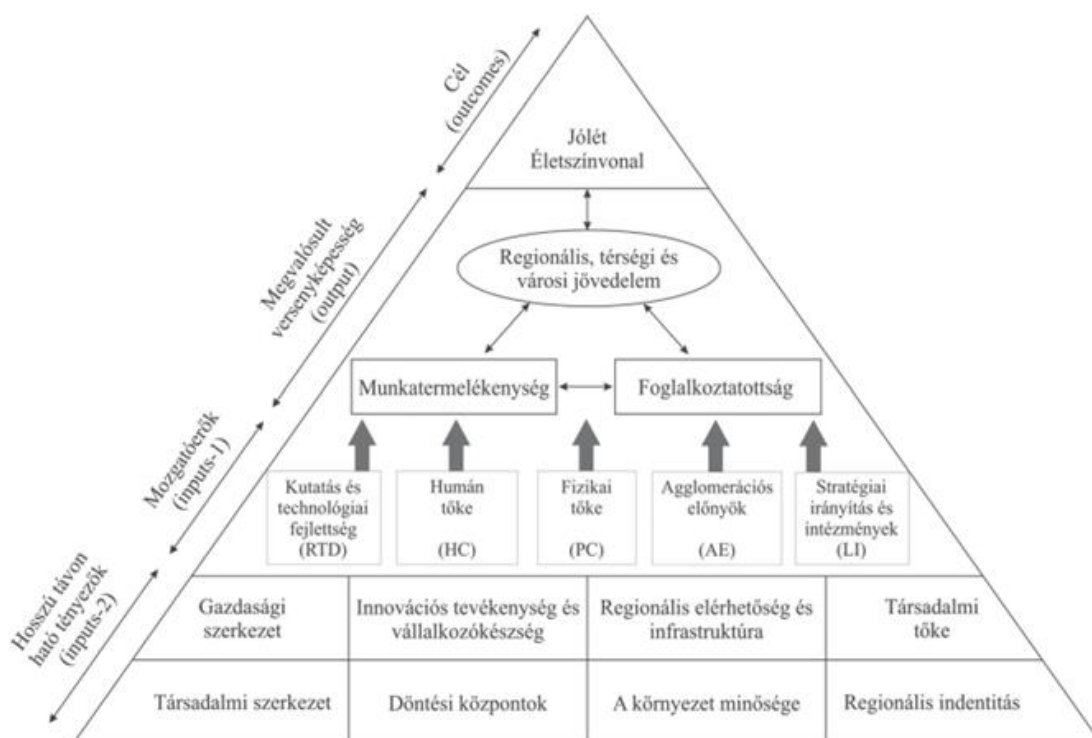
nyelvre fordították le és kb. 20 országban alkalmazták. A modell (ill. módosított verziói) az elmúlt években számos helyi versenyképességi kutatásban is alkalmazásra került.

A modell legfelső, hosszútávú céljaként az életminőség és az életszínvonal emelése szerepel, maga a modell pedig abban nyújt jelentős segítséget, hogy a területet jellemző tényezők közül melyek és milyen mértékben határozzák meg az egyes térségek versenyképességét.

A Lengyel-féle piramis modell legújabb, az endogén növekedési és fejlődési elméleteket is figyelembevevő, verziójában egy régió, térség versenyképességének mérése és javítása a következő négy egymásra épülő szintből áll:

- 1) Cél (outcomes): a régióban élők jólétének (welfare), életszínvonalának javulása.
- 2) Megvalósult versenyképesség (output, a korábbi alapkategóriák): a versenyképesség mérését lehetővé tevő (jövedelem, munkatermelékenység és foglalkoztatottság) mutatók.
- 3) Mozgatóerők (inputs-1, a korábbi alaptényezők): a megvalósult versenyképességet közvetlenül meghatározó gazdasági tényezők, amelyekre regionális gazdaságfejlesztési programok dolgozhatnak ki, ezáltal javulhat a régió versenyképessége és felgyorsítható fejlődése
- 4) Hosszútávon ható tényezők (inputs-2, korábban sikerességi faktorok): a megvalósult versenyképességet és mozgatóerőket közvetve, áttételesen befolyásoló, elsősorban gazdaságon kívüli tényezők, amelyek hosszabb időszakon keresztül módosulnak és főleg a területfejlesztési politika képes befolyást gyakorolni rájuk.

4. ábra - A területi versenyképesség piramis-modellje

Forrás: Lengyel Imre, 2016

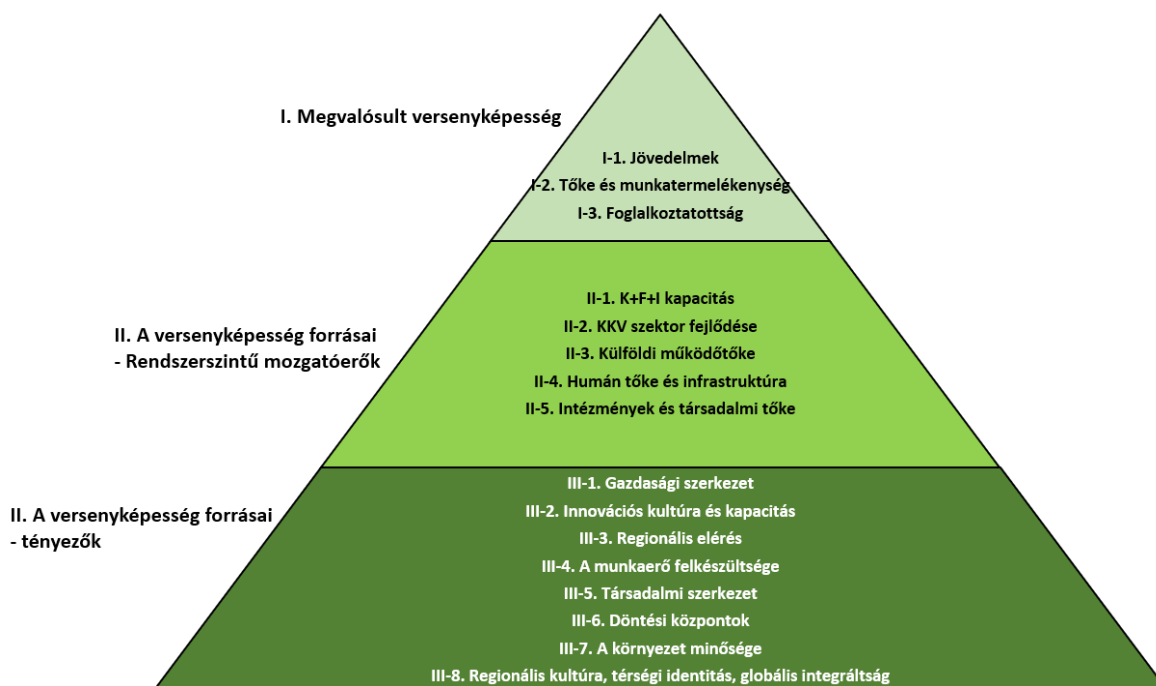
A modell területi versenyképesség értékelésén túl a tervezésben is alkalmazható. Kialakítása során a kistérségi-járási elemzésekhez továbbfejlesztett modellben is mintegy 80 db indikátort tartottak meg a téma kutatói, lényegében ezek alkotják a piramis különböző szintjeit és főkomponenseit.

Az adatok körének meghatározása során azonban tekintettel kellett lenni arra is, hogy az előbb említett módszertanban alkalmazott mutatók sok esetben nem érhetők el megyeinél (NUTS3) kisebb területi szinteken. Ennek megfelelően több esetben volt szükség alternatív mutatók, indikátorok bevezetésére és alkalmazására is. A társadalmi és gazdasági versenyképességi mutatókat a KSH által a 105/2015. (IV. 23.) Korm. rendeletnek² megfelelően kijelölt indikátorokkal egészítettük ki. Figyelembe véve, hogy a modell bizonyos indikátorai az általunk alkalmazott módszertanban megváltoztak, magának, a modell bizonyos elemei is más nevet kaptak annak

² A Korm. határozat a a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szól.

érdekében, hogy minden tényező a lehető legnagyobb mértékben illeszkedjen a jelen kutatásunk tematikájához.

5. ábra - A társadalmi-gazdasági vizsgálat logikai felépítése a Piramis modellhez hangolva

A hagyományos GDP alapú fejlettségi megközelítést az utóbbi évtizedek során tudományos szintén egyre több kritika illette. Az EU 2009-es Stiglitz-jelentése³ szerint a jövedelmek, a vagyon és a fogyasztás piaci alapú vizsgálata nem elegendő az emberi jól-lét méréséhez. Ehhez az életminőség nem pénzügyi indikátorainak alkalmazására is szükség van.

A Jászságban élők életminőségének, jól-létének felméréséhez további vizsgálatokra és egyéb indikátorok alkalmazására is szükség volt. Ez utóbbi egyik előnye, hogy a helyi akciócsoportok által ez már elvileg egy megismert és alkalmazott módszertan, mivel a LEADER Helyi Fejlesztési Stratégiák (2014-2020) Tervezési Útmutatójában is szerepel javaslatként.

³ A Bizottság jelentése a gazdasági teljesítmény és a társadalmi fejlődés méréséről
http://www.ksh.hu/statszemle_archive/2010/2010_03/2010_03_305.pdf

A WHO definíciója⁴ alapján az életminőség „az egyén észlelete az életben elfoglalt helyzetéről, ahogyan azt életterének kultúrája, értékrendszerei, valamint saját céljai, elvárásai, mintái és kapcsolatai befolyásolják. Szélesen értelmezett fogalom, amely bonyolult módon magába foglalja az egyén fizikai egészségét, pszichés állapotát, függetlenségének fokát, társadalmi kapcsolatait, személyes hitét, valamint a környezet lényeges jelenségeihez fűződő viszonyát.”

Az Európai Unió „Capturing impacts of Leader and of measures to improve Quality of Life in rural areas” c. módszertani kiadványa⁵ szerint az életminőség az életkörülmények függvénye, amit a gazdasági dimenzió túl többek közt társadalmi kapcsolatok, az egészség, a környezet fenntarthatósága, és ezeken keresztül a szubjektív jól-lét érzet is befolyásol. A kiadvány szerint az életminőség a vidékies térségekben lefedi a térségi kultúrát és épített környezetet, az erőforrások kiaknázását, a környezet minőségét, valamint a társadalmi és gazdasági teljesítmény értékelését is.

Az Európai Vidékfejlesztési Hálózat által is alkalmazott módszertani megközelítés alapján tehát egy vidékies térség életminősége az előbb említett tényezők vizsgálatán keresztül mérhető fel. Ezekben az esetekben a gazdasági dimenzió a helyi értékláncok működését, az alapszolgáltatások stabilitását, valamint a helyi gazdaság diverzitását takarja. A környezeti dimenzióba leginkább a tájképi adottságok, valamint a történelmi és természeti örökségek tartoznak. A szociokulturális dimenzió pedig a kulturális örökséget és a társadalmi tőkét jelenti.

3.3.2. Elsődleges adatgyűjtés (kérdőív)

Annak érdekében, hogy a versenyképességi tényezők minél jobban összekapcsolhatóvá váljanak az életminőség elemeivel, **lakossági kérdőíves felmérést** végeztünk a Jászberényi kistérségben. A reprezentatív telefonos lekérdezés keretében a Jászság lakosságának életminősége és identitástudata került

---

⁴ <http://www.who.int/healthinfo/survey/whogol-qualityoflife/en/>

⁵ <http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/fms/pdf/98275CF6-C4FD-1908-07DE-1F1EA065BC29.pdf>

felmérésre. A vizsgálat eredményei rávilágítanak azokra a tényezőkre, amelyek hatással vannak a Jászságban élők életminőségére, jóllétére, és amelyeket ennek megfelelően fejleszteni szükséges a térségben annak érdekében, hogy a népességcsökkenés abbamaradjon. A kérdések kiválasztása során legnagyobb részben a KSH Jóllét Magyarországi Indikátorrendszere, valamint a „Capturing impacts of Leader and of measures to improve Quality of Life in Rural Areas” szempontjait vettük figyelembe, azokat több ízben saját szakmai kérdésekkel, tartalommal egészítettük ki.

A **felmérés legfontosabb célja**, hogy a Jászság Közösségfejlesztési Stratégiája dokumentum elemeként mutassa be a Jászság lakossági elégedettségét lakókörnyezetével, életminőségét, jólétét és kötődését, identitástudatát e térséghez. A kérdésekre adott válaszokból azt szeretnénk meghatározni, hogy a térség településeinek állandó lakónépességét milyen demográfiai és munkaerőpiaci viszonyok jellemzik. E mellett a térségen belüli ingázásra, költözési szándékra, életminőségre, valamint a lakókörnyezettel kapcsolatos többszempontú elégedettségre kérdeztünk rá. Továbbá a magukat jásznak vallók esetében jász identitásuk saját szavaikkal megfogalmazott legfontosabb részelemeit is kutatásunk fókuszába állítjuk.

Módszertan

A kutatásban 500 fő véleményének telefonos lekérdezésére került sor. A megkeresések pontosan reprodukálták az elvárt megoszlást, a súlyozási eljárás során létrejött korrekció mértéke alacsony maradt, ami növeli a kutatás megbízhatóságát.

A kérdezettek között relatív többségben vannak a 19-40 évesek, abszolút többségben a Jászberényi járásban lakók, a válaszadók 40%-a érettségivel bír. Kétharmaduk városban lakik, 57%-uk foglalkoztatott. A dolgozók többsége fizikai munkát végez, jellemzően ingázik és 50 óránál kevesebb a heti munkaideje.

A felmérés során az elemzés egysége az egyes válaszadó volt. A kutatási adatok értelmezésekor javasolt figyelembe venni, hogy a legfrissebb NMHH statisztikák szerint a száz főre jutó vezetékes hangátviteli csatornák száma 31,83 darab volt 2017 márciusában – ami a lakások mintegy 70%-át fedi le. Ugyanekkor a három nagy

magyarországi mobilszolgáltatónak nagyjából 11,1 millió hangcélra (is) használt előfizetése volt lakossági használatban, ami lakosságra vetítve közel 125%-os „penetrációt” jelent a vizsgált év végén. E számok tükrében kijelenthető, hogy a mérés minősége a mobil- és vezetékes telefonos megkeresést kombinálva megfelelő megbízhatóságot garantál.

A megkérdezett járszági lakosok kiválasztása a Belügyminisztérium nevesített regiszterének demográfiai ismérvei alapján történt meg. A mintavételezésbe vont kontrollváltozók a korcsoportok, a nem és a járások szerinti lakossági megoszlás volt.

6. ábra – Mintavételezési ismérvek

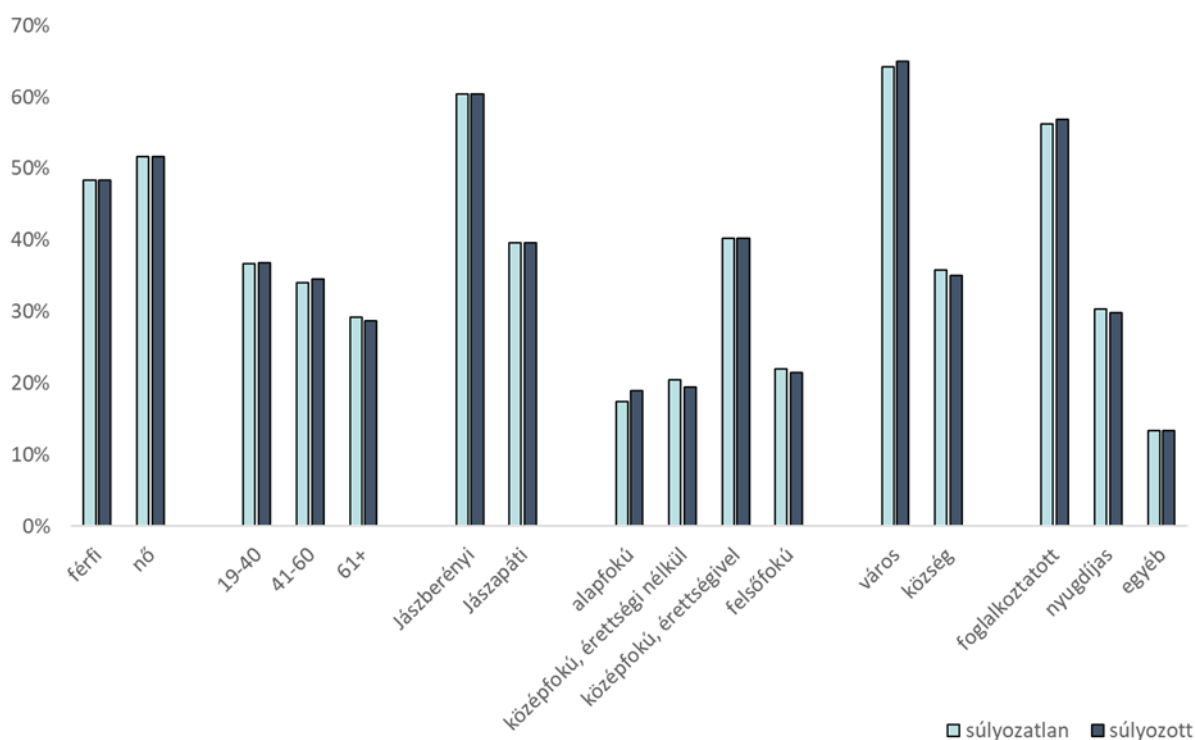
Ismérv	Kategóriák	Arányok (%)
Korcsoport	19-40	35,75%
	41-60	33,68%
	61+	30,57%
Nem	férfi	48,40%
	nő	51,60%
Járás	Jászapáti	39,57%
	Jászberényi	60,43%

A lekérdezett sokaság a járásokon belül jól reprezentálja a kistérséget. A mintavételből fakadó minimális eltéréseket többszempontú súlyozással korrigáltuk.

Az eltérés mértékének felmérése és korrekciójára tett lépések is munkánk részét képezték. A mintavételezés során az eloszlást súlyozási eljárással korrigáltuk. A súlyozás során a kiválasztás során alkalmazott három demográfiai vettünk figyelembe

A lekérdezési feladat CATI lekérdezési módszertant szerint lett elvégezve. A megkérdezés e típusánál a válaszadási arány a személyes kontaktus miatt kellően magas, ami biztosított egységes visszaérkezési aránnyal társul (azaz jól behatárolható időszak alatt érhetjük el a kívánt mintaméretet), a módszer viszonylag gyorsan eredményre vezet. A minta reprezentativitása az eljárás képességeivel garantálható megfelelő mintavétel mellett, amennyiben a mintavételi keret teljessége ezt megengedi.

7. ábra - A jázsági minta összetétele (N=500)

A lakosság többsége nő (52%), ami megfelel az országos demográfiai jelenségeknek is. A három meghatározott korcsoport között egyelőre relatív többségben vannak a fiatal felnőttek (37%), ezt követik a 41-60 évesek (34%), míg a sort a már nyugdíjkorosi korúak, illetve a nyugdíjasok zárják (29%). A kérdezettek háromötöde a Jászberényi járásban lakik.

Az alapfokú és az érettségivel nem rendelkezők részaránya gyakorlatilag azonos a mintában (19-19%), kétötödük rendelkezik érettségivel, míg valamivel több, mint ötödük felsőfokú végzettséggel. A városi lakosság aránya eléri a kétharmadot. Teljes vagy részmunkaidőben foglalkoztatott és vállalkozó jázságiak alkotják a felmért válaszadók abszolút többségét (57%), közel harmaduk nyugdíjas (rokkantnyugdíjas, hozzátartozói nyugdíjas is). Fennmaradó részük egyéb inaktív (munkanélküli, tanuló, GYES, GYED, háztartásbeli).

3.3.3. Korábbi helyzetelemző- és tervdokumentumok vizsgálata

A versenyképességi és az életminőségi vizsgálat összefonódása lehetővé teszi, hogy a Jászság Közösségfejlesztési Stratégiájának készítése során minden fontos tényező figyelembevételre megvalósuljon, és a fejlesztési beavatkozások megtervezése során a lakosság „puhább”, szubjektívebb szempontjai is a látómezőbe kerülhessenek.

A modell logikája szerint a Piramis alsó harmadában elhelyezkedő tényezők határozzák meg a felettük lévő szintek tényezőit, mutatóit. Ennek megfelelően a helyzetelemzés a piramis aljáról halad a teteje felé, a hosszú távon ható tényezőktől a megvalósult versenyképesség és az életminőség irányába.

A helyzetelemzés 1. munkaperiódusában áttekintésre kerültek a térség releváns fejlesztési dokumentumai azzal a céllal, hogy feltérképezzük a Jászság jelenleg érvényesnek tekinthető fejlesztési célrendszerét. Az elemzés a hosszú távon ható tényezőkhöz kapcsolódó operatív céloktól indul. A piramis teteje felé haladva a mozgatóerőkhöz kapcsolódó átfogó (és horizontális) célok következnek, majd pedig a Stratégiai célok, amelyek már a megvalósult versenyképességhez kapcsolódnak.

A Piramis modell pilléreihez rendelhető célkitűzések kapcsán a következő megvizsgálandó kérdés, hogy ennek megfelelően milyen a helyzet jelenleg a térségben, illetve milyen volt korábban. Ehhez szintén a Piramis modellhez kapcsolódó indikátorokat hívunk segítségül, ezen belül is aktuális (utolsó ismert), valamint historikus értékeket, s ahol lehetséges volt, az adatot összehasonlítjuk az országos, regionális, vagy éppen megyei adatokkal is. Az elemzés ezen részéhez kapcsolódnak a SWOT analízis legfontosabb megállapításai is.

3.3.4. Korábbi időszak fejlesztési projektjeinek összegyűjtése

Megvizsgáltuk, hogy az elmúlt évek során (2009-től napjainkig) milyen fejlesztési projektek kerültek megvalósításra, különös tekintettel a korábban felderített kritikus területekre. Ez a munkarész felfedi, hogy a fejlesztések valóban azon területeken folytak-e, ahol azokra a legnagyobb szükség volt, és amennyiben nem, hol és milyen jellegű fejlesztésre lenne szükség.

3.3.5. SWOT analízis

A helyzetelemzésbe kerülő információk ismeretében a különböző fejlesztési dokumentumokban felmerülő információk, valamint a legyűjtött kvantitatív mutatók értékei alapján a különböző megállapításokat először a klasszikus Erősségek (belső tényező), Gyengeségek (belső tényező), Lehetőségek (külső tényező), Veszélyek (külső tényező) négyesre bontjuk, majd a térségi versenyképesség Piramis modelljének pillérei szerint is rendszerezük. Az így kapott információbázis alkalmas arra, hogy annak validálását követően a szakértői munkacsoportok konkrét, a térségre vonatkozó fejlesztési projekteket fogalmazzanak meg, és meghatározzák azok legfontosabb paramétereit.

A potenciál felmérés első szakaszában azokat a területeket vizsgáltuk meg, amelyeknél a SWOT analízis hiányosságokat derített ki. Az előzetes potenciál felmérés forrásai a kutatás elejétől alkalmazott adatbázisok, valamint a térség releváns fejlesztési dokumentumai.

A potenciál felmérés második szakaszában a szakértői munkacsoport ülések alkalmával, valamint azt megelőzően elektronikus kérdőív kitölttetésén keresztül mértük fel, hogy melyek a legfontosabb fejlesztendő területek a térség fejlesztési szakemberei és legfontosabb szereplői szerint, valamint a Jászság legnagyobb vállalkozásainak milyen feltételekre van, vagy lenne szüksége a további terjeszkedéshez, jelen körülmények között szándékoznak-e egyáltalán terjeszkedni.

A SWOT analízis kapcsolódó megállapításai a hosszú távon ható tényezőkkel foglalkozó fejezetek végén olvashatók.

3.4. Pillérek szerinti helyzetelemzés

3.4.1. Megvalósult versenyképesség (PM I. szint)

3.4.1.1. Jövedelmek

Jelenlegi helyzet:

1. táblázat - A legfontosabb jövedelmi adatok az ország különböző területi szintjein

	Jászság	Jászberényi járás	Jászapáti járás	Magyarország	Észak-alföldi régió	JNSZ megye
Egy lakosra jutó nettó jövedelem (2014, ezer Ft/fő)		787,95	585,87	781,78	652,44	686,06
2004		415,88	305,05	434,97	341,82	368,03
Adófizetők aránya (2015, %)		48,67	44,35	45,67(2014)	45,77 (2014)	46,92 (2014)
2005		43,28	35,05	41,79	37,68	39,38
Magas, illetve alacsony jövedelműek aránya (2015, %)		20,4	8,6	18,9 (2014)	9,4 (2014)	10,7 (2014)
2005		3,7	1,6	6,2	3,2	3,5
Egy adózóra jutó személyi jövedelemadó-alap (2015, ezer Ft/fő)	1892 (TFK-ból)	2080	1702			1871,88
2006		1816,8	1484,8			
Az egy lakosra jutó személyi jövedelemadó alapot képező jövedelem (2016, ezer Ft/fő)	725 (2012)	994,24 (2015)	726,754 (2015)	629,45	657,8	697,31
2006	383,36	563,62	390,41			

2. táblázat - A Jászság városainak legfontosabb jövedelmi adatai

	Jászberény	Jászfényszaru	Jászárokszállás	Jászapáti	Jáskisér
Egy lakosra jutó nettó jövedelem (2014, ezer Ft/fő)	868,00	692,21	786,70	628,13	595,63
2004	474,87	337,71	378,56	338,05	296,95
Adófizetők aránya (2015, %)	49,74	45,24	48,16	44,87	45,2
2005	46,47	36,14	41,22	36,35	34,27
Magas illetve alacsony jövedelműek aránya (2015)	28,3	15,7	20,2	11,7	7,5
2005	5,4	3	2,4	2,1	1,2
Egy adózóra jutó személyi jövedelemadó-alap (2015, ezer Ft/fő)	2325,66	1892,97	2169,72	1764,92	1651,69
2006	1550,56	1372,28	1344,67	1280,66	1221,02
Az egy lakosra jutó személyi jövedelemadó alapot képező jövedelem (2016, ezer Ft/fő)	1212,13	961,53	1103,69	857,77	822,42
2006	726,60	515,76	567,76	471,93	411,06
Egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték (GVA, ezer Ft/fő, 2016)	3993,59	14658,14	2125,71	556,46	1823,82
2006	1896,96	144,60	590,64	272,55	502,64

A Jászságban az **egy adózóra jutó személyi jövedelemadó-alap** 2012-ben elmaradt az országos értéktől, azonban mind a regionális, mind a megyei átlagnál magasabb volt. A térség tehát jövedelemtermelő képességét tekintve jobb helyzetben van, mint Jász-Nagykun-Szolnok megye, illetve az Észak-Alföldi régió átlaga.

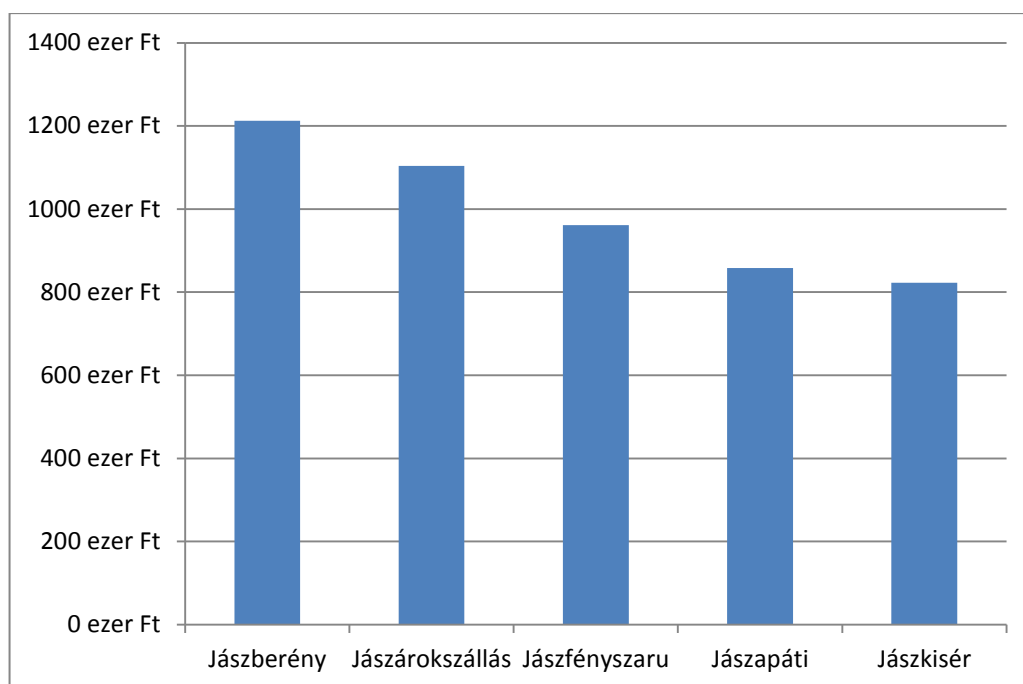
Ha az előbbi mutatót nem egy adófizetőre, hanem egy lakosra vetítjük a Jászság még kedvezőbb képet mutat, mivel 2012-ben itt 725 ezer Ft/fő volt az érték, ami mind az országos, regionális és megyei átlagnál jobb eredményt jelent. Mindkét mutató esetében kiemelkedik a térség központjának, Jászberénynek az értéke, mely magasan a Jászsági átlag fölött foglal helyet.

A táblázatra tekintve látható, hogy a Jászságon belül a Jászberényi járásban magasabb az adófizető népesség aránya. Ezen belül is a térség központjának, Jászberénynek az értéke tűnik ki, ahol majdnem a lakosság fele tartozott ebbe a kategóriába. A Jászapáti járásban ezzel szemben mérsékeltebb az adófizetők aránya, mely az egy lakosra jutó nettó jövedelemre és SZJA alapra is kihat.

2014-ben az egy lakosra jutó nettó jövedelem alapján a Jászberényi járás kis mértékben jobban teljesített, mint az országos átlag, ezzel szemben a Jászapáti járás értéke jelentősen elmaradt mind az országos, mind a Jászberényi járás értékétől, illetve a régiós és a megyei értéknél is alacsonyabb volt. 2004 és 2014 között jelentősen emelkedett a térségben és országos szinten is az átlagos nettó jövedelem, a Jászberényi járásban azonban kiemelkedően nagy mértékben: 2004-ben még az országos átlag alatt szerepelt, 2014-ben már meghaladta azt. Ezzel szemben a Jászapáti járás értéke mindkét vizsgált évben jelentősen az országos érték alatt maradt. A Jászságon belül a Jászberényi járás városainak lakosai rendelkeztek magasabb jövedelemmel.

A magas, illetve alacsony jövedelműek arányát vizsgálva az látható, hogy a térség magasabb jövedelmű lakossága Jászberényben összpontosul, ahol az országos átlagon meghaladó mértékben vannak jelen. Jászapátiban és Jászkisérben, illetve a teljes Jászapáti járásban azonban jelentősen alacsonyabb a magas jövedelmű népesség aránya.

8. ábra - Az egy lakosra jutó személyi jövedelemadó alapot képező jövedelem a térség városaiban (2016)

A kérdőíves kutatás tanulsága szerint önbevallási alapon a kérdezettek csaknem negyedének (23%) megélhetési helyzete legfeljebb a havi rendszeres szükségletek és kiadások kielégítésére elegendő (számlák, bérlet, enni-innivaló), elenyésző részben erre sem (3%). 40%-uk véleményének értelmében, ha megfelelően kezelik, akkor az alapszükségleten felül is tudnak ezt-azt venni (például cipőt, ruhát). Közel 18%-uk képes akár váratlan kiadásokat is fedezni bizonyos keretek között, míg fennmaradó részük megtakarítani is képes (9%), továbbá gondtalan anyagi helyzetben félre is tud tenni és nagyobb kiadásokat is képes fedezni (5%).

Önkormányzati adóbevételek tekintetében elmondható, hogy a településen működő Samsung Zrt. által befizetett iparűzési adó Jászfényszaru önkormányzati bevételeinek jelentős részét teszi ki, amely a település egyik fő bevételi forrása. Hasonló mondható el Jászberény esetében a Jász-Plasztik Kft-ről, és az Electrolux-Lehel Kft-ről. Jászberény helyi adóbevételei 2013 óta folyamatos növekedést mutatnak: A helyi iparűzési adó 34, az építményadó 14, a telekadó pedig 18%-kal emelkedett. Az utóbbi években először, 2016-ban az idegenforgalmi adó szintén növekedést mutat.

3. táblázat – Jászberény városának helyi adó bevételei

	2013. év	2014. év	2015. év	2016. év	2017. év
	Bevétel (eFt)	Bevétel (eFt)	Bevétel (eFt)	Bevétel (eFt)	Bevétel (eFt)
Helyi iparüzési adó	1 815 221	2 138 394	2 347 800	2 419 070	2 431 420
Építményadó	292 311	303 793	318 166	329 027	334 237
Telekadó	58 174	57 385	74 757	58 177	68 469
Magánszemély kommunális adója	42 899	21 568	21 506	21 155	22 390
Idegenforgalmi adó	0	0	0	3 614	4 979
Összesen	2 208 605	2 521 140	2 762 229	2 831 043	2 861 495

Hatályos stratégiai célok:

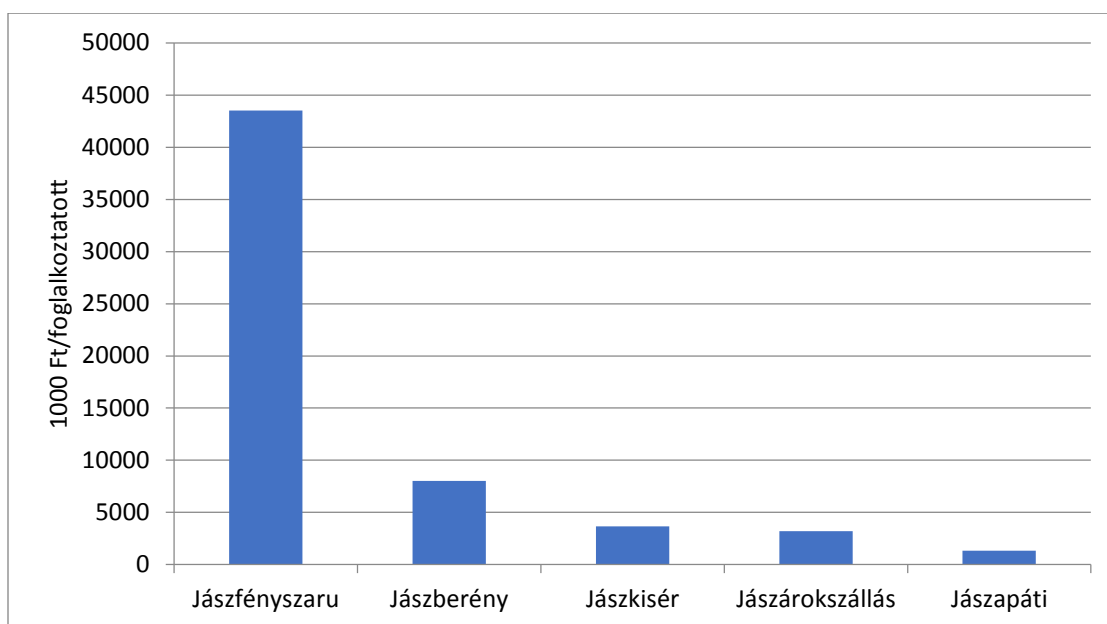
A jövedelmek, mint a megvalósult versenyképesség releváns és kifejező indikátoraihoz kapcsolódóan a térség jelenleg hatályban lévő stratégiai dokumentumaiban három fontos, egymással is szervesen összefüggő stratégiai cél került azonosításra. A biztos megélhetés megteremtése, amely hozzájárulhat a következő stratégiai cél, a vidék megtartó erejének fokozásához, és egyúttal a harmadik stratégiai célhoz, a népességvonzó képesség fejlesztéséhez is. Összefoglalóan úgy is leírhatnánk az összefüggést, hogy ha egy térségben magasak a jövedelmek, az vonzza a környező (vagy akár távolabbi) területek népességét. A magas jövedelmű területekről pedig egyszersmind az ott élők is kisebb eséllyel vándorolnak el.

3.4.1.2. Tőke és munkatermelékenység

Jelenlegi helyzet:

A Jászság gazdaságát vizsgálva az egy foglalkoztatottra jutó bruttó hozzáadott érték esetén a települési szintet vizsgálva még jobban kiütöközik a Jászfényszaru jelenlévő külföldi cégek (elsősorban a Samsung Electronics) magas termelékenysége. 2011-ben a település értéke magasan a többi jászsági település eredménye fölé volt. (43507 ezer Ft/fő, Jászberény értéke „mindössze” 8021 ezer Ft/fő volt.) Jász-Nagykun-Szolnok megye három legnagyobb vállalata a Jászberényi járásban működik.

9. ábra Az egy foglalkoztatottra jutó bruttó hozzáadott érték (GVA)

A Jászfényszarun működő Samsung Electronics Magyar Zrt. magasan a többi vállalkozás fölé emelkedik árbevétel és export tevékenység tekintetében is. 2016-ban a vállalat árbevétele majdnem 610 milliárd forintra, az exportértékesítése pedig 480 milliárd forintra rúgott. A Jászberényben található Electrolux-Lehel Hűtőgépgyár Kft., illetve Jász-Plasztik Kft. gazdasági súlya is többszöröse az átlagnak. Az előbbi esetében az árbevétel 255 milliárd forint, az utóbbi esetében pedig 66 milliárd forint volt. E három cég forgalma együttesen a megyében működő cégek teljes üzleti forgalmának majdnem felét produkálja folyamatosan. 2016-ban a Jászság vállalkozásainak összes árbevétele közel 1 330 milliárd forint volt, ami a teljes megyei érték (2 202 milliárd Ft) 60%-a. Ebből a Jászberényi járás 1 267,3 milliárddal, a Jászapáti járás pedig 62,4 milliárddal részesedett, tehát ebben a tekintetben kirívó a két járás közti különbség. A gépgyártás esetén megállapítható, hogy a jászfényszarui Samsung telephely önmagában a megyei gépgyártással foglalkozó vállalkozások árbevételének több mint felét adja.

4. táblázat - A Jászság TOP vállalatainak legfontosabb adatai (2016)

Cégnév	Település	Megyei sorsszám	Szakágazat	Értékesítés nettó árbevétele ⁶	Exportértékesítés ⁵	Átl. Stat. Létszám	Saját tőke ⁵	Mérlegfőösszeg	Adózás előtti eredmény	Hozzáadott érték
SAMSUNG ZRT.	JÁSZFÉNYSZARU	1.	Híradás-technikai berendezés gyártása	609 916	480 477	1 741	272 060	359 620	22 807	61 745
ELECTROLUX LEHEL KFT.	JÁSZBERÉNY	2.	Háztartási villamos készülék gyártása	254 543	206 764	2 928	35 134	131 656	2 727	31 172
JÁSZ-PLASZTIK KFT.	JÁSZBERÉNY	3.	Akkumulátor, szárazelem gyártása	65 850	20 511	2 752	Nem nyilvános	Nem nyilvános	Nem nyilvános	Nem nyilvános
SZATMÁRI KFT.	JÁSZBERÉNY	8.	Fémáru, szerelvény, fűtési berendezés nagykereskedelme	26 998	312	460	8 765	13 932	Nem nyilvános	Nem nyilvános
JÁSZ-PLASZTIK AUTÓCENTRUM KFT.	JÁSZBERÉNY	11.	Személygépjármű -, könnyű gépjármű-kereskedelem	23 936	Nem nyilvános	132	Nem nyilvános	Nem nyilvános	Nem nyilvános	Nem nyilvános
MÁV FKG KFT.	JÁSZKISÉR	12.	Vasút építése	21 712	0	1 438	3 424	13 987	292	7 563
CARRIER CR MAGYARORSZÁG KFT.	JÁSZÁROKSZÁLLÁS	13.	Nem háztartási hűtő, légállapot-szabályozó gyártása	18 835	18 453	355	12 609	18 002	2 184	4 929
FAURECIA E.C.T.H. KFT.	JÁSZÁROKSZÁLLÁS	14.	Közüti jármű, jármű motor alkatrészeinek gyártása	18 035	18 000	284	Nem nyilvános	Nem nyilvános	Nem nyilvános	Nem nyilvános
CO-OP STAR ZRT.	JÁSZBERÉNY	15.	Élelmiszer jellegű bolti vegyes kiskereskedelem	17 722	0	895	Nem nyilvános	8 093	Nem nyilvános	Nem nyilvános
ROSENBERGER MAGYARORSZÁG KFT.	JÁSZÁROKSZÁLLÁS	19.	Elektronikai alkatrész gyártása	15 269	15 156	1 975	1 479	8 390	358	9 331
SAMYANG EP MAGYARORSZÁG KFT.	JÁSZBERÉNY	20.	Műanyag-alapanyag gyártása	13 826	10 137	77	1 867	5 546	Nem nyilvános	1 756
SZATMÁRI MALOM KFT.	JÁSZBERÉNY	25.	Malomipari termék gyártása	10 927	1 383	124	Nem nyilvános	Nem nyilvános	Nem nyilvános	Nem nyilvános
JÁSZAPÁTI 2000. MG. ZRT.	JÁSZAPÁTI	31.	Vegyes gazdálkodás	8 090	0	183	6 090	12 483	151	1 062
DOMETIC ZRT.	JÁSZBERÉNY	35.	Háztartási villamos készülék gyártása	7 083	6 101	249	3 480	4 736	Nem nyilvános	2 136
REGO-PLAST KFT.	JÁSZJÁKÓHALMA	37.	Hulladék újrahasznosítása	Nem nyilvános	Nem nyilvános	Nem nyilvános	Nem nyilvános	Nem nyilvános	Nem nyilvános	Nem nyilvános
METÁLPLASZT KFT.	JÁSZBERÉNY	39.	Egyéb műanyag termék gyártása	6 049	79	171	Nem nyilvános	6 121	Nem nyilvános	Nem nyilvános
PALMI-TOP KFT.	JÁSZBERÉNY	40.	Baromfihús feldolgozása, tartósítása	Nem nyilvános	Nem nyilvános	Nem nyilvános	Nem nyilvános	Nem nyilvános	Nem nyilvános	Nem nyilvános
TREND KFT.	JÁSZBERÉNY	42.	Egyéb m anyag termék gyártása	5 787	387	294	2 451	Nem nyilvános	Nem nyilvános	Nem nyilvános
FORTACO ZRT.	JÁSZBERÉNY	43.	Bányászati, építőipari gép gyártása	5 508	5 278	349	792	5 664	-738	Nem nyilvános
MÁTRAMAG MEZŐGAZDASÁGI SZÖV.	JÁSZÁROKSZÁLLÁS	45.	Gabona, dohány, vetőmag, takarmány nagykereskedelme	5 308	0	3	237	984	7	-7
BUNDY KFT.	JÁSZÁROKSZÁLLÁS	50.	Fémmegmunkálás	4 656	1 493	221	-139	1 260	-364	924

⁶ millió Ft

Problémaforrás, hogy a nagy cégek kivételével nem igazán található a térségben magas hozzáadott értékű, innovatív vállalkozás, így erős a kiszolgáltatottság e nagy cégek irányába.

Hatályos stratégiai célok:

A térségi fejlesztési dokumentumok megfogalmazták, hogy a versenyképesség növelésében kiemelt jelentőségű a **humán erőforrás fejlesztése** például a lakosság **képzettségi szintjének növelésével**, illetve a **helyi életminőség** és a **népesség egészségi állapotának javításával**. A versenyképesség fokozásában a **termelékenység növelése** is alapvető fontosságú.

A tőke és munkatermelékenység, mint a megvalósult versenyképesség másik fontos indikátora a térség aktuális fejlesztési dokumentumainak tartalma alapján szintén három, egymással is összefüggő stratégiai célt foglal magába. A lakosság képzettségi szintjének és egészségi állapotának javulása nagyban hozzájárulhat a termelékenység fokozásához is. A termelékenység és a humán erőforrás fejlődése pedig emeli a térségi jövedelmeket is, ezáltal öngerjesztő folyamat jön létre, ami a helyi lakosok életminőségére, szubjektív jól-létére is pozitív hatással van.

3.4.1.3. Foglalkoztatottság

Jelenlegi helyzet:

5. táblázat – Különböző területi szintek legfontosabb foglalkoztatási adatai

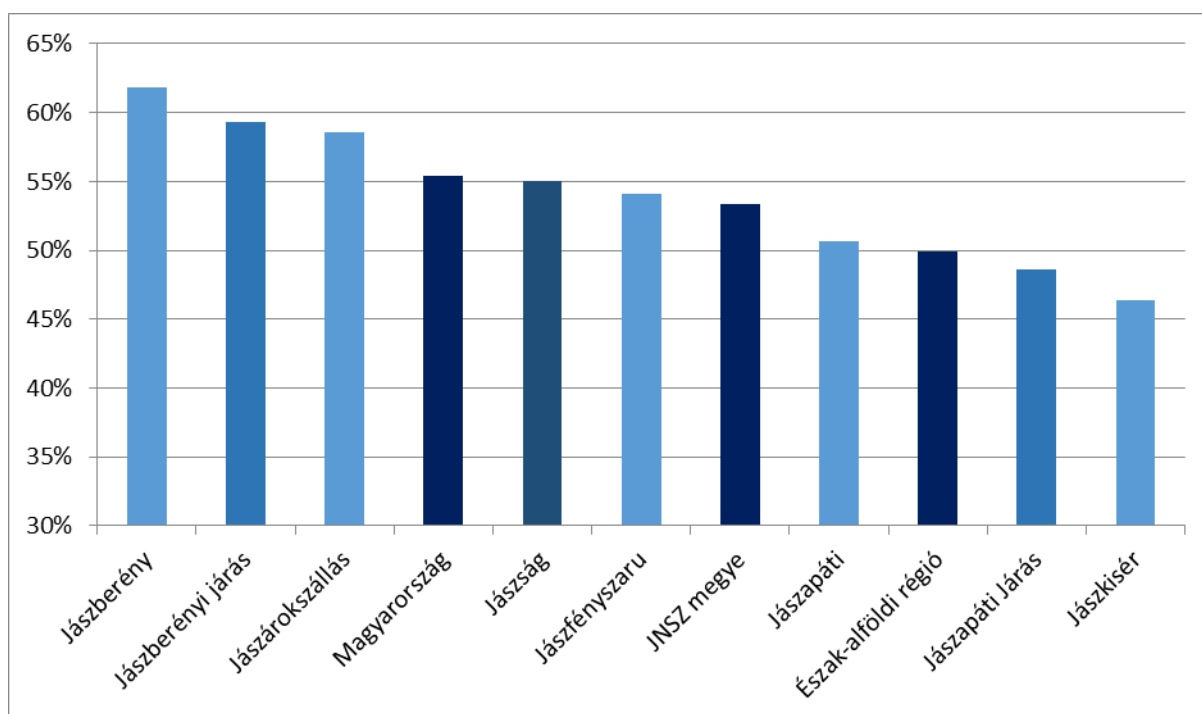
	Jászság	Jászberényi járás	Jászapáti járás	Magyarország	Észak-alföldi régió	JNSZ megye
A foglalkoztatottsági ráta (2011, %)	55,1	59,3	48,6	55,4	49,9	53,4
A munkanélküliségi ráta (Regisztrált munkanélküliek száma száz 15-59 éves állandó lakosra) (2018 augusztus, %)	4,1	3,2	5,5	3,73	7,3 (2016)	5,37
2006	5,1	3,51	7,6	6,6		8,12
Hosszútávú munkanélküliség (180 napnál régebbi) (2016, munknélk./hosszútávú munknélk.)	45,15	42,49	47,28	47,25	46,79	45,69
2006	45,88	41,87	48,74	49,98	53,40	48,36
Pályakezdő munkanélküliek aránya (2015, %)		7,57	11,55	11,13	14,01	11,22
2005		8,78	9,76	9,43	11,27	9,08
A személyi jövedelemadót fizetők ezer lakosra jutó száma (2015, ezer Ft/fő)	458,14	478	427			

6. táblázat – A Jászság városainak legfontosabb foglalkoztatási adatai

	Jászberény	Jászfényszaru	Jászárokszállás	Jászapáti	Jászkisér
A foglalkoztatottsági ráta (2011, %)	61,8	54,1	58,6	50,6	46,4
A munkanélküliségi ráta (Regisztrált munkanélküliek száma száz 15-59 éves állandó lakosra) (2017, %)	2,8	2,5	3,03	8,74	5,78
2007	3,53	4,19	3,43	5,94	11,49
Hosszútávú munkanélküliség (180 napnál régebbi) (2016, munélk/hosszútávú munknélk)	41,5	44,2	57,5	53,3	28,1
2006	47,08	31,72	37,50	29,69	53,75
Pályakezdő munkanélküliek aránya (2015, %)	6,85	8,55	8,78	13,69	9,93
2005	10,52	6,96	4,19	7,37	6,38
A személyi jövedelemadót fizetők ezer lakosra jutó száma (2016, ezer Ft/fő)	521,81	505,34	510,15	486,29	500,23
2006	469,28	377,27	423,12	370,04	337,68

A 2011-es népszámlálás adatai alapján a térség **foglalkoztatottsága** 55,08%-os volt, ami majdnem megegyezett az országos átlaggal (55,4%). Ez alapján a Jászság foglalkoztatottsági szintje nagyjából megegyezett az országos átlaggal, és mind a megyei, mind a regionális eredménynél magasabb értéket produkált. A Jászságon belül azonban jelentős különbségek voltak. A jövedelmileg is jobb helyzetben lévő Jászberényi járás területén több mint 10 százalékponttal magasabb volt a foglalkoztatottság, mint a Jászapáti járás területén. Ez a jelentős különbség városi szinten is látható. A Jászberényi járás városai (főleg maga Jászberény) rendre jobb értékeket mutatnak, mint a Jászapáti járáshoz tartozó városok.

10. ábra - A foglalkoztatottsági ráta alakulása (2011-ben)

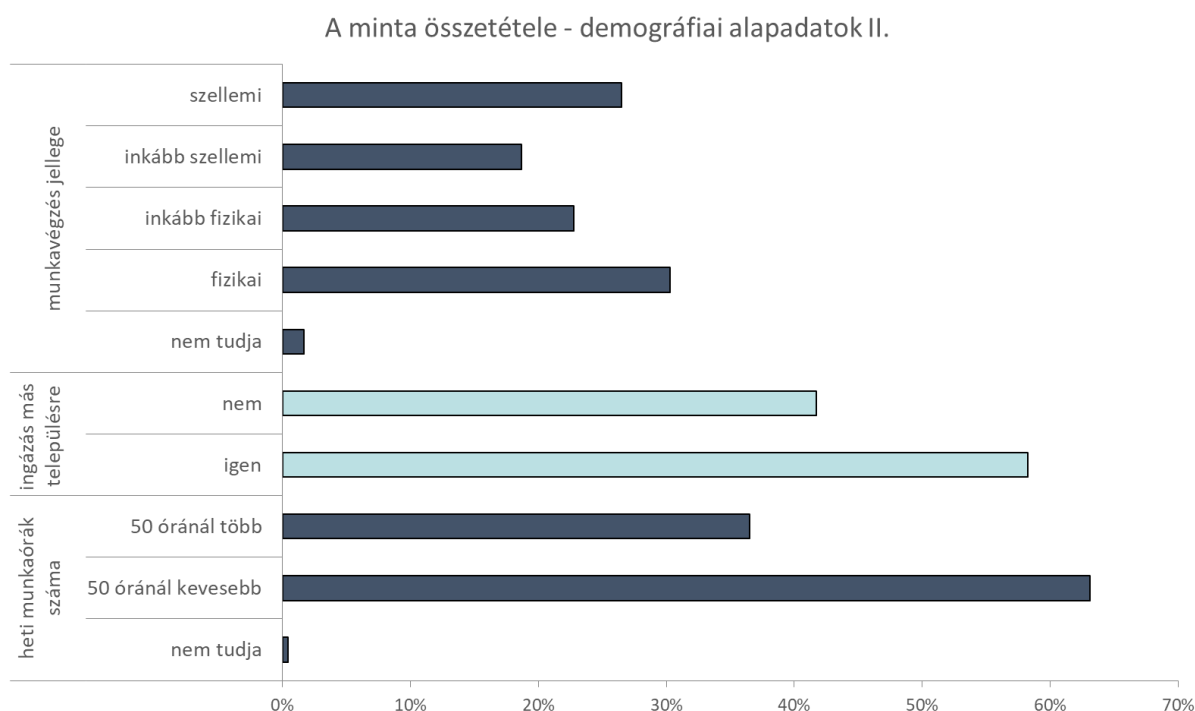
A térség foglalkoztatásában kiemelt jelentőséggel bírnak a Jászberényben, Jászfényszarun, Jászárokszálláson jelenlévő multinacionális cégek, melyek fontos ingázási célponttá váltak a kisebb településeken lakók számára. A kisebb településeken az ingázást leszámítva a legjelentősebb foglalkoztató általában maga a települési önkormányzat.

2016-ban a Jászságban jelenlévő társas vállalkozások összesen 23946 főt foglalkoztattak. A térség legnagyobb piaci foglalkoztatói 2016-ban sorrendben az Electrolux Kft., Jász-Plasztik Kft., Rosenberger Kft., Samsung Zrt., valamint a MÁV FKG Kft. voltak. Ezek a vállalatok mind 2-3 ezer fős foglalkoztatotti létszámmal rendelkeztek – amely a lakosságszám, illetve a foglalkoztatottak létszámához viszonyítva kiemelkedő arányúnak mondható. A Samsungot leszámítva, amely esetében közel 500 fővel 1741 főre csökkent a foglalkoztatottak száma, az összes jelzett vállalkozás létszáma kis mértékben bővült, vagy stagnált a 2015-ös értékhez képest.

2018 augusztusában a **regisztrált munkanélküliség** a Jászságban 4,1% volt, ami 2269 főt jelentett. Fontos kiemelni azonban, hogy a Jászságot alkotó két járás között ezen a téren is kiemelkedő különbségek vannak. A Jászberényi járás kedvezőbb helyzetben van, 2018 augusztusában a regisztrált munkanélküliség 3,2%-os volt, ami jóval az országos, regionális és megyei átlag alatt volt. A Jászapáti járásban ennél lényegesen magasabb, 5,5%-os munkanélküliséget regisztráltak. Komoly problémát jelent a tartós munkanélküliség, melynek okát két tényezőben lehet keresni. Ezek egyike az iskolázatlanság, szakképzetlenség. A másik tényező a másod- vagy harmadgenerációs munkanélküliség, ami azt jelenti, hogy a családon belül akár már a nagyszülők sem rendelkeztek állandó munkahellyel. Egy ilyen családban felnevelkedett személy esetében felmerül az, hogy motiváció hiányában nem is akar belépni a munkaerőpiacra.

A kérdőíves felmérés alapján a foglalkoztatott vagy vállalkozó jászságiak relatív többsége fizikai jellegű munkát végez (30%), míg a második legjellemzőbb típus a szellemi munkavégzés (27%). A lakóhelyükről más településre ingázók aránya 58%. Az ingázási céltelepülések között legjelentősebb Jászberény, az ingázók 37%-a erre a településre jár be dolgozni. A dolgozók kétharmada 50 óránál kevesebbet dolgozik hetente, harmaduk ennél többet és csekély arányban nem tudtak választ adni a kérdésre.

11. ábra - Foglalkoztatási jellemzők

Hatályos stratégiai célok:

A Piramis modell szerint a megvalósult térségi versenyképesség harmadik lényeges indikátora a foglalkoztatottság. A térség hatályban lévő legfontosabb fejlesztési dokumentumainak célrendszere alapján ehhez két stratégiai cél járul hozzá, a foglalkoztatás bővítése, új munkahelyek létrehozása, valamint a munkaerőpiaci kínálat bővítése. Előbbi inkább a gazdaságfejlesztés irányából ragadható meg, míg utóbbi pedig főleg a társadalom, a humán erőforrás fejlesztés felől. Utóbbiban igen komoly szerep jut a térség demográfiai folyamatainak és az azokat befolyásolni, mérsékelni képes intézkedéseknek.

A Jászapáti IVS 2010 és 2017 között a foglalkoztatottak számának 20%-al történő bővülését tűzte ki célul, melyet sikerrel el is ért.

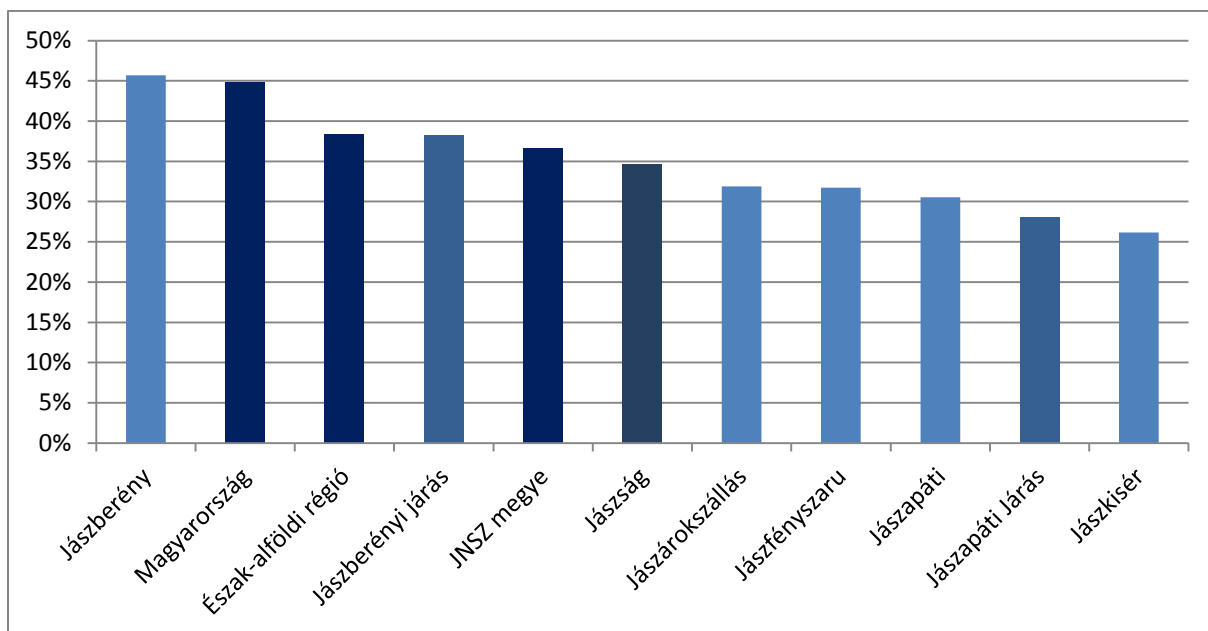
3.4.2. Mozgatóerők (Pm II. Szint)

3.4.2.1. K+F+I kapacitás és külföldi működőtőke

Jelenlegi helyzet:

A pillér egyik fontos mutatója a szellemi foglalkozásúak aránya, melynek értéke Jászberényi járásban 38,25%, míg Jászapáti járásban mindösszesen 28,04%. Ez szintén jól mutatja a Jászság gazdasági életében tetten érhető duális jelleget.

12. ábra - A szellemi foglalkozásúak aránya az összes foglalkoztatotthoz viszonyítva (2011)

A K+F+I kapacitás vizsgálható a bejelentett szabadalmak alapján is, azonban az adatokat alapján az elmúlt években a Jászság területén bejelentett szabadalmak száma többnyire 0, illetve azokban az években, amikor volt bejelentett szabadalom, akkor is a legtöbb esetben nem került elfogadásra. Ez a tényező a külföldi működőtőke vonzásának fontosságán túl a helyi K+F+I elősegítésének fontosságára is felhívja a figyelmet.

A térségen belül két város, Jászberény, és Jászfényszaru gazdaságában nagyon jelentős a külföldi tőke jelenléte. 2016-ban ebben a két városban a külföldi részesedés

a jegyzett tőkéből nagyjából 80% volt, míg a többi település esetében ez az érték jóval alacsonyabb. A külföldi tőke jelentékeny része a helyi iparba érkezik.

A begyűjtött információk alapján a térségben jelenleg egyetlen K+F főtevékenységű cég van. Innovációs bázisok leginkább a területi ipari parkjaiban alakíthatók ki (Jászfényszaru, Jászárokszállás), az innovációs potenciál legfontosabb gazdái közé pedig jelenleg az Elektrolux-Lehel Kft., Jász-Plasztik Kft., Samsung Zrt, ThyssenKrupp Presta Hungary Kft. tartoznak. Fontos azonban kiemelni, hogy a térség jövője szempontjából ezen a téren a tudásintenzív ágazatokban működő kkv-k fejlődése lenne a leginkább üdvözlendő, így a jövőben ezen vállalkozások támogatását érdemes kiemelt ügyként kezelni.

Hatályos célok és fejlesztések:

A térség hatályos fejlesztési dokumentumainak céljai alapján a **térség gazdaságának dinamizálásában elengedhetetlen a gazdasági struktúra oly módon történő átalakítása, hogy az innovatív tevékenységeket ösztönözze. Ehhez azonban a befektetési fogadókészség fenntartása,** illetve növelése is fontos szempont.

A vizsgált időszakban a térségben a K+F+I kapacitásokhoz köthetően a begyűjtött információk alapján összesen 10 projekt valósult meg, illetve van folyamatban összesen több mint 900 millió Ft értékben. Ezek közül a legtöbbet Jászberény jegyzi (6 projekt, 194 millió Ft). A projektek által érintett terület a legtöbb esetben a kis- és középvállalkozások szférája. Összköltség tekintetében kiemelkedő a Jászfényszarui ipari park területén épülő inkubátorház.

A Külföldi működőtőke pillér szempontjából a vizsgált időszakban két releváns projekt került rögzítésre a térségben összesen kb. 1,5 milliárd Ft értékben. Mindkettő a Sangjin Micron Hungary Kft-hez köthető, amely a jászfényszarui Samsung telephely beszállítójaként lépett piacra. Ennek megfelelően a két fejlesztés is a Sangjin Micron jászfényszarui telephelyén került megvalósításra, és mindkettő a gyártási kapacitások bővítésére irányult. Mindez azt jelzi, hogy a Samsung és a hozzá kapcsolódó beszállítói klaszter jelenleg lát fantáziát a térségben.

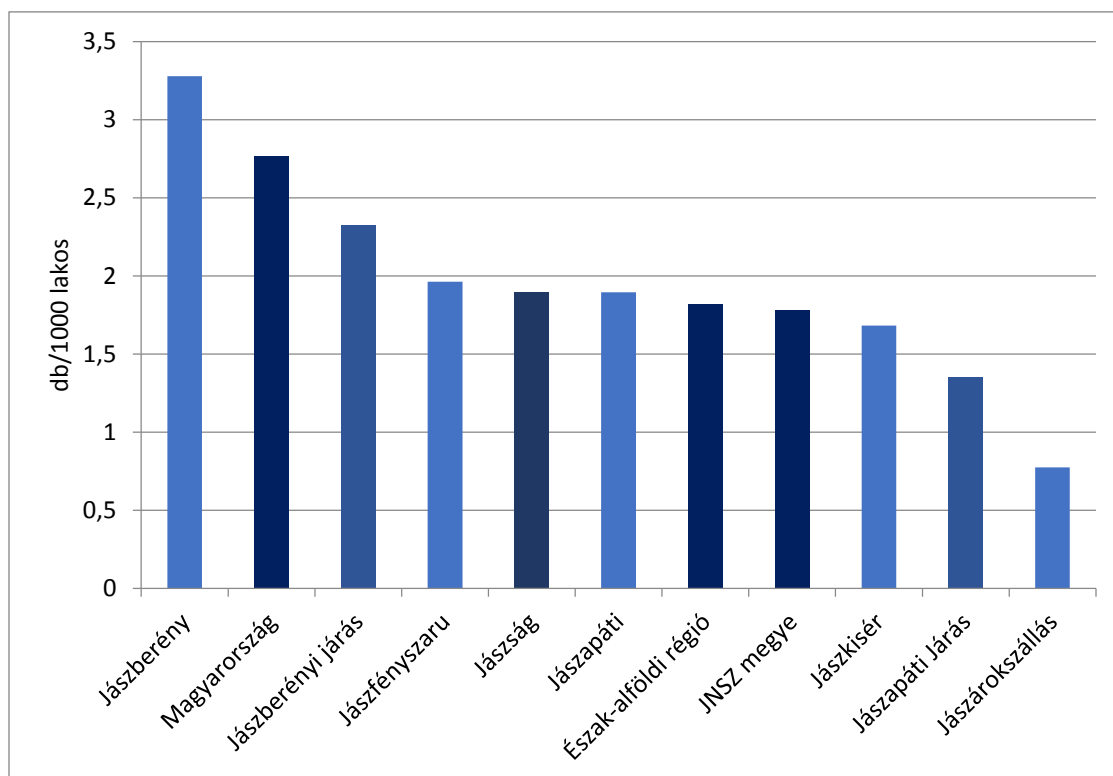
3.4.2.2. A KKV szektor fejlődése

Jelenlegi helyzet:

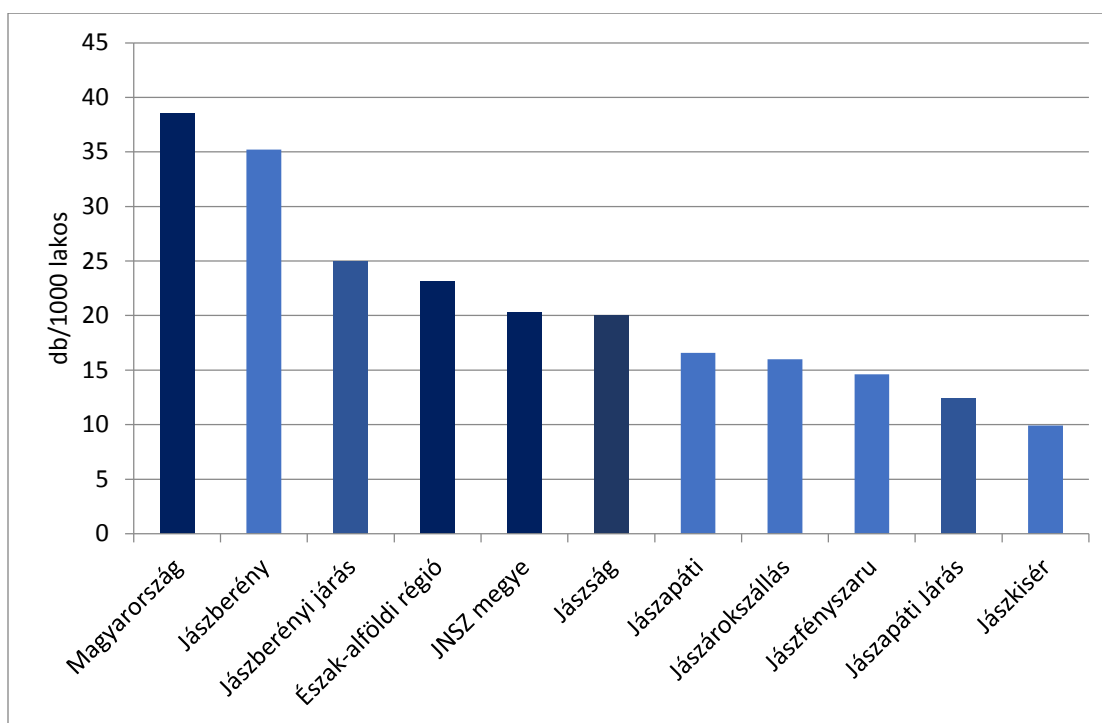
Amíg országos szinten 2015-ben több mint 38, és még regionális szinten is több mint 23, addig a Jászságban mindössze 20,07 **működő társas vállalkozás** jutott 1000 főre, tehát a térség e tekintetben jóval az országos átlag alatt teljesít. Ha időben is megvizsgáljuk a működő társas vállalkozások számát, akkor azt láthatjuk, hogy 2011-hez (19,36 vállalkozás/ 1000 fő) képest kis mértékben nőtt a számuk.

Ha csak a működő 10-49 főt foglalkoztató társas kisvállalkozásokat vizsgáljuk, akkor azt láthatjuk, hogy 2015-ben a térségben 1000 lakosra az országos átlagnál lényegesen kevesebb, a megyei és regionális értéknél viszont valamivel több vállalkozás jutott. Általánosságban elmondható, hogy a Jászságon belül több működő KKV van jelen a Jászberényi járásban, mint a Jászapáti járásban, ugyanez igaz, ha a jogi személyiségű vagy a társas vállalkozásokat vizsgáljuk meg, tehát a vállalkozási élet tekintetében is a Jászság ezen része fejlettebb, de összességében kijelenthető, hogy az országos átlaghoz képest alulteljesít.

13. ábra - Működő társas kisvállalkozások (10-49 alkalmazott) ezer lakosra jutó száma

14. ábra Működő társas vállalkozások ezer lakosra jutó száma (2015)

Probléma, hogy néhány kifejezetten „nagy foglalkoztatónak” számító vállalkozáson kívül hiány van a relatíve tőkeerős és több munkahelyet biztosító, helyi identitással rendelkező KKV-ból a térségben.

Hatályos célok és fejlesztések:

A stabil jászsági gazdaság megteremtése érdekében a térség jelenleg hatályban lévő fejlesztési dokumentumainak célkitűzései közé tartozik a **helyi vállalkozások fejlesztése**, illetve a **helyi mikrovállalkozások versenyképességének fokozása**. A JKHK Helyi Fejlesztési Stratégiában infrastrukturális fejlesztések támogatásával a mikrovállalkozások üzemeltetési költségeinek 10%-os csökkenését, közvetetten pedig az éves nettó árbevételük átlagosan 10%-kal történő növekedését kívánták elérni. Emellett az **energiagazdálkodás fejlesztése is fontos alapot jelent**.

A Jászság területén 2009-től napjainkig a KKV szektor fejlődését célzandó mintegy 111 projekt valósult meg, illetve van jelenleg a megvalósítás folyamatában, mintegy 14 milliárd Ft értékben. Ezen projektek fókuszterülete igen változatos, az energetikától kezdve a turizmuson és a mezőgazdaságon át az ipari park fejlesztéséig

terjed. A megvalósító települések közül kiemelkedik Jászberény (54 projekt, 9,5 milliárd Ft), valamint Jászapáti (25 projekt, 1,8 milliárd Ft) városa.

A Jászság kis- és középvállalkozásai (nem kizárólag a KKV szektor fejlődése pillérhez kapcsolhatóan) a térség 371 fejlesztési projektjéből 75 megvalósított, illetőleg megvalósítás alatt álló projekttel részesednek, az 55 milliárdos összköltségből pedig nagyjából 10 milliárd Ft-tal.

3.4.2.3. Humán tőke és infrastruktúra

Jelenlegi helyzet:

7. táblázat – A pillérhez kapcsolódó legfontosabb adatok különböző területi szinteken

	Jászság	Jászberényi járás	Jászapáti járás	Magyarország	Észak-alföldi régió	JNSZ megye
A 18 évnél idősebb középfokú végzettséggel rendelkező népesség aránya a megfelelő korúak %-ában (2011, %)	45,74	46,94	43,88	46,79	44,66	46,83
Maximum 8 általános iskolai osztályt végzettek aránya a teljes lakosságból (2011, %)	22,33	20,66	24,92	18,01	20,74	20,97
Háziorvosok leterheltsége (Háziorvosi ellátásban megjelentek és a meglátogatott esetek száma/Háziorvosok száma) (2016, eset/1000 lakos)	13906,80	11582,52	18389,36	11975,13	14140,46	14123,26
2006	14069,39	13214,90	15721,40			
Távbeszélő fővonalak 1000 lakosra jutó száma (2016, db/1000 lakos)	302,74	369,06	198,09	321,50	232,96	274,28
2015	283,390	336,292	200,459			
Internet előfizetések 1000 lakosra jutó száma (2016, db/1000 lakos)	239,812	264,443	201,075	286,38	228,17	241,43
2006	193,849	219,852	154,976			
Az év folyamán kiadott lakásépítési engedélyek 1000 lakosra jutó száma (2016, db/1000 lakos)	0,980	1,523	0,126	3,22	1,90	0,80
2006	2,111	2,891	0,945			

8. táblázat – A pillérhez kapcsolódó legfontosabb adatok a Jászság városaiban

	Jászberény	Jászfényszaru	Jászárokszállás	Jászapáti	Jáskisér
A 18 évnél idősebb középfokú végzettséggel rendelkező népesség aránya a megfelelő korúak %-ában (2011, %)	47,38	45,58	48,51	44,53	41,70
Maximum 8 általános iskolai osztályt végzettek aránya a teljes lakosságból (2011, %)	18,09	22,43	22,74	22,67	27,14
Háziorvosok leterheltsége (Háziorvosi ellátásban megjelentek és a meglátogatott esetek száma/Háziorvosok száma) (2016, eset/1000 lakos)	10579	12325,67	13104,25	15846,50	24673
2006	10561,47	12638,67	13041,75	16453,50	15424,33
Távbeszélő fővonalak 1000 lakosra jutó száma (2016, db/1000 lakos)	383,61	300,41	494,13	216,27	178,81
2015	363,98	283,45	423,93	213,93	174,43
Internet előfizetések 1000 lakosra jutó száma (2016, db/1000 lakos)	289,19	234,48	264,50	213,79	168,52
2006	241,41	176,66	255,10	153,01	140,14
Az év folyamán kiadott lakásépítési engedélyek 1000 lakosra jutó száma (2016, db/1000 lakos)	2,47	0,36	0,65	0,24	0
2006	3,61	2,22	1,48	0,32	1,43

Köznevelés

2016-ban a Jászságban 6 bölcsőde üzemelt összesen 196 férőhellyel. A bölcsődébe beiratott gyermekek száma 188 fő volt, tehát a térség bölcsődéi közel 100%-os kihasználtsággal működtek. Az óvodai feladatellátási helyek száma ugyanebben az évben 35 darab volt, 3175 férőhellyel. A beíratott gyermekek száma 2777 fő volt, tehát a kapacitás kevesebb, mint 90%-át használták ki. Ez jóval alacsonyabb, mint a bölcsődék esetében.

Közoktatás

Általános iskolásokat összesen 34 helyen 324 osztályban oktattak. Az általános iskolai tanulók létszáma 6645 fő volt, az átlagos osztálylétszám 20,51 fő, ami alig magasabb, mint az országos átlag (20,05 fő). A térségben 20 darab középszintű oktatást biztosító feladatellátási hely (gimnázium, szakgimnázium, szakközépiskola, szakiskola) működött 2016-ban összesen 3576 fős tanulói létszámmal. Az osztályok száma 144 darab volt. Egy osztályba átlagosan 24,83 fő járt, ami minimálisan haladja csak meg az országos átlagértéket (23,61 fő/osztály).

A 2011-es népszámlálás adatai szerint a Jászságban a lakosság kevesebb, mint fele rendelkezett középfokú végzettséggel, ami nagyjából megegyezett az országos, regionális és megyei átlaggal, tehát ebben a tekintetben nem volt jelentős különbség. Azonban a legfeljebb 8 általános osztályt végzettek aránya már magasabb volt a térségben, az országos adathoz képest, illetve a regionális és a megyei átlagot is meghaladó mértékű volt.

Felsőoktatás, szakképzés

Jelenleg a Jászságban az egyetlen jelenlévő felsőoktatási intézmény az Eszterházy Károly Egyetem Jászberényi Campusa. Az intézmény jelenleg tanítókat, óvodapedagógusokat, csecsemő- és kisgyermeknevelőket, közösség-szervezőket, valamint programtervező informatikusokat képez. Gondot jelent, hogy a jelenlegi képzési struktúra nem megfelelően alkalmazkodik a térség igényeihez. Míg pedagógusból a térség nem tud ennyi főt eltartani, addig felsőfokú műszaki képzettségű munkaerőből lényegesen többre lenne szükség.

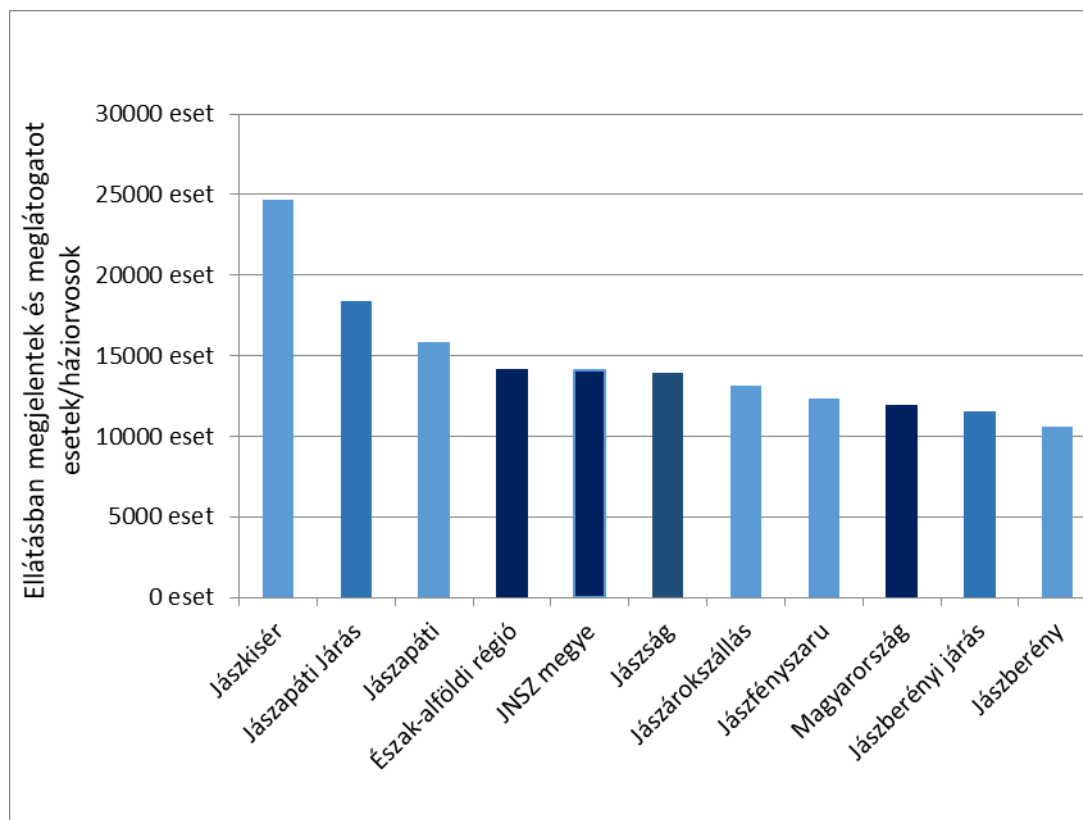
A szakképző intézmények szintén Jászberényben koncentrálódnak, a szakközépiskolák közül kettőt immáron a római katolikus egyház vezet és üzemeltet. A Liska József Katolikus Erőszakú Szakközépiskola, Gimnázium és Kollégium villamos berendezés szerelő és üzemeltető, automatikai technikus, PLC programozó, erőszakú elektrotechnikus, informatikai rendszerüzemeltető és műszaki informatikus képzéseket kínál, a Terplán Zénó Ferences Gimnázium, Szakgimnázium és Szakközépiskola pedig vállalkozási mérlegképes könyvelői, felnőttképzésből raktáros, pénzügyi-számviteli ügyintéző, CNC gépkezelő, gépi forgácsoló, ívhegesztő, építő- és anyagmozgató, valamint minősített hegesztő képesítéseket

Egészségügy

A házi-orvosi leterheltség, jelen esetben az egy orvosra jutó házi-orvosi ellátásban megjelentek, illetve meglátogatottak száma tekintetében 2016-ban országos szinten 11975 eset jutott egy orvosra. A Jászságban azonban ennél jelentősen magasabb eset jutott egy orvosra, azonban a térségen belül hatalmas különbség volt a Jászberényi és a Jászapáti járás között. Amíg az előbbiben jelentősen alacsonyabb számú, addig az utóbbiban már majdnem másfélszer annyi eset jutott egy orvosra. Az összesített érték

alapján 2006 és 2016 között nincs nagy különbség, mivel 2006-ban majdnem ugyanannyi eset jutott egy orvosra, mint 2016-ban, azonban járási szinten már jelentős változások zajlottak le. Jászapáti járás területén erőteljes növekedés volt tapasztalható ez egy orvosra jutó esetek számában, ellenben a Jászberényi járásban még csökkent is a mutató értéke.

15. ábra - A háziorvosok leterheltségének alakulása (2016)

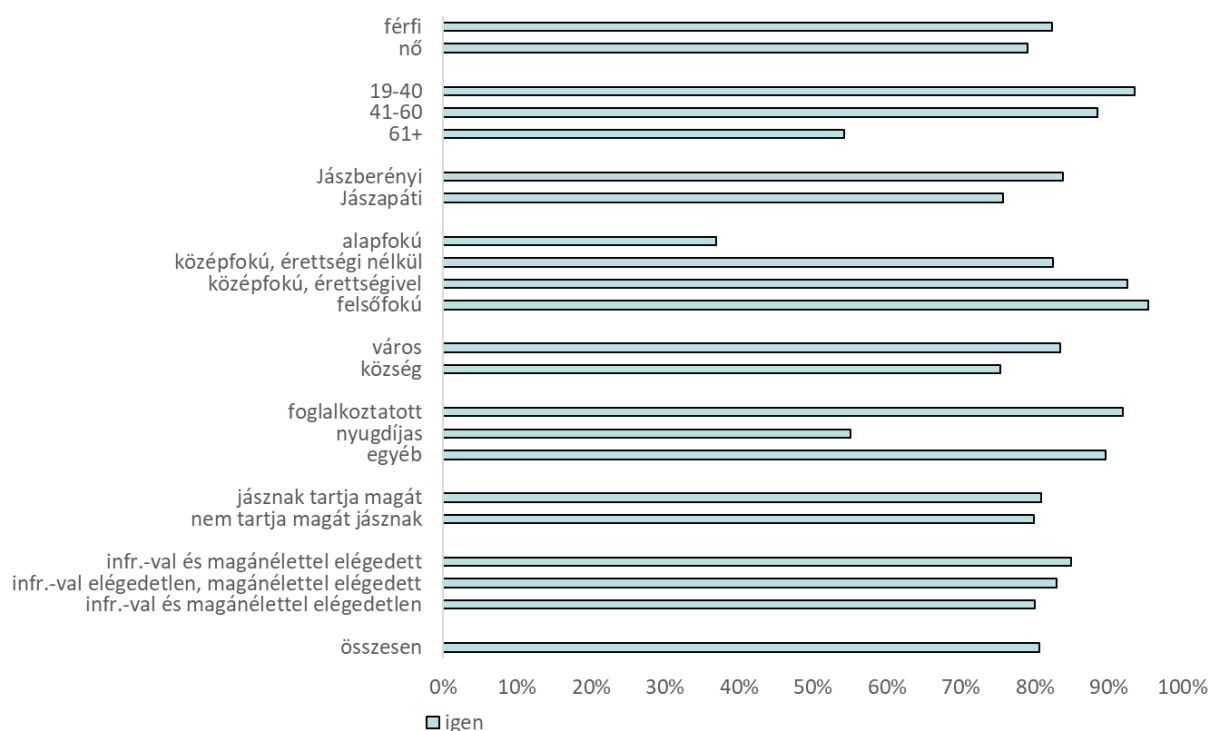
A térségi egészségügy kapcsán fontos kérdés a Jászberényi Szent Erzsébet Kórház ügye is, amely évek óta komoly orvoslétszám problémákkal küzd. A Jászágban élők életminősége szempontjából a helyi kórház működése rendkívül fontos, ugyanakkor egyelőre csak szezonálisan, a környező kórházak orvosainak szabad kapacitásai kihasználásával tudják időlegesen orvosolni a problémát, tekintve, hogy nemcsak a térség, de az egész ország is küzd, elsősorban a fiatal orvosok hiányával.

Internet hozzáférés

2016-os adatok szerint mind az 1000 lakosra jutó internet előfizetések számában, mind a bekapcsolt távközlési fővonalak számában az országos átlag alatti értékeket mutat a Jászság. Az internet esetében ez 240 előfizetést jelent 1000 lakosra mérten, ami majdnem 50-nel kevesebb, mint az országos átlag, ám ki kell emelni, hogy a regionális átlagnál jobb, illetve nagyjából ugyanannyi, mint a megyei átlag. A bekapcsolt fővonalak esetében ugyan nincs ekkora különbség, de a Jászsághoz tartozó érték itt is alacsonyabb, mint az ország összesített értéke.

A kérdőíves vizsgálat során megkérdezett jászságiak 81%-a jelezte, hogy háztartása rendelkezik internet hozzáféréssel.

16. ábra - Rendelkezik-e az Ön háztartása internet hozzáféréssel? (n=498)

A két vizsgált járás között a jászberényi háztartások esetén valamivel nagyobb arányban találunk internet hozzáférést. A végzettség emelkedése erősen növeli meg az internet elérést, különösen az alapfokú és a középfokú végzettségűek között nagy az eltérés. A városi lakosok esetén valamivel jobbak az internet hozzáférés mutatói, mint a községek esetében. A fizikai munkavégzést gyakorló válaszadóktól a szellemi munkavégzők irányában valamelyest gyakoribb az otthoni internet elérés.

Lakásépítések

A Jászságban 2016-ban az országos átlagnál alacsonyabb az építkezési kedv: míg országos szinten 1000 lakosra 3,22 engedély jutott, addig a térségben csak 0,98 engedélyt kérvényeztek 1000 lakosonként. A Jászságon belül is komoly különbségek vannak, egyes városokban gyakorlatilag nem adtak ki engedélyt 2016-ban. Általánosságban az is elmondható, hogy a Jászságon belül a Jászberényi járásban nagyobb az építkezési kedv. Elsősorban az elmúlt évek országos lakásépítési támogatáspolitikájának eredményeként a 2016 óta eltelt időszakban a térségben is dinamikus növekedés indult a lakásépítések terén.

Hatályos célok és fejlesztések:

A hatályos térségi stratégiák célrendszerében fontos az **egészségtudatosság erősítése térségi egészségvédő és prevenciós programokkal. A munkaerő piacképességének emelése többek között a folyamatos képzésekkel és továbbképzésekkel valósítható meg.** Ezzel csökkenthető lenne a térséget sújtó szakképzett munkaerőhiány. A dokumentumok szerint külön figyelmet szükséges továbbá szentelni a **hátrányos helyzetű álláskeresők és inaktívak munkaerőpiaci integrációjának és foglalkoztatásának. A kisgyermekesek munkavállalási feltételeinek javítása** is több térségi fejlesztési dokumentumban kapott már szerepet, illetve a fejlesztési projektek között is sokszor foglalkoznak vele. A Jászapáti ITS-ben például azt tűzték ki célul, hogy a 25-40 éves női népességben belül a foglalkoztatási szint 50% fölé emelkedjen. A dokumentumokban fontos cél még a **lakosság folyamatos továbbképzése, piacképességének emelése, a környezetileg fenntartható, vonzó lakókörnyezet – magas minőségű, egészséges épített és természetes környezet.** A JKKH Helyi Vidékfejlesztési Stratégia keretében 10 szabadidős illetve sport tevékenységi fejlesztést és 2 EU-s szabványoknak megfelelő játszótér kialakítását valósítottak meg a térségben, a jászberényi IVS keretében pedig 3 sportlétesítmény újítottak meg. A térség városai rendre igénybe veszik a TAO program nyújtotta lehetőségeket is. Ennek keretében Jászberény, Jászfényszaru és Jászárokszállás sport egyesületei az utóbbi évek során több tíz millió

Ft támogatást hívtak le a helyi sport (különösen futball és kézilabda) infrastruktúra fejlesztésére.

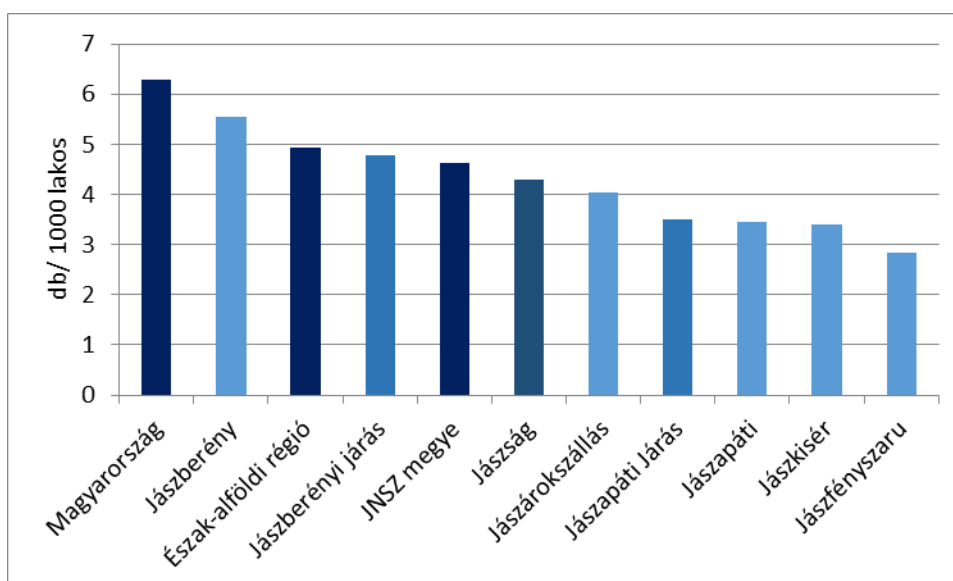
Az úgynevezett mozgatóerők közül a legtöbb fejlesztési projekt a Humán tőke és infrastruktúra pillérhez kapcsolódóan került rögzítésre. Az összesen 146 fejlesztési beavatkozás közel 32 milliárd Ft-ba került. A megvalósítási területek közül magasan kiemelkedik a térségközpont, Jászberény (111 projekt, 19 milliárd Ft). A pillérhez kapcsolódó projektek leginkább a közművek, a lakhatás, a köznevelés, a közoktatás, a szociális területek, az egészségügy és a sport területén kerültek megvalósításra.

3.4.2.4. Intézmények és társadalmi tőke

Jelenlegi helyzet:

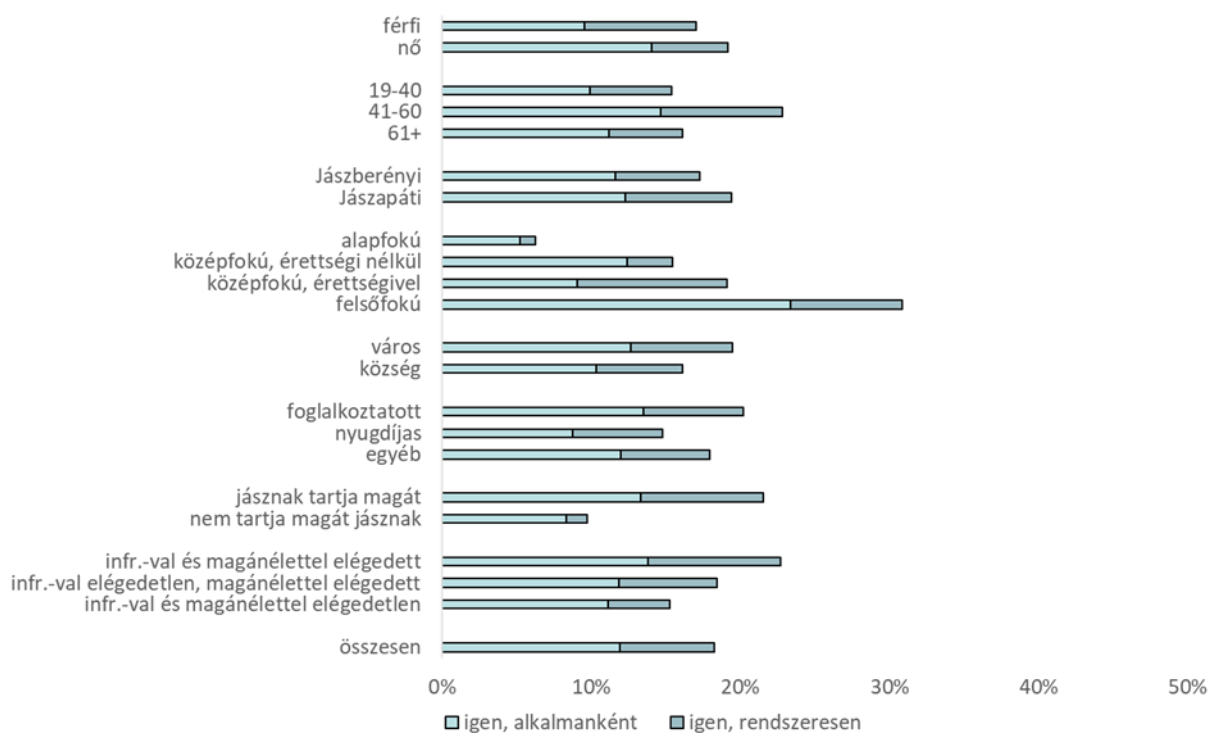
2016-ban a Jászságban jelentősen alacsonyabb volt az 1000 lakosra jutó nonprofit és civil szervezetek száma, mint az országos átlag, illetve a regionális és megyei értéktől is elmaradt. A szakmai munkacsoportos rendezvény tapasztalatai azonban felülírták a statisztikák jelentőségét a tekintetben, hogy bár számszerűen valóban alacsonyabb itt a civil szervezetek aránya, ugyanakkor agilitásuk – különös tekintettel az idősek szervezeteire – a megjelentek szerint példaértékű. Az elmúlt évek során az összes jászsági településen hoztak létre „civil kerekasztalokat”, illetve több helyen működnek érdekvédelemmel, esélyegyenlőséggel, ifjúsággal, sporttal, nyugdíjasokkal, különféle betegségekben szenvedőkkel, településszépítéssel, hagyományőrzéssel foglalkozó szervezetek, szerveződések. Kiemelten a jász identitás megőrzését célul kitűző civil szervezetek is működnek. A regisztrált nonprofit szervezetek száma a Jászberényi kistérségben meghaladja a 210-et. Ezek túlnyomó része, közel 150 Jászberényben működik.

17. ábra - A működő nonprofit szervezetek 1000 lakosra jutó számának alakulása (2016)

A kérdőíves felmérés tanúsága szerint a jászsági lakosság mintegy 18%-a végez valamilyen önkéntes munkát civil szervezetben, ezen belül 12%alkalmanként és 6% rendszeresen.

18. ábra - Ön végez-e önkéntes munkát társadalmi vagy civil szervezet keretén belül? (n=498)

A vizsgálat rávilágított, hogy a végzettség emelkedésével egyértelműen növekszik a Jászság civil szervezeti aktivitása. A lakóhely és a munkaerőpiaci helyzet nem függ össze a civil aktivitással, az erős jász identitástudat azonban úgy tűnik motiválja a válaszadókat helyi társadalmi szervezetekben önkéntes munka végzésére. Érdekes adat, hogy az inkább fizikai munkavégzési formában dolgozó kérdezettek ötöde és a szellemi dolgozók harmada segíti civil szervezetek munkáját legalább alkalmanként.

A Jászságban a működő bölcsődei férőhelyek száma 2016-ban 196 volt, ezek kihasználtsága 96%, a városok közül egyedül Jászberény érte el a 100%-os kihasználtságot. A bölcsődék száma 2016-ban 6 db volt. Az óvodák száma a kistérségben 2016-ban 35 volt, összesen 3175 fős kapacitással. Ezek kihasználtsága a térségben átlagosan 87,5%. A Jászság 2016-ban 34 általános iskolával rendelkezett, melybe 6645 tanuló járt. A térségben a vizsgált évben összesen 10 gimnázium működött, összesen 1550 tanulóval.

A Jászságban 2016-ban összesen 298 működő kórházi ágyat regisztráltak (csak Jászberényben van kórházi ellátás). A tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények férőhelyeinek kihasználtsága a Jászságban 2016-ban gyakorlatilag 100%-os volt. Az adatok szerint 609 darab férőhelyen 611 főt gondoztak, tehát még 2 fővel többet is, mint amennyi az elméleti maximális férőhelyszám. 2016-ban az idősek szociális ellátásában 9,31 nappali intézményi férőhely jutott 1000 60 évnél idősebb lakosra a Jászságban, ez nagymértékben elmarad a regionális átlagtól, ami 25,04 volt, illetve az országos értéktől is, ami 15,51 volt. Tehát ebben a szegmensben gyengébben szerepel a térség. A munkacsoport rendezvény tanulságai alapján azonban ebben a megközelítésben nem az ellátási férőhelyek számának növelése lenne üdvözlendő, hanem sokkal inkább a házhoz menő nappali ellátás kapacitásainak felülvizsgálata és optimalizálása, melyre a megjelentek szerint lényegesen nagyobb igény van a Jászság idősei körében.

Hatályos célok és fejlesztések:

A **társadalmi feszültségek** több térségi dokumentumban is megjelennek problémaként. Ezek csökkentéséhez szükséges a stratégiák szerint a **diszkrimináció- és szegregációmentes, oktatási, egészségügyi és szociális esélyegyenlőséget**

magába foglaló befogadó társadalom kiépítése. A stabil társadalomnak fontos részét alkotják a működő **civil szervezetek**, így ezek **ösztönzése** is kiemelt jelentőségű cél a térség fejlesztési dokumentumaiban. Jászberény Helyi Közösségfejlesztési Stratégiájának keretében például összesen 14 eseményt szerveztek legalább 20 helyi civil szervezet részvételére számítva.

Az Intézmények és társadalmi tőke pillért érintően 2009-től napjainkig a térségben 102 projekt került megvalósításra, illetőleg van éppen megvalósítás alatt kicsivel több, mint 7 milliárd Ft összköltséggel. A megvalósítási helyszínek közül ez úttal is a két járásközpont, Jászberény (36 projekt, 4,7 milliárd Ft) és Jászapáti (18 projekt, 1,4 milliárd Ft) emelkedik ki. A projektek legfontosabb hatásterületei a közbiztonság, az önkormányzatok, a köznevelés, kultúra, a turizmus, valamint az egyházak működése.

3.4.3. Hosszú távon ható tényezők (PM III. szint)

3.4.3.1. Gazdasági szerkezet

Jelenlegi helyzet:

A Jászság **gazdasági szerkezete** alapvetően megosztott. A felső-jászsági terület – mely elsősorban a Jászberényi járás területét foglalja magába – esetében domináns az ipar jelentősége, az alsó-jászsági területen ellenben – mely a Jászapáti járást fedi le – a „hagyományosabb”, alacsonyabb jövedelemtermelő képességű gazdasági ágazatok a meghatározók, mint például mezőgazdasági termelés és az élelmiszeripar.

A Jászságban egyszerre megtalálható a jó minőségű humuszos csernozjom talaj, illetve a mezőgazdasági termelésre nem igazán alkalmas szikes és homokos talajok. A termelésbe vont területeken többségében búzát, napraforgót és repcét termesztnek. A mezőgazdaság másik nagy szegmensét az állattenyésztésen belül szarvasmarhatenyésztés adja, de emellett a sertés- és juhtartás is jellemző.

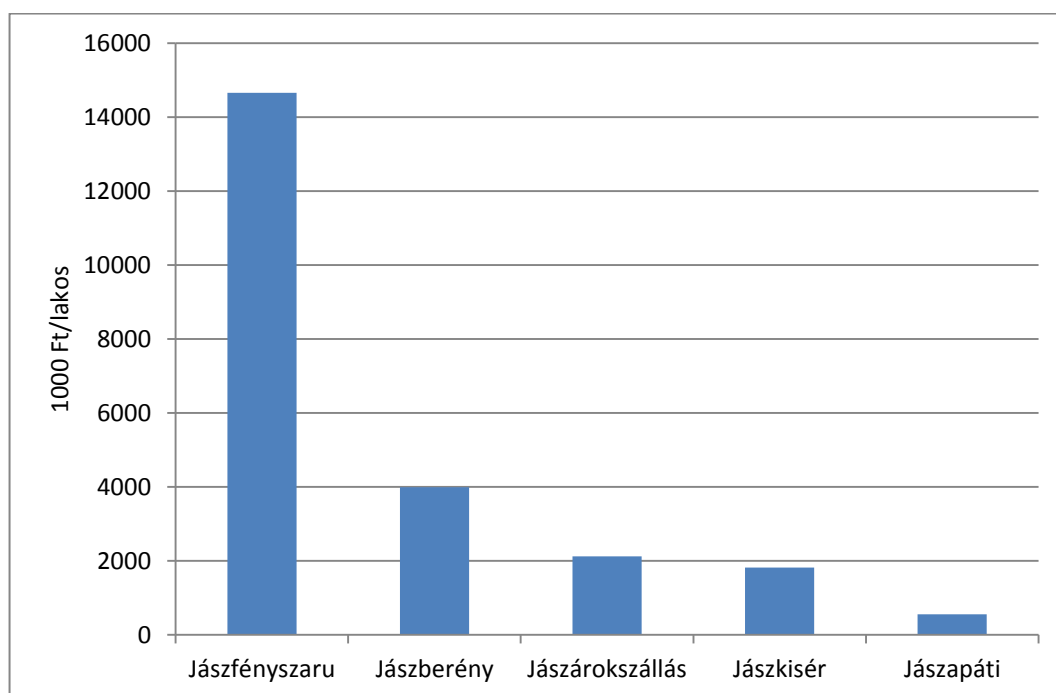
A Jászságban, azon belül is főképpen a Jászapáti járásban található kisebb települések gazdasága nagyrészt az agráriumra épül. A 2011-es népszámlálás adatai szerint a Jászságban magasabb a mezőgazdasági és erdőgazdálkodási, illetve alacsonyabb a szolgáltatás és kereskedelem jellegű ágazatokban foglalkoztatottak aránya, mint az országos átlag. A Jászapáti járásban az összes foglalkoztatott 4,78%-a volt a mező-és erdőgazdálkodásban foglalkoztatva, míg a Jászberényi járásban csak a 3,62%-a.

A felső-jászsági terület (Jászberény, Jászfényszaru, Jászárokszállás) az elmúlt időszakban Jász-Nagykun-Szolnok megye egyik karakteres ipari térségévé fejlődött. Jelen vannak versenyképes és termelékeny (nemzetközi) cégek. Ha árbevétel alapján sorba rendezzük, akkor Jász-Nagykun-Szolnok megye 3 legnagyobb vállalkozása is a Jászságban található. Jászfényszarun a Samsung Electronics, Jászberény esetében az Electrolux-Lehel Kft. és a Jász-Plasztik Kft. Mindhárom vállalat elsősorban korszerű elektronikai, gépgyártási ágazatokban tevékenykedik. 2016-ban a bevallást benyújtó megyében tevékenykedő 8214 társas vállalkozásból 1291 darab működött a Jászberényi járásban, 427 pedig a Jászapáti járásban, ez azt jelenti, hogy a Jász-Nagykun-Szolnok megyében lévő társas vállalkozások majdnem 21%-a működött a

Jászságban. Ugyanebben az évben a megye 50 legnagyobb vállalata közül 22 volt jászsági, ebből 20 tartozott a Jászberényi járáshoz, és 2 a Jászapáti járáshoz.

Az egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték szempontjából – minden bizonnyal a Samsung jelenléte miatt – Jászfényszaru mutat kiemelkedő értéket, esetében jelentősen kitűnik a Jászság többi városa közül. 2015-ös adatok alapján a „második helyezett” Jászberény eredményének is több mint háromszorosa.

19. ábra - Az egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték (GVA) alakulása a térség városaiban (2016)

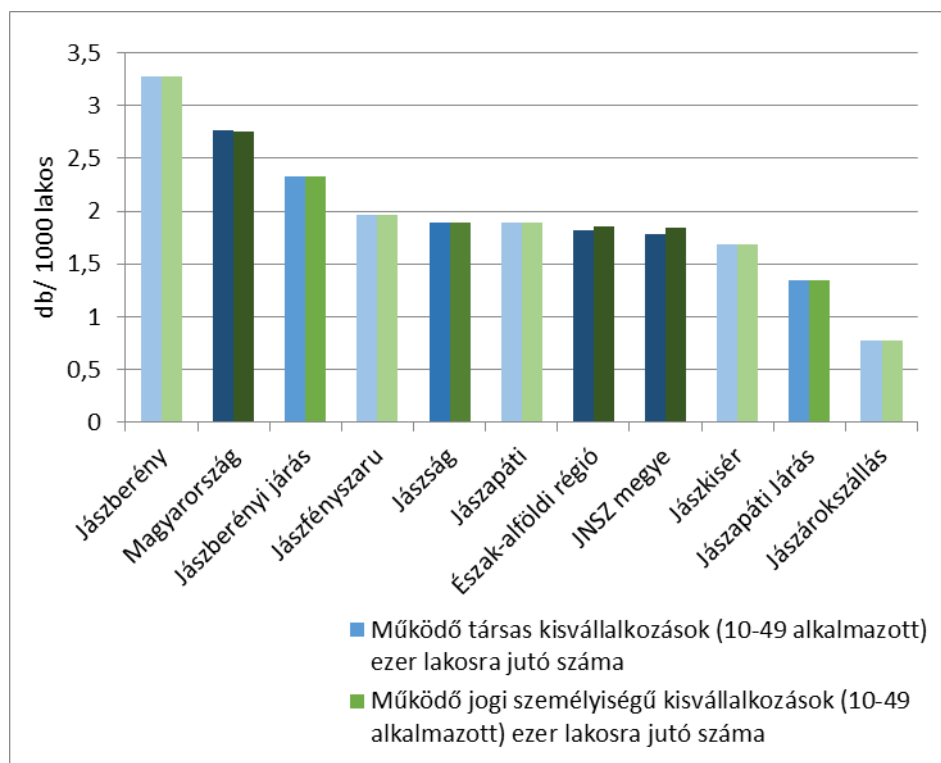

A Jászságban 2016-ban összesen 3889 vállalkozás működött, ezek 94%-a az 1-9 fős méretkategóriában. 250 fő feletti vállalkozásból összesen 22 működött. A vállalkozások valamivel több mint 6%-a tevékenykedett a mezőgazdaság, míg 9,7%-a a feldolgozóipar területén.

A Jászság területén az országosnál alacsonyabb a kis- és középvállalkozások aktivitása. Amíg országos szinten 1000 lakosra, 2,77 működő társas kisvállalkozás (10-49 alkalmazott) jutott a KSH legfrissebb adatai szerint, addig a Jászságban mindössze 1,9. A Jászságon belül a Jászberényi járás mutatja a magasabb értéket, ahol 2,32 darab ilyen vállalkozás jutott 1000 főre, Jászapátiban viszont csak 1,35, ami az

országos értéknek már csak kevesebb, mint fele. Szinte ugyanezen eredményeket kapjuk, ha a működő jogi személyiségű kisvállalkozásokat vizsgáljuk. Azt azonban érdemes kiemelni, hogy regionális, vagy megyei összehasonlításban valamivel kedvezőbb a helyzet: Ebben az esetben a Jászság (1,9), illetve annak részegységei nagyjából a megyei (1,84) és régiós (1,86) átlagot mutatják, illetőleg annál kicsivel jobb értéket.

20. ábra - A működő kisvállalkozások számának alakulása (2015)

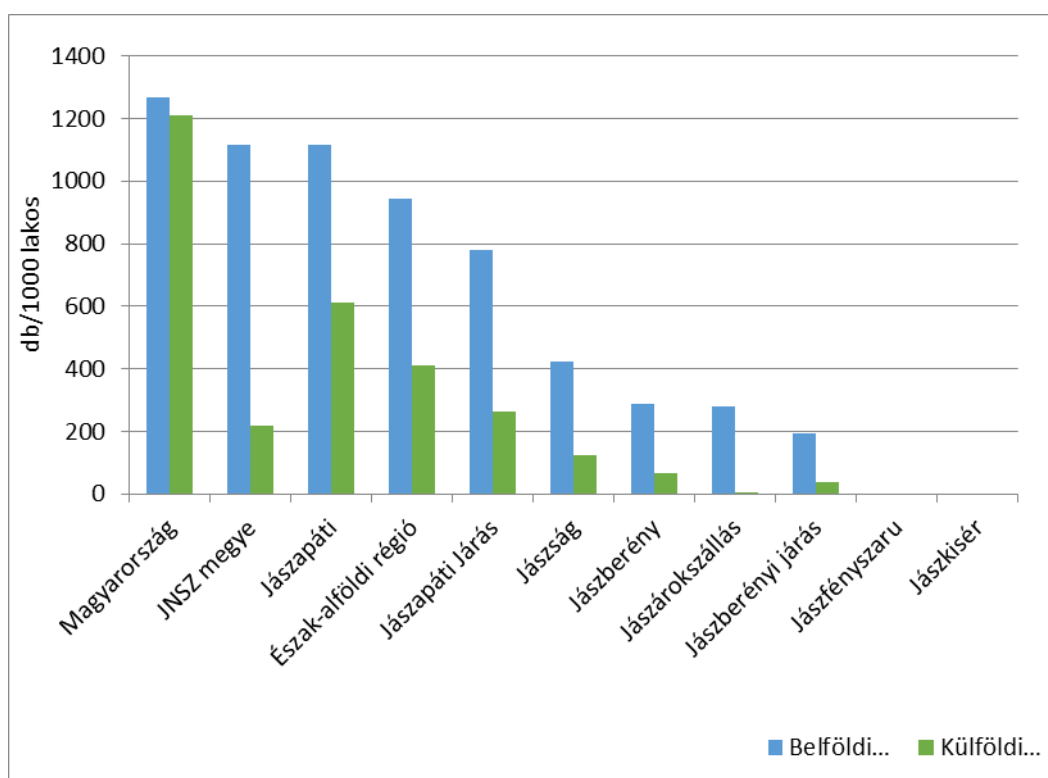

A Jászságot jelenleg turisztikai szempontból gyenge és hiányos termékstruktúra jellemzi. Az itt megtalálható termálfürdők ugyan jelentenek regionális vonzerőt, de kihasználtságuk és nyereségtermelő képességük gyenge képet mutat. A Jászság jelenleg nem tartozik a fontosabb turisztikai központok közé. Mind a belföldi, mind a külföldi vendégéjszakák száma jelentősen elmarad az összes magasabb térségi szint értékétől. A Jászságban eltöltött ezer lakosra jutó belföldi vendégéjszakák száma nagyjából harmada az országos átlagnak, a külföldi vendégéjszakák esetén pedig alig

tizede. A térségen belül viszont ebben az esetben is jelentős különbségek vannak. Míg Jászfényszaru és Jászkisér 0 regisztrált vendégéjszakával rendelkeznek, addig például Jászapáti esetében már 1114 belföldi, és 610 külföldi vendégéjszaka jutott 1000 lakosra.

Érdekes tendencia a kistérség turizmusát illetően, hogy az elmúlt mintegy 10 év során az arány a belföldi vendégéjszakák irányába tolódott el. Ez alatt az idő alatt a külföldi vendégéjszakák száma a felére csökkent (2004: 244 éjszaka/1000 fő; 2014: 125 éjszaka/1000 fő), míg a belföldieké határozott növekedést mutatott (2004: 330 éjszaka/1000 fő; 2014: 423 éjszaka/1000 fő). Járási bontásban a Jászberényi járásban az elmúlt 10 év során mindkét érték jelentősen csökkent (a külföldi éjszakák száma közel felére, a belföldieké a belföldieké pedig 80%-ára). A Jászapáti járásban csak a külföldi vendégéjszakák száma csökkent a vizsgált időszak során (szintén közel felére), a belföldieké jelentős, 70%-os növekedést mutatott.

21. ábra - Az 1000 főre eső vendégéjszakák számának alakulása (2014)

Napjainkban a Jászság gazdaságának egyik fontos jellemzője és gyengesége egyben az iparszerkezet aránytalansága, valamint a mezőgazdasági szektor korszerűtlensége és

alacsony versenyképessége. Ennek okai nem csupán az ipari nagyvállalatok betelepülésére vezethetők vissza, hanem az egyébként kiváló mezőgazdasági adottságok kiaknázásához szükséges földművelési infrastruktúra hiányosságaira is. Az elavult energiagazdaság szempontjából az elmúlt években történtek pozitív változások, ugyanakkor ezek túlnyomó részt épületenergetikai korszerűsítést takartak.

A Jászságban a regionális és a megyei átlaghoz viszonyítva relatíve magas a KKV-méretű vállalkozások aránya, melyeket sok esetben innovatív gondolkodásmód is jellemez, azonban a KKV-k további támogatása az egész térség sikerességének és versenyképességének egyik kulcsa. Az imént említett magas szám azonban úgy tűnik, leginkább az egyéni vállalkozásokra vonatkozik, ugyanis a működő társas vállalkozások aránya már mind az országos, mind a regionális, mind pedig a megyei átlagtól elmarad. Bár a térségben már látszanak a klaszteresedés pozitív jelei, ugyanakkor a folyamat még gyermekcipőben jár. Ez azért is problematikus, mert az értékláncok és a beszállítói hálózatok ritkassága alacsony befektetési fogadókésztségre is utal.

A KKV-k fejlődésének egyik lehetősége a helyi kiskereskedelem növekedése, különösen a helyi termékek piacra juttatásán keresztül. Ennek azonban részben gátat szab a helyi vásárlóerő gyengesége, így sokan a relatíve olcsóbb multinacionális áruházláncok felhozatalát választják. Pozitív jelzés, lényegében lehetőség ugyanakkor, hogy az utóbbi években az egész ország területén megnőtt az érdeklődés és egyúttal a kereslet az egy-egy vidékre jellemző helyi termékek iránt. A helyi vállalkozások fejlesztése szempontjából szintén jó lehetőség kínálkozik, amennyiben a közelmúltban fejlesztett vagy éppen jelenleg is fejlesztés alatt álló ipari parkokban munkahelyteremtő beruházásoknak sikerül helyt adni.

Turisztikai szempontból jelenleg egyáltalán nem meghatározó a térség, ezt bizonyítja az országos átlagtól jelentősen elmaradó vendégéjszakák száma. Ennek több oka is van. Hiányos termékstruktúra és turisztikai menedzsment, nem megfelelő városmarketing és kommunikáció, infrastrukturális hiányosságok (szállás, étkezés, kiegészítő szolgáltatások) is vannak. Ebben az ágazatban azonban jelentős potenciál is rejlik. A természeti és táji értékek, tanyavilág bemutatása, népszerűsítése és a már

jelenleg is valamilyen szinten kihasznált termál- és gyógyvizekre épített termálturizmus is kitörési pont lehet. Ezen turisztikai területek szolgáltatásokkal való feltöltése is fontos feladat lenne. Jelentős gyengeség a térség gazdaságában, hogy a termálfürdők ugyan hordoznak vonzerőt regionális vonatkozásban, ugyanakkor a jelenlegi tendenciák szerint kihasználtságuk és ezáltal nyereségtermelő képességük évről évre csökken. A térségben turisztikai szempontból gondot okoz az összehangolt turisztikai menedzsment, valamint a kereskedelmi szálláshelyek hiánya.

Hatályos célok és fejlesztések:

Az innovatív és strukturálisan kiegyensúlyozott iparszerkezet, valamint a korszerű, versenyképes és integrálódó mezőgazdaság megteremtése a térség korábbi fejlesztési dokumentumaiban is megjelent. A stratégiai dokumentumokban célként jelenik meg a **termőhelyi adottságokra épülő mezőgazdaság fejlesztése, a helyi termékek piacra jutásának támogatása, a tájjellegű termékek feldolgozásával és értékesítésével, illetve a kertészeti tevékenység növelése**, melyek az ipar és a mezőgazdaság térbeli egyensúlytalanságán ugyan nem változtatnak, azonban abban kétségtelenül segíthetnek, hogy a mezőgazdaság magasabb jövedelemtermelő képességet érhessen el. A helyi termékek piacra jutása térségi kötődésű vállalkozások létrejöttében is segít. A Jászapáti IVS például a helyben feldolgozott mezőgazdasági termékek számának megkétszereződését említi. A mezőgazdasági termelésben az **ökogazdálkodás irányába való elmozdulás** szintén fontos megvalósítandó cél a térségi dokumentumok tanúsága szerint.

2009-től napjainkig a begyűjtött információk alapján összesen 22 mezőgazdasági főprofilú projekt megvalósítása zajlott le, vagy van jelenleg is megvalósítás alatt összesen több mint 2,2 milliárd forint értékben.

A gazdasági szerkezet fejlesztéséhez kapcsolódóan a hatályos térségi stratégiákban célként jelenik meg a **termelő és szolgáltató KKV-k támogatása**.

Jelenleg több önkormányzati megvalósítású projekt is folyamatban van, melyek a térség KKV-i számára nyújtanak segítséget. A Jászság legtöbb projektje a kategóriában főképpen Jászberényben valósult meg, vagy van megvalósulás alatt. Az összesen 9

milliárd 317 millió forint értékű beruházás főleg eszközbeszerzést, gépbeszerzést, prototípus előállítását és termelési kapacitásbővítést foglalnak magukba, de ezen felül nagy összeg került felhasználásra infrastrukturális beruházások esetében is. Példaként Jászberényben 800 millió forint értékben alakítanak át egy egykori malmot konferencia és rendezvényközponttá, melyet a későbbiekben a helyben található vállalkozások is igénybe vehetnek majd.

A gazdasági szerkezet pillérhez sorolható az **energiagazdálkodás**, az **energiahatékonyság** és a **megújuló energiaforrások** alkalmazásának kérdésköre is, ami a hatályos fejlesztési dokumentumokban is megjelenik. Itt érdemes kiemelni, hogy a kapcsolódó energiahatékonyságot segítő fejlesztésekre a jelenlegi Európai Unió fejlesztési ciklusban kiemelkedően magas keretösszeg jut.

A térségben az elmúlt tervezési időszakban 19 energetikai projekt zajlott, vagy jelenleg is zajlik. Ezek összköltsége meghaladja a 2 milliárd forintot. A projektek többsége önkormányzati, vagy iskolai épület energetikai megújítását foglalja magába, azonban például Jászapáti esetében 350 millió forintos projekt keretében valósítottak meg egy komplex termálvíz hasznosítási projektet.

A térség jelenleg hatályban lévő fejlesztési dokumentumaiban fontos célként fogalmazódik meg a **turizmus fejlesztése**. A JKHK Helyi Fejlesztési Stratégiában például a turisztikai szolgáltatások és kínálat fejlesztésével a látogatói szám és a vendégéjszakák számának 5%-os növekedésével számoltak. Jászberény a 2007-es IVS-ben 2013-ig a turisztikai szolgáltatások fejlesztésének eredményeképpen a vendégéjszakák számának emelkedését tervezte. A célhoz rendelt adatként 20000 vendégéjszakával számoltak évenként, melyből a külföldi vendégéjszakák aránya 45%. Az adatok tanúsága szerint a cél elérése sikertelennek bizonyult, mivel az évenkénti vendégéjszakák száma 8000- és 9000 között változott a vizsgált időszakban, és utána sem emelkedett. A külföldi vendégéjszakák aránya is csak egy évben haladta meg a 45%-ot, a többi évben alatta maradt. A Jászapáti IVS-ban 2010-ben a vendégéjszakák számának 50%-os és a turizmusból származó bevétel 40%-al történő növekedését tűzték ki célul, a település ITS-ben pedig a városba turisztikai céllal érkezők számának 30%-os növekedését várták, azonban a TEIR

adatszolgáltatása alapján a 2010-ben még 2425 éjszaka, addig 2014-ben már csak 1724 éjszaka jutott ezer főre.

Az elmúlt évek turizmusfejlesztései közül ki lehet emelni Jászberény és Jászdózsa települések közös megvalósítás alatt álló fejlesztést, melynek projektköltsége 307 millió forint. A térség másik nagymértékű fejlesztését Jászapáti és Jászivány valósítja meg 170 millió forint értékben.

A térség gazdasági szerkezetéhez kapcsolódóan 2009-től napjainkig (beleértve a folyamatban lévő projekteket is) összesen 99 fejlesztési projektet sikerült a stratégia készítése során regisztrálni. Ezek összköltsége meghaladta a 15 milliárd forintot. A legtöbb projekt értelemszerűen a két járásközpontban, Jászberényben (50) és Jászapátiban (22) valósult meg. Az összköltség tekintetében azonban Jászberényen (9,5 milliárd Ft) kívül Jászfényszaru (2,6 milliárd Ft) kiemelkedő, megelőzve Jászapátit (1,8 milliárd Ft).

SWOT

Erősségek

- A regionális és megyei átlaghoz képest magas a KKV- méretű működő vállalkozások aránya (ami egyenletesebbé teszi a működő vállalkozások nagyság szerinti megoszlását)

Gyengeségek

- Gyenge a helyi vásárlóerő – a kiskereskedelmi fejlesztésekre ez negatívan hat. A kereskedelmi ágazatot multinacionális nagyvállalatok uralják, így a profit nem a helyi gazdaságban, illetve magánszférában kerül felhasználásra
- A gazdasági struktúraváltás megindulása ellenére alacsony a minőségi munkahelyek száma
- Az ipari szektorhoz és az adottságokhoz képest korszerűtlen, gyenge versenyképességű mezőgazdaság
- A lakosság arányában kevés a működő társas vállalkozás
- Gyenge klaszteresedés
- Kevés értéklánc és beszállítói hálózat
- Tőkeszegény mikro- és kisvállalkozások
- Kevés a helyi identitással rendelkező termelői KKV
- K+F+I tevékenységgel foglalkozó cégek és szervezetek hiánya
- Az országos átlagnál sokkal alacsonyabb építkezési kedv

- Turisztikai szempontból gyenge és hiányos termékstruktúra
- Turisztikai desztináció menedzsment szervezet hiánya
- Turisztikai infrastruktúra nagyfokú hiányosságai (szállás, étkezés, kiegészítő szolgáltatások)
- Nem megfelelő városmarketing és kommunikáció
- A vendégéjszakák száma jelentősen elmarad az országos átlagtól
- A termálfürdők ugyan regionális vonatkozásban vonzerőt jelentenek, de kihasználtságuk és így a nyereségtermelő képességük az elmúlt években csökkent
- Gyenge térségi turizmus
- Elavult energiagazdálkodás

Lehetőségek

- Munkahelyteremtő beruházások az ipari parkokban
- A LEADER típusú források alkalmasak a kisebb beavatkozások következetes végrehajtására, a nagyobb programok alkalmas kiegészítői lehetnek.
- Ipari parkok széleskörű létrehozatala, bővítése a térségben
- Magas élőlétféle igényű, környezetbarát és innovatív iparágak megjelenése
- Természeti és táji értékek, tanyavilág működésének bemutatása, népszerűsítése országosan egyre vonzóbb turisztikai célpontot jelent
- A védett értékek megújíthatók funkcióval történő megtöltéssel (gazdasági szolgáltatás, turisztikai vonzerő) külső forrásból
- Helyi termékek piacra jutása kiaknázatlan lehetőség, mely révén önfenntartó vállalkozások jöhetnek létre
- Országosan megnőtt az érdeklődés az egyegy vidékre jellemző helyi termékek iránt, ami a jársági termelők számára is lehetőséget jelent
- Növekszik az érdeklődés a hazai vidéki turisztikai desztinációk iránt, országosan egyre több sikeres vállalkozás épül erre az adottságra

Veszélyek

- Azon települések és térségek versenyképessége alakul kedvezően, amelyekben jelentős arányt érnek el a magasabb hozzáadott értéket termelő, hálózatban működő helyi /térségi KKV-k terén

3.4.3.2. Innovációs kultúra és kapacitás

Jelenlegi helyzet:

A terület gyengeségei közé tartozik, hogy a helyi identitással rendelkező termelékeny innovatív KKV-k száma alacsony, K+F+I tevékenységgel pedig a meglévők is csak igen alacsony intenzitással foglalkoznak. A Jászságban jelenleg mindössze egy kutatás-fejlesztés főprofilú cég van, a jelenlévő nagyvállalatok itt helyben nem végeznek kiemelkedő K+F+I tevékenységet. Ez nem túl biztató, figyelembe véve, hogy rendszerint azon települések és térségek versenyképessége alakul kedvezően, amelyekben jelentős arányt érnek el a magasabb hozzáadott értéket termelő, hálózatban működő helyi vagy térségi KKV-k terén. Lehetőségként vetődhet fel ugyanakkor az ilyen tevékenységet, mint például prototípusgyártást végzők pénzügyi támogatásának lehetősége, amire már jelenleg is vannak példák uniós finanszírozású projektek keretében.

A Jászságban jelenleg még fejletlen innovációs kultúra oka lehet az is, hogy a térség közép- és felsőfokú oktatási intézményeinek képzési profilja egyelőre nincs a reális gazdasági igényekhez igazítva.

Hatályos célok és fejlesztések:

A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Gazdasági és Foglalkoztatás Fejlesztési Stratégia a Jászberényi járást a Felső-jászsági ipari agglomerációként említi, ahol az elektronikai, a feldolgozó és a gépipar is jelentős. A dokumentum szerint ez a terület, amely meglátásunk szerint ipari klaszterként is értelmezhető, gyorsan fejlődik.

A térség jelenleg hatályos fejlesztési dokumentumai szerint az innovációs kultúra fejlesztése és a kapacitásbővítésének céljából fontos lenne a már meglévő klaszterek erősítése, illetve újak létrehozása. Korábban voltak próbálkozások működő klaszterek kialakítására. Az egyik ilyen a László Károly Háztartási Gépeket Gyártó, Fejlesztő, Forgalmazó és Beszállítói Szervezetek Együttműködési Klasztere, mely az Electrolux gesztorálásval jött létre, illetve egy kisebb is alakult, melynek célja az elektromos alkatrészgyártás összefogása volt, jelenleg azonban mindkettő inaktív.

Az innovációs kultúra és kapacitásokat érintően a vizsgált időszakban összesen 9 fejlesztési projektet sikerült a kistérségben azonosítani, ebből 5 Jászberényben valósult meg. A projektek összköltsége 895 millió Ft, és annak ellenére, hogy a legtöbb intézkedés a témában Jászberényhez kötődött a legmagasabb költséggel mégis Jászfényszaru város képviselteti magát. Jászfényszaru 2 projektje közel 400 millió Ft értékben valósul meg, és az összeg túlnyomó része egy a jászfényszarui ipari parkban épülő inkubátorház megvalósulását segíti elő.

Az innováció egyik feltétele a helyben képzett magasan kvalifikált munkaerő. Az innovációs kapacitás növelése a KKV-kon keresztül is megvalósítható. Jászfényszaru és Jászkisér városok esetében inkubátorházak kialakítása van folyamatban számukra. Az innováció egyik legközvetlenebb támogatása, amikor egy vállalkozás prototípusfejlesztésében nyújtanak anyagi támogatást. Ilyen projektekre is vannak példák a Jászágóból, például a jászárokszállási Stone-Cave Kft. vagy a jászberényi Optimetriq Kft. esetében.

SWOT

Erősségek

- Innovatív gondolkodásmód a KKV szektorban

Gyengeségek

- Kevés a helyi identitással rendelkező termelékeny, innovatív KKV
- Alacsony innovációs aktivitás

Lehetőségek

- Prototípusgyártást végzők pénzügyi támogatása
-

3.4.3.3. Regionális elérés

Jelenlegi helyzet:

Az M3-as autópálya vonzásterületének határán fekvő Jászság területén két **országos** főútvonal halad keresztül, a 31-es, illetve a 32-es, melyek közül a 31-es út felújítása 2014-2015 között megvalósult, a 32-es út felújítása pedig 2020-ig esedékes. A térség közlekedése szempontból hátrányként jelentkezik, hogy az M3-as autópálya térséghez közel halad el ugyan, de közvetlenül nem érinti. Vasúton a villamosított Hatvan-Szolnok vonalon érhető el, a helyi és távolsági autóbusz közlekedést pedig főképpen a KMKK Középkelet-Magyarországi Közlekedési Központ látja el.

A Jászság közlekedésföldrajzi szempontból a főváros külső vonzáskörzetének határán helyezkedik el. Több város esetében ez azt jelenti, hogy közúton Budapestet majdnem ugyanannyi idő alatt lehet elérni, mint a megye központját, Szolnokot. Jászfényszaru esetén például Budapest átlagosan 46,4 perc, Szolnok pedig 45,2 perc alatt érhető el. A Budapesttől távolabb eső Jászapáti esetén azért a különbség már 28 percre nő.

9. táblázat - A regionális elérés adatai a térség városaira vonatkozóan (2013)

	Jászberény	Jászfényszaru	Jászárokszállás	Jászapáti	Jászkisér
Leggyorsabb út a járásközpontig (perc)	Járásközpont	11,3	23,2	Járásközpont	10,6
Leggyorsabb út a megyeszékhelyig (perc)	31,7	45,2	52	40	37,5
Leggyorsabb út Budapestig (perc)	54,1	46,4	59,8	67,7	79

Az elmúlt évek közúti közlekedésfejlesztéseinek köszönhetően a térség közúti elérhetősége a lehetőségekhez mérten javult. Ugyanakkor veszélynek tekinthető, hogy a térségen nem halad keresztül autópálya. Ez a veszély abból a szempontból jelentkezik, hogy az ilyen területeken az átlagosnál nagyobb hangsúlyt szükséges fektetni az autópályák elérésének fejlesztésére és szinten tartására, ennek elmaradása pedig rövidtávon is gazdasági hátrányt hozhat.

A Jászság elérhetősége nagymértékben javulhat a tervezett M4-es, illetve M8-as autópályák megépítésével. Ennek köszönhetően a térség várhatóan jobban bekapcsolódhat majd a Budapesti agglomeráció vérkeringésébe, és így a főváros gazdasági életébe, illetve az ország többi pontjáról és elérhetőbbé válik a térség. Az ipari üzemek további megtelepedéseinek szempontjából a távolabbi területek elérését biztosító autópályák és fő közlekedési útvonalak döntő jelentőségűek. Tehát a már meglévő, az utóbbi években részben felújított 31-es és 32-es főutak állapotának folyamatos fenntartása, illetve javítása kiemelt jelentőséggel bír.

2016-ban a Jászságban 302 személygépjármű jutott 1000 lakosra, ami az országos átlaghoz képest nagyjából 30 gépjárművel kevesebb, azonban még így is nagyjából 30-cal magasabb érték, mint a megyei, illetve a regionális átlag.

Több város számára jelenleg komoly problémát okoz, hogy a térségen keresztülhaladó főbb útvonalak a városközpontokon is átmennek. Emiatt a városoknak, és a városlakóknak el kell viselni a többletforgalom által okozott zaj- és levegőszennyezést. A többletforgalom miatt az utak és épületek állapota is gyorsabban romlik, illetve a város szövetén keresztülhaladó gépkocsik, melyek a településen csak áthaladnak, a városi közlekedést lassítják.

A térség lakosságára nagymértékben jellemző az **ingázás**, mely főképpen a kistelepülésekről irányul a nagyobb városok ipari parkjaiba. Ennek okán szükséges a modern közösségi közlekedés feltételeinek megteremtése ezen települések között, valamint a kerékpárút hálózat fejlesztése. Utóbbi a szakmai munkacsoport rendezvény résztvevőinek meglátásai alapján nem elsősorban nagyszámú további kerékpárút szakasz kiépítését kell, hogy jelentse, sokkal inkább a meglévő, hivatásforgalmi szempontból jelentős szakaszok befejezését, a fontosabb szakaszok összekötését. Az elmúlt évek során számos kerékpárút-hálózati fejlesztés történt a térség településein, ezek közt kiemelendők a hivatásforgalmi fejlesztések. Ugyanakkor ahhoz, hogy a hivatásforgalmi kerékpározás megfelelő mértékben elterjedhessen, ez a terület is további infrastrukturális és hálózati fejlesztésre szorul.

A főutak állapotfelmérésének és karbantartásának fontosságát veti fel az Jászági település esete, ahol az elmúlt években a települést minden irányból megközelítő utak gyakorlatilag járhatatlan állapota miatt megszűnt a helyközi autóbusz közlekedés,

nagyban beszűkítve ezzel a helyiek közlekedési lehetőségeit, nem utolsósorban pedig sok tekintetben kikapcsolva a települést a térség vérkeringéséből.

A viszonylag jó közúti elérésen túl tehát problémaként jelentkezik, hogy Jászság tömegközlekedési elérhetősége gyenge, fejlesztésre szorul, a hozzá kapcsolódó infrastruktúra is sok esetben elavult. Eljutni a fővárosba jelenleg, mind autóbusszal, mind pedig vasúton hosszabb időt vesz igénybe a tényleges földrajzi távolságot figyelembe véve.

Hatályos célok és fejlesztések:

Emiatt már több dokumentumban is megfogalmazódott célként az **átmenő/kényszerforgalomtól mentes városszerkezet kialakítása**, elkerülő utak megépítése, illetve a **meglévő úthálózat felújítása**. Ez utóbbi már megjelent például a 2010-es Jászapáti IVS-ben, vagy a 2015-ös Jászberényi TFK-ban, amikben kiemelték a 31-es és 32-es főút felújításának fontosságát, illetve a települések közti kisebb útvonalak állapotának javítását. Hosszabb távon pedig egy „tápiósági főút” kialakítását tűzték ki célul. Emellett a TFK-ban az is megjelenik, hogy a 32-es út által gerjesztett forgalom ne Jászberényen keresztül menjen, hanem egy elkerülő út megépítésével a város szövetén kívül haladjon. A városi, vagy esetenként városok közötti ingázás, mely a Jászság területén jelentős mértékű, segítségére a **kerékpáros közlekedés feltételein is szükséges javítani**. Ebbe beletartozik a kerékpárutak megépítésén túl a teljes közlekedési hálózat olyan átalakítása, hogy az segítse a kerékpáros közlekedést. A kerékpáros úthálózat hosszának növekedése több térségi dokumentumban is megjelent, Jászberény például belépett a BAM! programba (Bringázz a munkába!), melynek eredményeképpen bővült a kerékpáros úthálózat hossza, illetve az azt használni ingázó foglalkoztatottak száma. A Jászfényszaru által kidolgozott ITS is 1 kilométernyi bicikliút kiépítését tűzte ki célul, mely teljesült is, Jászapáti pedig a 2010-es IVS-ben megfogalmazottak szerint a kerékpárút-hálózat hosszának megkétszerezését érte el. A Jászkiséri ITS-ben is megjelenik a hivatásforgalmú kerékpárutak hosszának bővítése. Azokon a területeken, ahol már kiépült a kellő hosszúságú kerékpárút hálózat, fontossá válik ezek összekapcsolása egymással, mely a kihasználtságukon javíthat. Az is fontos szempont, hogy a

kerékpárutak az autós sávtól függetlenül legyenek kialakítva az embervédelmet szem előtt tartva. Szintén az ingázás, illetve általánosságban a közlekedés fejlesztésének céljából a **közösségi közlekedés, illetve a közösségi közlekedés állomáshelyeinek** minőségi **átalakítása** is kiemelt célként jelenik meg. Jelenleg a távolsági járatok, például Budapestre, telítetten működnek, a térség déli részének megközelítése azonban nehézkes. Lakossági problémaként jelentkezik, hogy a járatok nem minden esetben érintik az adott település központját, illetve némely településre az utak állapota miatt a járat nem tud behajtani, így a közlekedési vállalat lényegében kivonult az adott településről.

A regionális elérést, közérthetőbben a térség közlekedésének fejlesztését célzóan az elmúlt 10 évben összesen 18 projektet sikerült a térségben azonosítani. Ezek száma ugyan alacsonynak tűnik, ám jelentőségüket az is mutatja, hogy ezen beruházások bekerülési költsége közel 7 milliárd Ft volt. A 18 projektből 15-öt a térségközpont, Jászberény jegyezi (2,8 milliárd Ft. értékben), ám a költségek tekintetében inkább Jászárokszállás (3,44 milliárd Ft) emelkedik ki, amely eredmény azonban torzít, tekintve, hogy ez a fejlesztés egy 3,44 milliárdos megyei komplex közlekedésfejlesztési projekt, amely tehát nem kizárólagosan a Jászág területén valósult meg. Jelenleg is vannak futó projektek, melyek specifikusan a kerékpáros közlekedés feltételeinek javításával foglalkoznak a fenntarthatóbb mindennapi munkába járás elérése céljából.

SWOT

Erősségek

• Javuló közúti elérhetőség

Gyengeségek

• A térség tömegközlekedési elérhetősége és kapcsolódó infrastruktúrája további fejlesztésre szorul   • A térség kerékpárút-hálózata további fejlesztésre szorul

3.4.3.4. A munkaerő felkészültsége

Jelenlegi helyzet:

10. táblázat - A munkaerő felkészültsége pillérhez kapcsolódó legfontosabb adatok különböző területi szinteken

	Jászság	Jászberényi járás	Jászapáti járás	Magyarország	Észak-alföldi régió	JNSZ megye
A legalább középfokú iskolai végzettséggel rendelkező, helyben dolgozó lakónépesség 1000 lakosra jutó száma (2011, fő/1000 lakos)	120,08	146,73	78,83			
A vezető, értelmiségi foglalkozású foglalkoztatottak aránya az összes foglalkoztatotton belül (2011, %)	14,62	16,50	11,09	21,00	17,16	15,63
A 25 évnél idősebb főiskolai, egyetemi diplomával rendelkező népesség aránya a megfelelő korúak %-ában (2011, %)	9,29	11,46	5,96	14,49	10,77	9,98

11. táblázat - A munkaerő felkészültsége pillérhez kapcsolódó legfontosabb adatok a Jászság városaiban

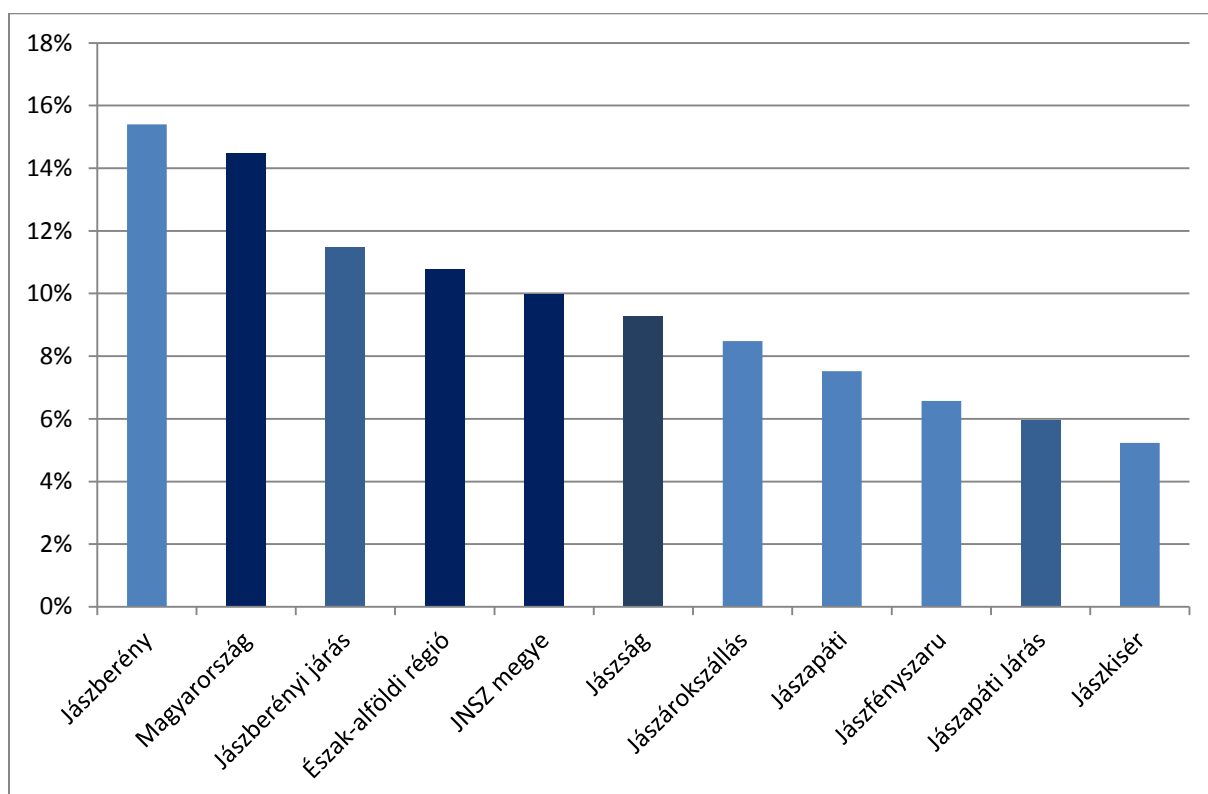
	Jászberény	Jászfényszaru	Jászárokszállás	Jászapáti	Jászkisér
A legalább középfokú iskolai végzettséggel rendelkező, helyben dolgozó lakónépesség 1000 lakosra jutó száma (2011, fő/1000 lakos)	200,37	100,82	121,13	103,47	81,53
A vezető, értelmiségi foglalkozású foglalkoztatottak aránya az összes foglalkoztatotton belül (2011, %)	21,19	11,45	12,90	13,53	10,48
A 25 évnél idősebb főiskolai, egyetemi diplomával rendelkező népesség aránya a megfelelő korúak %-ában (2011, %)	15,40	6,57	8,48	7,52	5,23

A 2011-es népszámlálás **iskolázottsági** adatai alapján, a Jászságban a lakosság 22,33%-a legfeljebb 8 általános iskolai osztályt végzett. A középfokú végzettséggel rendelkezők aránya 45,74%-ot tett ki. 2011-ben 120 legalább középfokú iskolai végzettséggel rendelkező helyben dolgozó személy jutott 1000 lakosra, azonban a térségen belül jelentős különbségek voltak, már járási szinten is. A legtöbb területen jobb adatokat mutató Jászberényi járás jelen esetben is magasabb értéket mutat, mint a Jászapáti járás. A települések közül Jászberény emelkedett ki 200 fő adatával.

Szintén a népesség felkészültségéről mutat információt a főiskolai, illetve egyetemi végzettséggel rendelkezők aránya. Ebben az esetben az országos átlag 14,49% volt 2011-ben, a regionális érték 10,77%, a megyei pedig 9,98%. A Jászság összesített értéke 9,29% volt, tehát enyhe mértékben elmaradt a megyei átlagtól, azonban ezen mutató esetén is látható a térség dualitása a fejlettebb Jászberényi járás magasabb, és a kevésbé fejlett Jászapáti járás alacsonyabb értékével. A települések közül megint

csak a térség központja, Jászberény mutat kiemelkedő, az országos átlagot meghaladó értéket. Összességében tehát megállapítható, hogy a térség munkaerejének felkészültsége elmarad az országos értékektől, illetve kisebb mértékben a megyei és regionális értéktől is.

22. ábra - A 25 évnél idősebb főiskolai, egyetemi diplomával rendelkező népesség aránya a megfelelő korúak %-ában (2011)

2011-ben a vezető, értelmiségi foglalkoztatottak aránya az összes foglalkoztatottból 14,62%-ot tett ki a térségben, ami jelentősen elmaradt az országos értéktől, illetve a regionális és Jász-Nagykun-Szolnok megyei értéket sem érte el. Itt is megfigyelhető a Jászságon belüli kettősség a Jászberényi járás magasabb, és a Jászapáti járás alacsonyabb értékével. A térségből egyedül Jászberény értéke haladta meg az országos átlagot.

A munkaerő felkészültségének általános mutatóit tekintve tehát a Jászság elmarad az országos értékektől. A felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya lényegesen alacsonyabb, mint az országos átlag, ezzel összefüggésben a szellemi foglalkozásúak aránya is alacsonyabb. Azonban nemcsak a legmagasabban képzett potenciális foglalkoztatottakból van hiány, a helyi vállalkozások megfelelő számban és

minőségben kellően motivált szakmunkásokat is nehezen találunk. Erre megoldást nyújthatnak a gyakornoki programok, melynek keretében az alkalmazottak a vállalkozás keretein belül tanulhatnak bele jobban a szakmájukba. Illetve a vállalkozásokkal közösen érdemes kialakítani helyi képzéseket, így a képzésben is a helyi igényeknek megfelelő tudást kapják.

A térség talán legfontosabb problémája a munkaerő felkészültsége szempontjából, hogy sem a munkaerőpiaci kínálat, sem pedig a helyi közép- és felsőfokú képzési struktúra nem képes jelenleg lefedni a Jászság gazdasági szerkezetének humán erőforrás igényeit. Ennek orvoslása a közeljövő fontos feladata lesz.

Hatályos célok és fejlesztések:

A Jászság jelenleg hatályos fejlesztési dokumentumaiban visszatérő elem a munkaerő felkészültségének kérdése, mivel állandó problémát okoz a szakképzett munkaerő hiánya és a diplomás munkaerő elvándorlása. Ide kapcsolódóan célkitűzésként szerepel a **megfelelő mennyiségű és minőségű munkaerő biztosítása, és a munkavállalók és álláskeresők hozzásegítése a keresett végzettség megszerzéséhez.** Ezt oly módon érdemes elérni, hogy olyan **képzések** kerüljenek támogatásra, melyeket a **helyben lévő és működő gazdasági szektorok** igényelnek. A dokumentumok szerint ehhez szükségessé válik a **helyi felsőfokú oktatás és szakképzés átalakítása** a helyi vállalkozások igényeinek figyelembevételével. A hatályos stratégiák célul tűzték ki továbbá a **kisgyermeket nevelők munkavállalási feltételeinek javítását, az álláskereső hátrányos helyzetűek és inaktív munkaerőpiaci integrációjának és foglalkoztatásának elősegítését is.** A JKHK Helyi Vidékfejlesztési Stratégiájának keretében összesen 20 képzés valósult meg a helyi szektorok igényeinek figyelembevételével. A 2007 és 2013 között érvényes Jászsági Fejlesztési Koncepció keretében pedig a minőségi piacképes szaktudású munkavállalók számának növelésének céljából 10 képzést bonyolítottak le.

A munkaerő felkészültségének javítására a térségben az elmúlt 10 évben 27 projekt irányult, közel 3 milliárd Ft értékben. A projektgazdák közül a két járásközpont, Jászberény (22 projekt) és Jászapáti (4 projekt) emelkedik ki. Ezek a fejlesztések

legnagyobb részben a közoktatás, az egészségügy és a kis- és középvállalkozások helyzetének javítására irányultak, többek közt gyakornoki programokon, valamint humán kapacitások és szolgáltatások fejlesztésén, továbbá nagyértékű eszközbeszerzéseken keresztül.

A humán kapacitások fejlesztésére az elmúlt időszakban 1 milliárd 444 millió forint értékben valósítottak meg projekteket. A fő célok közt szerepelt például a korai iskolaelhagyók számának csökkentése, minőségi oktatáshoz való hozzáférés biztosítása, életen át tartó tanulás népszerűsítése, a foglalkoztatáshoz való hozzáférés megkönnyítése, a vállalkozói szellem ösztönzése. A működő gyakornoki programok a munkaerő megfelelő felkészültségében segíthetik. Ebben a fejlesztési időszakban, a Jászágban 6 ilyen uniós finanszírozású projekt futott összesen 31 millió forintos összköltséggel. Ebből 5 Jászberényben, 1 pedig Jászapátiban. A Samsung az egyik iskolával történő együttműködés keretében szakmai gyakorlatot kínál az ott tanuló technikusoknak, melynek során célirányos oktatást is biztosítanak.

SWOT

Erősségek

- Az alacsony végzettségűek jelentős aránya potenciális munkaerőforrást jelent a folyamatban lévő beruházások munkaerőigényének kielégítésére

Gyengeségek

- Alacsony a felsőfokú végzettségűek aránya – növekedésük üteme elmarad a megyei és országos értékektől. Gyengül a középosztály, amely a társadalmi felemelkedés generálója lehetne.
- A helyi vállalkozások nem találnak megfelelő számban és minőségben, kellően motivált szakmunkásokat és technikusokat – a kínált bérek gyakorta nem versenyképesek a térség multinacionális vállalatainál jellemző bérszinttel
- A szellemi foglalkozásúak aránya lényegesen alacsonyabb az országos átlagnál

Lehetőségek

- A helyi közép- és felsőfokú oktatási intézmények profiljának térségi igényekhez történő igazítása-

3.4.3.5. A társadalmi szerkezet

Jelenlegi helyzet:

12. táblázat - A társadalmi szerkezet pillérhez kapcsolódó legfontosabb adatok különböző területi szinteken

	Jászság	Jászberényi járás	Jászapáti járás	Magyarország	Észak-alföldi régió	JNSZ megye
Nyugdíjban, nyugdíjszerű ellátásban részesülők 1000 lakosra jutó száma (2016, fő/1000 lakos)	280,05	282,02	276,95	268,86	254,28	283,10
2006	334,28	333,84	334,94			
A 60 éves és idősebb népesség aránya az állandó népességből (2016, %)	26,23	26,67	24,38	25,43	23,30	25,96
2006	22,75	23,27	21,97			
A 0–18 éves népesség aránya az állandó népességből (2016, %)	18,18	17,22	19,65	17,27	18,48	17,57
2006	19,36	17,97	21,43			
Az élve születések/halálozások száma	0,68	0,63	0,73	0,73	0,84	0,67
2006	0,66	0,63	0,71			
Vitalitási index (2016, %)	51,34	49,92	53,52	50,49	52,15	51,40
2006	53,35	52,79	54,20			

13. táblázat - A társadalmi szerkezet pillérhez kapcsolódó legfontosabb adatok a Jászság városaiban

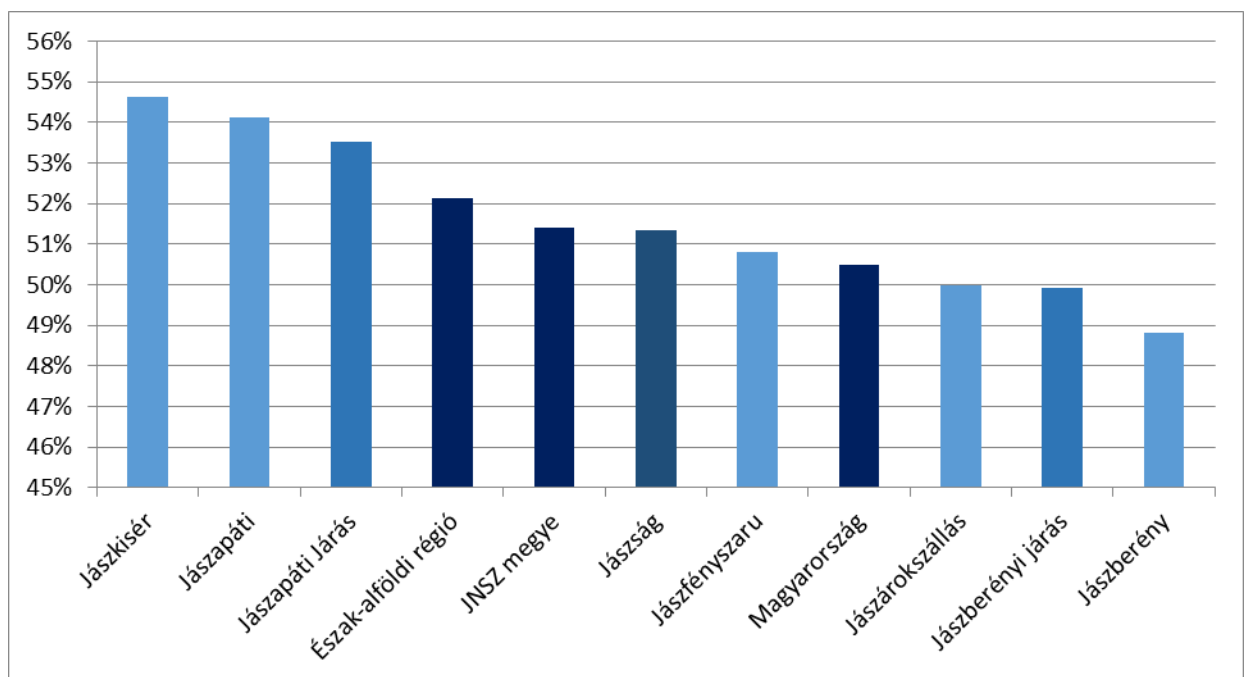
	Jászberény	Jászfényszaru	Jászárokszállás	Jászapáti	Jászkisér
Nyugdíjban, nyugdíjszerű ellátásban részesülők 1000 lakosra jutó száma (2016, fő/1000 lakos)	291,09	265,12	280,71	276,00	238,48
2006	323,50	351,43	356,20	311,82	307,75
A 60 éves és idősebb népesség aránya az állandó népességből (2016, %)	28,36	24,19	25,82	24,22	21,91
2006	23,37	23,11	25,05	20,66	18,78
A 0–18 éves népesség aránya az állandó népességből (2016, %)	16,36	17,72	17,92	20,20	20,87
2006	17,06	19,81	17,67	22,66	23,28
Az élve születések/halálozások száma	0,60	0,64	0,60	0,83	1,05
2006	0,62	0,44	0,68	0,81	0,93
Vitalitási index (2016, %)	48,82	50,80	49,99	54,12	54,63
2006	52,48	53,29	52,85	54,78	53,81

A térség **korszerkezetéről** ad általános információkat a 60 évesnél idősebbek, illetve a 17 éves vagy fiatalabbak aránya a népességből. 2016-ban az ország lakosságának kicsit több mint negyede volt 60 évnél idősebb, illetve 17,27%-a volt 18 évnél

fiatalabb. Ennél fiatalosabb képet mutatott az Észak-alföldi régió, azonban azon belül Jász-Nagykun-Szolnok megye esetében már nem egyértelmű a kép, mivel nem csak a fiatalok, de az idősök aránya is magasabb az országos átlagnál. A Jászságban a 60 évesnél idősebbek, illetve a fiatalok aránya is kis mértékben magasabb volt az országos értéknél. Ha ezt összevetjük a 10 évvel korábbi adattal, akkor egyértelműen látható az előregedés folyamata. 2006-ban a 60 évnél idősebbek aránya még csak 22,75% volt, míg a 18 év alattiak aránya pedig 19,36% volt. A térségen belül egyértelműen a Jászapáti járás mutatja a fiatalosabb képet, mivel itt az idősök aránya alacsonyabb, a 0-17 éves korosztályba tartozók aránya pedig magasabb, mint a Jászberényi járásban. A **vitalitási indexet** (a 18-39 évesek számát viszonyítva a 18-59 évesek számához) vizsgálva is hasonló eredményre jutunk, a Jászapáti járás magasabb értékét kapva, a Jászberényi járás adatával szemben.

23. ábra - A vitalitási index alakulása (2016)

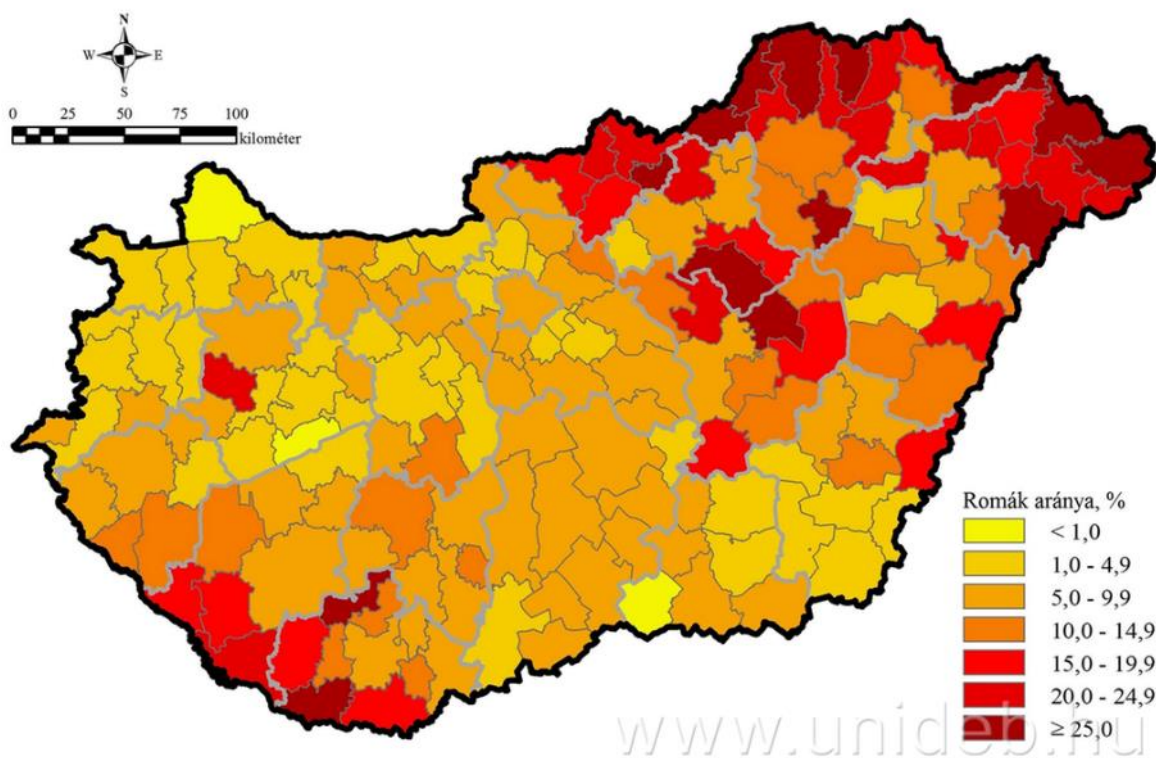

A Jászságban 1000 főre 280 nyugdíjas jutott 2016-ban, ez mind az országos, mind a regionális értéknél magasabb, azonban nagyjából megegyezik a megyére vonatkozó adattal. 2006-ban viszont még 334 nyugdíjban, vagy nyugdíjszerű ellátásban részt vevő személy jutott 1000 lakosra. A járások között nincs igazán szembeötlő

különbség, mivel a két járás értéke mindösszesen 5 fővel tér el, azonban települési szinten már jelentős különbségek vannak. Jászberényben a lakosság nagyjából 29%-a nyugdíjas, addig Jászkisérben ez az érték csak 24%, tehát 1000 lakosonként 50-nel több nyugdíjas személy van Jászberényben, mint Jászkiséren.

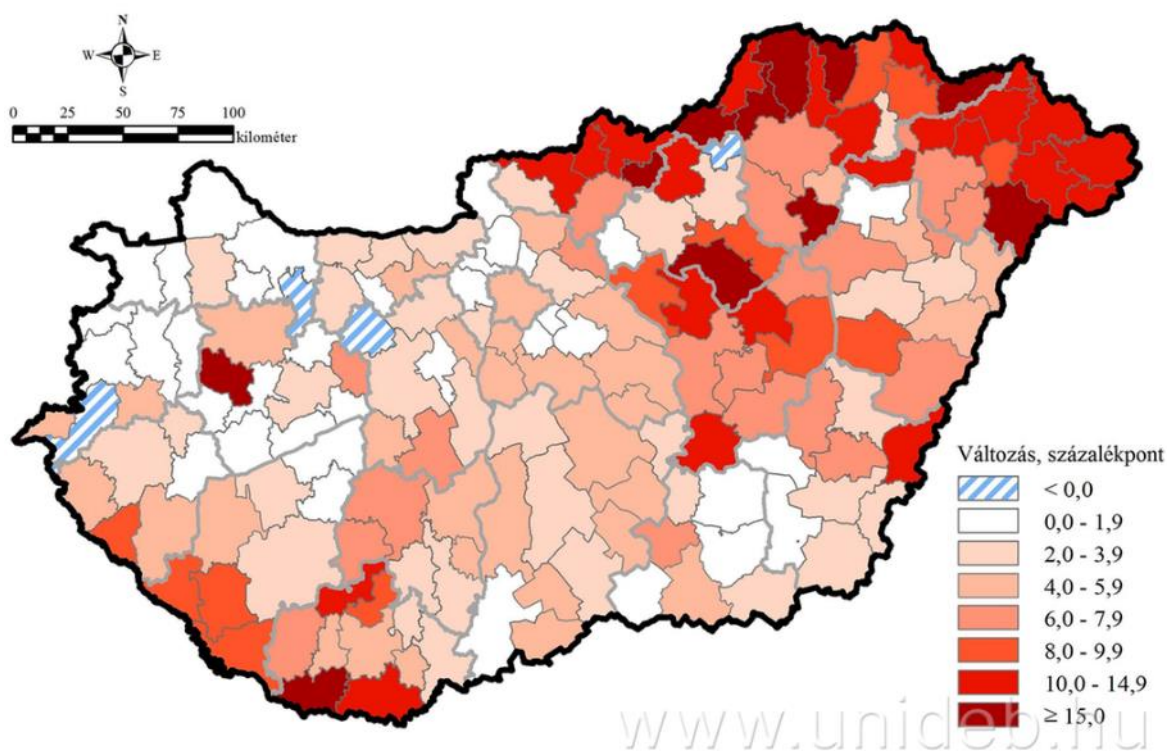
A Jászságban élő romák számát és arányát illetően jelenleg meglehetősen nehéz megbízható adatokhoz jutni. A legutóbbi népszámlálás adatai ezen a téren már elavultnak számítanak, ráadásul a cigányság a hasonló felmérések alkalmával gyakran nem meri vállalni származását, identitását. A Debreceni egyetem felmérése szerint a Jászberényi járás népességén belül a romák aránya 10 és 15% közé, míg a Jászapáti járásban pedig 20 és 25% közé tehető.

24. ábra – A roma lakosság aránya hazánk járásaiban (2013)

A vizsgálat szerint a romák aránya mindkét járásban dinamikus növekedést mutat. Ez a gyors növekedés nyomatékosan felhívja a figyelmet a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatásának és munkaerőpiaci integrációjának kérdésére is.

25. ábra – A roma lakosság arányának változása hazánk járásaiban (1987-2013)

<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/terstat/2018/01/ts580101.pdf>

Az ország egészéhez hasonlóan a Jászságot is sújtja a **népességcsökkenés** és az **előregedés**. Míg 2000-ben a terület lakónépessége 89519 fő volt, addigra 2016-ra ez több mint 9000 fővel csökkenve érte el a 81490 fős értéket. Az időskorú népesség abszolút értékben nem nőtt annyira. 2000-ben 20570 60 éven felült regisztráltak a térségben, 2016-ban pedig 21489-et, tehát nagyjából 1000 fővel nőtt a számuk, azonban a teljes népességhez mért relatív értékben jóval nagyobb a növekedés értéke, mivel a 2000. évi 90372 állandó lakosságszám 2016-ra 7000 fővel 83410 főre csökkent. Ez azt jelenti, hogy amíg 2000-ben az állandó lakosság 22,76%-át adták a 60 éven felüliek, addig 2016-ban már a 25,76%-át. A Jászság lakosságának előregedése várhatóan további terhet fog róni a szociális infrastruktúrára. A térség orvosainak leterheltsége növekszik, illetve általánosságban az idősök ellátása is nehezebbé válik a megnövekvő időskorú népesség okán. Már jelenleg is az országos átlag alatti az ezer időskorúra jutó nappali férőhelyek száma, mivel a Jászságban 2016-ban csak 9,31 ilyen férőhely jutott ezer 60 évnél idősebb lakosra, míg országos szinten ez a szám 15,5 férőhely volt. Azt is ki kell emelni, hogy 10 évvel korábban,

tehát 2006-ban még a Jászságban is 13,88 férőhely jutott ezer időskorúra. Ezek okán érthető, hogy a bővítés egyre fontosabbá válik. A növekvő igények miatt azonban nem csak a mennyiségi, hanem a minőségi fejlesztést is szem előtt kell tartani.

A népességcsökkenés oka két tényezőben keresendő:

- 1) Az első a születéseknél magasabb halálozások száma, tehát a természetes fogyás. A tartósan alacsonyabb születési számok következtében és az előregedés okán tovább fog gyorsulni a népességcsökkenés üteme, mivel a jelenleg középkorú személyek egyre nagyobb arányban lépnek időskorba. A természetes fogyás mindkét Jászsághoz tartozó járást egyformán érinti.
- 2) A másik ok abban keresendő, hogy a térséget az elvándorlás is sújtja, azonban ki kell emelni, hogy nem egyenlő mértékben. A Jászságot alkotó két járás közül a Jászapáti járás van rosszabb helyzetben ebből a szempontból. 2005 és 2015 között egyetlen év sem volt, amikor az odavándorlás mértéke meghaladta volna az elvándorlásét. A Jászberényi járásban ezzel szemben több évben is előfordult, hogy az odavándorlás mértéke meghaladta az elvándorlásét, azonban összesítve ezen a területen is inkább stagnál az érték, minthogy pozitív képet mutatna.

További probléma, hogy az elvándorlók között többségben vannak a (felsőfokú végzettséggel rendelkező) fiatalok, azonban a beköltözők esetén a középkorúak aránya magasabb.

A térségen belüli területi különbségek, melyek nem csak a települések, de a két járás között is megtalálhatóak, a társadalmi kohéziót is gyengítik. A Jászság, mint egy közös (gazdasági) egység elfogadottságát is segítené a területi különbségek csökkenése.

Összességében problémaként jelentkezik a **népesség előregedése**, melyet felerősít a fiatal képzett lakosság elvándorlása, és csak részben, ideiglenesen tudja kompenzálni a beköltöző középkorú lakosság. Az előregedés erősödésével egyre több figyelmet kell szentelni az idősök társadalomban tartására, hogy a nyugdíjas időszak is hasznosan teljen számukra. Ha ez nincs szem előtt tartva, akkor az időskorúak egy része a társadalom szélére kerülhet.

Az **élve születések és halálozások aránya** alapján is a Jászapáti járás van jobb helyzetben a Jászságon belül. A Jászság értéke 2016-ban 0,68 volt, ezzel nagyjából megfelelt a megyei értéknek, ami 0,67 volt, mely azonban mind az országos (0,73), mind a regionális (0,84) értéktől elmarad. Tehát megállapítható, hogy a Jászságot az országos szinthez képest kis mértékben erősebben sújtja a természetes fogyás jelensége. 10 évvel korábban, 2006-ban a születések és a halálozások aránya 0,66 volt, tehát kis mértékben ugyan javult az arány, azonban mindkét időszakban bőven elmaradt a születések száma a halálozástól.

A fiatal, képzett lakosság elvándorlását a bevándorló középkorú népesség nem tudja ellensúlyozni, így összességében a terület lakosságának átlagéletkora nő. Megoldást a születésszámok növekedése is jelenthetne, azonban a jelenlegi tendenciák szerint a halálozás mértéke mind országos, mind térségi szinten meghaladja a születéseket. A fiatal, képzett népesség elvándorlása egy további problémát is felvet, ami többek közt az elvándorlás következtében megjelenő szakképzett munkaerő hiánya, ami a térségi vállalkozások növekedésének egyik gátja is egyben.

Az alacsony foglalkoztatottság elsősorban a Jászapáti járásban okoz problémákat. Ehhez kapcsolható az is, hogy a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása és munkaerőpiaci integrációja jelenleg szintén nehézkes. A hátrányos helyzetűeken túl a térségben a kisgyermeket nevelők munkavállalási feltételei és lehetőségei is javításra szorulnak.

A társadalmi szerkezet elemzése során a helyi civil aktivitás kérdése is fontos tényező. A Jászság szinte összes települése rendelkezik hagyományőrző közösséggel. A statisztikák szerint a Jászberényi kistérség nonprofit szervezeteinek száma mind az országos, mind a regionális, mind pedig a megyei átlagértéktől elmarad, egyedül Jászberény, és nyilván nagy statisztikai súlyának köszönhetően a Jászberényi járás képvisel csak kedvezőbb értéket. Különösen a szakmai munkacsoport rendezvény tanulságai alapján érdemes azonban kiemelni, hogy a meglévő nonprofit, civil szervezetek aktivitása kiemelkedő, illetve a települések életében aktívan jelen vannak. Gyengeségként kerül az elemzésben a helyi fiatalok motivátlansága, elérhetetlensége, valamint nehéz bevonhatósága. Ez, és a helyi cigányság gyenge közösségsszervező ereje a lakosság önszerveződésének csökkenésének, az inaktivitás,

összességében pedig társadalmi feszültségek fokozódásának veszélyét hordozza magában.

Hatályos célok és fejlesztések:

A térség hatályos fejlesztési dokumentumaiban a társadalmi kohézió egyik feltételeként célul tűzték ki **a leszakadó és hátrányos helyzetű (például idősek) csoportok támogatását, felzárkóztatását**. Tanúságuk szerint ebben **kiemelt szerepet kell adni a civil szervezeteknek, egyházaknak, illetve általánosságban a szociális ellátásban bővíteni kell a szerepüket**, mivel sok esetben „közelebb vannak” és érzékenyebben tudnak reagálni a hátrányos helyzetű csoportok problémáira, mint a közigazgatási szervek.

A társadalom szerkezetét érintően 2009-től napjainkig a térségben 19, főként Európai Unió finanszírozású, vagy társfinanszírozású fejlesztési projektet sikerült azonosítani, mintegy 3,7 milliárd Ft értékben. Ezek a projektek kivétel nélkül köznevelési és szociális intézmények építését, fejlesztését, valamint hasonló fókuszú programok megvalósítását célozták. Vannak köztük óvoda és bölcsőde építések, fejlesztések, tanoda programok hátrányos környezetben élők számára, esélyegyenlőségi programok, olyan projektek, melyek elsődleges célja szociális szolgáltatást végző intézmények bővítése, korszerűsítése, esélyegyenlőségi program kidolgozása, komplex programok szegregátum felszámolására, valamint nem utolsósorban projekt a jászapáti fiatalok helyben maradásának támogatására. A fejlesztések megvalósításában mind a projektek számát, mind pedig az összköltségeket illetően kiemelkedik Jászberény városa (11 projekt, 2,4 milliárd Ft).

SWOT

Gyengeségek

• A települések népessége előregedő, a megújuló képesség romlik. A helyben maradó fiatalok anyagi és mentális okok miatt „bezárkóznak” - csökkenő közösségi, társadalmi aktivitás.   • Népességcsökkenés   • Szakképzett munkaerő hiánya és a fiatalok elvándorlása   • A fiatalok motiválatlansága, elérhetetlensége, nehéz bevonhatósága

- Az ezer 60 évnél idősebbre jutó idősök férőhelyeinek száma lényegesen alacsonyabb az országos átlagnál
- A hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása és munkaerőpiaci integrációja és jelentős nehézségekbe ütközik
- Alacsony foglalkoztatottság (elsősorban a Jászapáti járásban)
- Kisgyermeket nevelők munkavállalási feltételeinek gyengesége

Lehetőségek

- A magas részvételi hajlandóságra alapozva az okos megoldások (IT) révén új közösségfejlesztési lehetőségek

Veszélyek

- Lakossági önszerveződés csökkenése, hiánya; érdektelenség, inaktivitás fokozódása
- Európai, illetve országos tendencia: népességcsökkenés és előregedés
- A csökkenő országos népességen belül a magasabb mobilitású és kedvezőbb társadalmi helyzetű csoportok általában kielégítő életlehetőségeket keresnek
- A médiumokban sugárzott kép alapján a helyi lehetőségek ellenére gyakran választják a fiatalok az elvándorlást (gyakran külföldre) és nem térnek vissza kötődés híján.
- Az anyagi boldogulás feltétele sokak számára, hogy nem vállalnak gyermeket – ami torzítja a demográfiai struktúrát (előregedés)
- Társadalmi feszültségek

3.4.3.6. Döntési központok

Jelenlegi helyzet:

Három jelentősebb döntési központot azonosítottunk:

1. Helyi nagyvállalkozások és vállalkozói szervezetek
2. Két járás önkormányzatai és területfejlesztési szerveződések (kiemelten Jászberény és Jászapáti önkormányzata, ill. a HACS-ok)
3. Közigazgatási, államigazgatási szervezetek helyi intézményei.

A magyarországi 250 és több főt foglalkoztató, működő jogi személyiségű vállalkozások 1,34%-a volt megtalálható a Jászságban 2015-ben, ami 12 vállalkozást jelentett. Az 50-249 főt foglalkoztató regisztrált társas vállalkozások esetében ez az arány 0,82% volt, ami darabszámát tekintve pedig 40 céget foglalt magába. Ezek

közül mindenképpen kiemelendő a Jászfényszarun működő Samsung Zrt., illetve a Jászberényben található Electrolux-Lehel és a Jász-Plasztik Kft.

A helyi önkormányzatok és a területfejlesztésben érintett szervezetek jellemzőit a 2.3 fejezet tartalmazza, mely a szabályozási és intézményi környezetet mutatja be.

Szintén a gazdasági szerkezettel is összefüggésben említhető, hogy a térségben nincs energiagazdálkodásra specializált szervezet annak ellenére sem, hogy az energiahatékonyság és a megújuló energiaforrások kihasználásának célja már hosszú ideje szerepel a térség releváns fejlesztési dokumentumaiban.

Tény, hogy az egy főre jutó nonprofit szervezetek aránya jelentősen alacsonyabb az országos átlagértéknél, azonban a meglévők aktivitása, együttműködési hajlandósága és intenzitása kiemelkedő. Erre lehet építeni, mivel napjainkban Európa szerte felértékelődnek az alulról építkező helyi kezdeményezések, az önkormányzatok pedig nagyban támaszkodnak a helyi közösségek aktív szerepvállalására. A közösségi tervezés módszere a tervezésen túl már a gyakorlatban is egyre elfogadottabbá válik. Ezek a lehetőségek egy erősebb civil szerepvállalás mellett hatékonyabban kiaknázzhatók.

Hatályos célok és fejlesztések:

A térségi fejlesztési dokumentumokban megfogalmazódik célként, hogy a Jászság számára szükséges egy **stratégiai szemléletű, integrált megközelítésű helyi és térségi fejlesztési politika kidolgozása és megvalósítása**. Ez segítene **foglalkozási együttműködések kialakításában, illetve a munkaerő-kereslet és kínálat összehangolásában is**. Fontos lenne, hogy a **közüntézményi szolgáltatások egyenletesen magas minőséget biztosítsanak mindenhol** a térségben. A jelenleg hatályban lévő térségi stratégiák céljai között szerepel az **önkormányzatok szervezetfejlesztése** is.

A civil szervezetek közti együttműködés fenntartása érdekében többféle hasonló tematikára épülő program is fut a Jászságban, például „Civil piknikek”, „Vendégségben a szomszédnál” programsorozat. Ezekben közös, hogy a céljuk, hogy a térség lakóközössége megismerje a településükön, illetve a környező településeken működő szervezeteket, társaságokat, társulatokat.

2017-től kezdődően a Jászság összes városi jogállású településén megvalósult az ASP központhoz való csatlakozás. Mindkét jársági járásban folyamatban van 2017-es kezdéssel és 2020-as várható befejezéssel egy-egy foglalkoztatási együttműködéseket támogató projekt közel 713 millió forintos összköltségvetéssel.

A döntési központok pillérhez kapcsolhatóan a vizsgált időszakban mindössze 9 projektet sikerült regisztrálni, mintegy 900 millió Ft értékben. Ezek közül 5 Jászberényben valósult meg, Jászapáti, Jászárokszállás, Jászfényszaru és Jászkisér további 1-1 projektet jegyez. Ezek nagyrészt az ASP központhoz való csatlakozás projektjei, valamint szervezetfejlesztési, és önkormányzati infrastruktúra fejlesztési projektek voltak. A költség tekintetében legjelentősebb beavatkozás egy helyi foglalkoztatási együttműködés, paktum megvalósítása volt a Jászberényi járás területén.

SWOT

Gyengeségek

• Nincs energiagazdálkodásra specializált szervezet   • Civil szervezetek és egyházak korlátozott szerepe a helyi tervezésben

Lehetőségek

• Az alulról építkező helyi kezdeményezések Európa szerte felértékelődnek, az önkormányzatok nagyban támaszkodnak a helyi közösségek aktív szerepvállalására   • A tervezésen kívül a gyakorlatban is egyre elfogadottabb a közösségi tervezésmegvalósítás logikája a különféle fejlesztések esetében

---

3.4.3.7. A környezet minősége

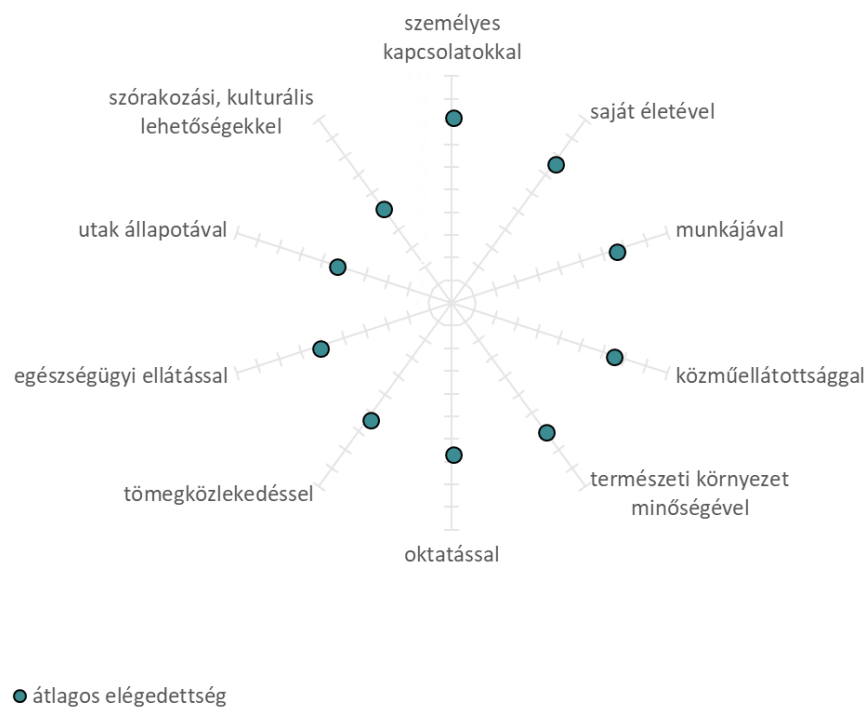
Jelenlegi helyzet:

A környezet minőségének témáját is magába foglaló reprezentatív lakossági felmérés során tíz témakör került meghatározásra az infrastruktúrától természeti környezeten át személyes szféra jellemzőiig, melyeket a megkérdezetteknek 0-10 közötti skálán

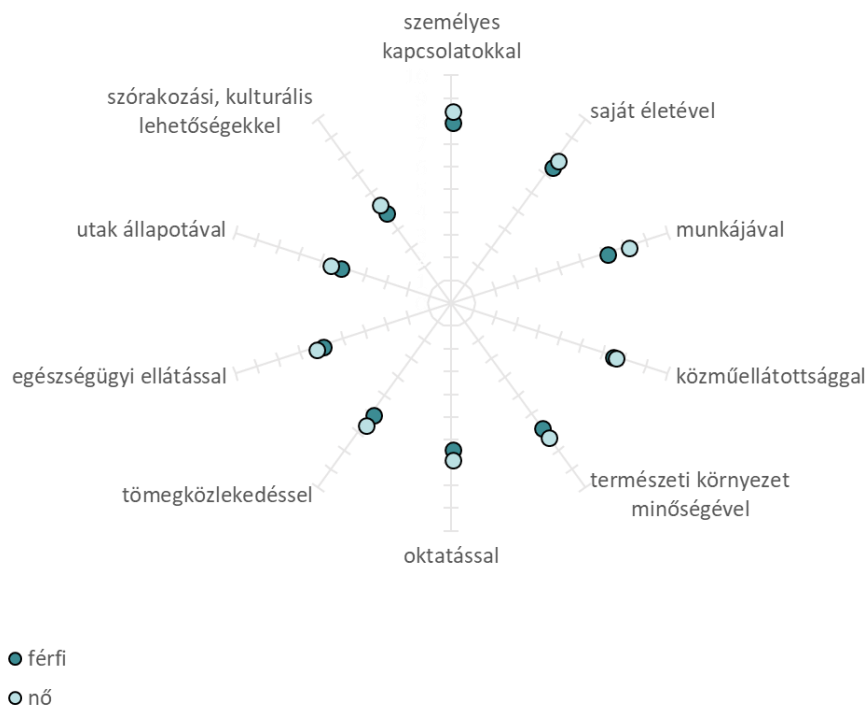
kellett értékelniük. A 0 számjegy jelentése, hogy egyáltalán nem elégedett adott jellemzővel a kérdezett és a 10 számjegy jelentése a teljes elégedettség.

Az eredmények alapján az elégedettségi rangsort a személyes és magánszféra nyitja meg és az infrastrukturális ellátottság zárja. Az elégedettség összefüggéseit vizsgálva a rangsorban eltérést tapasztalható kérdezett neme, kora, lakhelye, végzettsége és munkaerőpiaci státusza, identitása alapján is.

26. ábra - Általános elégedettség (N=500)

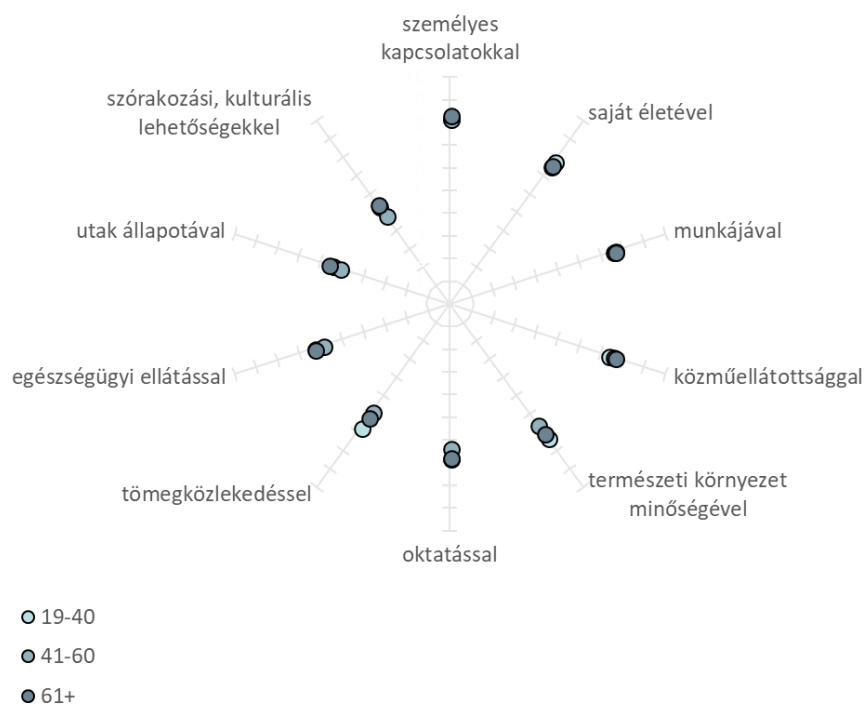
27. ábra - Az általános elégedettség különbségei nemenként (N=500)

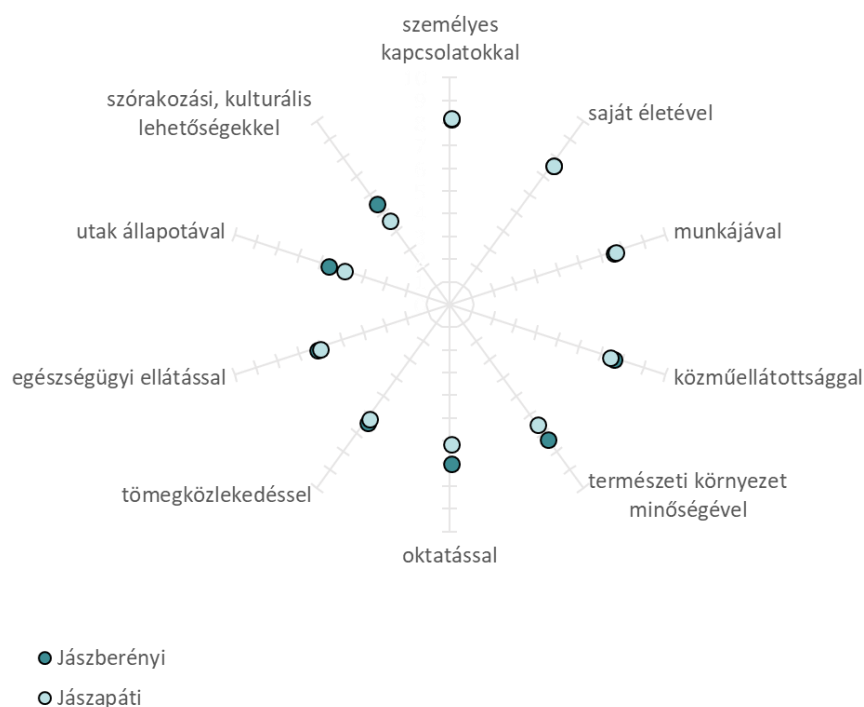
A kérdezettek átlagosan leginkább személyes kapcsolataikkal elégedettek (8,3). Ezt követi nagy általánosságban saját életük (7,7) és ehhez nagyon közel a foglalkoztatott járságiak elégedettsége saját munkájukkal (7,6). A közműellátottság az első magasra értékelt infrastrukturális jellemző (7,5) – amit a természeti környezet állapota követ (7). Az oktatás (6,6) a tömegközlekedés (6,3) és az egészségügy (6,2) már 0-10 közötti skálán 7-es érték alatt található. Az utak állapota (5,4) és a szórakozási, kulturális lehetőségek (5,2) zárják a sort.

Nemenként bontva az elégedettségi rangsort statisztikailag igazolható eltérést láthatunk a személyes kapcsolatok, a saját élet, a munka, a természeti környezet és a tömegközlekedés megítélésében. A sorolt jellemzőkkel a nők minden esetben elégedettebbek a férfiaknál. Az eltérés azonban nem jelentős, egyedülként a munkával kapcsolatos átlagos elégedettség tér el nagyobb mértékben (férfiak: 7,14 és nők: 8,13).

28. ábra - Az általános elégedettség különbségei korcsoportonként (N=500)

29. ábra - Az általános elégedettség különbségei járásonként (N=500)

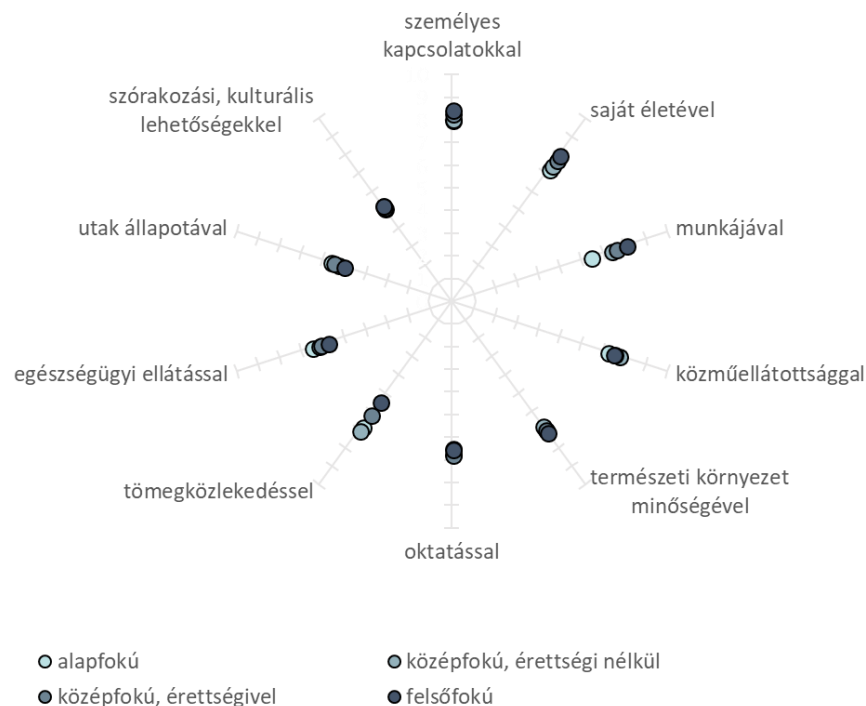

Korcsoportonként vizsgálva az adatsort igazolható eltérést két esetben találunk, ezek a tömegközlekedés és a lakóhely természeti környezetének minőségének megítélése.

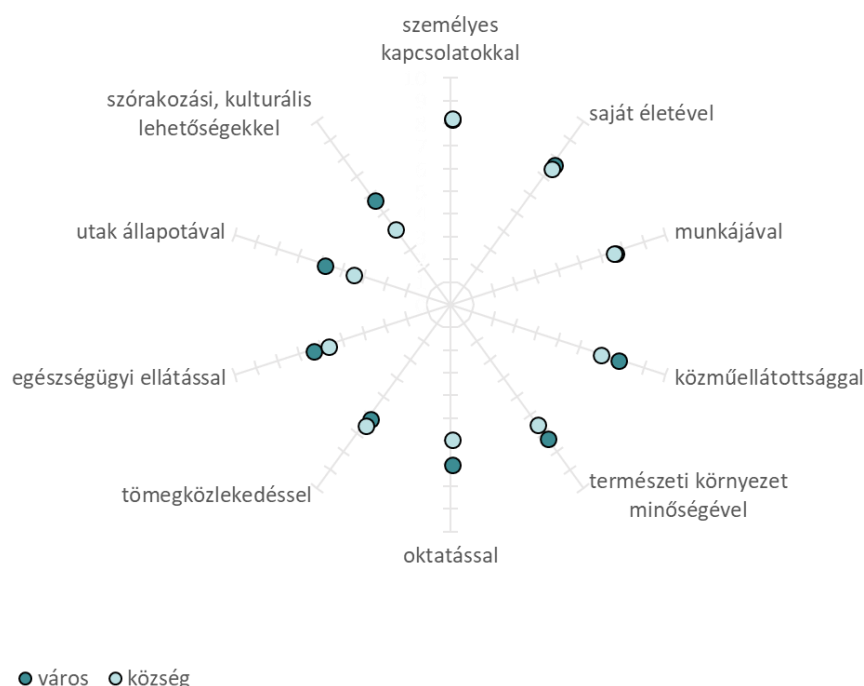
A tömegközlekedést legkedvezőbben a legfiatalabbak ítélik meg, 41 év fölött ez romlik. A természeti környezet esetében is ugyanez tapasztalható.

Járásonként vizsgálva a véleményekben megmutatkozó különbséget négy lényeges eltérés látható. A lakóhely természeti környezetének minőségével, az oktatással, az utak állapotával és a szórakozási, kulturális lehetőségekkel is a Jászberényi járás lakossága egyértelműen elégedettebb.

30. ábra - Az általános elégedettség különbségei végzettség szerint (N=500)

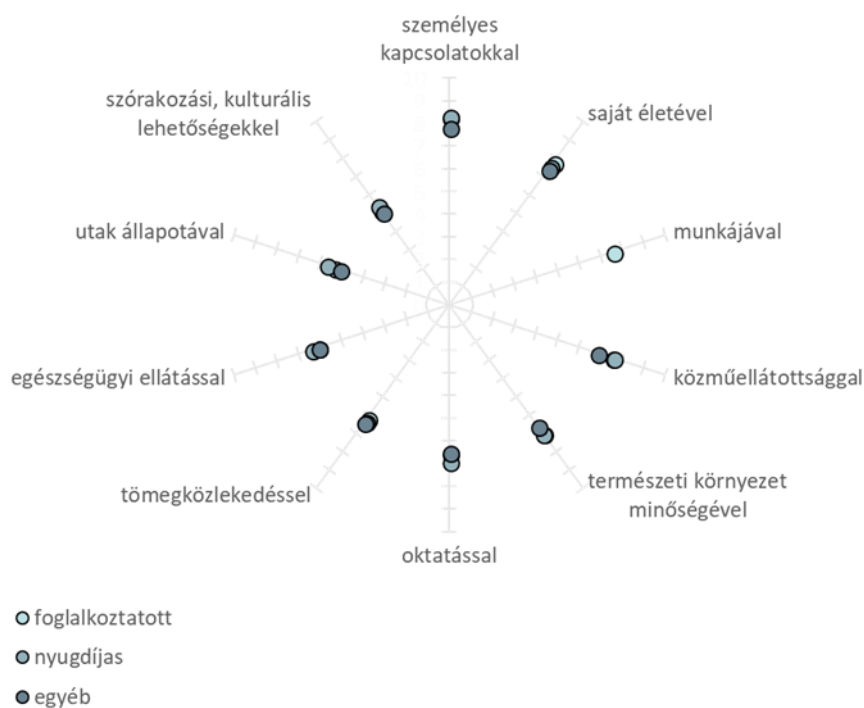
31. ábra - Az általános elégedettség különbségei településtípus szerint (N=500)

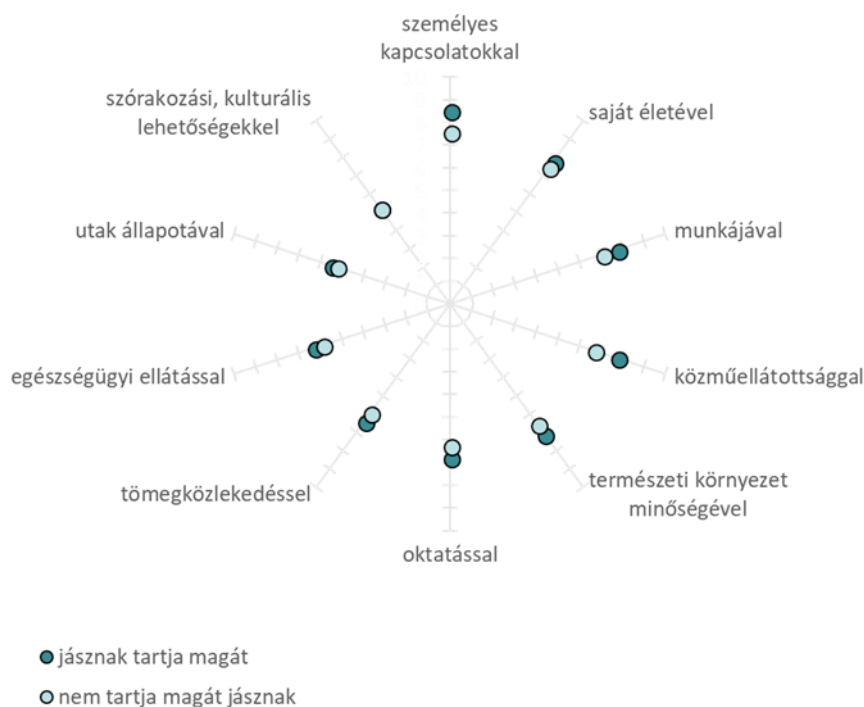
Végzettség szerint három különbséget fedhetünk fel az elégedettségben, melyek a tömegközlekedés, a saját élet megítélése és a munkához való viszony körül összpontosulnak. Saját életükkel nagy általánosságban a magasabb végzettségűek elégedettebbek. A dolgozó járszágaiak végzettségének emelkedése jár együtt a munkájuk egyre kedvezőbb megítélésével. A tömegközlekedés minőségét ugyanakkor éppen a végzettség emelkedésével ítélik meg kedvezőtlenül a kérdezettek.

Településtípus szerinti bontásban szignifikáns eltérések találhatók a közműellátottság, a természeti környezet minősége, az oktatás, az egészségügyi ellátás, az utak állapota, valamint a szórakozási és kulturális lehetőségek megítélése kapcsán. Minden, sorolt eltérés esetén kijelenthető, hogy a községekben lakó válaszadók elégedetlenebbek a sorolt jellemzőkkel.

32. ábra - Az általános elégedettség különbségei munkaerőpiaci helyzet szerint (N=500)

33. ábra - Az általános elégedettség különbségei az identitás erőssége szerint (N=500)

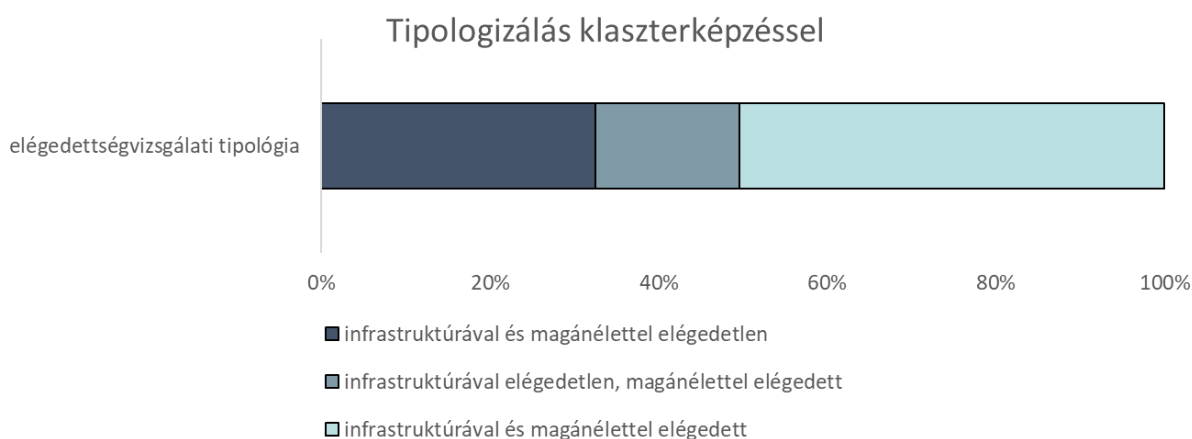

Az önmagukat jásznak vallók és nem vallók véleménye között öt esetben is eltérést találhatunk, ezek a személyes kapcsolatokra, a munkára, a természeti környezet

minőségére, valamint az oktatás megítélésére vonatkoznak. Az előbbi felsorolás mindegyik elemére igaz az, hogy a magukat jásznak valló kérdezettek elégedettebbek ezekkel a tényezőkkel.

Az iménti változóknak foglalt információ mintegy 56%-a két, egymástól független főkomponensbe tömöríthető össze. Az első főkomponenst legerőteljesebben az oktatásról, az egészségügyről, a közműellátottságról és a természeti környezetről, valamint az utak állapotáról és az egyéb infrastruktúrákról vallott vélemény információit raktározza el. A második főkomponens a munkával, a saját élettel és a személyes kapcsolatokkal való elégedettséget rendeli egy változóba. Így a válaszadók értékelése mögött egy személytelen közsférára és egy magánszférára, a személyes világra vonatkozó indexet tudtunk létrehozni.

34. ábra - Létrejött lakossági klaszterek (N=447)

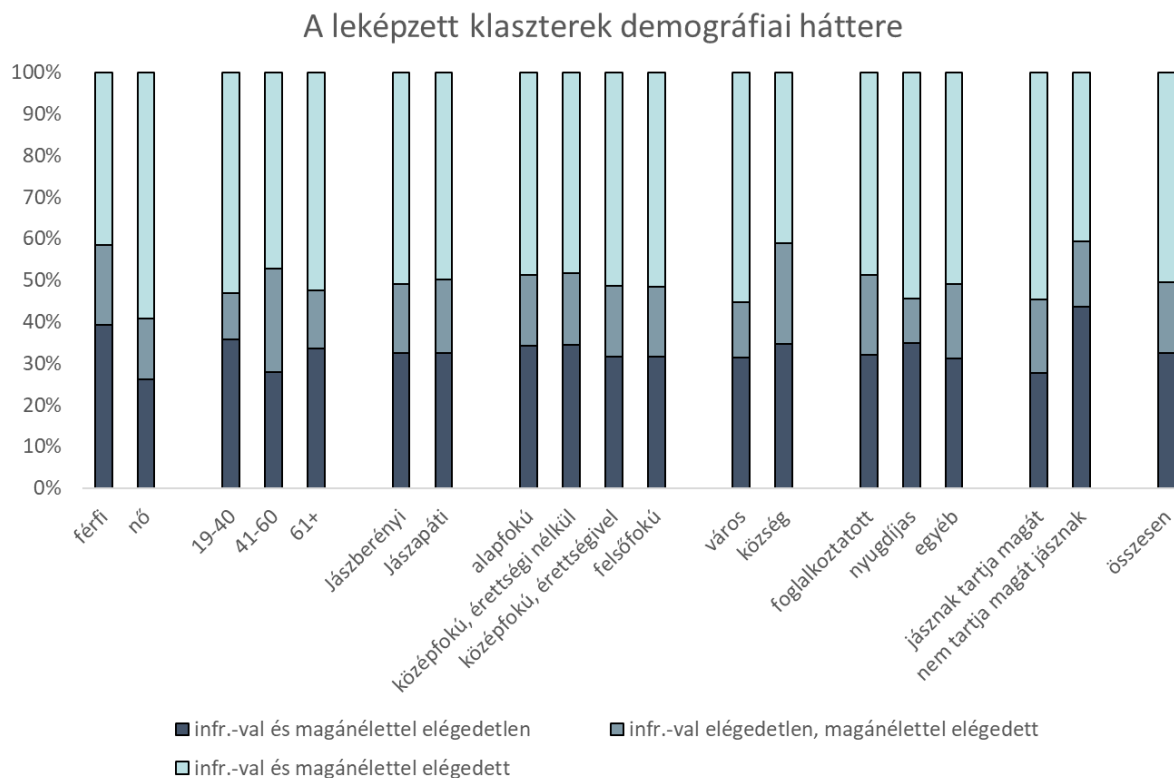

Az indexekből tipizálni lehet a válaszadókat, melyet klaszterképzéssel hajtottuk végre. Az eljárás során a két, egymástól függetlenül létrehozott főkomponenst használtuk fel és végül a megkérdezetteket három eltérő klaszterbe soroltuk. A jászságiak között az első csoportban olyan válaszadókat találni, akik bár a közsféra állapotával elégedetlenek, magánéletükben sok problémát nem élnek meg. Ők a legszűkebb csoport, mindössze a kérdezettek 17%-a tartozik ide. A második csoportot azok alkotják, akik a helyi közösségi infrastruktúrával és a magánéletük egyensúlyával is elégedettek. Ez a csoport a legjelentősebb arányú, a válaszadók fele tartozik ide. Végül a harmadik csoport tömöríti azokat, akik egyik szemponttal sem elégedettek, ők teszik ki a besorolt jászságiak harmadát. A lakosságnak az elégedettsége mentén

körvonalazható hármas csoportbontást a további elemzésben háttérváltozóként használtuk.

35. ábra - A leképzett klaszterek kapcsolata a demográfiai változókkal (N=447)

A klaszterek megoszlása nemenként eltér, a férfiak között nagyobb arányban találunk infrastrukturális és/vagy magánéletre vonatkozó elégedetlenséget is. Korcsoportonként a legtöbb elégedetlen klaszterbe tartozó válaszadó a 41-60 éves korcsoportban található. Járásonként és végzettségenként nem különíthetők el a csoportok. Településtípusonként azonban van eltérés, a községekben élők között több elégedetlent találhatunk. A magukat jásznak vallók érzékelhetően elégedettebbek az infrastrukturális és magánéleti helyzetükkel egyaránt.

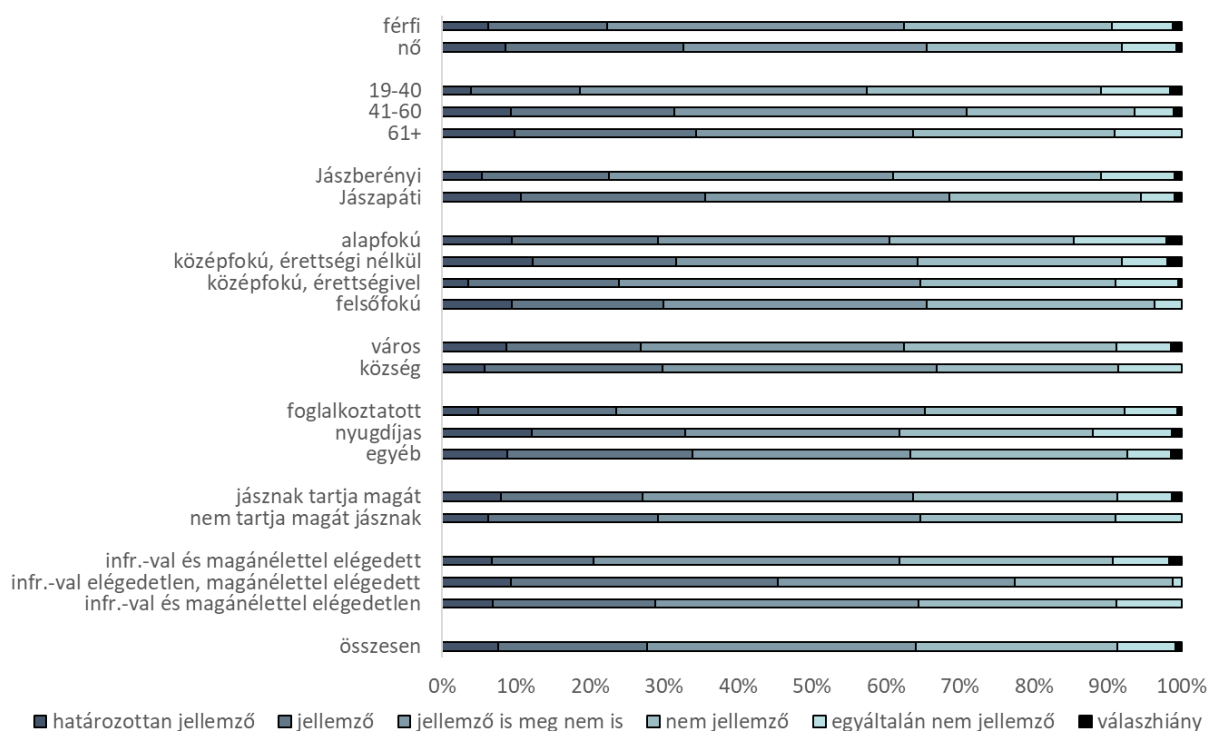
A dolgozó jászságiak között a szellemi munkakörben tevékenykedők elégedettebbek az inkább fizikai dolgozóknál. A heti munkavégzés tekintetében az 50 óránál többet dolgozó kérdezettek elégedetlenebbek azoknál, akik ennél kevesebbet dolgoznak.

Az eredményekből kirajzolódik egy egyértelmű rangsor, ugyanakkor az is érzékelhető, hogy az adott tényezők megítélése a legtöbb esetben inkább pozitív (minden 5,5 feletti érték), mint negatív, tehát a Jászság lakosságára e tekintetben sem

jellemző a „tömeges” elégedetlenség. A lekérdezés ezen modulja alapján a két legfontosabb fejlesztendő terület az utak állapota és a helyi szórakozási és kulturális lehetőségek.

A jelen stratégia készítése során végzett reprezentatív lakossági felmérés eredményeiből kiderül, hogy a Jászságban élők összességében elégedettek lakókörnyezetük természeti környezetének minőségével. A megkérdezettek 7,8%-a szerint a saját lakókörnyezetére egyáltalán nem jellemző a füst, por, korom, bűz vagy vízszennyezés, 27,2%-uk szerint nem jellemző, többségük, 36,3%-uk szerint jellemző is meg nem is (tehát nem tudna határozottan állást foglalni egyik irányban sem), 20,2%-uk szerint jellemző, 7,5%-uk szerint pedig határozottan jellemző. A szélső értékekből látszik, hogy a mérleg nyelve inkább pozitív irányba billen, tehát a többség nem tartja szennyezettnek saját lakókörnyezetét, ugyanakkor a jellemző és határozottan jellemző válaszok összesen 27,7%-os aránya felhívja rá a figyelmet, hogy ezen a téren is további vizsgálódásra, fejlesztésekre, beavatkozásokra van szükség.

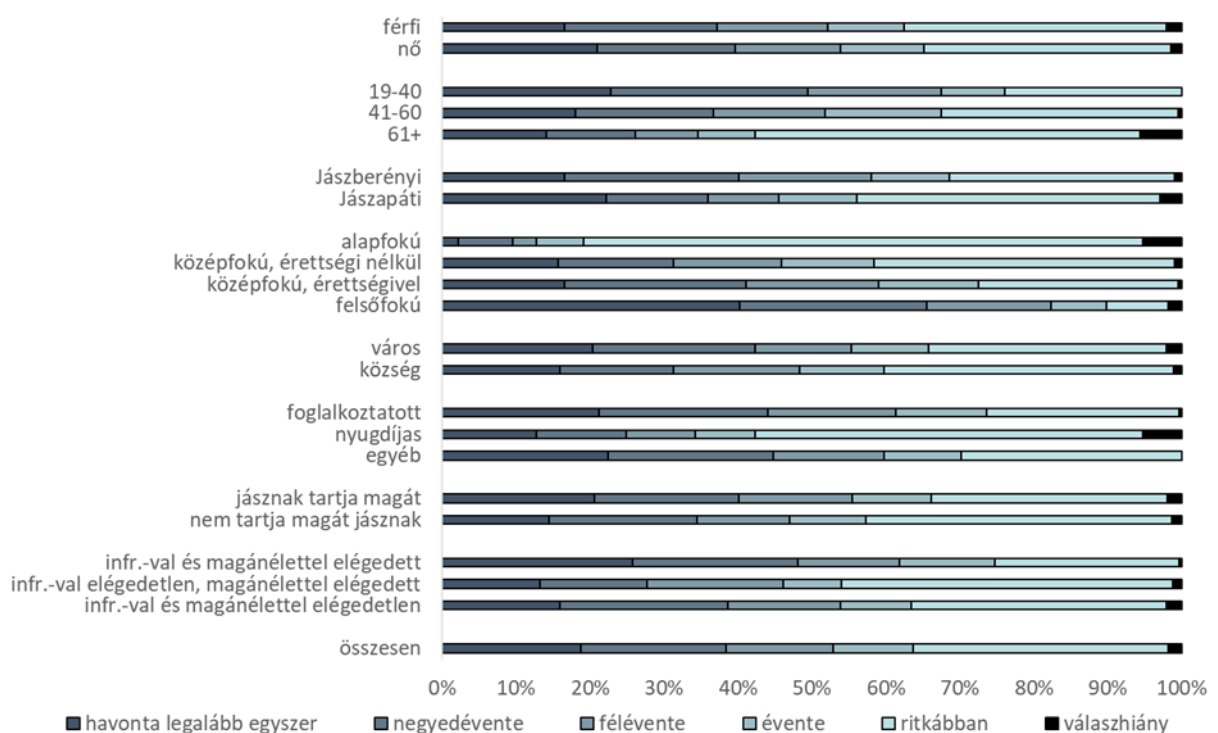
36. ábra - Mennyire jellemző az Ön közvetlen lakókörnyezetében a következő szennyezések valamelyikének jelenléte? (N=500)

A kérdezett neme és kora nem mutat statisztikailag alátámasztható összefüggést az érzékelt szennyezés mértékével. Fontos megállapítás azonban, hogy a Jászapáti járás kérdezettjei a jászberényieknél jóval szennyezettebbnek érzékelik lakókörnyezetüket. A jász identitásnak ebben a kérdésben nincs felismerhető szerepe, a klaszterezéssel képzett tipológiának azonban van. Az infrastruktúrával általában is elégedetlen válaszadók nagyobb arányban érzékelnek szennyezést lakókörnyezetükben azoknál, akik a közösségi használatú infrastruktúra állapotával nagy általánosságban elégedettek.

A Jászság lakosságának harmada éves gyakoriságnál ritkábban jut el színházba, moziba, vagy valamilyen kulturális rendezvényre. Ötödük azonban negyedévente vesz részt ilyen típusú programon.

37. ábra - Milyen gyakran jut el színházba, moziba, vagy kulturális rendezvényre? (N=500)

A nők és a férfiak részvételében nincs jelentős különbség. Az első erőteljes összefüggést a kulturális programokon való részvétellel a kor mutatja, minél fiatalabb ugyanis a kérdezett, annál gyakrabban tud részt venni a fent sorolt programok valamelyikén. A Jászberényi járás lakói esetén is gyakoribb a kulturális programok látogatása. A kultúrafogyasztás azonban kimutathatóan legerőteljesebben az

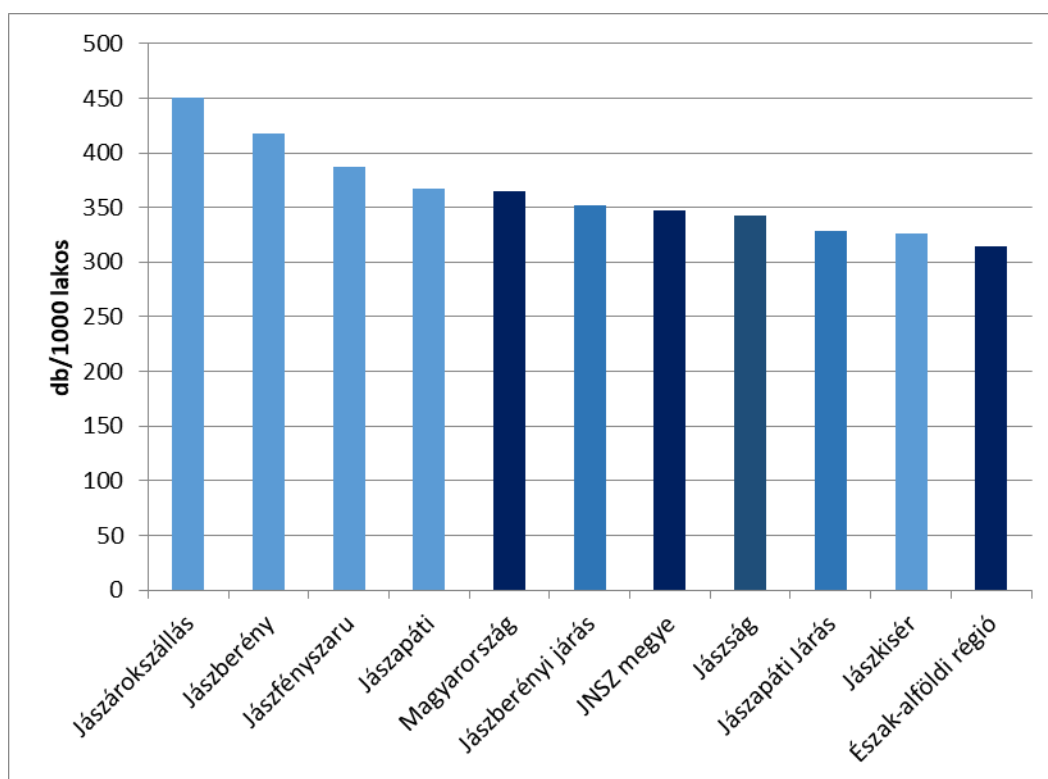
iskolázottságtól függ, annak emelkedése jelentősen növeli a programokon való részvétel gyakoriságát. Munkaerőpiaci státusz tekintetében a nyugdíjasok esetében érzékelhető némi kulturális passzivitás. A dolgozók esetében a fizikai dolgozóktól szellemi dolgozók felé növekszik a kulturális programokon való részvétel gyakorisága.

Települési infrastruktúra

A térség településein a **belterületi utak** is rendre fejlesztésre szorulnak. Erre minden önkormányzat lehetőségeihez mérten évről évre komoly összegeket fordít. Ennek ellenére továbbra is sok a felújítandó útszakasz. A kistérség központjában, Jászberényben a mintegy 143 km-nyi út 96%-a rendelkezik aszfaltburkolattal, a szilárd burkolat nélküli utak aránya mindössze 0,4%. Ebből kitűnik, hogy az utakat illetően jelenleg már nem a szilárd burkolás, hanem a folyamatos karbantartás az elsődleges feladat.

A Jászság területén az 1000 lakosra jutó csatornázott lakások száma országos szinten 2016-ban 364,32 volt, ettől a regionális átlag 50-nel, a megyei átlag kicsit kevesebb, mint 20-szal maradt el. A térség értéke ebből a szempontból nagyjából a megyei átlagnak felel meg 342,39-es értékkel, így a regionális szintnél jobb, de az országos értéknél rosszabb képet mutat. A Jászságon belül ebben az esetben is számottevő különbség tapasztalható a Jászberényi járás magasabb és a Jászapáti járás alacsonyabb értékével.

38. ábra - A közcsonna hálózatba bekapcsolt lakások 1000 lakosra jutó számának alakulása (2016)

Közbiztonság

2015-ös adatok szerint Jászfényszaru kivételével az összes vizsgált település, ha nem is nagymértékben, de rosszabb képet mutatott a bűnözés tekintetében - jelen esetben az ismertté vált közvádas bűncselekmények 1000 lakosra jutó számában, mint az országos (28,46), vagy régiós átlag (26,97). Jászfényszaru esetében azonban kiemelkedően alacsony számú bűnesetet regisztráltak, mindössze 18,62 eset jutott 1000 lakosra.

A JKHK Helyi Vidékfejlesztési Stratégiájának keretében 9 településen valósítottak meg közbiztonság javítását szolgáló fejlesztéseket. A gazdasági bűncselekményekről 2012-es adat áll rendelkezésre, eszerint Jászapáti és Jászberény, a két járásközpont szerepel gyengébben. Tervben van egy jászapáti rendőrkapitányság kialakítása, mely várhatóan a közbiztonságra is pozitív hatást fog gyakorolni, így elérhetővé válhat a Jászapáti ITS-ben megjelenő cél, miszerint a bűncselekmények száma minimum 25%-kal csökkenjen. Az előző évek főként közvilágítási és térfigyelő kamerás fejlesztései ellenére a közbiztonságának terén jelenleg is vannak hiányosságok.

Zöldterületek, közösségi terek

A környezet minőségét tekintve a térség képe heterogén jelleget mutat. Jelentős számú rekreációs célból hasznosítható közpark és zöld terület áll rendelkezésre, azonban ezek közül sok, jelenleg csak részben alkalmas közösségi funkció betöltésére. Komoly gyengeség, hogy sok a jelenleg alul, vagy egyáltalán nem hasznosított lakóépület, korábban intézményi, de jelenleg üresen álló épület, major, mezőgazdasági üzemi terület, valamint tanya a térségben. Ezen területek jobb kihasználása a térség lakosai számára gazdasági és társadalmi hasznokkal is járna.

Fürdők

A jelentős termálvízkincsre már jelenleg is relatíve nagy számú (bel- és külföldi) vendégforgalmat bonyolító gyógy-, és termálfürdő épült, azonban mivel a környező terület is szintén gazdagon el van látva termálvízzel, így a konkurencia jelentős. A konkurencia hatását abban is látni, hogy az elmúlt években csökkent a termálfürdők kihasználtsága, és így nyereségtermelő képessége. Fontos azonban leszögezni, hogy a gyógy-, és termálvíz kihasználásban további potenciál rejlik.

Fenntarthatóság

A térség településeinek elmaradások mutatkoznak a fenntarthatóság terén is. Ugyan vannak már a térségben jó példák a napenergia napelemes hasznosítására, a Jászságban jelenleg még koránt sincs kihasználva a tájegységben rejlő megújuló energia potenciál. Külső tényezőként megjelenik, hogy a megújuló energiaforrások pozíciója Európa és világszerte is erősödik. Az Európai Unió jelenlegi tervezési időszakában kiemelkedően magas keretösszeg jut az energiahatékonyságot, és megújuló energiaforrásokat támogató projektekre. Ez a Jászságnak is lehetőséget teremt az egyéni (lakossági és céges) és a közösségi (középületek, közterületek) energiagazdálkodás olyan átalakítására, mely jobban támaszkodik a megújuló erőforrásokra, illetve energiahatékonyabban működik.

Árvíz, belvízhelyzet

A környezet minősége szempontjából komoly veszélyt rejt az éghajlatváltozás, amely átlaghőmérséklet emelkedéssel, elnyúló csapadékos- és aszályos időszakokkal,

időjárási szélsőségekkel jár. Azonban a klímatudatos város- és településfejlesztési célok előnyben részesítése csökkentheti a klímaváltozás által okozott veszélyeket. Mivel a térség kitett az árvíz és belvízveszélynek is, így a készülő tervezési dokumentumokban ennek is szempontként kell szerepelnie.

Egészségügyi alapszolgáltatások

Lakossági szempontból szintén a környezet minőségéhez kapcsolódik az a gyengeség, hogy a Jászságban dolgozó háziorvosoknak országos átlag feletti leterheltséggel kell számolniuk. Ez különösen a Jászapáti járás kisebb településeire igaz. Ehhez részben kapcsolódóan meg lehet említeni, hogy a nagyobb városokban lévő bevásárlóközpontok vonzáskörzetében a kis településeken a gyógyszertárak nyitvatartása rövidül, esetenként teljesen be is zárnak, mivel a bevásárló központban jelenlévő gyógyszertár konkurenciaként „elszívja” a kisvárosok gyógyszertárjainak vásárlóit.

Hatályos célok és fejlesztések:

A Jászság területén jelenleg is vannak rekreációs célra hasznosítható közparkok, zöld területek, tavak, azonban ezek csak részben hasznosíthatók közösségi funkció betöltésére.

A térség jelenleg hatályos fejlesztési dokumentumaiban célként szerepel a **forgalomcsillapított és gyalogos közterületek, sétálóutcák, meglévő (köz)terek, zöldfelületek revitalizációja, rekreációs funkciók fejlesztése, szabadidős és sporttevékenységek, szolgáltatások fejlesztése**. Szintén a települési környezet javításához kapcsolható cél a **közütemények akadálymentesítése**. A Jászapáti ITS-ben megfogalmazottak szerint el akarják érni a 65%-os elégedettségi szintet a települési környezet minőségével kapcsolatban. A közösségi, szabadidős, közszolgáltatást nyújtó terekkel és létesítményekkel való lakossági elégedettség esetében pedig a cél 70%. A stratégiák szerint meg kell továbbá valósítani a **vízfolyások és felszín alatti vizek védelmét**, többek között a szennyvízhálózat hiányosságainak felszámolásával. A hulladékkezelés esetében előnyben kell részesíteni a megelőzést, majd a keletkezett hulladék hasznosítását, illetve, ha más megoldás nincs, az ártalmatlanítást. A mezőgazdasági termelésben fontos cél a

vegyszermentes övezetek létrehozása. A térség fokozottan kitett a **belvíz és árvízveszélynek**, így az ezek ellen történő védekezés megoldása is fontos. Például a JKKH Helyi Vidékfejlesztési Stratégiájának keretében legalább 4 belvízvédkezést szolgáló fejlesztés valósult meg. Ezeken túl a **közmű infrastruktúra fejlesztése és rekonstrukciója, illetve az energiagazdálkodás fejlesztése is fontos célkitűzések.** Az utóbbinak nehezítő tényezője az, hogy jelenleg nincs a térségben energiagazdálkodással foglalkozó specializált szervezet. A JKKH Helyi Vidékfejlesztési Stratégiájában 4 darab új energia és költségtakarékos rendszer felállítását, illetve a Helyi Fejlesztési Stratégiában pedig általánosságban az energiafelhasználás költségének 10%-kal történő csökkentését tűzték ki célul. A jászberényi ITS 2 potenciális helyszínt említ, melyen napelemparkot lehetne létrehozni, illetve sürgeti a termálvíz energetikai célú hasznosítását. A város környezetvédelmi programjának eredményeképpen pedig a minősített zöld intézmények száma növekedett.

Az elmúlt időszakban több mint 90 projekt zajlott, melyek hatásukat tekintve a környezet minőségének fejlesztésére irányultak. Kiemelendő a 6,3 milliárd forint költségvetésű Közép- és Kelet-Magyarországi szennyvízelvezetési és -kezelési fejlesztés nevű projekt, mely azonban nem csak a Jászság területén zajlik. Emellett 2016-ban zárult egy szennyvízkezelési projekt közel 2 milliárd forintos költségvetéssel, melynek keretében Jászberény és Jászfákóhalma közös szennyvízelvezetését oldották meg. A természetes környezet megóvásának érdekében kidolgozták a Tápió mente komplex élőhelyvédelmi fejlesztését 150 millió forintos összköltséggel, melynek megvalósítása jelenleg is folyamatban van. Sportfejlesztések, zöld területek fejlesztése, hulladékgazdálkodás esetében is több projekt zajlott, vagy zajlik jelenleg is, némely esetben akár 100 millió forintos projektösszköltséggel.

Az eddigi fejlesztési beavatkozások vizsgálata során a legtöbb és legnagyobb értékű fejlesztési projektet a Környezet minősége pillérhez kapcsolódóan sikerült rögzíteni. 2009-től kezdődően a begyűjtött információk alapján 132 projekt valósult meg mintegy 22,5 milliárd Ft értékben. A projektek helyszínei közül kiemelkedő volt Jászberény (82 projekt 14 milliárd Ft) és Jászfényszaru (5 projekt 6,6 milliárd Ft). A megvalósult fejlesztési beavatkozások számos tématerületet érintenek, többek közt a közművek, a turizmus, a közbiztonság, az energetika, a lakhatás, a kerékpáros

közlekedés és a sport témaköreit. Az anyagi szempontból leginkább fajsúlyos projektek a környezet minősége témakörben egyértelműen a szennyvízelvezetés és kezelés kiépítésére és fejlesztésére irányuló projektek, melyek összköltsége meghaladta a 9,3 milliárd Ft-ot.

SWOT

Erősségek

- Rekreációs (főleg horgászati) célra hasznosítható tavak a településeken
- Közparkok, zöld területek rendelkezésre állása
- Jelentős termálvízkincs
- Működő jó példák a napenergia napelemes hasznosítására a térségben
- Több rendezvény vonz jelentős számú látogatót
- Nagyszámú külföldi vendégforgalmat bonyolító gyógy-, illetve termálfürdő található a kistérségben

Gyengeségek

- Öntözőcsatornák hiánya (szárazság)
- Számos üresen álló lakóépület van a településeken, továbbá korábban intézményi használtban lévő, ma üresen álló középületek száma is jelentős
- Külterületen sok az elhagyatott vagy alulhasznosított major és mezőgazdasági üzemi terület, tanya
- Árvíz és belvívveszélynek kitett térség
- Zöldterületi, zöldfelületi szempontból kihasználatlanok a lakóterületek közé ékelődött bányagödrökben kialakult tavak
- Házi orvosok átlag feletti leterheltsége (különösen a Jászapáti járásban)
- Egyenlőtlen munkaerőpiaci, közlekedési (akadálymentesítés) stb. esélyek
- Elmaradások a fenntarthatóság terén
- Megújuló energiaforrások alacsony kihasználtsága
- Hiányos közbiztonság

Lehetőségek

- A megújuló energiahordozók pozíciója Európa és világszerte is erősödik – az Unióban jelentős prioritás és így kiemelkedően magas keretösszeg jut (ERFA) a kapcsolódó energiahatékonyságot segítő fejlesztésekre
- Általános térségtervezési iránymutatás a kompakt, több központú klímatudatos városfejlesztési célok előnyben részesítése

Veszélyek

- A globális felmelegedés káros hatásai (átlaghőmérséklet emelkedése, elnyúló csapadékos- és száraz időszakok váltakozása, szikesedő talajok, növény- és állatfajok eltűnése) tetten érhető a térségben
- A megye gazdag termál- és gyógyvizekben (20 termálvizes strandfürdő, ebből 14 minősített gyógyvíz), így a konkurencia rendkívül erős

3.4.3.8. Regionális kultúra, térségi identitás

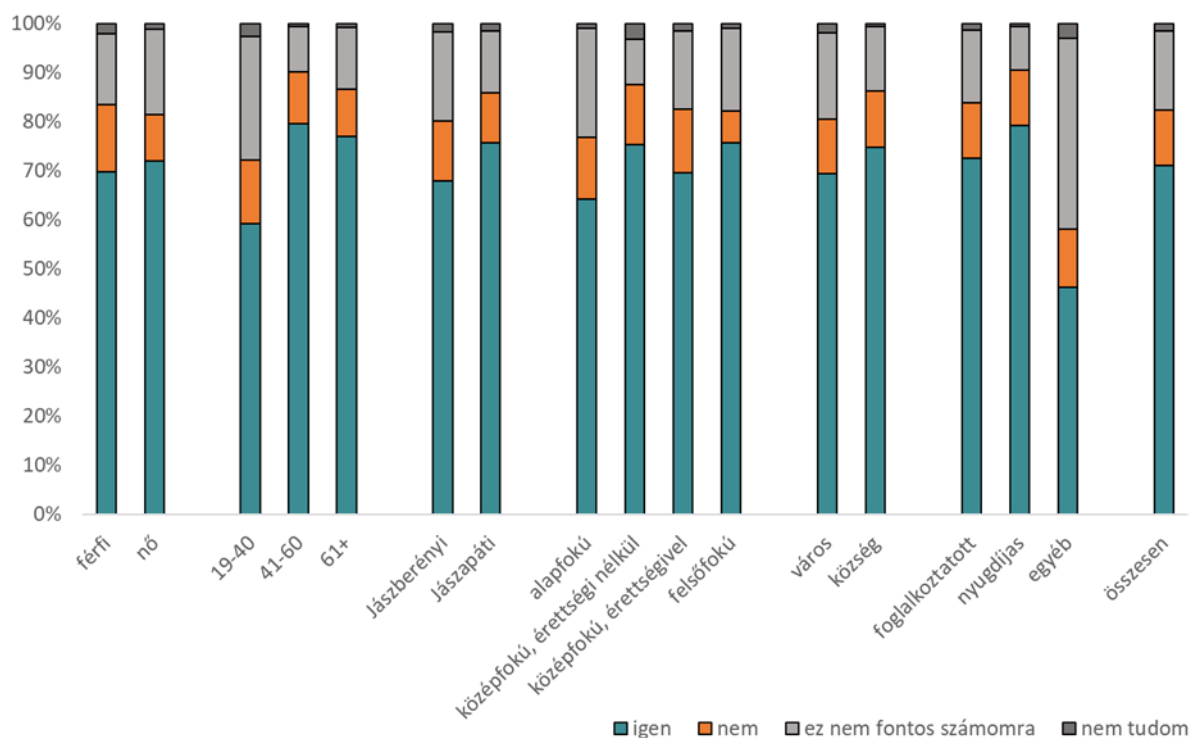
Jelenlegi helyzet:

A jász identitás

A Jászság az ország egy sajátos kultúrföldrajzi egysége, mely a jász népcsoport szállásterülete mintegy 800 éve. A népcsoport erős, önálló identitástudattal bír. A reprezentatív lakossági kérdőívezés a jász identitás kérdéseivel is foglalkozott.

Az eredmények alapján a Jászság lakosságának közel háromnegyede tartja magát jásznak (71%) és mindössze 11%-uk mondja magáról azt, hogy nem tartja magát jásznak. További 16%-uk számára nem fontos ez a kérdés.

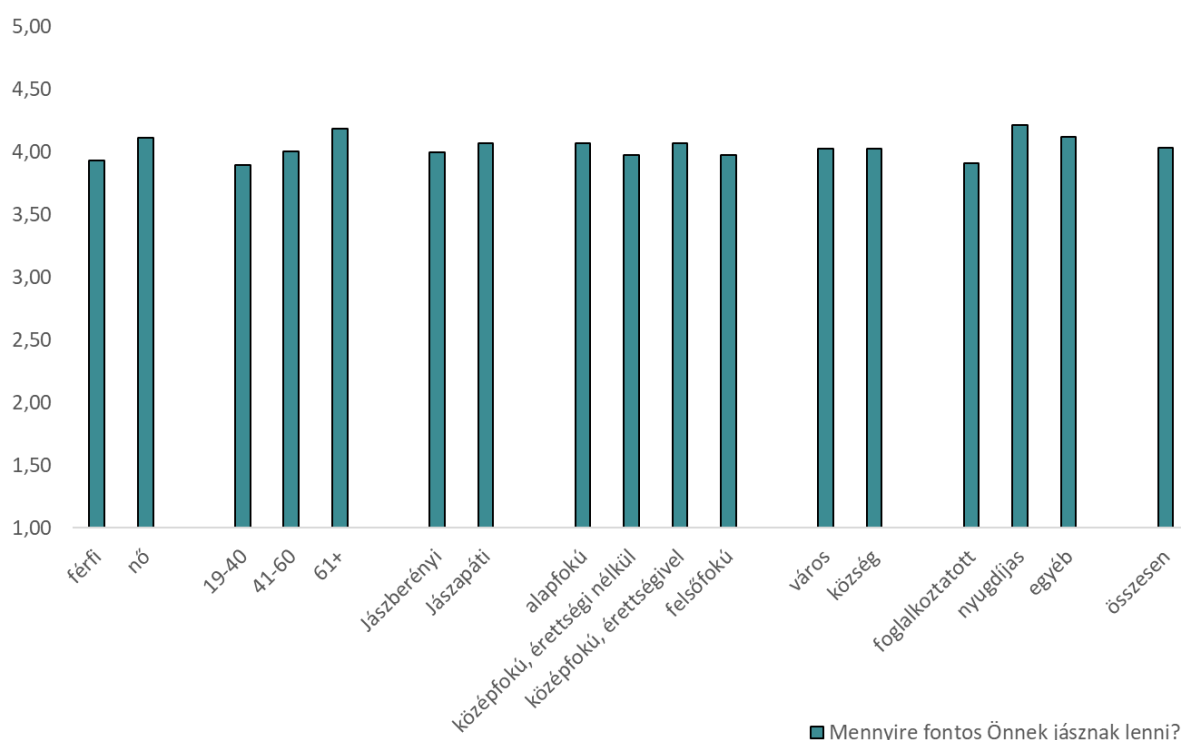
39. ábra - Ön jásznak tartja magát?

A felmérés tanulsága szerint az idősebbek nagyobb része tartja magát jásznak. Az iskolai végzettség sem mutat egyértelmű együtt járást az identitástudattal, ahogyan a lakhely településtípusa sem. A munkaerőpiaci státuszt vizsgálva a nyugdíjasok körében legmagasabb a magukat jásznak vallók aránya, míg legalacsonyabb az egyéb státuszúak körében (így tanulók, hallgatók, GYES-e és GYED-en lévők). Ez azonban látszólagos összefüggés, valójában a kor hatását képezi le.

A magukat jásznak vallók számára feltettünk egy következő kérdést is, melyben arra kerestük a választ, hogy mennyire fontos számukra jásznak lenni. A kérdésre öt kategóriával válaszolhattak, melyek egyáltalán nem fontos választól a határozottan fontosig terjedtek. E válaszokat számtani átlaga 1-5 között 4,03 – tehát fontosnak tartják hovatartozásukat.

40. ábra - Mennyire fontos Önnek jásznak lenni?

A két nem közül a nők tartják magukat valamivel inkább jásznak a férfiaknál. Az összefüggés kimutatható ugyan, de nem kifejezetten jelentős. A kor emelkedése is együtt jár a hovatartozás érzésének erősödésével. A két járás között kimérhető eltérés nincs, ahogyan a végzettség és a település típusa szerint sem látunk eltérést. A munkaerőpiaci státusz ebben az esetben is a kor hatását tükrözi vissza számunkra.

A magukat jásznak tartók 80%-a fogalmazta meg saját szavaival azt, hogy mi az a három dolog, ami először eszébe jut a „jász” szó hallatán. E három említés nem került rangsorolásra, így azok elemzése egy halmazban történt. Az eredményekből az alábbi szófelhő került generálásra. A betűk mérete az említési előfordulás gyakoriságát mutatja.

41. ábra - Asszociációk a „jász” szó hallatán

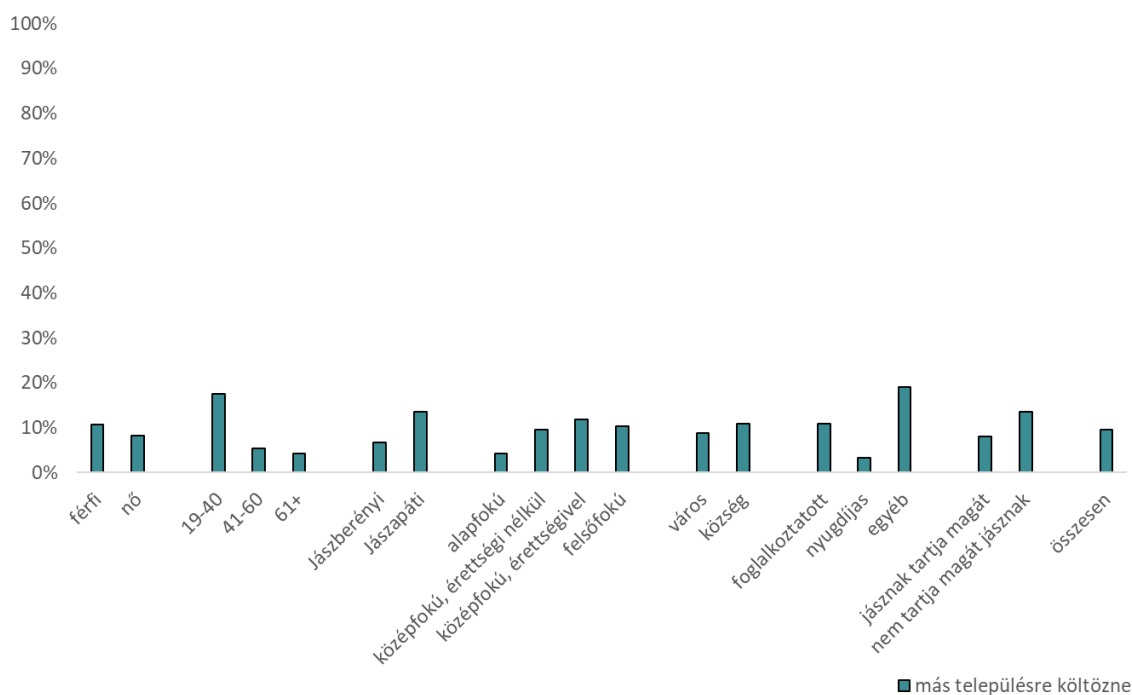
A jász identitás központi eleme Lehel kürtjének jelképe, ezt a jászok összetartása és a család egysége követi. Fontos még magának a Jászságnak a természet- és kultúrföldrajzi elhelyezkedése, a kulturális hagyományok ápolása, valamint az ősök és a szülőföld tisztelete, továbbá a jász büszkeség. A népcsoport legfontosabb történelmi tényét, a kiváltást (redemptio-t) is említették többen, valamint annak máig ható következményeit: így a jászkapitány választását és a Jász Világtalálkozót is. A jász kultúra és a jász ember fontosabb ismérvei is olvashatók a szófelhőt áttekintve.

Elvándorlás és elégedettség

A reprezentatív lakossági lekérdezés elégedettségvizsgálati részében felmérésre került a kérdezett költözési szándéka, valamint önkéntes munkája (társadalmi szervezetek munkájának önkéntes segítése, internet hozzáférés, kulturális rendezvények látogatása) is.

A lakókörnyezettel, a Jászsággal való elégedettség egyik mércéje az, hogy a kérdezettek 88%-a nem kíván belátható időn belül más településre költözni. Költözés csak mintegy 10%-uk esetén lehet reális.

42. ábra - Tervez-e Ön belátható időn belül más településre költözni?

Férfiak és nők költözési szándéka között mérhető különbség nincs. A kort vizsgálva egyértelműen megállapítható, hogy minél fiatalabb a jászság adott lakosa, annál nagyobb eséllyel költözne el más településre: 19-40 év között ez az arány 18%. Ez komoly figyelmeztetés a térség vonzó és megtartóképeségével kapcsolatban.

Területi bontásban a gazdaságilag és társadalmilag is kedvezőbb helyzetű Jászberényi járás területén kevesebben gondolkodnak költözésen, mint a Jászapáti járásban. A költözési szándékkal a végzettség egyértelmű összefüggést nem mutat, a munkaerőpiaci státusz viszont igen: nyugdíjas jászságiak költöznének el legkevésbé (3%), foglalkoztatottak a teljes sokasághoz hasonló mértékben (11%), egyéb státuszúak a leginkább váltóknak települést (19%). Az egyéb státuszon belül indikatív jelzés, hogy a tanulók, hallgatók költözési szándéka emelkedik ki igazán. Ez vélhetően az oktatási intézmények elhelyezkedése, távolsága által generált igényként jön létre. A második leginkább költözni vágyó csoport a munkanélkülieké, akik

elérhető távolságon belül nem találnak állást maguknak. Az önmagukat jászként megemlítő költözési szándéka is kimutathatóan alacsonyabb (8%) azokénál, akik nem vallják magukat jásznak (14%). A költözési szándék ráadásként alacsonyabb helyi identitástudat mellett is jellemzőbb, tehát az identitás is a költözési szándékot csökkenti a lakosságban.

A költözni szándékozók nem említenek egységesen céltelepülést, jellemzően a fővárosba vagy egyéb nagyvárosba költöznének, legritkább esetben a Jászságon belül váltanának települést.

A helyi kötődésről ad információt az oda- illetve elvándorlás statisztikája. 2016-ban 50,79 elvándorolt és 51,14 odavándorolt személy jutott 1000 jászsági lakosra, tehát a vándorlási egyenleg kis mértékben pozitívnak, de inkább nullának tekinthető erre az évre. Ki kell emelni azonban, hogy a Jászapáti járás esetében az elvándorlás majd 4 fővel magasabb értéket mutat, mint az odavándorlás. Tíz évvel korábban 2006-ban a Jászság egészére nézve nagyjából 10-10 fővel volt alacsonyabb mind az elvándorlás, mind az odavándorlás. A települések közül Jászfényszarut érdemes kiemelni, ahol az odavándorlás értéke 52,38, míg az elvándorlás csak 44,54 volt 1000 lakosra vetítve, tehát jelentős mértékben magasabb a Jászfényszarura irányuló vándorlás.

Rendezvények, kulturális programok

A térségi összetartás alapját az erős jász identitástudat és a hagyományok adják. Ennek további mélyítését a Jászságon belüli kapcsolatok bővítésével, a hagyományőrzés elősegítésével, közösségépítés fokozásával, helyi közösségek öngondoskodásának támogatásával lehetséges elérni. A térségben már jelenleg is relatíve nagyszámú regionális kultúrához köthető rendezvény valósul meg minden évben (Jász Világtalálkozó, Tarlófesztivál, stb.), illetve több településen évente vannak falunapok, és egyéb kulturális rendezvények. Ezek szervezésében nagy szerepet játszanak a térség civil szervezetei, sok esetben akár a nyugdíjas szervezetek, melyek meghatározzák a közösség életét. azonban továbbra is fontos, hogy ezek rendszeren megrendezésre és fejlesztésre kerüljenek. A Jászság másik kiemelendő erőssége, hogy több sportág is jelentős hagyományokkal rendelkezik.

Hatályos célok és fejlesztések:

A térség hatályos fejlesztési dokumentumai célként tűzik ki az egyébként erős lábakon álló **jász identitástudat fenntartását és további mélyítését, illetve a belső és külső imázs fejlesztését.** Ezt a **kapcsolatok bővítésével, hagyományörzés elősegítésével, közösségépítés fokozásával, helyi közösségek öngondoskodásának támogatásával** szándékozzák elérni. A stratégiák fontos célja a jelenleg alulhasznosított területekben rejlő főként gazdasági lehetőségek kihasználása is. Mindezzel összefüggésben a térségi fejlesztési dokumentumok az elvándorlás csökkenését is el akarják érni. Jászapáti IVS-ban az elvándorlások számának 30%-os csökkenését tűzték ki célul. A Jászberényi Településfejlesztési koncepcióban a fiatalok városban maradását támogatják oly módon, hogy az első lakáshoz jutásban önkormányzati segítséget nyújtanak.

A Regionális kultúra, térségi identitás tématerülethez kapcsolódóan a vizsgált időszakra érvényesen 58 fejlesztési projekt került rögzítésre, több mint 2,1 milliárd Ft értékben. A projektek megvalósításában kiemelkedik a térségközpont, Jászberény városa, 17, összesen 1,6 milliárd Ft értékű megvalósított, vagy folyamatban lévő projekttel. A statisztikák alapján fontos szereppel bír továbbá Jászapáti (12 projekt, 280 millió Ft) és Jászkisér (4 projekt, 310 millió Ft) városa. Ahogy a pillér neve is mutatja, ezek a fejlesztések leginkább a kultúra és a turizmus területén fejtik ki hatásukat.

SWOT

Erősségek

- Erős jász identitástudat és hagyományok
- Jelentős hagyományokkal rendelkező sportágak (jégkorong, kosárlabda, keleti küzdősportok)

3.4.4. A helyzetelemzés megállapításainak összevetése a térség TOP-5.3.1-16-os projektjeinek keretében készült közösségi interjúk eredményeivel

A TOP-5.3.1-16-JN1-2017-00003 azonosítószámú „Helyi közösségek fejlesztése Jászapáti járás 9 településének összefogásával” című, 2018 februárjában indult projekt kapcsán a Jászapáti járás területének minden településén mintegy 30-30 közösségi interjú készült el. Ugyanezen pályázati konstrukcióban készültek interjúk a Jászberényi járás településein is. Az interjúk három kérdéssel járták körbe a települések életét. A feltett kérdések az alábbiak voltak:

1. Mit jelent számára itt élni? (Mi a jó az itteni életben? Mi a rossz?)
2. Min változtatna és hogyan?
3. Mivel járulna hozzá a változásokhoz?

A településeken elkészült közösségi interjúk eredményei erősen összecsengenek a kérdőíves vizsgálat eredményeivel. Ezek tanulsága szerint a fiatalok és a képzettebbek elvándorolnak a térségből, a kor pedig döntő tényező: az interjúk alapján közelebb kell hozni a generációkat egymáshoz, ami az élesen eltérő véleményekben is tükröződik a kérdőívek esetén. A szórakozási lehetőségek száma és minősége kérdőíves felmérésünkben is az egyik leginkább alulértékelt jellemzője a térségnek, a két kapcsolódó alprojekt szintén erre jutott. Az épített környezet állapotának, a tisztaság és az infrastrukturális hiányosságok (pl. utak, oktatás, játszóterek állapota) egy újabb közös metszetet képez az anyagokban. A közbiztonság hiányosságai mindkét járás esetében felmerültek a közösségi interjúk során.

Az előnyök terén is megvan a közös halmaz, a személyes kapcsolatok és kötődések fontosságát és a természeti, táji környezetet nagyfokú értékelését mindhárom anyag kimutatta. Éppen így a potenciálisan erősíthető civil és jelenleg is aktív társadalmi szervezetek is lényeges tényezőkként azonosíthatók. Ehhez kapcsolódóan a közösségi interjúk során megkérdezett települési szereplők saját meglátásuk szerint leginkább önkéntes, társadalmi munkában való aktív részvételükkel, szervezőképességük, vagy

éppen szellemi tőkéjük, szakmai tudásuk kamatoztatásával képesek hozzájárulni közösségük fejlesztéséhez.

A két járás településein készült interjúk jelen anyaghoz hasonlóan kulcstényezőt látnak a helyi identitás erősítésében.

3.4.5. Következtetések

A Jászság bár identitását tekintve egységes, azonban gazdasági szempontból jelentős mértékben ma is megosztott terület. Ez elsősorban a térséget alkotó két járás, a Jászberényi és a Jászapáti járás esetében figyelhető meg. Szinte minden gazdasági mutató azt jelzi, hogy a Jászberényi járás helyzete kedvezőbb.

A térségben a foglalkoztatottak aránya nagyjából megegyezik az országos átlaggal, azonban ebben az esetben is jelentős eltérések vannak a két járás között, a Jászberényi járás kedvezőbb értékével. A foglalkoztatás esetében még kiemelendő az ingázó munkaerő nagy aránya. Az ingázás főképpen a kisebb településekről a nagyobb városok ipari parkjaiba jellemző. A munkanélküliség képét vizsgálva is hasonló képet láthatunk, mint foglalkoztatottság esetében a Jászapáti járás kedvezőtlenebb és a Jászberényi járás kedvezőbb helyzetével. A jövedelmek és a termelékenység, a munkaerő és általában a lakosság képzettsége esetén a Jászberényi járás előnye mutatható ki.

Az országos szinthez mérten a Jászság lakosságának képzettségi szintje kis mértékben elmarad, ami a foglalkoztatottság szempontjából hátrányos. Ennél azonban sokkal nagyobb probléma a komoly mértékű strukturális munkanélküliség. Másik probléma, hogy a jövedelmek jelenleg elmaradnak az országos átlagtól, ami erősíti az elvándorlás mértékét. Különösen az innovációs aktivitás alacsony mértékében mutatkozik meg az is, hogy a térségbe jelenleg kevés a szellemi foglalkoztatott és különösen a felsőfokú végzettséggel rendelkező, helyben dolgozó lakos.

A vállalkozások esetében is a Jászberényi járás teljesít jobban. A magasabb vállalkozássűrűség mellett az is fontos tényező, hogy a járás településeinek ipari parkjaiban külföldi, termelékeny vállalkozások telepedtek meg. Gyengesége ugyanakkor a térségnek, hogy jelenleg még kevés az értéklánc, a beszállítói hálózat. A térség klaszteresedése kezdeti stádiumban van. A járságban jelenlévő kkv-k száma és aránya országos átlag alatti, többségükre jellemző a tőkeszegénység.

A jelenlévő külföldi cégek és a magas termelékenység ellenére a térségre kevésbé jellemző a K+F+I tevékenység, azonban a terület kétségtelenül rendelkezik innovációs potenciállal. Ilyen bázisok főképpen a térség ipari parkjaiban alakíthatók ki. Az innovációs lehetőségek legfontosabb gazdái közé olyan nagy cégek tartoznak, mint az Electrolux, Samsung, ThyssenKrupp Presta Hungary, vagy a Jász-Plasztik Kft. Emellett minél nagyobb hangsúlyt lenne szükséges helyezni a helyi kis- és középvállalkozások ösztönzésére, hogy foglalkozzanak kutatás-fejlesztéssel. Ennek céljából már léteznek támogatások, azonban ennek bővítése is fontos lehet.

Bár a Járság kiváló mezőgazdasági adottságokkal rendelkezik, a térség mezőgazdasága jelenleg kevésbé versenyképes. A fejlődés akadályai közé sorolható az öntözőcsatornák hiánya, a térségben még mindig több helyütt jelenlévő árvíz- és belvízveszély. Kitörési lehetőség lehetne a helyi termékek előállítása és értékesítése, azonban jelenleg még kevés a tipikusan jársági termék a térség és egyúttal az ország piacain.

A térség néhány településén kiemelkedően magas a külföldi beruházások aránya. Ennek pozitív és negatív hozadécai egyaránt vannak. A térség legnagyobb foglalkoztatói is a külföldi tulajdonú cégek közül kerülnek ki, például a Samsung és az Electrolux. Ezek a vállalatok többnyire jóval termelékenyebbek, mint a kisebb, magyar tulajdonú cégek. Összességében elmondható, hogy a Járságban alacsony számban vannak jelen a helyi identitással rendelkező termelékeny, innovatív KKV-k. A külföldi cégek foglalkoztatásban betöltött dominanciája, és a helyi kötődésű termelékeny cégek hiánya komoly kitettséget jelent, mivel egy nemzetközi cég az adott piaci helyzetet szem előtt tartva relatíve könnyebben dönt a termelés áthelyezéséről, hogy gazdaságilag előnyösebb helyzetbe kerüljön.

A Jászságot jelenleg turisztikai szempontból gyenge és hiányos termékstruktúra jellemzi. A térségben megtalálható termálfürdők megjelennek ugyan regionális vonzótényezőként, de se kihasználtságuk, se nyereségtermelő képességük nem kielégítő. A megvalósult beruházások is inkább a meglévő fürdők infrastruktúrájának javítását, fejlesztését foglalták magukba, azonban a kihasználtság növelése érdekében, mindenképp fontos volna a térség látnivalóira és komplex turisztikai szolgáltatásaira épített „brand” kialakítása. A vendégéjszakák statisztikái alapján kijelenthető, hogy a Jászság nem tartozik a fontosabb turisztikai célpontok közé se hazai, se külföldi tekintetben. A turizmus a Jászapáti járásban tölt be fontosabb pozíciót, azonban jelentősége ezen a területen is az országos átlag alatt marad. A turisztikai potenciál (természeti, kulturális környezet, termál- és gyógyvíz) jobb kihasználáshoz mindenképpen szükségesek további beruházások, valamint komoly hiányosságnak tekinthető, hogy nincs egy az egész térséget átfogó működő turisztikai desztinációs menedzsment rendszer.

A térség gyengesége közlekedési szempontból, hogy nem halad keresztül rajta autópálya. Az M3-as elhalad a Jászság területe mellett, azonban M8-as és M4-es autópályák megépítésével várhatóan még jobban elérhetővé válik a Jászság. A kistérség közúti folyamatos karbantartásra szorulnak. A térség tömegközlekedési elérhetősége a fővárostól való földrajzi távolsághoz képest lassúnak tekinthető, a kapcsolódó infrastruktúra felújításra szorul. Az elmúlt időszakban a térségben számos, a kerékpáros infrastruktúrát érintő fejlesztés történt, a visszajelzések alapján azonban a hálózat jelen állapotában nem illeszkedik a térségi igényekhez.

A térséget, ahogyan az ország egészét, erősen sújtja az előregedés és a népességcsökkenés problémája. Ennek egyik oka a születések alacsony száma. A másik ok, hogy ez erős térségi identitás ellenére is nagy arányban történik a fiatal, képzett lakosság eláramlása, amit csak részben tud ellensúlyozni beköltözés. További probléma, hogy a beköltözők főképpen a középkorú népességből kerülnek ki, ami közép-hosszútávon szintén az előregedést erősíti. Az előregedés idővel egyre komolyabb nyomást fog gyakorolni a szociális ellátó hálózatra, mind országos, mind térségi vonatkozásban. A gyermekvállalási kedvet csökkenti, hogy a térségben jelenleg még kevés lehetőség kínálkozik a kisgyermekesek rugalmas munkába

állítására. A vizsgálat tanúsága szerint a helyi fiatalok motivátlansága, közügyekbe való nehézkes bevonhatósága, valamint a közbiztonság (különösen közlekedési téren) növelheti a társadalmi feszültségeket a térségben. A fiatalok motiválása és térségben tartása az elkövetkezendő évek egyik legfontosabb feladata lesz.

A Jászságra, különösen a Jászapáti járásra jellemző az egészségügyi és szociális infrastruktúra túlterheltsége. Ezen belül különösen a háziorvosok terheltsége magas.

A Jászság egyik legkomolyabb társadalmi, és közvetett módon gazdasági problémája jelenleg a hátrányos helyzetű csoportok nehézkes felzárkóztatása. Bár vannak pozitív kezdeményezések, a roma népesség közösségformáló ereje jelenleg igen gyenge. A korábban említett társadalmi feszültségek csökkentésére is jó eszköz lenne a helyi civil szervezetek és egyházak fokozott bevonása a térségi tervezési folyamatokba.

A térség természeti környezete és annak megítélése alapvetően kedvező, a környezetszennyezés azonban több helyütt folyamatosan jelen van, ezzel negatívan befolyásolva a helyi lakosság életminőségét. A továbbiakban nagy hangsúlyt szükséges fektetni a környezetvédelmi tevékenységre, valamint a hulladékgazdálkodás és az energetika, azon belül is a megújuló energiaforrások felhasználása terén történő fejlesztésekre.

A civil aktivitás esetében megállapítható, hogy a térségben az országos átlagnál alacsonyabb számban vannak jelen nonprofit szervezetek, azonban a működő szervezetek kétségtelenül aktívak, és erős helyi identitással rendelkeznek. A térségben minden évben jelentős számú kulturális esemény kerül megrendezésre, melyből több is kifejezetten a jász identitáshoz kapcsolódik.

A vizsgálat során feltárt kulcstényezők egyike éppen az erős jász identitástudat, ami jelentősen kihat a költözési szándéokra, az ingázó munkavállalás meglétére, a személyes kapcsolatokkal, munkával, közműellátottsággal, természeti környezet minőségével kapcsolatos elégedettségre. Helyi civil szervezetekben is inkább olyan személyek vállalnak önkéntes munkát, akik jásznak vallják magukat. Így a jász önazonosságtudat erős kulcstényező a helyi közösség fejlesztése terén.

Az elmúlt időszakban (2009-től kezdődően) összesen 369 főképpen Európai Unió finanszírozású, vagy társfinanszírozású projekt került azonosításra, mely részben, vagy egészben a Jászság területén valósult meg, összesen több mint 55 milliárd forint összköltségben. A legtöbb projekt, szám szerint 204 darab, a térség központjában, Jászberényben valósult meg közel 33 milliárd forint értékben. Emellett kiemelkedik még a térség másik 4 városa. Jászapátiban 52 projekt valósult meg 5 milliárd forint értékben, míg Jászfényszaruban ugyan 22, de átlagosan jóval nagyobb összegben. Ezt jelzi az is, hogyha az egy lakosra vetített projektösszköltséget vizsgáljuk, akkor Jászfényszaru értéke másfélszer akkora (több mint 1,8 millió forint), mint Jászberény értéke. A térségben átlagosan egy lakosra 676000, egy projektre pedig közel 150 millió forint jutott.

14. táblázat - A térség ismert fejlesztési projektjei (2009-)

Település	Ismert projektek száma	Projektek ismert összköltsége	Lakónépeség	Projektek száma ezer lakosra vetítve	Projektek ismert projektösszköltsége egy lakosra vetítve
Alattyán	3	0	1 941	1,55	0
Jánoshida	9	0	2 378	3,78	0
Jászágó	5	0	695	7,19	0
Jászsalsószygyörgy	4	0	3 256	1,23	0
Jászapáti	52	5 057 005 978	8 406	6,19	601 595
Jászárokszállás	16	5 384 720 912	7 662	2,09	702 783
Jászberény	204	32 745 910 477	26 360	7,74	1 242 258
Jászboldogháza	9	0	1 685	5,34	0
Jászdózsa	4	0	2 122	1,89	0
Jászfelsőszygyörgy	2	0	1 902	1,05	0
Jászfényszaru	22	10 491 065 495	5 619	3,92	1 867 070
Jászivány	5	0	356	14,04	0
Jászfákóhalma	2	0	2 792	0,72	0
Jáskisér	17	1 437 566 624	5 285	3,22	272 009
Jászladány	1	0	5 485	0,18	0
Jászszentandrás	7	0	2 383	2,94	0
Jásztelek	2	0	1 645	1,22	0
Pusztamonostor	5	0	1 518	3,29	0
Összesen	369	55 116 269 486	81 490	4,53	676 356

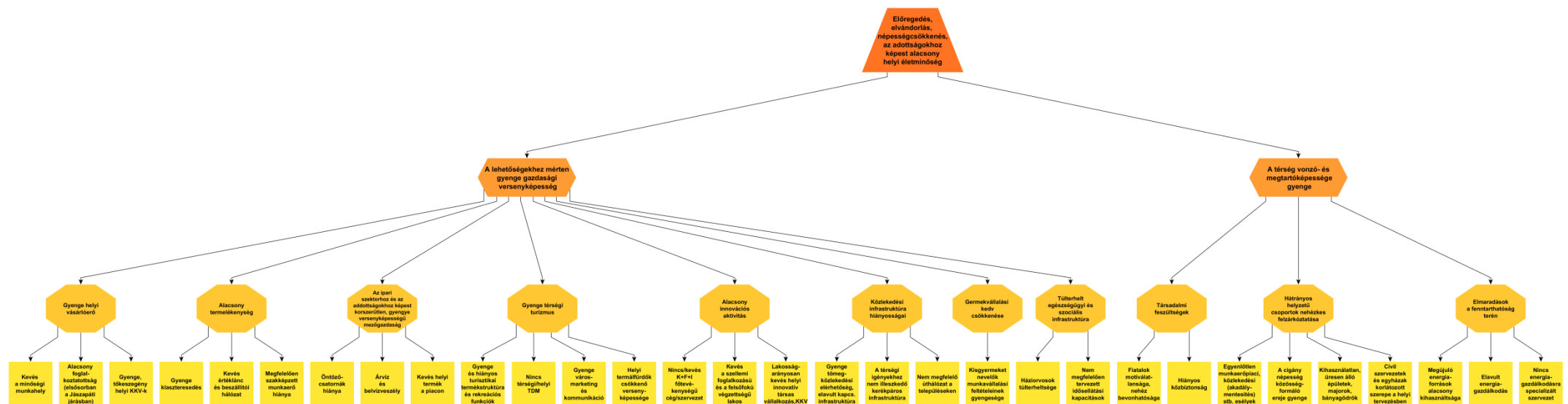
Az intézkedések többsége, összesen 131 darab a Környezet minősége pillérbe került besorolásra. Nem csak darabszámában, de a projektek összköltségében is ennek a kategóriának az értéke a legmagasabb, mivel ezek a projektek 22,3 milliárd forint költségben zajlottak le. Összköltségben és darabszámban is a második helyen a

Gazdasági szerkezet pillér áll, ami összesen 99 azonosított projektet és 15,4 milliárd forintot jelent. A legkevesebb projekt az Innovációs kultúra és kapacitás, illetve a Döntési központok pillérekhez kapcsolódik. Ez mindkét esetben 9 intézkedést jelent, és érdekes módon a költségek is majdnem megegyeznek, hiszen míg az Innovációs pillér esetében 895,5 millió forint költségben valósultak meg ezek a projektek, addig a Döntési központok kategória esetében 894,6 millió forint értékben. Az alacsony számú és értékű Innovációs projekt komoly problémát jelent, mivel, ahogy az a helyzetelemzésből kiderült, a térségben hiányosságok vannak az innovációs tevékenységekkel kapcsolatban.

15. táblázat - A térség ismert fejlesztési projektjei (2009-) a Piramis modell hosszú távon ható tényezői alapján

	Tényezők	Alattán	Jánoshida	Jászágó	Jászsósszentgyörgy	Jászapáti	Jászárokszállás	Jászberény	Jászboldogháza	Jászdózsa	Jászfelsőszentgyörgy	Jászfényszaru	Jászivány	Jászájkóhalma	Jászkisér	Jászladány	Jászszentandrás	Jásztelek	Pusztamonostor	Projektek száma	Összköltség/pillér
Ismert projektek száma	III/1. Gazdasági szerkezet	2	1	1	1	22	3	50	0	0	0	5	2	0	5	0	5	1	1	99	-
	III/2. Innovációs kultúra és kapacitás	0	0	0	0	0	1	5	0	0	0	2	0	0	1	0	0	0	0	9	-
	III/3. Regionális elérés	0	0	0	0	0	1	15	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	18	-
	III/4. A munkaerő felkészültsége	0	1	0	0	4	0	22	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	27	-
	III/5. Társadalmi szerkezet	0	0	0	0	5	1	10	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	18	-
	III/6. Döntési központok	0	0	0	0	2	1	4	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	9	-
	III/7. A környezet minősége	0	5	0	3	7	7	81	9	1	1	5	1	2	5	0	1	0	3	131	-
	III/8. Regionális kultúra, térségi identitás	1	2	4	0	12	2	17	0	3	1	6	2	0	4	1	1	1	1	58	-
Projektek ismert összköltsége	III/1. Gazdasági szerkezet	0	0	0	0	1 784 394 711	1 032 531 298	9 465 453 152	0	0	0	2 603 309 380	0	0	536 911 744	0	0	0	0	-	15 422 600 285
	III/2. Innovációs kultúra és kapacitás	0	0	0	0	0	155 494 512	167 286 514	0	0	0	379 984 920	0	0	192 747 900	0	0	0	0	-	895 513 846
	III/3. Regionális elérés	0	0	0	0	0	3 443 000 000	2 868 263 192	0	0	0	550 538 870	0	0	0	0	0	0	0	-	6 861 802 062
	III/4. A munkaerő felkészültsége	0	0	0	0	1 089 548 651	0	1 863 673 686	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	2 953 222 337
	III/5. Társadalmi szerkezet	0	0	0	0	911 308 088	66 252 382	2 211 040 115	0	0	0	349 494 530	0	0	29 630 855	0	0	0	0	-	3 567 725 970
	III/6. Döntési központok	0	0	0	0	286 630 000	7 000 000	586 937 199	0	0	0	7 000 000	0	0	7 000 000	0	0	0	0	-	894 567 199
	III/7. A környezet minősége	0	0	0	0	702 957 178	680 442 720	14 001 102 237	0	0	0	6 600 737 795	0	0	360 665 816	0	0	0	0	-	22 345 905 746
	III/8. Regionális kultúra, térségi identitás	0	0	0	0	282 167 350	0	1 582 154 382	0	0	0	0	0	0	310 610 309	0	0	0	0	-	2 174 932 041
	Projektek száma településenként	3	9	5	4	52	16	204	9	4	2	22	5	2	17	1	7	2	5	369	-
	Projektek ismert összköltsége településenként	0	0	0	0	5 057 005 978	5 384 720 912	32 745 910 477	0	0	0	10 491 065 495	0	0	1 437 566 624	0	0	0	0	-	55 116 269 486

3.4.6. A Jászság problémafája

Fő probléma	Előregedés, elvándorlás, népességsökkenés, az adottságokhoz képest alacsony helyi életminőség										
Specifikus problémák	A lehetőségekhez mérten gyenge gazdasági versenyképesség									A térség vonzó- és megtartóképessége gyenge	
Operatív problémák	Gyenge helyi vásárlóerő	Alacsony termelékenység	Az ipari szektorhoz és az adottságokhoz képest korszerűtlen, gyenge versenyképességű mezőgazdaság	Gyenge térségi turizmus	Alacsony innovációs aktivitás	Közlekedési infrastruktúra hiányosságai	Gyermekvállalási kedv csökkenése	Túlterhelt egészségügyi és szociális infrastruktúra	Társadalmi feszültségek	Hátrányos helyzetű csoportok nehézkes felzárkóztatása	Elmaradások a fenntarthatóság terén
Projekt szintű problémák	Alacsony foglalkoztatottság (elsősorban a Jászapáti járásban)	Gyenge klaszteresedés	Öntözőcsatornák hiánya	Gyenge és hiányos turisztikai termékstruktúra és rekreációs funkciók	Nincs/kevés K+F+i főtevékenységű cég/szervezet	Gyenge tömegközlekedési elérhetőség, elavult kapcs. infrastruktúra	Kisgyermeket nevelők munkavállalási feltételeinek gyengesége	Háziorvosok túlterheltsége	Fiatalok motiválatlansága, nehéz bevonhatósága	Egyenlőtlen munkaerőpiaci, közlekedési (akadálymentesítés) stb. esélyek	Elavult energiagazdálkodás
	Kevés a minőségi munkahely	Kevés értéklánc és beszállítói hálózat	Árvíz és belvízveszély	Nincs térségi/helyi TDM	Kevés a szellemi foglalkozású és a felsőfokú végzettségű lakos	A térségi igényekhez nem illeszkedő kerékpáros infrastruktúra		Nem megfelelően tervezett idősellátási kapacitások	Hiányos közbiztonság	A cigány népesség közösségformáló ereje gyenge	Megújuló energiaforrások alacsony kihasználtsága
	Gyenge, tökeszegény helyi KKV-k	Megfelelően szakképzett munkaerő hiánya	Kevés helyi termék a piacon	Gyenge városmarketing és kommunikáció	Lakosságárányosan kevés helyi innovatív társas vállalkozás, KKV	Nem megfelelő úthálózat a településeken				Civil szervezetek és egyházak korlátozott szerepe a helyi tervezésben	Nincs energiagazdálkodásra specializált szervezet
				Helyi termálfürdők csökkenő versenyképessége						Kihasználatlan, üresen álló épületek, majorok, bányagödrök	

3.5. Releváns stratégiai tervdokumentumok szerepe

Az elmúlt évek során több szinten is kapcsolódó változatos stratégiai dokumentumok jelentek meg és léptek hatályba, jellemzően a 2014-2020-as Európai uniós pénzügyi időszakkal fedésben, hasonló időtávra, míg egyes települési koncepciók a 2015-2030-as időszakra. A Jászság Közösségfejlesztési Stratégiája a helyi társadalom és részben a gazdaság fejlesztésén keresztül kívánja megragadni a Jászságban élők életminőségének, szubjektív jóllétének javítását. Ezek vonatkozásában számos dokumentum áll rendelkezésre, így áttekintésük a projekttel való harmonizációhoz szükséges.

A vizsgált dokumentumok három szintre csoportosítva kerülnek bemutatásra, így külön fejezetben kerülnek taglalásra a megyei, a kistérségi és járási, majd egyes települési szintű dokumentumok. Ez az áttekintés arra hivatott választ adni, hogy milyen típusú, tartalmú dokumentumok vannak jelenleg hatályban, mik a lényegi elemeik, mi a hivatásuk, szerepük, továbbá mit szabályoznak vagy írnak le.

16. táblázat - A Jászság Közösségfejlesztési Stratégiája szempontjából leginkább releváns dokumentumok listája

<u>Megyei szintű dokumentumok:</u>
• Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területfejlesztési Program 2014-2020 (Stratégiai és Operatív Program)
• Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területfejlesztési Koncepció 2014-2020
• Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Integrált Területi Program 2014-2020
<u>Kistérségi és járási szintű dokumentumok:</u>
• Jászsági Kistérségi Helyi Közösség Egyesülete Helyi Vidékfejlesztési Stratégia
• Jászsági Kistérségi Helyi Közösség Egyesülete LEADER Akciócsoport Helyi Fejlesztési Stratégia
• Jászberényi járás Foglalkoztatási Stratégiája 2017-2020
• Jászapáti Járas Foglalkoztatási Stratégiája 2017-2020
• Megalapozó dokumentum TOP-5.3.1-16 "Helyi identitás és kohézió erősítése a Jászberényi kistérségben"
• Megalapozó dokumentum Helyi Közösségek Fejlesztése Jászapáti járás 9 településének összefogásával
<u>Települési szintű dokumentumok:</u>
• Jászberény Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

• Jászberényi Ifjúsági Stratégia
• Jászberény Településfejlesztési Konceptió
• Jászberény Város Környezetvédelmi Programja
• Jászberényi Helyi Közösség Helyi Közösségfejlesztési Stratégia (HACS)
• Helyi Esélyegyenlőségi Program - Jászberény Városi Önkormányzat (2017. évi felülvizsgálat)
• Jászapáti Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája
• Jászárokszállás Helyi Esélyegyenlőségi Program felülvizsgálata
• Jászárokszállás Város Önkormányzata Képviselő-testületének Gazdasági Programja 2015-2019. évekre
• Jászárokszállás Város Környezetvédelmi Programja
• Jászfényszaru Város Településfejlesztési Konceptió 2015-2035
• Jászfényszaru Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája 2015-2035
• Jászkisér Város Településfejlesztési Konceptiója 2015-2030.
• Jászkisér Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája 2020.

3.5.1. Megyei szintű dokumentumok

A megyei szintű dokumentumok rendszerint a magasabb szintű (országos vagy EU-s) fejlesztési célokat segítenek lefelé transzformálni és a régió jellemzőinek figyelembevételével adaptálni, ugyanakkor szükségszerűen sok általános megállapítással is élnek.

Jász-Nagykún-Szolnok Megyei Területfejlesztési Program 2014-2020 (Stratégiai és Operatív Program)

A megyei szintű fejlesztési dokumentumok közül a legátfogóbb tervdokumentum. A tervezési folyamat előzményeit, elvárásait, tárgykörét és körülményeit, koordinációját pontosan lehatárolja. Bemutatja a fejlesztés célrendszerét, részletesen kitérve az egyes területi célokra és kijelölésük indokoltságára, különös tekintettel annak belső és külső koherenciájára.

Azonosítja a fejlesztés prioritásait, amelyeket összekapcsol a célokkal, majd az ezekhez kapcsolódó tervezéskísérő eljárásokat írja le részletesen.

Öt kiemelt általános célja:

1. Gazdaságfejlesztés
2. Közlekedésfejlesztés

3. Agrárium fejlesztése
4. Környezeti erőforrások megőrzése
5. Esélyteremtő, befogadó, egészséges társadalom

Az operatív programokhoz külön kapcsolódó részdokumentumokat kapcsol, az ezekhez való illeszkedésről. Ezek közül konkrétan vizsgált programok: GINOP, KEHOP, IKOP, EFOP, VP, MAHOP.

A dokumentum meghatározza a megvalósítható fejlesztések körét, és feltárja a vonatkozó időszak forrásigényeit.

Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területfejlesztési Konceptió 2014–2020

A dokumentum elsődleges célja a helyzetfeltárás, ennek keretein belül meghatározza a nagytérségi pozícióhoz, erőforrásokhoz és infrastrukturális, valamint környezeti állapothoz tartozó általános összefüggéseket és felismeréseket. Vizsgálja és következtetéseket von le a gazdasági, társadalmi helyzetet illetően, illetve specifikusan az előbbiekhez kapcsolódó humáninfrastruktúrával összefüggésben. Ezeken felül feltárja a tájszerkezet, tájhasználat speciális jellemzőit.

A fejlesztésekhez közvetlenül kapcsolódóan elemzi a tervezési-fejlesztési környezetet, a vonatkozó EU-s és országos stratégiákat, a szomszédos megyék főbb programjait, valamint a nagyobb településeket is. Előbbiekhez kapcsolódóan bemutatja a területfejlesztés eszköz és intézményrendszerét, annak forrásait és hatékonyságát.

A regionális kitekintést követően összegzi a helyzetfeltárás eredményét és azokat szintetizálva meghatározza a lehetséges fejlesztési irányokat és cselekvési területeket.

Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Integrált Területi Program 2014-2020

A TOP programokon keresztüli fejlesztés alapidokumentuma, az EU-s kohéziós politikával összhangban. Ezen keresztül a dokumentumban foglalt intézkedések és megfogalmazott kitűzések elsődleges célja a térségi gazdaságfejlesztés és a foglalkoztatás érdemi növelése. Küldetése, hogy valamennyi megye és térség esetében erősítse azokat az adottságokat és fejlődési elemeket, amelyek

kibontakoztatásával az eddigi fejlődési pálya stabilizálódik, illetve megkezdődhet a felzárkózás.

5 fő célkitűzése:

1. Munkahelyteremtés és a munkába állás segítése
2. Térségi turizmusfejlesztés
3. Élhető, vonzó települési környezet
4. Energiatudatos önkormányzatok
5. Egészséges, együttműködő helyi társadalom

Tartalmazza a szükséges érték és konfliktustérképet, illetve a vonatkozó fejlesztési piramist, megfogalmazza a szükséges átfogó célokat, ezeket pedig prioritással látja el, valamint meghatározza az együtt fejlesztendő térségeket, térségi felosztást. Részletesen rendelkezik a forrásallokációról, a tett indikátorvállalásokról és az ezekhez tartozó ütemezésről.

3.5.2. Kistérségi és járási szintű dokumentumok

A kistérségi és járási szintű dokumentumok már több specifikumot tartalmaznak, azonban jellemzően még kevésbé célzottak, a forrásbevonás miatt a szélesebb tematikai lefedettségre törekszenek.

Jászsági Kistérségi Helyi Közösség Egyesülete Helyi Vidékfejlesztési Stratégia

Céljai a „Közösen a Jász vidékéért” program beépítése a hétköznapi életbe, amely 9 fő fejlesztési prioritást megfogalmazva kívánja ezeket elérni.

Részletesen:

1. helyi adottságokra építve tevékenységek fejlesztése, minőségi termék előállításának ösztönzése
2. vállalkozásfejlesztés

3. a térség népességmegtartó erejének növelése a helyi munkalehetőségek bővítésével, a megfelelő gazdasági intézkedések bevezetésével
4. a romák, és a nyugdíj előtt állók és a fiatal anyák problémájának enyhítése a civileknek és a kisvállalkozásoknak tervezett programokkal
5. képzések, szakmai ismeret bővítése, humán erőforrás fejlesztése
6. környezeti, természeti erőforrások védelme
7. a térségre jellemző turizmus fejlesztése
8. energetikai fejlesztések
9. belvíz elleni védekezések támogatása

Jászsági Kistérségi Helyi Közösség Egyesülete LEADER Akciócsoport Helyi Fejlesztési Stratégia

Célja a „Szolidáris jász közösség alakítása az esélyegyenlőség biztosításával”. Ezt jászsági nonprofit szervezetek támogatásán keresztül kívánja megvalósítani a köz-, civil-, és vállalkozói szféra együttműködésének keretében.

Elsődleges területek, amelyeken változást kíván elérni:

- Oktatás
- Egészségmegőrzés
- Kulturális tevékenység
- Sport, szabadidős tevékenység
- Művészeti tevékenység
- Hagyományőrzés

Jászberényi járás Foglalkoztatási Stratégiája 2017-2020 és Jászapáti Járás Foglalkoztatási Stratégiája 2017-2020

A foglalkoztatási stratégiák a területi adottságok és demográfiai jellemzők mentén épülnek fel jellemzően, a Jászberény és Jászapáti járásek esetén készült dokumentumok sem kivételek ez alól, a területi meghatározottságra és a demográfiai változásokat érintő veszélyekre reagálva, illetve azokat megelőzve, preventív jelleggel kezelendő képzik a stratégia legfőbb elemeit.

Megalapozó dokumentum TOP-5.3.1-16 "Helyi identitás és kohézió erősítése a Jászberényi kistérségben"

2018 májusában indult, célja, hogy a Jászság települései, az identitásuk megerősítése mellett olyan közösségekkel gyarapodjanak, melyek aktívan tesznek önmagukért és lakókönyezetükért, valamint közöttük jól működő partnerségek alakulnak ki a további együttműködés jegyében. A projekt illeszkedik az EFOP „Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás” programhoz is.

Megalapozó dokumentum Helyi Közösségek Fejlesztése Jászapáti járás 9 településének összefogásával

TOP projekt keretében megvalósuló fejlesztés, amely 9 település (Alattyán község, Jánoshida község, Jászsós-szentgyörgy község, Jászapáti város, Jászdózsa község, Jászivány község, Jászkisér város, Jászládány nagyközség, Jászszen-tandrás község) összefogásával jön létre, ezen településeken kíván közösségépítést megvalósítani az infrastrukturális terek újraalkotásával, a cselekvőképesség és közösségi szerepvállalás fejlesztésén keresztül. Áttételes célja a feltárt közösségi problémák visszaszorítása; képzettek és fiatalok elvándorlása, gazdasági és társadalmi depresszió visszaszorítása. Ezen túl meg kívánja teremteni a helyi nyilvánosság fórumait, valamint fejleszteni a meglévőeket.

3.5.3. Települési szintű dokumentumok

A települési szintű dokumentumok közül az Integrált Településfejlesztési Stratégia (továbbiakban: ITS) és a Településfejlesztési Kon koncepció (továbbiakban: TFK) egyes kötelező tartalmi elemei miatt hasonló felépítésűek, egymás társdokumentumai, az akcióterületek és a konkrét projektek leírása azonban specifikus. Az alábbi bekezdés így az ebben a fejezetben felsorolt dokumentumokra általánosan vonatkozik.

Leginkább releváns települések: Jászberény, Jászapáti, Jászárokszállás, Jászfényszaru, Jászkisér.

Az Európai Unió források lehívásának kulcsdokumentumai. Ahogy a legtöbb városnál, a két dokumentum erős koherenciát mutat, előbbi az utóbbi pragmatikus átdolgozása és lenyomata. Városi és városrészi szintű helyzetfelmérésre és az ezzel kapcsolódó SWOT analízis eredményeképp megismert helyzetre építi a középtávú céljait. Az EU tematikus célokkal kiemelten foglalkozik, amelyeket a korábbi fejlesztési időszak (2008-2013) stratégiájával, a megyei koncepcióval és a hosszú távú célrendszerrel összhangban alakít ki. A megvalósításhoz kijelöli az akcióterületeket, elkülöníti a Kulcsprojekteket, Hálózatos projekteket és Egyéb projekteket. Előírásoknak megfelelően rendelkezik antiszegregációs programmal és ehhez kapcsolódó intézkedési tervvel. Meghatározza a megvalósulás nyomon követését és az ehhez használt indikátorokat.

Releváns ITS-ek és TFK-k:

- Jászberény Város Integrált Településfejlesztési Stratégia és Jászberény Településfejlesztési Koncepció
- Jászapáti Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája
- Jászfényszaru Város Településfejlesztési Koncepció 2015-2035 és Jászfényszaru Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája 2015-2035
- Jászkisér Város Településfejlesztési Koncepciója 2015-2030. és Jászkisér Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája 2020.

Az ITS-en és TFK-n kívül releváns városi dokumentumok

Jászberényi Ifjúsági Stratégia

TOP projekt alapú „Kulturális és közösségi terek infrastrukturális fejlesztés és helyi közösségszervezés a városi helyi fejlesztési stratégiához kapcsolódva” című pályázati felhívásból valósult meg a dokumentumban foglalt program.

A helyzetelemzés elvégzése során a demográfiai vonatkozások mellett az iskolán kívüli oktatás, sport és tehetséggondozás területeit veszi figyelembe, a jövőbeni foglalkoztatás vizsgálatával egyetemben. A közösségi részvétel és esélyegyenlőség témakörébe helyezi a fókuszot, amelynek eszközéül a Jászberényi Ifjúsági

Önkormányzatot választja. Ehhez köthetően felállítja az aktuális cselekvési tervvázlatot és a szakpolitikákhoz való kapcsolódást.

Jászberényi Helyi Közösség Helyi Közösségfejlesztési Stratégia (HACS)

Az alábbi hét fő szempont segítségével meghatározza az akcióterületeket, amelyeket a jövőképbe illesztett stratégia mentén kíván megvalósítani a cselekvési tervben meghatározott célhierarchia és együttműködések segítségével.

Főbb témakörök:

- Földrajzi helyzet és elérhetőség
- A város belső szerkezeti jellemzői
- Környezeti adottságok
- Kulturális erőforrások
- Humán közszolgáltatások
- A társadalom állapota
- A gazdaság helyzete

Helyi Esélyegyenlőségi Program - Jászberény Városi Önkormányzat és Jászárokszállás Helyi Esélyegyenlőségi Program felülvizsgálata

A helyzetfelmérés és elemzés mellett felvázolja a program intézkedési tervét, a megvalósítás előkészítését és folyamatait, valamint meghatározza az érintettek körét. A megvalósításhoz rendel monitoringot és jövőképet az intézkedési területek részletes kifejtésén kívül.

Jászárokszállás Város Önkormányzata Képviselő-testületének Gazdasági Programja 2015-2019. évekre

A két település alapos helyzetelemzés és feltárás után részletes dokumentumban veszi át a települési adottságokhoz és sajátságokhoz tartozó

- a légszennyezettség-csökkentési intézkedési programmal, valamint a légszennyezéssel,
- a zaj és rezgés elleni védelemmel,
- a zöldfelület-gazdálkodással,

- a települési környezet és a közterületek tisztaságával,
- az ivóvízellátással,
- a települési csapadékvíz-gazdálkodással,
- a kommunális szennyvízkezeléssel,
- a települési hulladék-gazdálkodással,
- az energiagazdálkodással,
- a közlekedés-és szállításszervezéssel,
- a feltételezhető rendkívüli környezetveszélyeztetés elhárításával és a környezetkárosodás csökkentésével

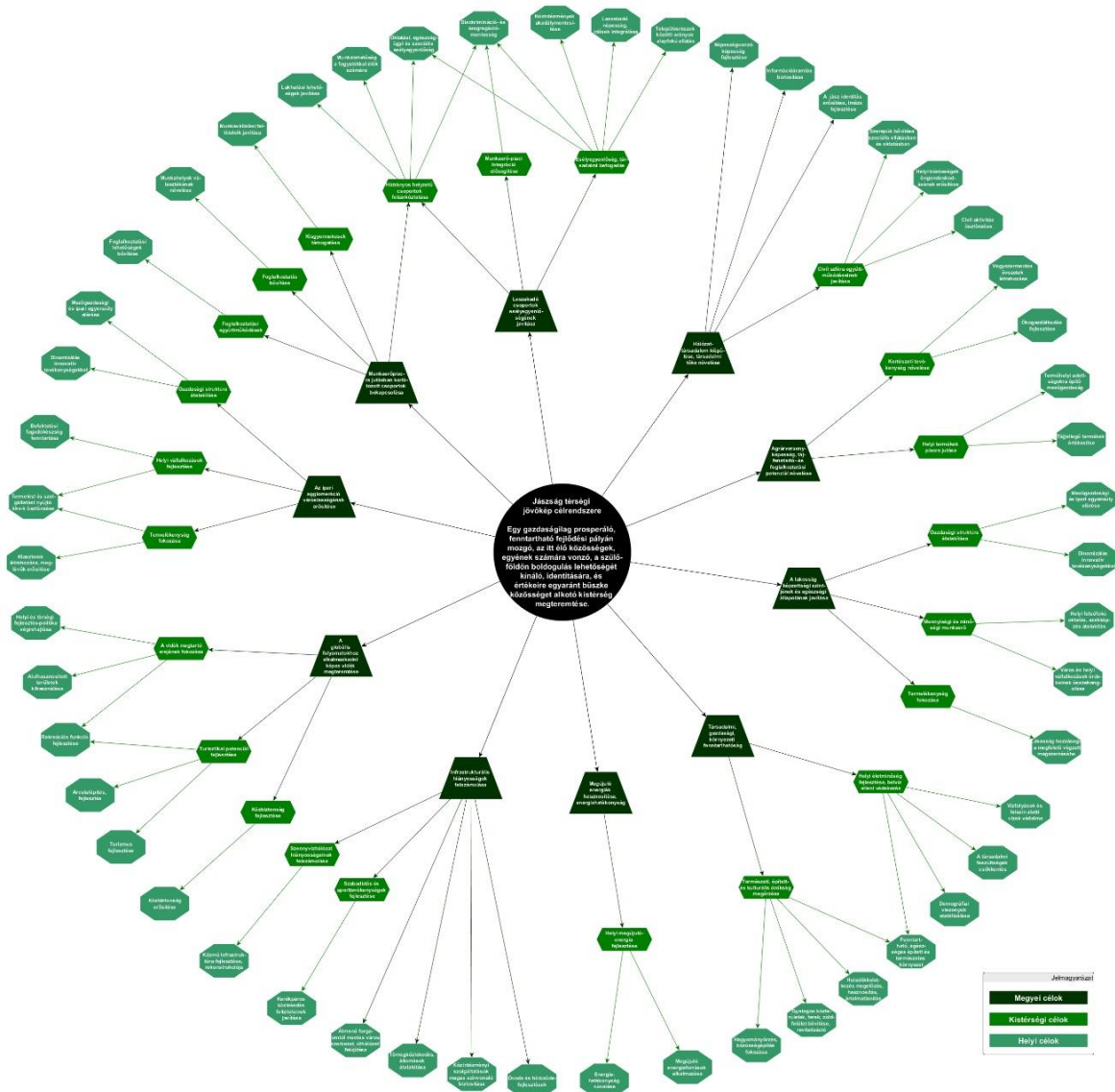
kapcsolatos feladatokat és előírásokat. A helyzetértékelés mellett a szabályozási intézményrendszert, a környezeti elemek állapotát tekinti át, majd SWOT analízis segítségével a meghatározott jövőképbe illeszthető célokat és célkitűzéseket határoz meg. Három nagy célja:

- Az életminőség és az emberi egészség környezeti feltételeinek javítása
- Természeti értékek és erőforrások védelme, fenntartható használata
- Az erőforrás-takarékosság és a -hatékonyság javítása, a gazdaság zöldítése.

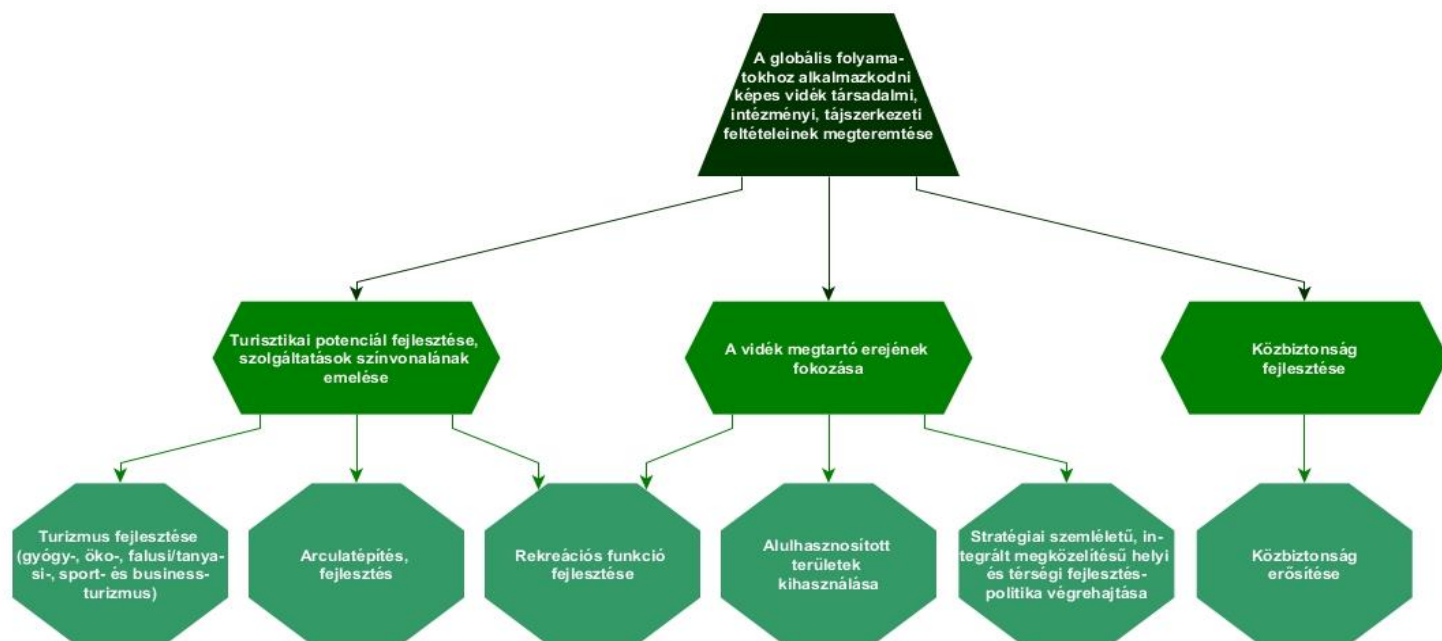
3.5.4. Térség jelenlegi fejlesztési célrendszere

A térség releváns fejlesztési dokumentumainak feldolgozása során megyei szinttől városi (lokális) szintig kigyűjtésre kerültek a legfontosabb stratégiai, területi, tematikus és horizontális célkitűzések. A különböző területi szinteken megfogalmazott célok koherenciájának vizsgálata mellett megszületett a Jászságra vonatkoztatható jövőképek és célrendszerek szintézise. Figyelembe véve, hogy a horizontális célok a különböző területi szinteken eltérő mértékben és kontextusban jelennek meg a fejlesztési dokumentumokban, a szintetizált célrendszerbe megkülönböztetés nélkül kerültek beépítésre. A mellékelt táblázatban és az ábrákon a célrendszer elemei három területi szinten – megyei, kistérségi és települési – kerültek megjelenítésre.

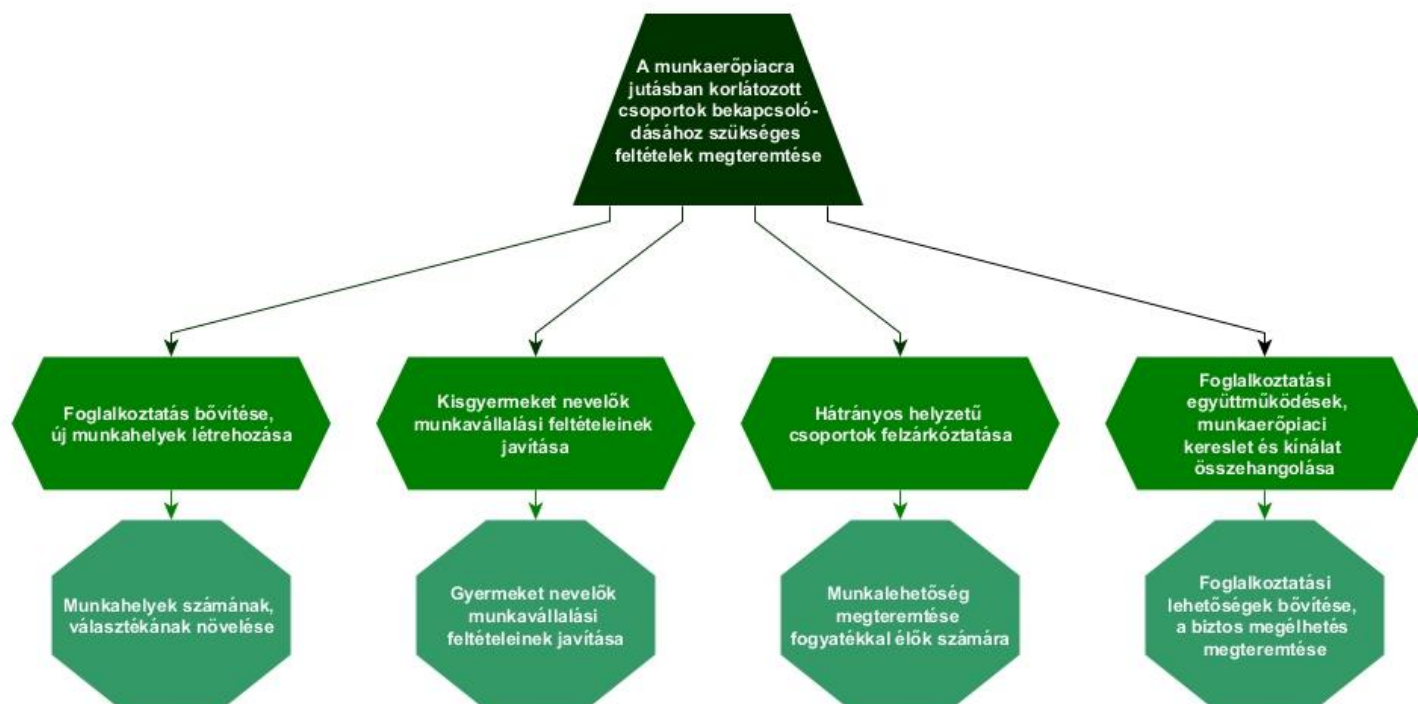
43. ábra - A térség szintetizált célrendszere az aktuálisan hatályban lévő megyei, kistérségi-járási és települési célok alapján

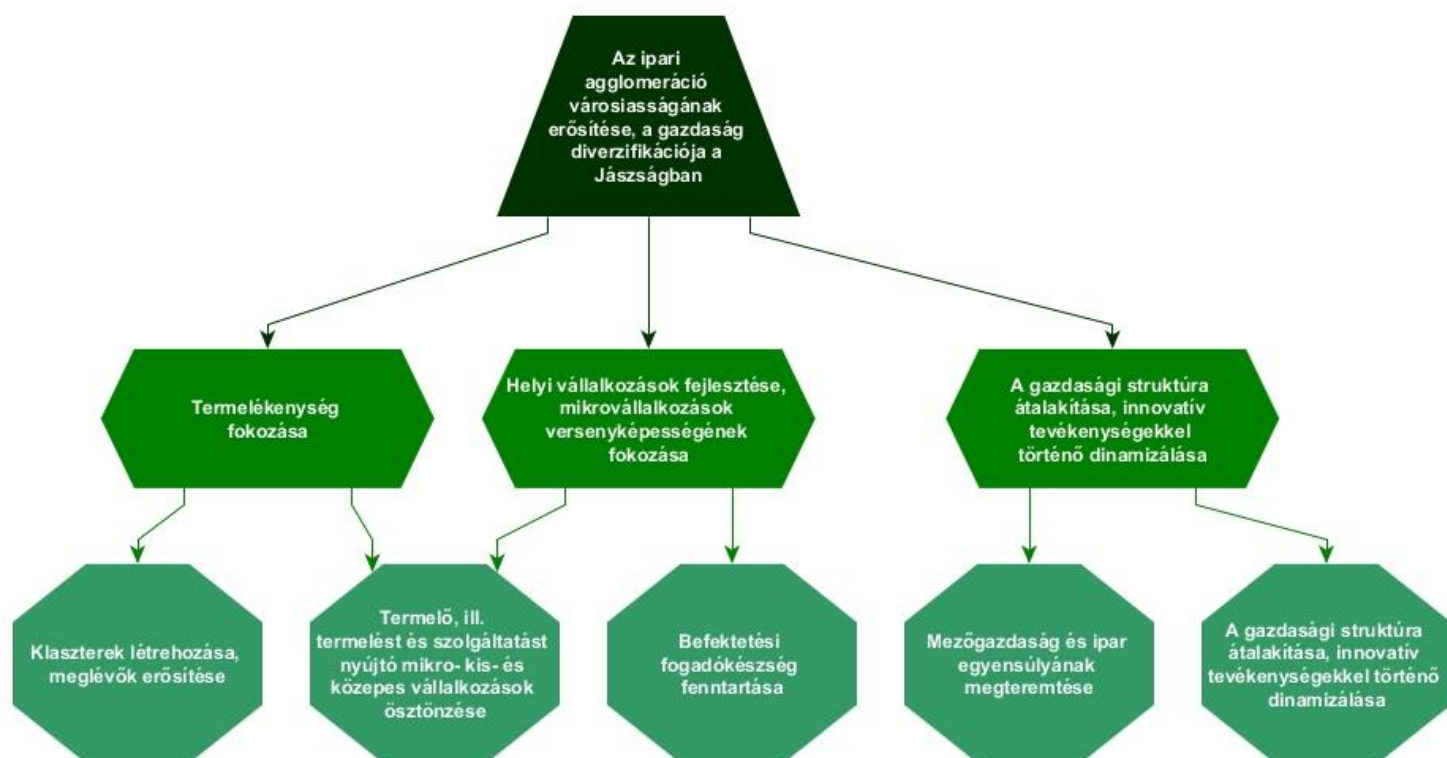
44. ábra - A globális folyamatokhoz alkalmazkodni képes vidék társadalmi, intézményi, tájszerkezeti feltételeinek megteremtése

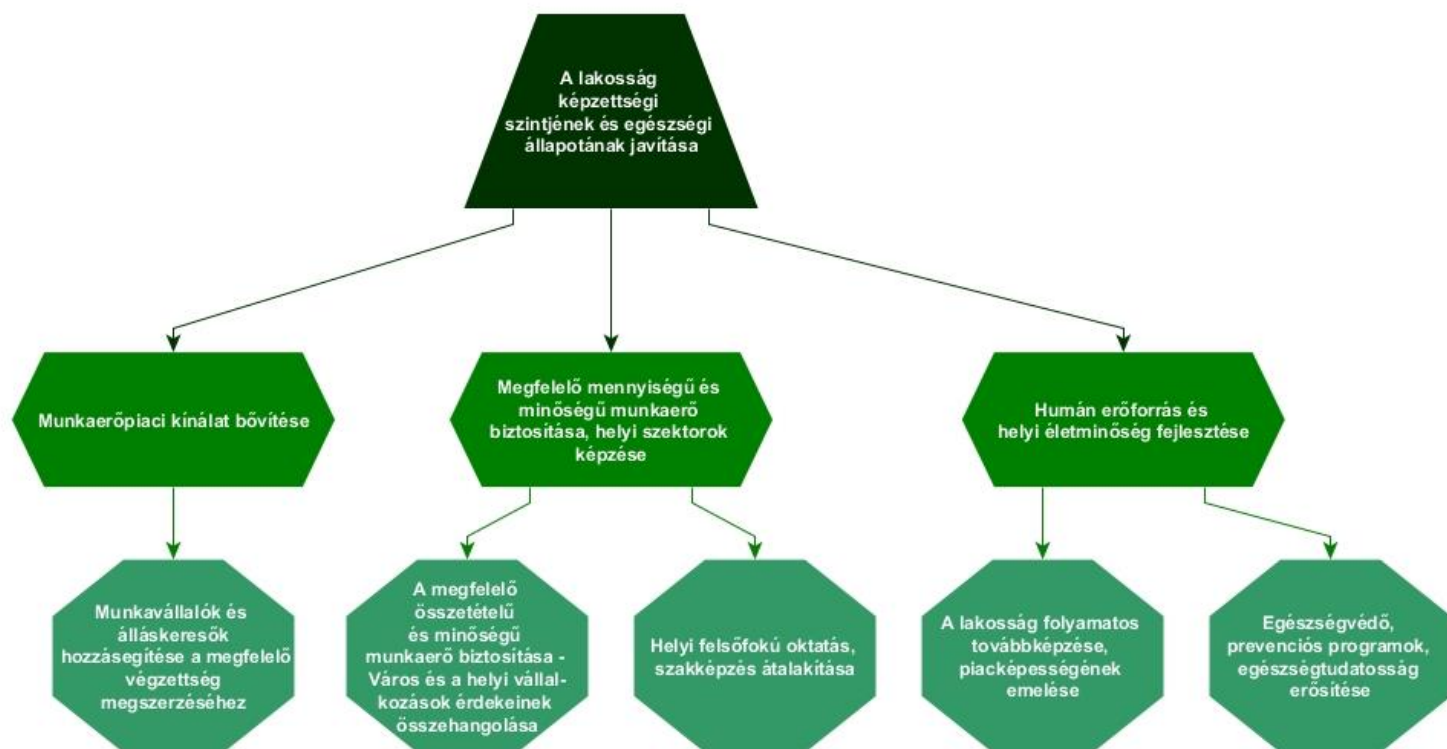
45. ábra - A munkaerőpiacra jutásban korlátozott csoportok bekapcsolódásához szükséges feltételek megteremtése

46. ábra - Az ipari agglomeráció városiasságának erősítése, a gazdaság diverzifikációja a Jászságban

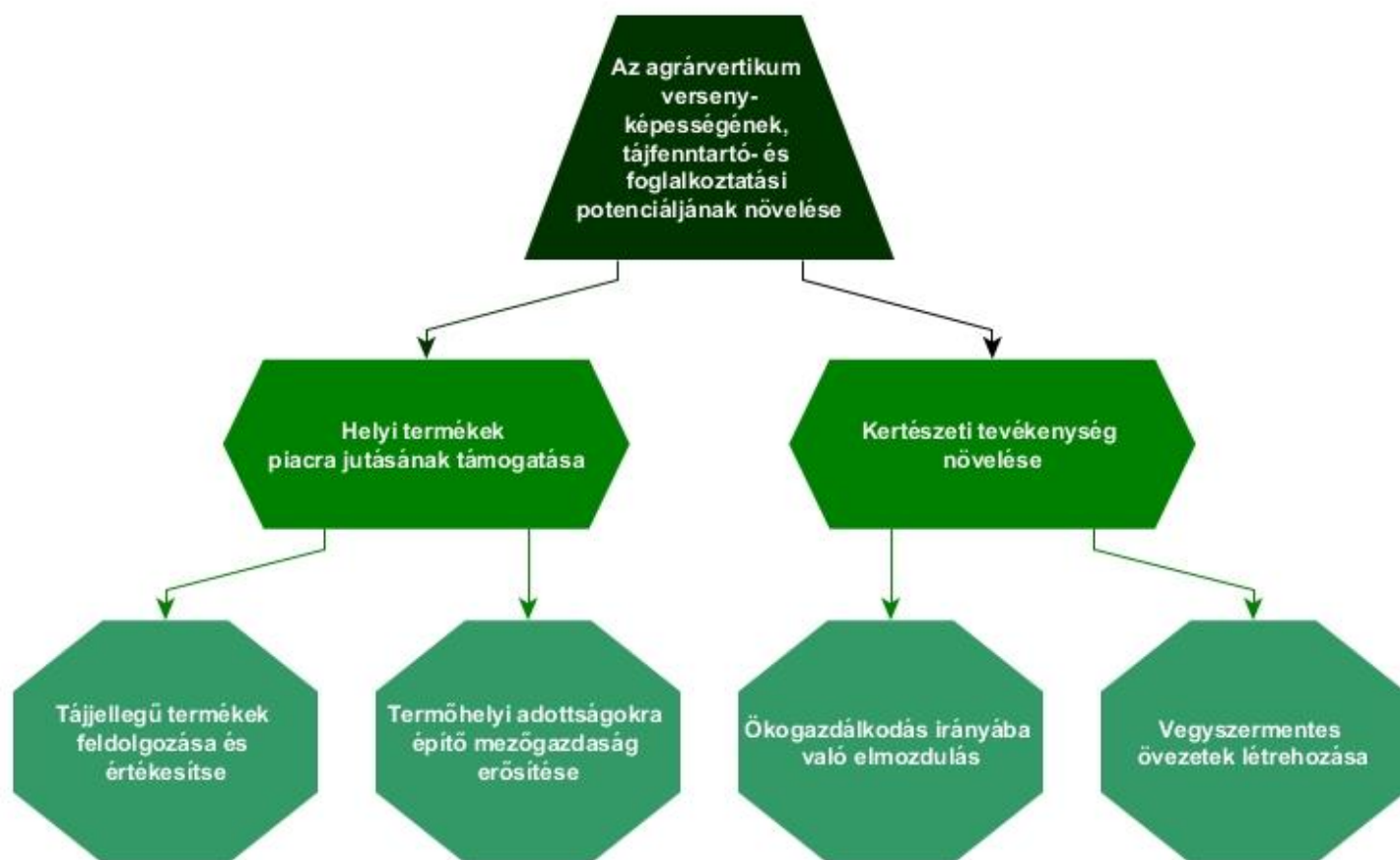

47. ábra - A lakosság képzettségi szintjének és egészségi állapotának javítása

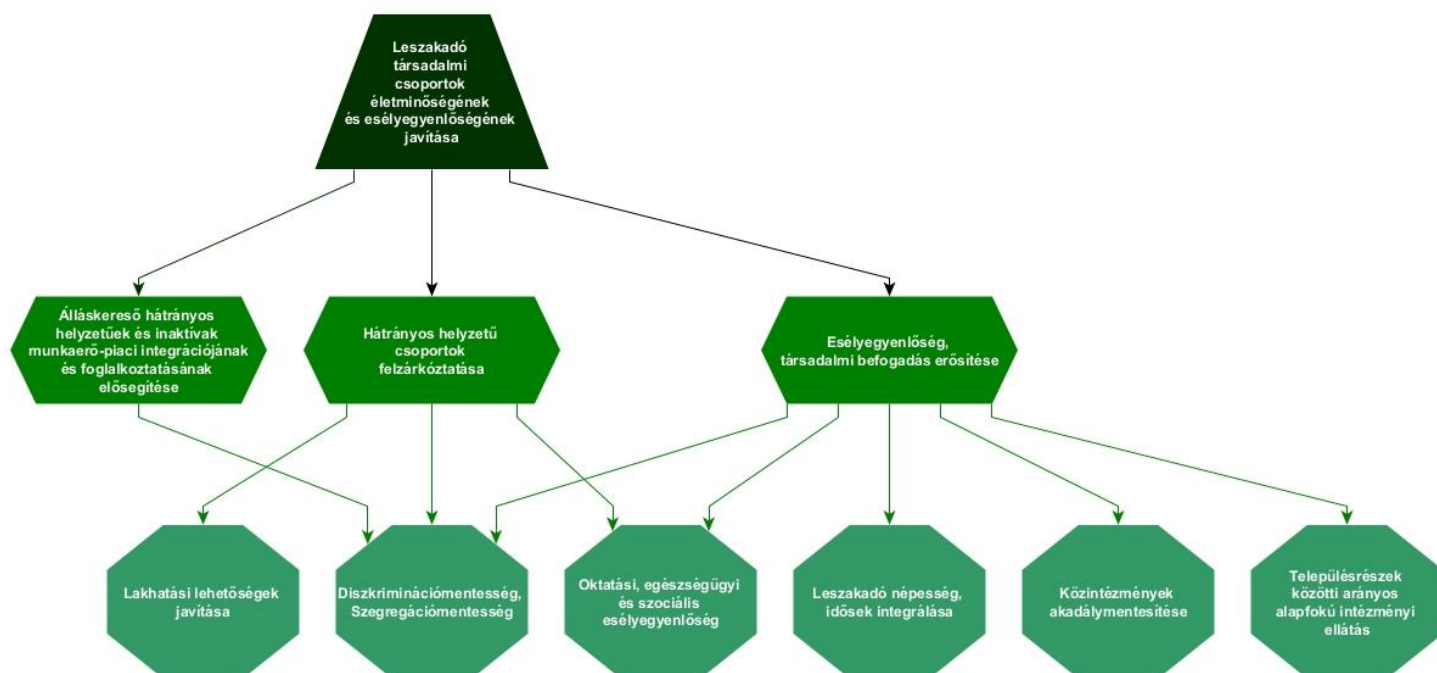

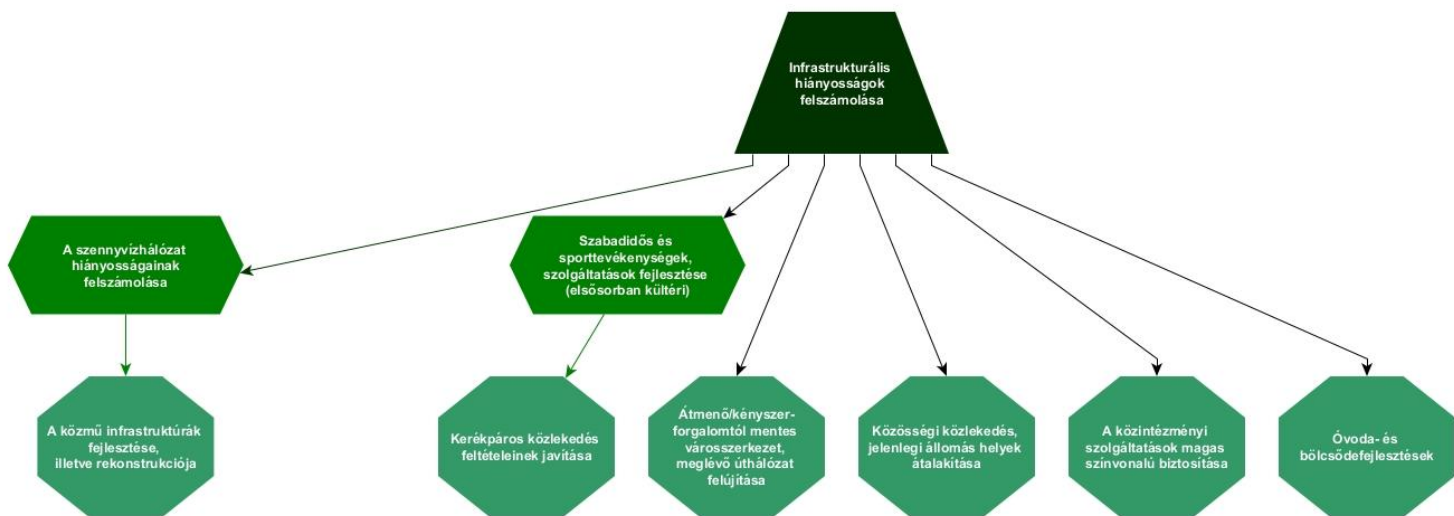
48. ábra - Az agrárvertikum versenyképességének, tájfenntartó- és foglalkoztatási potenciáljának növelése

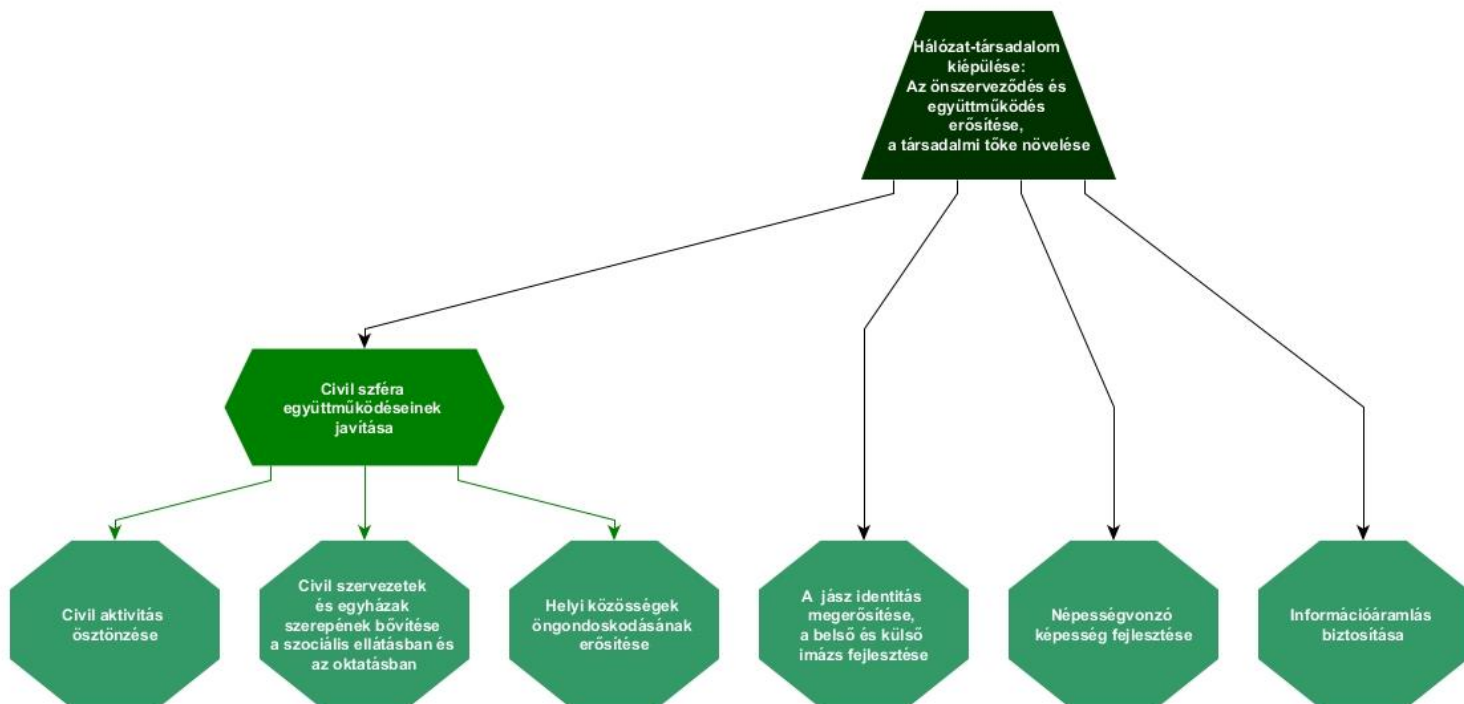
49. ábra - Leszakadó társadalmi csoportok életminőségének és esélyegyenlőségének javítása

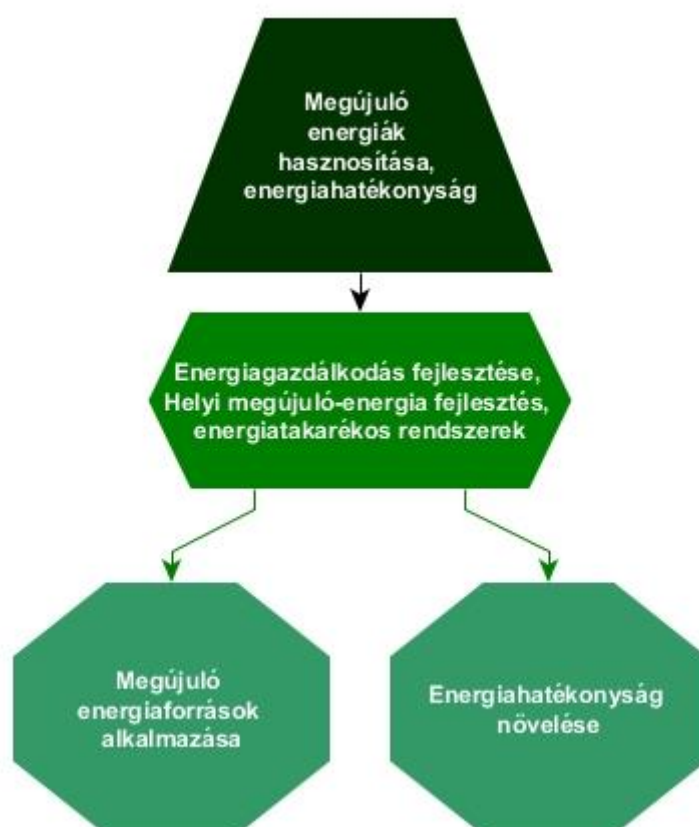
50. ábra - Infrastrukturális hiányosságok felszámolása

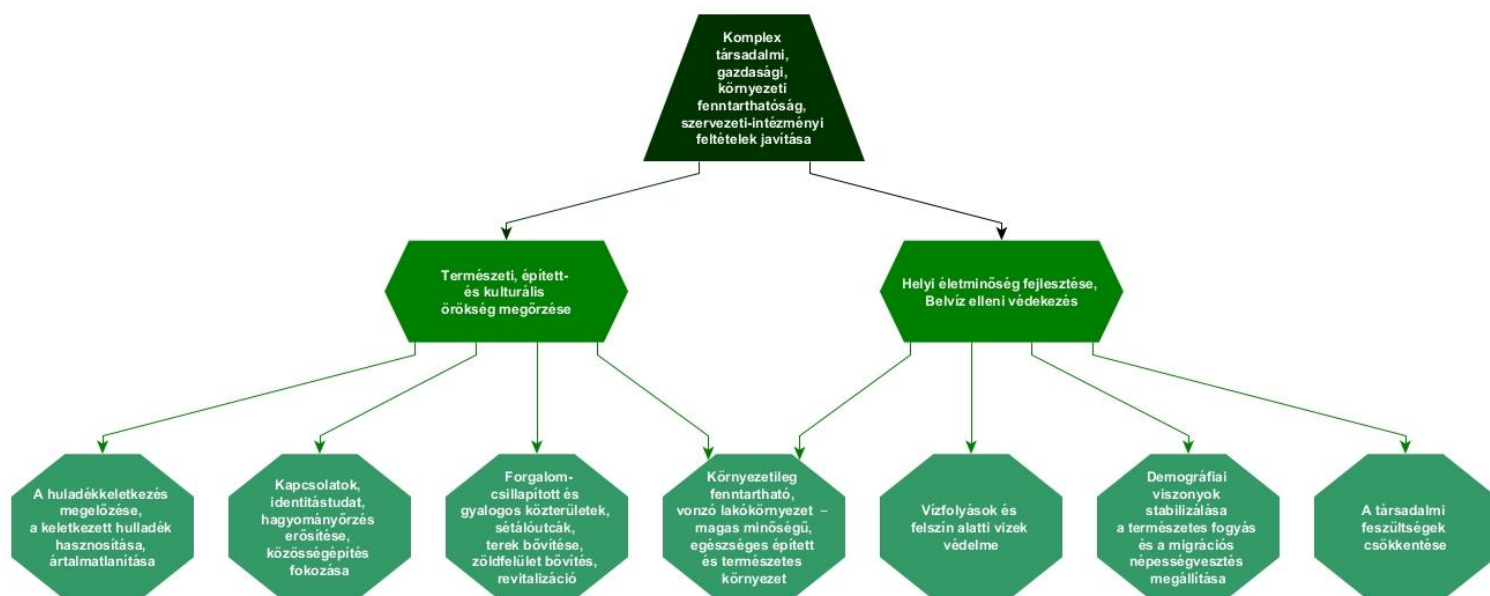
51. ábra - Hálózat-társadalom kiépülése: Az önszerveződés és együttműködés erősítése, a társadalmi tőke növelése

52. ábra - Megújuló energiák hasznosítása, energiahatékonyság

53. ábra - Komplex társadalmi, gazdasági, környezeti fenntarthatóság, szervezeti-intézményi feltételek javítása

3.5.5. Meglévő szövetségek és társulások

1. Jászsági Önkormányzatok Szövetsége

A Jászság Közösségfejlesztési Stratégiája szempontjából talán legfontosabb önkormányzat-közi szerveződés a Jászsági önkormányzatok szövetsége (JÖSZ), egy 1991-ben alapított, jászberényi székhelyű szervezet. Önálló jogi személyiséggel, saját alapszabállyal, képviselettel, elkülönült gazdálkodással bír. Rendes tagjai az önkormányzatok, szervei a Szövetségi ülés, amely évente legalább egy alkalommal kerül megszervezésre. Az 5 évre választott Elnökséget az elnök és két alelnök alkotja. A JÖSZ aktuális elnöke Farkas Ferenc, Jászapáti polgármestere.

A szövetség tagjai a működéshez lakosságszám és iparűzési adóbevétel alapján számított tagdíjat fizetnek. Ezen felül támogatások és pályázatokból származó bevételekkel egészíti ki költségvetését. Feladataival összefüggésben gazdasági tevékenységet is folytathat, vállalkozásokat szervez, támogatási forrásokat kutat fel.

Az egyesület működését választott 3 tagú felügyelőbizottsága ellenőrzi (Jászágó, Jászfákóhalma, Jásztelek településekről).

A szervezet működésében és működtetésében központi szerepe révén Jászberény városa kiemelkedő szereplő, ugyanakkor a JÖSZ egyes pozíciói különböző jászsági települések vezetői között kerülnek kiosztásra.

2. Jászsági Kistérségi Helyi Közösség Egyesülete (Leader Akciócsoport)

A Jászsági Kistérségi Helyi Közösség Egyesülete 2008. május 19-én alakult, 49 taggal. Együttműködik a Vidékfejlesztési Minisztérium Irányító Hatóságával, valamint a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal illetékes szervezeti egységeivel. Tagságában megtalálható a LEADER térség 18 önkormányzata, továbbá a kistérség 26 vállalkozó és 18 civil szereplője. Három tagozatot hozott létre:

- közszféra tagozat,
- civil sféra tagozat
- és üzleti sféra

Az egyesület fő célja a Helyi Vidékfejlesztési Stratégia helyi szintű végrehajtása, felülvizsgálata valamint a HVS-n túlmutató közösség- és hálózatépítő együttműködések kialakítása. Ez magában foglalja a kistérségen belüli és azokon kívüli kommunikáció és tapasztalatcsere lehetőségét, közös projektek generálását, partnerségek kialakítását. A közgyűlés 49 tagszervezete közül 17 köz- 20 civil- 12 pedig vállalkozói szféra szereplője.

A Helyi Fejlesztési Stratégiát operatíván a munkaszervezet és a szakmai munkatársak készítik elő az elnökség számára. Az elnökség az általa megtárgyalt és elfogadott stratégiát a közgyűlés elé terjeszti. A HFS draft és végső verzióját egyaránt a közgyűlés hagyja jóvá.

3. Régio-Kom térségi kommunális szolgáltató társulás

Jászszági és Heves megyei települések vannak a társulásban, összesen 32. A Társulás elnöki tisztét Jászberény polgármestere tölti be. Célja regionális hulladéklerakó fejlesztése.

4. Jászszági Szociális Szolgáltató Társulás (2013)

Családsegítési, gyermekjóléti ellátási céllal jött létre (Többcélú Kistérségi Társulásból alakult át) a Jászberényi illetőségű szervezet. Támogató szolgáltatást és közösségi pszichiátriai ellátást nyújt, mely feladatait térségi szinten Jászberény által működtetett intézményként látja el.

3.5.6. Jelen stratégia intézmény- és menedzsment rendszere

A Jászszág Közösségfejlesztési Stratégiájának elkészítését is magába foglaló TOP-5.3.1-16-JN1 „Helyi identitás és kohézió erősítése a Jászberényi kistérségben” projekt konzorciumának vezetője Jászberény város önkormányzata. Az egész kistérségre vonatkozó Közösségfejlesztési Stratégia azonban a konzorcium tagtelepülésein és

szervezetein⁷ túl mind a Jászberényi, mind pedig a Jászapáti járás minden települését érinti. Ennek megfelelően, bár központi szerepéből is adódóan a projekt menedzselésében kiemelkedő szerep jut Jászberénynek, a Stratégia menedzsment feladatai leginkább a **Jászsági Önkormányzatok Szövetségéhez** tartoznak.

A szervezet célja és kijelölt tevékenysége egy-egy konkrét fejlesztés összehangolása és a Jászságot érintő fejlesztési tervek megvalósításának segítése, koordinálása. Kiemelt tevékenységi területei ezen belül:

- egészségügyi ellátás, kórházak, rendelőintézetek
- közlekedési
- oktatás és közművelődés
- infrastruktúra
- környezetvédelem
- sport, szabadidős rendezvények, programok
- hagyományőrzés
- idegenforgalom
- drogprevenció
- önkormányzati érdekképviselés

A JÖSZ további küldetéseként jelöli meg a Jászság, mint tájegység helyének, szerepének bemutatását a tömegkommunikáció eszközeivel. Ennek érdekében kiadványok megjelentetése, vagy azok megjelenésének támogatása is a tevékenységi körébe tartozik.

Tekintettel a Szövetség küldetésére, arra, hogy a minden jászsági település tagja, valamint, hogy kiemelt tevékenységi köre a Stratégiában foglalt fejlesztési területeket megfelelően lefedi, alkalmassá válik a különböző szakterületeken eszközölt, a Jászság egésze szempontjából releváns fejlesztési intézkedések összefogására, koordinálására, értékelésére.

A fejlesztési projektekkel kapcsolatos legfontosabb döntések meghozására a Szövetség legfontosabb döntéshozó szerve, a szövetségi ülés keretében kerülhet sor. A JÖSZ alapszabálya szerint szövetségi ülésre évente legalább egy alkalommal kerül sor. A Közösségfejlesztési Stratégia megvalósítása érdekében azonban ennél bizonyosan sűrűbb ülésezésre van szükség. Adott esetben a Stratégia

---

⁷ Jászberény, Jászágó, Jászfelsőszentgyörgy, Jászfákóhalma, Jásztelek, Pusztamonostor, Jász Múzeum

megvalósításával járó feladatok beépítéséhez szükség lehet a Szövetség alapszabályának - akár csak ideiglenes – módosítására is.

A szervezet döntőképességét támasztja alá, hogy 2017-ben a JÖSZ három főből álló felügyelőbizottságot hozott létre, amely köteles a döntéshozó szerv elé kerülő előterjesztéseket megvizsgálni és álláspontját a döntéshozó testület ülésén ismertetni.

Azokban az esetekben, amikor egy adott fejlesztés valamely település hatáskörében valósul meg, tehát nem igényli több település összehangolt munkáját és összefogását, a JÖSZ feladatai elsősorban a projektek folyamatos felügyeletére korlátozódnak.

A fent leírtak értelmében jelen Stratégia jövőképek és célrendszerének elfogadása a Jászsági Önkormányzatok Szövetségének hatáskörébe tartozik.

A térség összehangolt fejlesztése érdekében, és egyben jelen Stratégia végrehajtása kapcsán is javasolt továbbá egy kistérségi szintű fejlesztési tanács ülés lebonyolítása. Ez praktikusán a Jászsági Önkormányzatok Szövetsége keretein belül valósulhat meg. Az éves tanács üléseken a térséget érintő legfontosabb aktuálisan megoldandó problémák, illetve fejlesztési elképzelések kerülnének megvitatásra és megtervezésre, indokolt esetben akár a résztvevők külön munkacsoportokba rendezésével.

Közösségfejlesztési stratégiájáról lévén szó, a JÖSZ tevékenysége mellett a Stratégia végrehajtásában és értékelésében különös figyelmet szükséges szentelni a közösségi tervezésnek, tehát az önkormányzatokon túl a térség legfontosabb társadalmi és gazdasági szereplőinek, szakmai szervezeteinek, valamint a lakossági szint bevonásának is. Mindez többek közt azért is indokolt, mert a szakmai szervezetek és civilek bevonását a közösségi tervezés keretében jelen dokumentum is javaslatként fogalmazza meg.

Az éves fejlesztési tanács ülésekre tehát az előbb említett szereplőket is célszerű integrálni, hiszen jelentős és igen hasznos szerepük lehet a problémák, szükséges fejlesztések megfogalmazásában, az önkormányzatok által hozott ötletek véleményezésében. Az opcionális, munkacsoportos eljárás keretében az egyszerűség kedvéért az ITS-ek tervezése és megvalósítása során alkalmazott munkacsoport felosztás is jól alkalmazható:

Gazdaságfejlesztési, infrastruktúrafejlesztési munkacsoport: tagjai a városok gazdasági életének meghatározó profitorientált és intézményi szereplői (gazdaságfejlesztési szervezetek, jelentősebb vállalkozások), közlekedési, közműfejlesztési, környezetvédelmi szervezetek képviselői (civil és intézményi szereplők)

Humán fejlesztési munkacsoport: a településeken működő oktatási-nevelési, egészségügyi, kulturális intézmények képviselői, humánszolgáltatást végző szervezetek képviselői, egyházak, civil szervezetek, nemzetiségek képviselői.

Az üléseken születő fejlesztési javaslatok és tervek elfogadása végső soron a Jászsági Önkormányzatok Szövetségének hatáskörébe tartozik.

4. Stratégiai keret

4.1. Megközelítés

A stratégiai keret meghatározása során a térség problémáink munkacsoportos feldolgozását követően megtörtént a beavatkozási területek és azokon belül a szükséges beavatkozások kijelölése és azok fontosságának meghatározása. Utóbbi a helyzetelemző-értékelő kutatás desk research információi és a szakmai munkacsoport rendezvény eredményei alapján történt. A beavatkozások priorizálásának elsősorban a pénzügyi keretek meghatározása során lehet jelentősége.

Fontos megemlíteni, hogy a Stratégia készítése során feltárt 369 fejlesztési projektből 105 megvalósítása jelenleg is folyamatban van. Ez részletesebben azt jelenti, hogy 2021 júliusáig bezárólag még legalább 105 projekt valósul majd meg több mint 30 milliárd Ft értékben. Ez egyben azt is jelenti, hogy a dokumentum által elemzett és értékelt helyzet az elkövetkezendő években változhat. Ennek tükrében a 3-5 éven belül javasolt a jelen stratégia felülvizsgálata.

4.2. Potenciális beavatkozási területek

Ahogy az előző fejezetben részletesebben olvasható, a potenciális beavatkozási területek lehatárolásához a 2018. augusztus 23-án tartott szakmai munkacsoport rendezvény résztvevőinek közreműködésével megtörtént a térség problémáinak validálása és súlyozása. A potenciális beavatkozási területek lehatárolása során a munkacsoport rendezvényen súlyozott problémák a térségi versenyképesség piramis-modelljének hosszú távon ható tényezői szerint kerültek csoportosításra.

Ennek megfelelően a potenciális beavatkozási területek fő csoportjait a piramis-modell hosszú távon ható tényezői adják:

1. Gazdasági szerkezet
2. Innovációs kultúra és kapacitás
3. Regionális elérés
4. A munkaerő felkészültsége
5. Társadalmi szerkezet
6. Döntési központok
7. A környezet minősége
8. Regionális kultúra, térségi identitás

A következő fejezetben a beavatkozás indokoltsága, valamint az adott probléma erőssége az alábbiak szerint kerül csoportosításra a munkacsoport rendezvényen résztvevők értékelése alapján:

leírás	szín
Megfelelően működő terület kisebb problémákkal (szinten tartása, fejlesztése ajánlott)	
Kevéssé problematikus terület (további fejlesztése ajánlott)	
Problematikus terület (fejlesztése fontos)	
Rendkívül problematikus terület (fejlesztése kulcsfontosságú)	

4.2.1. 1. beavatkozási terület: Gazdasági szerkezet

	Terület megnevezése	indokoltság
1.	Gazdasági szerkezet	

A területhez kapcsolódó problémák és azok súlyossága:

	Probléma megnevezése	erősség
1.	Gyenge klaszteresedés	
2.	Nincs térségi/helyi TDM	
3.	Gyenge városmarketing és kommunikáció	
4.	Gyenge, tőkeszegény helyi kkv-k	
5.	Gyenge és hiányos turisztikai termékstruktúra és rekreációs funkciók	
6.	Helyi termálfürdők csökkenő versenyképessége	
7.	Elavult energiagazdálkodás	
8.	Kevés a minőségi munkahely	
9.	Kevés értéklánc és beszállítói hálózat	
10.	Megújuló energiaforrások alacsony kihasználtsága	

4.2.2. 2. beavatkozási terület: Innovációs kultúra és kapacitás

	Terület megnevezése	indokoltság
2.	Innovációs kultúra és kapacitás	

A területhez kapcsolódó problémák és azok súlyossága:

	Probléma megnevezése	erősség
1.	Kevés a K+F+I főtevékenységű vállalat/szervezet	
2.	Lakosságarányosan kevés helyi innovatív társas vállalkozás, KKV	

4.2.3. 3. beavatkozási terület: Regionális elérés

	Terület megnevezése	indokoltság
3.	Regionális elérés	

A területhez kapcsolódó problémák és azok súlyossága:

	Probléma megnevezése	erősség
1.	A térségi igényekhez nem illeszkedő kerékpáros infrastruktúra	
2.	Gyenge tömegközlekedési elérhetőség, elavult kapcsolódó infrastruktúra	

4.2.4. 4. beavatkozási terület: A munkaerő felkészültsége

	Terület megnevezése	indokoltság
4.	A munkaerő felkészültsége	

A területhez kapcsolódó problémák és azok súlyossága:

	Probléma megnevezése	erősség
1.	Megfelelően szakképzett munkaerő hiánya	
2.	Kevés a szellemi foglalkozású és a felsőfokú végzettségű lakos	

4.2.5. 5. beavatkozási terület: Társadalmi szerkezet

	Terület megnevezése	indokoltság
5.	Társadalmi szerkezet	

A területhez kapcsolódó problémák és azok súlyossága:

	Probléma megnevezése	erősség
1.	A hátrányos helyzetűek, és az inaktívak nehézkes munkaerőpiaci integrációja	
2.	Fiatalok motivátlansága, nehéz bevonhatósága	
3.	Kisgyermeket nevelők munkavállalási feltételeinek gyengesége	
4.	Alacsony foglalkoztatottság (elsősorban a Jászapáti járásban)	
5.	Egyenlőtlen munkaerőpiaci, közlekedési (akadálymentesítési) stb. esélyek	
6.	Nem megfelelően tervezett idősellátási kapacitások	

4.2.6. 6. beavatkozási terület: Döntési központok

	Terület megnevezése	indokoltság
6.	Döntési központok	

A területhez kapcsolódó problémák és azok súlyossága:

	Probléma megnevezése	erősség
1.	Térségi szintű területfejlesztési mechanizmus és koordináció hiánya	
2.	Nincs energiagazdálkodásra specializált szervezet	

7. beavatkozási terület: A környezet minősége

	Terület megnevezése	indokoltság
7.	A környezet minősége	

A területhez kapcsolódó problémák és azok súlyossága:

	Probléma megnevezése	erősség
1.	Háziorvosok túlterheltsége	
2.	Nem megfelelő úthálózat a településeken	
3.	Öntözőcsatornák hiánya, kihasználatlansága	
4.	Árvíz- és belvízveszély	
5.	Hiányos közbiztonság	
6.	Kihasználatlan, üresen álló épületek, majorok, bányagödrök	

4.2.7. 8. beavatkozási terület: Regionális kultúra, térségi identitás

	Terület megnevezése	indokoltság
8.	Regionális kultúra, térségi identitás	

A területhez kapcsolódó problémák és azok súlyossága:

	Probléma megnevezése	erősség
1.	Civil szervezetek és egyházak korlátozott szerepe a helyi tervezésben	
2.	A cigány népesség közösségformáló ereje gyenge	

4.3. Stratégia meghatározása

A Jászság Községfejlesztési Stratégiájának logikai keretét a térségi versenyképesség Piramis modelljének rendszere szolgáltatja. Egy fejlesztési stratégia készítése szempontjából a modell hosszú távon ható tényezői bírnak a legnagyobb jelentőséggel, ugyanis ezek azok a területek, ahol leginkább lehetséges olyan fejlesztéseket végrehajtani, amelyek eredményei javítani képesek a piramis felsőbb szintjeinek indikátorain, végső soron a térség jól-létén és gazdasági versenyképességén. A Stratégia helyzetelemzésében tehát a térség fejlettségének legfontosabb elemei ennek tükrében kerültek megvizsgálásra annak érdekében, hogy megmutatkozzanak azok a területek, ahol a leginkább szükséges beavatkozásokat eszközölni.

A helyzetelemzés és a munkacsoport rendezvény eredményei alapján beavatkozási szempontból a következő sorrend alakult ki a hosszú távon ható tényezők fejlesztési szükségletei kapcsán. A színskála feloldása:

leírás	szín
Megfelelően működő terület kisebb problémákkal (szinten tartása, fejlesztése ajánlott)	
Kevésbé problematikus terület (további fejlesztése ajánlott)	
Problematikus terület (fejlesztése fontos)	
Rendkívül problematikus terület (fejlesztése kulcsfontosságú)	

1. A munkaerő felkészültsége	
2. A környezet minősége	
3. Társadalmi szerkezet	
4. Gazdasági szerkezet	
5. Döntési központok	

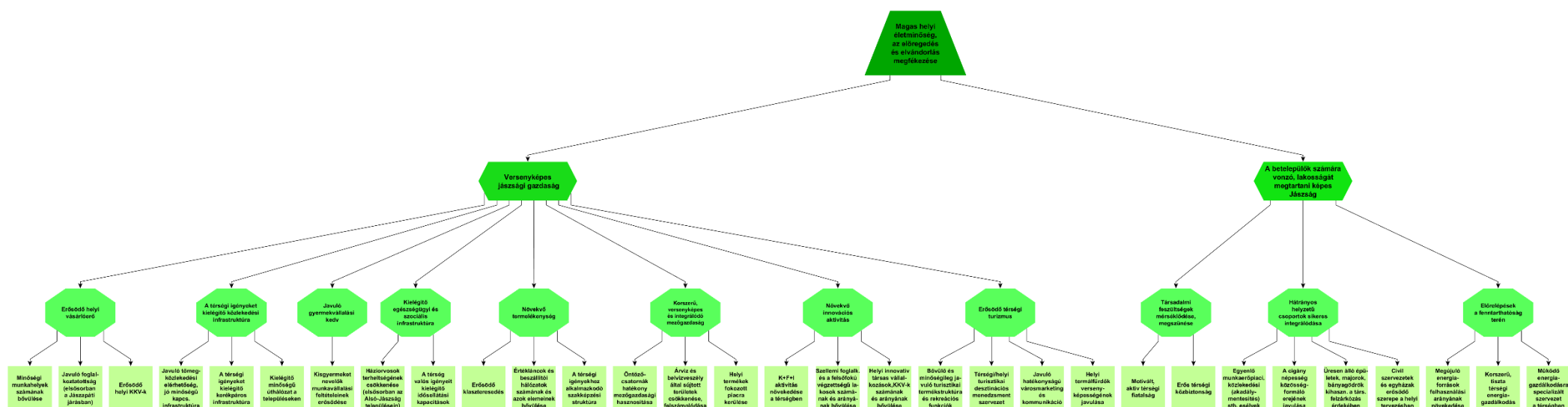
6. Innovációs kultúra és kapacitás	
7. Regionális elérés	
8. Regionális kultúra, térségi identitás	

Mint látható, az eredmények alapján beavatkozási szempontból problematikus és kevésbé problematikus területek kerültek meghatározásra. Fontos azonban megjegyezni, hogy ezek egyrészt több tényező összevont átlagértékei, melyeken belül lényegesen nagyobb szórás tapasztalható (lásd. előző fejezet: 1,86 – 4,25), másrészt pedig az arányaiban kevésbé problematikus területeken is határozottan ajánlott a fejlesztések végrehajtása.

Ez a típusú rangsorolás tehát valójában egy ajánlott prioritási sorrendet határoz meg a különböző beavatkozási területek között, amire elsősorban a rendelkezésre álló források elosztásánál van szükség. Fontos megjegyezni azt is, hogy ebben a megközelítésben a priorizálás két különböző szinten történik, hiszen, mint az előző fejezetben is látható, egy-egy konkrét probléma súlyossága szintén meghatározza a rá fordítandó figyelem és anyagi eszközök intenzitását.

5. Célkitűzések

5.1. A Jászság célfája

Fő cél	Magas helyi életminőség, az előregedés és elvándorlás megfékezése										
Specifikus célok	Versenyképes járszági gazdaság									A betelepülők számára vonzó, lakosságát megtartani képes Járszág	
Operatív célok	Erősödő helyi vásárlóerő	Növekvő termelékenységi	Korszerű, versenyképes és integrálódó mezőgazdaság	Erősödő térségi turizmus	Növekvő innovációs aktivitás	A térségi igényeket kielégítő közlekedési	Javuló gyermekvállalási kedv	Kielégítő egészségügyi és szociális infrastruktúra	Társadalmi feszültségek mérséklődése, megszűnése	Hátrányos helyzetű csoportok sikeres integrálódása	Előrelépések a fenntarthatóság terén
Projekt szintű célok	Javuló foglalkoztatottság (elsősorban a Járszapáti járásban)	Erősödő klaszteresedés	Öntözőcsatornák hatékony mezőgazdasági hasznosítása	Bővülő és minőségileg javuló turisztikai termékestruktúra és rekreációs funkciók	K+F+I aktivitás növekedése a térségben	Javuló tömegközlekedési elérhetőség, jó minőségű kapcs. infrastruktúra	Kisgyermeket nevelők munkavállalási feltételeinek erősödése	Háziorvosok terheltségének csökkenése (elsősorban az Alsó-Járszág településein)	Motivált, aktív térségi fiatalság	Egyenlő munkaerőpiaci, közlekedési (akadálymentesítő és) stb. esélyek	Korszerű, tiszta térségi energiagazdálkodás
	Minőségi munkahelyek számának bővülése	Értékláncok és beszállítói hálózatok számának és azok elemeinek bővülése	Árvíz és belvízveszély által sújtott területek csökkenése, felszámolódása	Térségi/helyi turisztikai desztinációs menedzsment szervezet	Szellemi foglalkozású és a felsőfokú végzettségű lakosok számának, arányának	A térségi igényeket kielégítő kerékpáros infrastruktúra		A térség valódi igényeit kielégítő idősellátási kapacitások	Erős térségi közbiztonság	A cigány népesség közösségformáló erejének javulása	Megújuló energiaforrások felhasználási arányának növekedése
	Erősödő helyi KKV-k	A térségi igényekhez alkalmazkodó szakképzési struktúra	Helyi termékek fokozott piacra kerülése	Javuló hatékonyságú városmarketing és kommunikáció	Helyi innovatív társas vállalkozás, KKV-k számának és arányának bővülése	Kielégítő minőségű úthálózat a településeken				Civil szervezetek és egyházak erősödő szerepe a helyi tervezésben	Működő, energiagazdálkodás- és specializált szervezet a térségben
				Helyi termálfürdők versenyképességének javulása						Üresen álló épületek, majorok, bányagödrök kihasználása a társadalmi felzárkóztatás érdekében	

5.2. Célhierarchia

A célfa által ábrázolt célhierarchia rendszer csúcsán a térségi jövőkép legfontosabb elemeit magába foglaló fő cél a következő:

Magas helyi életminőség, az előregedés és az elvándorlás megszűnése a térségben.

A fő cél alatt elhelyezkedő két specifikus azon elemeket foglalja magába, melyek annak eléréséhez létfontosságúak:

1. Versenyképes jázsági gazdaság
2. A betelepülők számára vonzó, lakosságát megtartani képes Jászság

A célfa következő szintjén azok az operatív célok foglalnak helyet, melyek szintjén a felsőbb szintű célok eléréséhez beavatkozásra van szükség:

Versenyképes jázsági gazdaság:

1. Erősödő helyi vásárlóerő
2. Növekvő termelékenység
3. Korszerű, versenyképes és integrálódó mezőgazdaság
4. Erősödő térségi turizmus
5. Növekvő innovációs aktivitás
6. A térségi igényeket kielégítő közlekedési infrastruktúra
7. Javuló gyermekvállalási kedv
8. Kielégítő egészségügyi és szociális infrastruktúra

A betelepülők számára vonzó, lakosságát megtartani képes Jászság:

9. Társadalmi feszültségek mérséklődése, megszűnése
10. Hátrányos helyzetű csoportok sikeres integrálódása
11. Előrelépések a fenntarthatóság terén

A célfa legalsó szintjének projekt szintű céljai és azok beosztása a következő, „Javasolt eszközök, intézkedések” fejezetben olvashatók.

6. Javasolt eszközök, intézkedések

6.1. Cél-(pillér)-eszköz mátrix

A következőkben a térség fejlesztésének projekt szintű céljai és eszközei a térségi versenyképesség Piramis modelljének pillérei szerinti beosztásban kerülnek ismertetésre. Fontos megemlíteni, hogy egy adott cél eléréséhez több, különböző eszköz is tartozhat, illetve egy azonos eszköz több, akár eltérő pillérekhez kapcsolódó cél elérését is szolgálhatja.

Az összesített cél-(pillér)-eszköz mátrix a 2. mellékletben látható.

6.1.1. 1. pillér: Gazdasági szerkezet

	Eszköz																
Cél	Képzési igények modellezése a térségben	A helyi felsőfokú oktatás összehangolása a térség piaci igényeivel	Foglalkoztatási együttműködések támogatása a térségben	Munkásszállások számának és kapacitásának növelése	Ipari parkok infrastruktúra fejlesztése	Vasúti szállítmányozási csomópont kialakítása	Beszállítói és innovatív klaszter programok támogatása	Kisvállalkozói igények, növekedést gátló tényezők térségi szintű vizsgálata	Helyi termelői piacok létrehozása, a helyi termékek előállításának és értékesítésének támogatása	Termálfürdők szolgáltatásainak bővítése	Magas színvonalú kereskedelmi szálláshelyek létrehozása	Térségi turisztikai desztináció menedzsment összehangolása, térségi brand kialakítása	Épületek energetikai korszerűsítése	Dedikáltan energiagazdálkodásra specializált szervezet létrehozása a térségben	Elektromos autótöltő állomás létesítése	Térségi információs és monitoring rendszer felállítása és üzemeltetése	Össz
K+F+I aktivitás növekedése a térségben																	2
Erősödő helyi KKV-k																	4
Értéklánckok és beszállítói hálózatok számának és azok elemeinek bővülése																	7
Helyi termékek fokozott piaca kerülése																	3
Bővülő és minőségileg javuló turisztikai termékstruktúra és rekreációs funkciók																	5
Erősödő klaszteresedés																	7
Minőségi munkahelyek számának bővülése																	4
Helyi termálfürdők versenyképességének javulása																	4
Korszerű, tiszta térségi energiagazdálkodás																	4
Megújuló energiaforrások felhasználási arányának növekedése																	4
Térségi/helyi turisztikai desztinációs menedzsment szervezet																	2
Javuló hatékonyságú városmarketing és kommunikáció																	2
Összesen	2	1	2	2	2	2	2	4	3	2	3	4	2	2	2	12	

6.1.2. 2. pillér: Innovációs kultúra és kapacitás

Cél	Eszköz			
	Kisvállalkozói igények, növekedést gátló tényezők térségi szintű vizsgálata	Prototípus fejlesztés támogatása	Térségi információs és monitoring rendszer felállítása és üzemeltetése	Össz
	Helyi innovatív társas vállalkozások, KKV-k számának és arányának bővülése			3
	Összesen	1	1	1

6.1.3. 3. pillér: Regionális elérés

Eszköz	Térségi közutak karbantartása, felújítása	Intermodális csomópontok létrehozása és fejlesztése a Jászság érintett településein	Hivatásforgalmi szempontból fontos kerékpárút szakaszok összekötése, befejezése	Térségi információs és monitoring rendszer felállítása és üzemeltetése	Össz
	Cél				
	A térségi igényeket kielégítő kerékpáros infrastruktúra				4
	Javuló tömegközlekedési elérhetőség, jó minőségű kapcs. infrastruktúra				2
	Összesen	1	2	1	2

6.1.4. 4. pillér: A munkaerő felkészültsége

	Eszköz						
	Képzési igények modellezése a térségben	Vállalatok és szakképző intézmények együttműködése duális képzések megvalósítására	A térségi gazdaság munkaerő igényére szabott tanulmányi versenyek szervezése (alap- és középfokon)	A helyi felsőfokú oktatás összehangolása a térség piaci igényeivel	Kisvállalkozói igények, növekedést gátló tényezők térségi szintű vizsgálata	Térségi információs és monitoring rendszer felállítása és üzemeltetése	Össz
Cél							
A térségi igényekhez alkalmazkodó szakképzési struktúra							6
Szellemi foglalkozású és a felsőfokú végzettségű lakosok számának, arányának bővülése							2
Összesen	1	1	1	2	1	2	

6.1.5. 5. pillér: Társadalmi szerkezet

	Eszköz										
	Képzési igények modellezése a térségben	Vállalatok és szakképző intézmények együttműködése duális képzések megvalósítására	A térségi gazdaság munkaerő igényére szabott tanulmányi versenyek szervezése (alap- és középfo- kon)	Foglalkoztatási együttműködések támogatása a térségben	Kisgyermeket nevelők rugalmas foglalkoztatásának elterjesztése, támogatása	Hátrányos helyzetűek és inaktív munkába állásának támogatása	Gondozási infrastruktúra felújítása és bővítése (lászárokcsatlós)	Helyi civil szervezetek fokozott bevonása a közösségi tervezésbe (különösen fiatalok, idősek)	Kisvállalkozói igények, növekedést gátló tényezők térségi szintű vizsgálata	Térségi információs és monitoring rendszer felállítása és üzemeltetése	Össz
Cél											
Kisgyermeket nevelők munkavállalási feltételeinek erősödése											3
A hátrányos helyzetűek, és az inaktívak hatékony munkaerőpiaci integrációja											3
Egyenlő munkaerőpiaci, közlekedési (akadálymentesítés) stb. esélyek											2
Javuló foglalkoztatottság											5
A térség valós igényeit kielégítő idősellátási kapacitások											2
Motivált, aktív térségi fiatalság											4
Összesen	2	1	1	3	1	2	1	1	1	6	

6.1.6. 6. pillér: Döntési központok

Eszköz	Dedikáltan energiagazdálkodásra specializált szervezet létrehozása a térségben		
	Térségi információs és monitoring rendszer felállítása és üzemeltetése		
	Össz		
Cél			
Működő, energiagazdálkodásra specializált szervezet a térségben			2
Összesen	1	1	

6.1.7. 7. pillér: A környezet minősége

	Eszköz								
	Térségi közutak karbantartása, felújítása	Öntözéssel gazdálkodás támogatása	Csapadékvíz elvezető rendszerek kiépítése, korszerűsítése	Praxisközösségek létrehozása, háziorvosok terhelésének optimalizálása	Prevenációs programok és fokozott közlekedésbiztonsági ellenőrzés a Jászság útjain	Rendőrkapitány-ság kialakítása Jászapátiban	Üresen álló önkormányzati épületek, területek felhasználás közösségépítési céllal (közösségi házak stb.)	Térségi információs és monitoring rendszer felállítása és üzemeltetése	Össz
Cél									
Öntözőcsatornák hatékony mezőgazdasági hasznosítása									2
Árvíz és belvízveszély által sújtott területek csökkenése, felszámolódása									2
Kielégítő minőségű úthálózat a településeken									2
Háziorvosok terheltségének csökkenése (elsősorban az Alsó-Jászság településeiben)									2
Üresen álló épületek, majorok, bányagödrök kihasználása a társadalmi felzárkóztatás érdekében									2
Erős térségi közbiztonság									3
Összesen	1	1	1	1	1	1	1	6	

6.1.8. 8. pillér: Regionális kultúra, térségi identitás

Eszköz	Hátrányos helyzetűek és inaktívak munkába állásának támogatása	Cigány népesség bevonása a helyi identitás építésébe (a cigány identitás csökkentése nélkül)	Komplex felzárkóztatási program romák számára (a korábbi jogkorlátok beépítésével)	Térségi vagy városi szinten önkormányzati "civil" felelős kinevezése	Helyi civil szervezetek fokozott bevonása a közösségi tervezésbe (különösen fiatalok, idősek)	Térségi információs és monitoring rendszer felállítása és üzemeltetése	Össz
	Cél						
	A cigány népesség közösségformáló erejének javulása						4
	Civil szervezetek és egyházak erősödő szerepe a helyi tervezésben						3
	Összesen	1	1	1	1	2	2

6.2. Eszközök jellemzése, csoportosítása

A térségre meghatározott fejlesztési eszközök csoportosítása a térségi versenyképesség Piramis modelljének 5 mozgóerő kategóriája alapján történt. Fontos megjegyezni, hogy a csoportosítás ellenére egy adott eszköz más eszközcsoportokban is megjelenhet, figyelembe véve, hogy egy adott cél eléréséhez több, különböző eszköz is tartozhat, illetve egy azonos eszköz több, akár eltérő pillérekhez kapcsolódó cél elérését is szolgálhatja. Ennek megfelelően a 6.2.7 alfejezetben az eszközök ismertetése nem az alábbi csoportosítás alapján történik.

6.2.1. 1. eszközcsoport: K+F+I kapacitás

Kijelölt fejlesztési eszközök:

1. Kisvállalkozói igények, növekedést gátló tényezők térségi szintű vizsgálata
2. A helyi felsőfokú oktatás és szakképzés összehangolása a térség piaci igényeivel
3. Prototípus fejlesztés támogatása

6.2.2. 2. eszközcsoport: KKV szektor fejlődése

Kijelölt fejlesztési eszközök:

1. Képzési igények modellezése a térségben
2. Munkásszállások számának és kapacitásának növelése
3. Magas színvonalú kereskedelmi szálláshelyek létrehozása
4. Vasúti szállítmányozási csomópont kialakítása
5. Termálfürdők szolgáltatásainak bővítése
6. Ipari parkok infrastruktúra fejlesztése
7. Helyi termelői piacok létrehozása, a helyi termékek előállításának és

értékesítésének támogatása
8. Kisvállalkozói igények, növekedést gátló tényezők térségi szintű vizsgálata
9. Foglalkoztatási együttműködések támogatása a térségben
10. Beszállítói és innovatív klaszter programok támogatása
11. Térségi turisztikai desztináció menedzsment összehangolása, térségi brand kialakítása
12. Öntözéses gazdálkodás támogatása

6.2.3. 3. eszközcsoport: Külföldi működőtőke

Kijelölt fejlesztési eszközök:

1. Képzési igények modellezése a térségben
2. Munkásszállások számának és kapacitásának növelése
3. Vasúti szállítmányozási csomópont kialakítása
4. Ipari parkok infrastruktúra fejlesztése
5. Kisvállalkozói igények, növekedést gátló tényezők térségi szintű vizsgálata
6. Beszállítói és innovatív klaszter programok támogatása

6.2.4. 4. eszközcsoport: Humán tőke és infrastruktúra

Kijelölt fejlesztési eszközök:

1. Magas színvonalú kereskedelmi szálláshelyek létrehozása
2. Épületek energetikai korszerűsítése
3. Térségi közutak karbantartása, felújítása
4. Csapadékvíz elvezető rendszerek kiépítése, korszerűsítése
5. Kisvállalkozói igények, növekedést gátló tényezők térségi szintű vizsgálata

6. Foglalkoztatási együttműködések támogatása a térségben
7. Térségi turisztikai desztináció menedzsment összehangolása, térségi brand kialakítása
8. Dedikáltan energiagazdálkodásra specializált szervezet létrehozása a térségben
9. Kisgyermeket nevelők rugalmas foglalkoztatásának elterjesztése, támogatása
10. Intermodális csomópontok létrehozása a Jászság városaiban
11. Hivatásforgalmi szempontból fontos kerékpárút szakaszok összekötése, befejezése
12. Praxisközösségek létrehozása, háziorvosok terhelésének optimalizálása
13. Üresen álló önkormányzati épületek, területek felhasználása közösségépítési céllal (közösségi házak stb.)

6.2.5. 5. eszközcsoport: Intézmények és társadalmi tőke

Kijelölt fejlesztési eszközök:

1. Vállalatok és szakképző intézmények együttműködése duális képzések megvalósítására
2. Képzési igények modellezése a térségben
3. A térségi gazdaság munkaerő igényére szabott tanulmányi versenyek szervezése (alap- és középfokon)
4. Gondozási infrastruktúra felújítása és bővítése (Jászárokszállás)
5. Kisvállalkozói igények, növekedést gátló tényezők térségi szintű vizsgálata
6. Foglalkoztatási együttműködések támogatása a térségben
7. A helyi felsőfokú oktatás összehangolása a térség piaci igényeivel
8. Térségi turisztikai desztináció menedzsment összehangolása, térségi brand kialakítása
9. Dedikáltan energiagazdálkodásra specializált szervezet létrehozása a térségben
10. Hátrányos helyzetűek és inaktívak munkába állásának támogatása

11. Komplex felzárkóztatási program romák számára (a korábbi jógyakorlatok beépítésével)
12. Helyi civil szervezetek fokozott bevonása a közösségi tervezésbe (különösen fiatalok, idősek)
13. Prevenációs programok és fokozott közlekedésbiztonsági ellenőrzés a Jászság útjain
14. Rendőrkapitányság kialakítása Jászapátiban
15. Térségi vagy városi szinten önkormányzati "civil" felelős kinevezése
16. Üresen álló önkormányzati épületek, területek felhasználása közösségépítési céllal (közösségi házak stb.)

6.2.6. Horizontális eszköz: Térségi információs és monitoring rendszer felállítása és üzemeltetése

Kijelölt fejlesztési eszközök:

1. Térségi információs és monitoring rendszer felállítása és üzemeltetése

A Stratégia készítése során a dokumentum készítőiben fogalmazódott meg egy a Jászság egészét lefedő térségi információs és monitoring rendszer felállításának gondolata. A munka során a készítők számos fejlesztési dokumentummal, háttér tanulmánnyal, adat- és információ bázissal találkoztak. Ugyanakkor az óriási információmennyiség ellenére a Jászság, mint valós terület egység szintjén jelenleg gyakran igen nehéz megfelelő minőségű és részletességű adatokhoz jutni, hiszen azok hozzáférhetősége az illetékes települések hatáskörén túl, különböző projektek tervezéséhez, megvalósításához és információbázisához kötődik, mely projektek gyakran egyszerre több települést, vagy akár csak 1-1 településrészt érintenek.

A Jászság gazdasági szereplői komolyan motiváltak a térség fejlesztése és versenyképességének, élhetőségének előmozdítása terén. Az e téren történő tervezéshez a továbbiakban nagymértékben hozzájárulhatna egy olyan információs és monitoring rendszer, amely egy helyen, minden illetékes számára elérhetően kezeli és rendszerezi a térség fejlesztési dokumentumait, a térségről készülő

tanulmányokat, tudományos publikációkat, továbbá minden megyei szintnél kisebb területi szinten begyűjti, rendszerezi és feldolgozza a társadalom, a gazdaság és a környezet legfontosabb elérhető és rendelkezésre álló kvantitatív mutatóit.

A térség összehangolt fejlesztése érdekében, és egyben jelen Stratégia végrehajtása kapcsán is javasolt továbbá egy kistérségi szintű fejlesztési tanács ülés lebonyolítása. Ez praktikusán a Jászsági Önkormányzatok Szövetsége keretein belül valósulhat meg. Az éves tanács üléseken a térséget érintő legfontosabb aktuálisan megoldandó problémák illetve fejlesztési elképzelések kerülnének megvitatásra illetve tervezésre, indokolt esetben akár a résztvevők külön munkacsoportokba rendezésével.

A begyűjtésre javasolt dokumentum kategóriákat és adatköröket lásd az 1. mellékletben.

6.2.7. A kijelölt fejlesztési eszközök ismertetése

1. Képzési igények modellezése a térségben

Mivel a szakképzés kérdése jelenleg kritikus a térségben, rendkívüli fontossággal bír egy modellező kutatás a jelenlegi helyzetről, valamint előrejelzés arról, hogy a közeljövőben a jelenlegi tendenciák⁸ alapján mi várható, ennek megfelelően hol szükséges beavatkozni a rendszer működésébe.

Célindikátor: 1 db, a Jászság egészét lefedő szakértői vizsgálat elkészítése

2. Vállalatok és szakképző intézmények együttműködése duális képzések megvalósítására

A térség strukturális munkaerőhiányának enyhítésére alkalmas eszközként szolgálhatnak azok a vállalatok és szakképző intézmények közti együttműködések, amelyek duális képzések keretében jönnek létre. Ezek közé tartozhat a Samsung Electronics Magyar Zrt. által a jelen stratégia tervezése során felvázolt hosszú távú

---

⁸ születésszám, beiskolázási, és végzési statisztikák, térségi gazdasági szektorok munkaerő igénye

együttműködés, melynek célja a technikus diákok számára kötelező gyakorlati képzéseknek a vállalat berkein belül való lebonyolítása. A beavatkozással a Samsung célja a rövidtávon üres pozíciók helyi technikusokkal való feltöltése.

Fontos megjegyezni ugyanakkor, hogy a duális képzések bővülésével a térség kollégiumainak is tartania kell a lépést, hogy a férőhelyszám ne képezzen szűk keresztmetszetet.

Célindikátor: Legalább 100 diákot érintő együttműködés létrejött a térség szakképző intézményei és vállalatai között.

3. A térségi gazdaság munkaerő igényére szabott tanulmányi versenyek szervezése (alap- és középfokon)

Általános és középiskolai műszaki tanulmányi versenyek szervezése a tehetséges helyi fiatalok megfelelő motiválására, melyeken a későbbiekben lehetséges munkaadó vállalatok is képviseltetik magukat, így a fiatalok egyúttal a térségben meglévő elhelyezkedési lehetőségekről is képet kaphatnak.

Célindikátor: 2027-ig legalább évente egy műszaki szakterületű tanulmányi verseny megvalósítása a térségben.

4. A helyi felsőfokú oktatás összehangolása a térség piaci igényeivel

A megfelelően képzett munkaerő hiánya jelenleg a térség egyik legkomolyabb problémája. A Jászság gazdaságának munkaerő-igénye és a helyi oktatás által kibocsátott szakemberek képzettsége sok esetben nem találkozik egymással. Ez egyik oldalról a képzettséget szerző fiatalok elvándorlásához, másfelől pedig ahhoz vezet, hogy a térség vállalatainak egyre messzebbről, gyakran külföldről kell a munkaerőt bevonoznia. A középfokú szakképzés berkein belül már látszanak pozitív gyakorlatok a kínálat és az igények összehangolására, a felsőoktatásban azonban még mindig kritikus a helyzet.

Célindikátor: Minimum 1, új műszaki felsőoktatási szakképzési terület elindítása az Eszterházy Károly Egyetem Jászberényi Campusán

5. Foglalkoztatási együttműködések támogatása a térségben

A térségben a jelentős mértékű strukturális munkanélküliség és munkaerőhiány miatt fontos szerepe alakulhat ki a különböző szervezetek és vállalatok közti foglalkoztatási együttműködéseknek.

Célindikátor: Legalább 500 fő álláshoz jutása a térségben foglalkoztatási együttműködés keretében 2027-ig

6. Munkásszállások számának és kapacitásának növelése

A strukturális munkaerőhiány miatt a Jászágó nagyobb iparvállalatai jelenleg sok esetben távolabbi térségekből, sokszor külföldről, pl. Ukrajnából kénytelenek munkaerőt „importálni”. Ehhez jelenleg nincs elég munkásszállás és férőhely a kistérségben. Az ilyen típusú, jó minőségű szálláshelyek bővülése azonban egyúttal vonzó tényező is lehet a környező, kisebb számú munkalehetőséggel rendelkező térségekből érkező szakmunkásoknak a Jászágó területén való hosszabb távú letelepedésre is.

Célindikátor: A munkásszállás férőhelyek bővülése⁹ Jászberényben és Jászfényszarun

7. Térségi közutak karbantartása, felújítása

Az autópályával nem rendelkező, ám jelentős iparral rendelkező térség közútjai a jelentős teherforgalom miatt is különösen nagy terhelésnek vannak kitéve, így kiemelt figyelmet szükséges szentelni a térségi közutak felújítására és karbantartására. A felújítás és karbantartás fontosságán túl ki kell emelni, hogy Jászágó település esetén a helyzet akuttá vált, a megyei tömegközlekedési vállalat a járhatatlan utakra hivatkozva „kivonult” a településről.

Célindikátor: 2027-ig a Jászágót megközelítő, tömegközlekedési elérést ellehetetlenítő útszakaszok teljes felújítása.

8. Öntözéses gazdálkodás támogatása

Tematikus rendezvények, gazdafórumok a térségi gazdák számára a készülő Jászági főcsatorna nyújtotta lehetőségek optimális kihasználásáról, valamint a nem ágazati kezelésben lévő állami tulajdonú csatornák rekonstrukciós lehetőségeiről.

Célindikátor: 3 db rendezvény lebonyolítása a témában

---

⁹ A pontos érték megadásához egyeztetni szükséges a térség vendégmunkásokat vonzó nagyvállalataival.

9. Csapadékvíz elvezető rendszerek kiépítése, korszerűsítése

Az utóbbi évek számos fejlesztése ellenére a Jászságban továbbra is szükség van csapadékvíz elvezető rendszerek építésére és korszerűsítésére, nemcsak a települési infrastruktúra szempontjából, hanem a belvizes területek visszaszorítása miatt is.

Célindikátor: 2027-ig legalább 10 csapadékvíz elvezetést, árvíz- vagy belvízmentesítést szolgáló projekt végrehajtása a térségben.

10. Praxisközösségek létrehozása, háziorvosok terhelésének optimalizálása

A térségben különösen a Jászapáti járás területén jellemző a háziorvosok extrém túlterheltsége. Ennek megszüntetésére már az eddigiek során is hoztak létre praxisközösséget, azonban a térségi szintű probléma orvoslásához további fejlesztésekre, terhelés optimalizációra lesz szükség.

Célindikátor: Az egy háziorvosra jutó ellátáson megjelent és meglátogatott esetek száma 2027-re a Jászapáti járásban 14 000 alá csökken.

11. Prevenációs programok és fokozott közlekedésbiztonsági ellenőrzés a Jászság útjain

Az elmúlt évek térségi közútfelújítási munkálatainak negatív hozadékaként a Jászságban megnőtt a gyorsajtás és ittas vezetés okozta balesetek száma. Ennek megelőzésére a helyi rendőrség közreműködésével célszerű a közlekedéskultúra fejlesztésére irányuló prevenációs programokat szervezni, ahol különös figyelmet szentelnek a fiatal közlekedők és gépjárművezetők szemléletformálására.

Célindikátor: Prevenációs programok minimum 300 fő részvételével

12. Rendőrkapitányság kialakítása Jászapátiban

A Jászapáti járásban évek óta napirenden van egy rendőrkapitányság létrehozása azzal a céllal, hogy javuljanak a járás közbiztonsági viszonyai, valamint a térségi rendőrállomány elosztása és terhelése is egyenletesebb lehessen.

Célindikátor: Rendőrkapitányság létrehozása Jászapátiban 2027-ig

13. Üresen álló önkormányzati épületek, területek felhasználása közösségépítési céllal (közösségi házak stb.)

Az elmúlt évek pozitív tendenciái ellenére a Jászságban ma is nagyszámú kihasználatlan vagy akár teljesen üresen álló önkormányzati épület található. Ezek viszonylag egyszerű átalakításával közösségi házak, helységek hozhatók létre, melyek helyet adhatnak az önkormányzatok és helyi civil szervezetek közösségépítő tevékenységeinek, programjainak.

Célindikátor: 2027-ig a jelenleg működőkön kívül további 5 közösségi ház létesítése a térségben.

14. Kisgyermeket nevelők rugalmas foglalkoztatásának elterjesztése, támogatása

Célindikátor: 2027-ig legalább 30, kisgyermekes szülővel kötött rugalmas foglalkoztatási szerződés megkötése a helyi szervezetnél, vállalatoknál.

15. Hátrányos helyzetűek és inaktívak munkába állásának támogatása

Célindikátor: Térségi adatok alapján a hátrányos helyzetűek munkaerőpiaci helyzetének és lehetőségeinek feltérképezése. A konkrét adatok és felmért igények alapján vállalati együttműködések ösztönzése, összekötve ezzel a célcsoportot a potenciális munkaadókkal.

16. Cigány népesség bevonása a helyi identitás építésébe (a cigány identitás csökkentése nélkül)

A térségi roma szervezetek bevonása a közösségi tervezésbe elősegítheti a romák társadalmi integrálását, jászsági identitásának megteremtését, hagyományos „outsider” attitűdjének csökkentését.

Célindikátor: Térségi cigány szervezet képviselőjének bevonása az évi rendszerességgel lebonyolítandó térségi fejlesztési tanács üléseken.

17. Komplex felzárkóztatási program romák számára (a korábbi jó gyakorlatok beépítésével)

Célindikátor 1: A roma felzárkóztatás jó gyakorlatainak feltérképezése, alkalmazhatóságának megvizsgálása.

Célindikátor 2: Komplex felzárkóztatási program legalább 50 roma lakos részvételével.

18. Gondozási infrastruktúra felújítása és bővítése (Jászárokszállás)

Bár a statisztikák szerint a Jászság területén az átlagosnál alacsonyabb az egy lakosra jutó férőhelyek száma az idősek nappali ellátásának intézményeiben, a szakmai munkacsoport rendezvény tanulsága alapján ez nem okoz komoly problémát tekintettel arra, hogy a legtöbb vidéki térséghez hasonlóan a Jászságban is inkább a háznál történő ellátásra mutatkozik igény. Figyelembe véve a térség jelenleg idősödő korszakát, a kapacitások és az igények felmérésére nagy szükség van ezen a területen is.

Célindikátor: A térségi kapacitások, igények és szükségletek felmérése az idősellátásban (pl. házi ellátás munkaerő kapacitásai)

19. Térségi vagy városi szinten önkormányzati "civil" felelős kinevezése

Célindikátor: Minden 5000 főnél nagyobb település önkormányzatánál olyan szakértő személy kijelölése (lehetséges az önkormányzati képviselők köréből is), aki — akár önálló munkakörként, akár összevont feladatként — foglalkozik a helyi nonprofit szektor, civil szféra szereplőivel, releváns és megbízható ismeretekkel bíróluk, kapcsolatot tart velük.

20. Helyi civil szervezetek fokozott bevonása a közösségi tervezésbe (különösen fiatalok, idősek)

A közösségi tervezés világ- és Európa szerte egyre nagyobb teret hódít. Minél szélesebb körben történő megvalósítása alkalmas eszköz lehet a térségi életminőség és szubjektív jól-lét, továbbá az identitástudat erősítésére is.

Célindikátor: Minimum 1-1 nyugdíjas és ifjúsági szervezet bevonása az évente lebonyolításra kerülő kistérségi fejlesztési tanács üléseken.

21. Ipari parkok infrastruktúra fejlesztése

A térségben jelenleg is folyamatban van ipari park fejlesztés. Annak érdekében, hogy a Jászág befektetésvonzó képessége tovább javulhasson, javasolt a jelenlegi ipari parkok és hasonló funkciót betöltő területek (pl. Jászberényben) közlekedési, szállítmányozási, hűtési stb. infrastruktúrájának további fejlesztése.

Az ipari területek fejlesztésével kapcsolatosan a következő évek fontos feladata lehet a Jász-Plasztik Kft. telephelyén keresztül futó, magasfeszültségű távvezeték áthelyezése vagy kiváltása. A projekt megvalósítására szükséges idő 1,5-2 év.

22. Vasúti szállítmányozási csomópont kialakítása

A térségi közlekedési és szállítmányozási infrastruktúra szempontjából a közúti szállítás környezetterhelése miatt is közép vagy hosszú távon célszerű lehet egy vasúti szállítmányozási csomópont létrehozása Jászberényben.

Célindikátor: Vasúti szállítmányozási csomópont kialakítási lehetőségének feltérképezése Jászberényben.

23. Beszállítói és innovatív klaszter programok támogatása

A JÖSZ, illetve a járszági önkormányzatok járuljanak hozzá a következő időszakban megyei szinten is elinduló vállalkozásfejlesztési programok helyi vállalkozók körében történő népszerűsítéséhez, segítve ezzel minél több térségi vállalkozás becsatornázódását és különösen beszállítóvá válási törekvéseit.

Adott esetben a térség nagyvállalataival karöltve hozzanak létre saját, járszági klaszter programokat.

24. Prototípus fejlesztés támogatása

A térségi K+F+I kapacitások növelése érdekében hatékony eszközként szolgálhat a különböző termék prototípusok előállításának támogatása. Ezek önkormányzati támogatása a termék sikeres piacra jutása esetén a támogató számára is előnyökkel jár (kockázati tőkebefektetésként működhet).

Célindikátor: Évente legalább egy új járszági készült prototípus fejlesztésének megvalósulása

25. Kisvállalkozói igények, növekedést gátló tényezők térségi szintű vizsgálata

Nemcsak a kutatás-fejlesztési és innovációs kapacitások kapcsán, hanem egyúttal a gazdasági egyensúly megteremtése érdekében is nagy szükség van a kis- és középvállalkozások fejlesztésére és támogatására. A Járszág kisvállalkozásainak működéséről, eredményességéről, igényeiről és növekedést gátló problémáiról jelenleg kevés információ áll a döntéshozók rendelkezésére. Annak érdekében, hogy a kkv-k támogatása az valós igények és szükségletek alapján történhessen, nélkülözhetetlen ezen tényezők térségi szintű szakértői felmérése.

Célindikátor: 1 db, a Járszág egészét lefedő szakértői vizsgálat elkészítése

26. Helyi termelői piacok létrehozása, a helyi termékek előállításának és értékesítésének támogatása

Jelenleg a Jászság mezőgazdaságában és élelmiszeriparában komoly kihasználatlan potenciál rejlik. A helyi piacok bővítésével és a minőségi helyi termékek előállítása, illetve egy helyi élelmiszeripari brand létrehozása komoly mértékben lendíthet a térség kereskedelmén és nem utolsósorban turizmusán is.

Célindikátor 1: Önálló arculattal rendelkező helyi élelmiszeripari termék brand létrehozása

Célindikátor 2: Az eladási adatok nyilvántartása, nyomon követése

27. Termálfürdők szolgáltatásainak bővítése

A Jászság jelenleg nem elégséges mértékben kihasznált termálfürdő kapacitásainak kiaknázásához a komplex térségi turizmusfejlesztésen és menedzsmenten túl az egyes termálfürdők szolgáltatásainak kínálatán és színvonalán is javítani szükséges.

Célindikátor: A térségi termálfürdők forgalmának 30%-os bővülése 2027-ig

28. Magas színvonalú kereskedelmi szálláshelyek létrehozása

Célindikátor 1: Legalább 1 ****-os minősítésű kereskedelmi szálláshely (hotel) létrehozása a térségben, amely képes kielégíteni a térségben folyamatosan bővülő üzleti és konferencia turizmus igényeit.

Célindikátor 2: A külföldi vendégéjszakák számának 20%-os, a belföldi vendégéjszakák 30%-os növekedése a térségben 2027-ig.

29. Térségi turisztikai desztináció menedzsment összehangolása, térségi brand kialakítása

Minél több turisztikai szolgáltató és szolgáltatás becsatornázása a Jászok Földjén Turisztikai Egyesület zászlaja alá hozzájárulva ezzel a térségi turisztikai termékek és szolgáltatások összehangolásához, önálló brandként való megjelenéséhez.

A Jászok Földjén Turisztikai Egyesület fejlesztése, térségi szintű támogatása. Az

egyesület fő célja a Jászság 18 településének és a Jászság, mint statisztikai kistérség turisztikai fejlesztése. Feladatai között szerepel a tematikus utakkal kapcsolatos feladatok, - mint marketing tevékenység, szervezés, kiajánlás, kiadványszerkesztés - bonyolítása.

30. Épületek energetikai korszerűsítése

Célindikátor: Az önkormányzati épületek energiafelhasználási költségeinek 10%-os csökkentése 2027-re.

31. Dedikáltan energiagazdálkodásra specializált szervezet létrehozása a térségben

A térségi szintű komplex, fenntartható energetikai fejlesztések megvalósításához nélkülözhetetlen egy a Jászság egészét lefedő specializált energetikai szervezet létrehozása, melynek szervezeti keretei akár a JÖSZ működéséhez is kapcsolódhatnak.

Célindikátor: Térségi szinten működő energiagazdálkodásra specializált szervezet létrehozása 2027-ig.

32. Elektromos autótöltő-állomás létesítése

A térségi nagyvállalatok beruházásai nyomán a Jászságban is újtára indulhat az elektromos gépjármű közlekedés. Az ehhez szükséges alapvető feltételek megteremtése a közeljövő feladatai közé tartozik.

Célindikátor: 1-1 db elektromos autótöltő állomás létesítése Jászberényben és Jászapátiban

33. Intermodális csomópontok létrehozása és fejlesztése a Jászság érintett településein

Azon jászsági településeken, ahol helyközi autóbusz és vasúti közlekedés is jelen van Jászberény és Jászboldogháza esetéhez hasonlóan intermodális csomópont létrehozása célszerű a helyi tömegközlekedési lehetőségek optimalizálása érdekében.

Célindikátor: Intermodális (vagy funkciójában annak megfelelő) csomópont létrehozása Pusztamonostoron

34. Hivatásforgalmi szempontból fontos kerékpárút szakaszok összekötése, befejezése

Az elmúlt évek kerékpáros infrastruktúra fejlesztései ellenére a munkacsoport rendezvényen kapott információk alapján a térség kerékpáros közlekedési infrastruktúrája felmérésre, racionalizálásra és az indokolt szakaszokon további bővítésre szorul.

A hivatásforgalom mellett több térségi kerékpárút is jelentős kerékpáros turistaforgalmat bonyolít. E tekintetben a jövőben fontos fejlesztés lenne a Jász Múzeum és a Hatvani Vadászati Múzeum (Grassalkovich-kastély) kerékpárúttal való összekötése is.

Célindikátor 1: A térségi kerékpárút hálózat kihasználtsági vizsgálatának elvégzése, különös tekintettel a hivatásforgalmi szempontból lényeges, hiányzó szakaszokra.

Célindikátor 2: A hiányzó szakaszok kiépítése 2027-re

35. Térségi információs és monitoring rendszer felállítása és üzemeltetése

Részletesebben lásd: 6.2.6 fejezet

Célindikátor: 2027-ig egy működőképes, gazdaságilag fenntartható térségi információs és monitoring rendszer kiépítése és üzemeltetése.

Mellékletek

1. melléklet: A térségi információs és monitoring rendszer felállításához javasolt begyűjtendő adatkörök és dokumentumok

Adatkörök:

Jövedelmek, termelés

- jövedelmek (lakossági, vállalkozási)
- vállalkozások száma, mérete
- adóalap, SZJA
- hozzáadott érték
- export
- munkaórák
- tőkeállomány
- önkormányzati gazdálkodás (bevételek, eladósodottság, stb.)

Gazdaság

- szektorális foglalkoztatottság
- vállalkozások adatai (száma, mérete stb.)
- a KKV-k adatai (méret, foglalkoztatás, tőke, árbevétel, beruházás, túlélési ráta stb.)
- szellemi foglalkoztatás
- energiagazdálkodás
- turisztikai statisztikák (látogatottság, vendégéjszakák, bevételek; fürdők, múzeumok, kapacitások)
- helyi termékek (különösen a saját, helyi brandhez tartozók) eladásai
- K+F ráfordítások, beruházások (+ hazai, külföldi, állami, vállalati stb. megoszlás)
- szabadalmak
- K+F helyek, azok foglalkoztatása
- inkubátorházak, ipari parkok, klaszterek adatai, kapacitásai stb.
- térségi kockázati tőke
- foglalkoztatottság
- munkanélküliség
- adófizetők
- hazai/külföldi cégek által foglalkoztatottak
- betöltetlen álláshelyek

Társadalom, munkaerő

- a lakosság korszerkezete
- élve születések, halálozások
- átlagos családméret, egyszülős családok
- aktív/inaktív

- elvándorlás, betelepülés
- a lakosság képzettsége
- vezető, értelmiségi foglalkoztatottak
- helyben dolgozó értelmiségiek
- nyugdíj, egyéb ellátás
- egyéb, szociális ellátás
- szociális infrastruktúra kapacitási jellemzői
- kormányzati/önkormányzati munkavállalók
- kulturális infrastruktúra, intézmények kapacitási stb. jellemzői
- térségi, városi tervezés kapacitásai
- bűnözés, közlekedési balesetek
- nonprofit szervezetek
- tudományos/mérnöki végzettségű lakosság
- könyvtárak, azok látogatottsága
- felsőoktatási intézmények adatai (hallgatók száma stb.)
- az oktatási infrastruktúra kapacitás jellemzői (férőhelyek, tanulók, végzettek stb.)
- PISA eredmények

Közlekedés

- Elérési idők (kistérség, megye, régió központjába, fővárosba stb.)
- gépjárműállomány
- ingázás
- települési utak

Környezet, kultúra

- csatornázottság
- rekreációs lehetőségek, területek jellemzői
- környezettisztaság
- egészségbiztosítás
- az egészségügyi infrastruktúra jellemzői (férőhelyek, kihasználtság, betegszám, háziorvosok száma, terhelése stb.)
- lakáskörülmények (alapterület, komfortfokozat, kor, szociális bérlakások adatai)
- lakásépítések
- turisztikai marketing
- színházi előadások, kulturális rendezvények látogatottsága
- hagyományőrző, kulturális szervezetek

+ Adatok gyűjtése minden a térségben megvalósuló fejlesztési projektről

Begyűjtendő és nyilvántartandó anyagok (Területi szintek: kistérségi, járási, települési, településrészi):

- Terület és településfejlesztési dokumentumok (konceptió, stratégia, program, terv) és kapcsolódó előzetes tanulmányok, hatástanulmányok, értékelő anyagok
- Ágazati fejlesztési dokumentumok
- Szakmai és tudományos publikációk a térség gazdaságáról, társadalmáról, környezeti állapotáról stb.

1. melléklet: egyesített cél-(pillér)-eszköz mátrix

[illegible]

